

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

**Město Říčany, jeho historie, významné osobnosti a
možnosti využití ve výuce vlastivědy**

Autor : Miroslava Veselá

Obor : učitelství pro 1. stupeň ZŠ

Vedoucí diplomové práce : PaedDr. František Parkan

Rok : 2006

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím literatury uvedené v seznamu a souhlasím s využitím poznatků obsažených v této práci za předpokladu řádné citace.

V Praze ...*24.3.*...*2006*.....

Podpis autorky

Poděkování :

Děkuji vedoucímu diplomové práce PaedDr. Františku Parkanovi za jeho vedení a pomoc při vypracování tématu.

Děkuji pracovníkům institucí Státního archivu Praha – východ, Městského muzea Říčany, Husovy knihovny Říčany, Městského úřadu Říčany, které jsem při tvorbě práce navštívila a ve všech mých požadavcích mi vyšli vstříc. Moje poděkování patří i všem obyvatelům, kteří mi poskytli cenné informace.

Velký dík patří i mým rodičům, kteří mi byli velkou oporou.

Obsah :

Úvod	7
1. Přírodní a geologické podmínky obce Říčany	9
2. Historický vývoj města Říčany	11
2. 1. Historický vývoj Řičan od nejstarších dob až do roku 1848	11
2. 1. 1. Páni ze Všechrom a Řičan v letech 1200 – 1420	12
2. 1. 2. Období od roku 1420 do nástupu Smiřických v roce 1572	15
2. 1. 3. Rod Smiřických ze Smiřic a na Kostelci a Klučově 1572 – 1622	16
2. 1. 4. Rod pánů z lichtenštejna v letech 1623 – 1848	19
2. 2. Rozvoj města v období 1848 – 1914	23
2. 3. Rozvoj města v období 1. světové války 1914 – 1918	26
2. 4. Rozvoj města v období 1918 – 1939	27
2. 5. Rozvoj města v období 2. světové války 1939 – 1945	31
2. 6. Rozvoj města v období 1945 – 1948	36
2. 7. Rozvoj města v období 1948 – 1968	39
2. 8. Rozvoj města v období 1968 – 1989	41
2. 9. Rozvoj města v období 1989 – 2004	42
3. Rozvoj říčanské rekreační oblasti	44
4. Rozvoj říčanského školství	48
4. 1. Základní školství	48
4. 1. 1. Rozvoj základního školství v Říčanech	48
4. 1. 2. Rozvoj základního školství v Radošovicích	52
4. 2. Pokračovací školy	55
4. 3. Zvláštní škola	56
4. 4. Základní škola v dětské léčebně respiračních chorob v Olivovně	57
4. 5. Mateřské školství	57
4. 6. Střední školství	58
4. 7. Základní umělecké školství	60
4. 8. Učitelské kolektivy	61
5. Rozvoj říčanského zdravotnictví	62
5. 1. Humánní zdravotnictví	62

5. 2.	Veterinární zdravotnictví	66
6.	Městské vlastivědné muzeum Říčany	67
7.	Říčanské památky	69
7. 1.	Říčanský hrad	69
7. 2.	Kostel sv. Petra a Pavla	71
7. 3.	Říčanská radnice	75
7. 4.	Dětská léčebna respiračních chorob v Olivovně	77
7. 5.	Ostatní památky	78
8.	Hudba a ochotnické divadlo v Říčanech	80
8. 1.	Rozvoj hudby v Říčanech	80
8. 2.	Rozvoj ochotnického divadla v Říčanech	84
8. 3.	Rozvoj ochotnického divadla v Radošovicích	88
9.	Rozvoj říčanského sportu	90
9. 1.	Organizace SOKOL	90
9. 2.	Tělovýchovné jednoty DTJ, FDTJ, Orel	92
9. 3.	Sportovní klub SK Říčany	93
9. 4.	Sportovní klub SK Meteor Říčany	94
9. 5.	Studentský sportovní klub SSC Říčany	96
9. 6.	Sportovní klub SK Radošovice	97
9. 7.	Tenisové oddíly v Radošovicích a Říčanech	98
9. 8.	Rozvoj dalších sportů	99
10.	Významné osobnosti říčanského života	101
10. 1.	Významné osobnosti veřejného života	101
10. 2.	Říčanstí historici	104
10. 3.	Říčanstí spisovatelé, novináři a literární kritici	105
10. 4.	Vědečtí pracovníci a technici	107
10. 5.	Významní říčanští lékaři	111
10. 6.	Říčanstí podnikatelé a průmyslníci	113
10. 7.	Divadlo a film	114
10. 8.	Říčanstí výtvarníci	117
10. 9.	Významní představitelé hudebního života	121
10. 10.	Představitelé říčanských duchovních	125

10. 10.	Představitelé říčanských duchovních	125
10. 11.	Významní říčanští sportovci	127
11.	Didaktické využití regionálního učiva v hodinách vlastivědy	130
11. 1.	Didaktické využití učiva o přírodních podmínkách	131
11. 2.	Didaktické využití učiva o historickém vývoji města	133
11. 3.	Didaktické využití učiva o historických památkách města	135
11. 4.	Didaktické využití učiva o rozvoji zdravotnictví a školství	137
11. 5.	Didaktické využití učiva o rozvoji sportu ve městě	138
11. 6.	Didaktické využití učiva o významných osobnostech města	138
	Závěr	140
	Seznam použité literatury	141
Přílohy	1) Další významné osobnosti	
	2) Tabulková příloha	
	3) Pracovní listy	
	4) Dětské práce	
	5) Obrazová příloha	

1. Úvod :

Cílem mé diplomové práce je zpracování historie města Říčan, jeho blízkého okolí a využití ve výuce. K splnění tohoto cíle bylo nutno vypracovat, sestavit a podat přehled o vývoji říčanského regionu. Tento region je nazván podle jedné z nejvýraznějších osobností české kultury Ladův kraj. Josef Lada čerpal inspiraci z tohoto regionu po celý svůj život a oblast mezi Hrusicemi a Prahou označil za nádherný kraj. Mikroregion Ladův kraj založilo 19 obcí a jeho cílem je rozvoj cestovního ruchu a kultury. Logem Ladova kraje je slavná kresba vodníka na vrbě.

Ve své práci podávám souhrnné informace o městě a zároveň odkazuji na literaturu, ve které se zájemce dočte o jednotlivých aspektech více.

Hlavním cílem práce je ukázat možnosti využití regionální vlastivědy ve výuce na 1. stupni základní školy a vypracovat program pro žáky ZŠ, který bude realizován v hodinách vlastivědy i v rámci mimoškolní výuky, a pochopit odpověď na otázku proč se učit o minulosti naší vlasti či obce ?

„ Proto, abychom poznali, z čeho a jak vznikly všechny věci, které nás obklopují, abychom poznali, proč se lidé chovají určitým způsobem, a abychom pochopili, co se jim v minulosti dařilo a proč naopak jindy nedosáhli úspěchů. V historii můžeme nalézt i poučení pro své vlastní chování dnes i v budoucnosti“¹

„ Obec se stává modelovým územím, jehož hlubší poznání je pak základem pro poznávání dalších částí vlasti. Právě proto je nutné, aby byl tento region dostatečně velký a bylo v něm možno pozorovat co nejvíce jevů “²

Práce je rozdělena do jedenácti kapitol. V první kapitole se věnuji poloze města a jeho přírodním podmínkám. Druhá kapitola se zabývá historickým vývojem Říčan od dob nejstarších až po současnost. Třetí kapitola pojednává o rozvoji říčanské rekreační oblasti, čtvrtá o rozvoji říčanského školství. V páté kapitole jsem hodnotila rozvoj říčanského zdravotnictví. Šestá kapitola je věnována Městskému vlastivědnému muzeu v Říčanech. V sedmé kapitole se seznámíme s říčanskými památkami. Osmá kapitola přiblíží rozvoj hudby a divadla v Říčanech. Devátá kapitola informuje o vývoji sportu v Říčanech. Desátá kapitola nás seznamuje

¹ Kol. autorů, Vlastivěda – obrazy z českých dějin, str. 5, Alter Všeň 1995

² Matušková A., Cvičení z didaktiky vlastivědy, str. 28, 29, Pedagogická fakulta Západočeská univerzita Plzeň 1993

s významnými osobnostmi říčanského života. Poslední, jedenáctá kapitola, se zaměřuje na didaktické využití poznatků o historii města ve výuce na 1. stupni ZŠ.

1. Přírodní a geologické podmínky obce Říčany

Okolí Prahy se vyznačuje četnými uměleckými a kulturními památkami, mnohá místa nás seznámí s pravěkou historií, s dobou z počátků českého státu, s obdobím 2. světové války i se současností. Okolí Prahy je zajímavé též z hlediska přírodních podmínek.

Obec Říčany leží asi 20 kilometrů jihovýchodně od Prahy. Říčany a jejich okolí lze rozdělit na dvě části, severní úrodnou rovinu a jižní hornatinu, která se vypíná až k Sázavě a tam prudce klesá. Severní díl je rovný, místy lehce zvlněný mělkými potočními úvaly. Nejvýše vystupuje Holý vrch - 527m. Najdeme zde louky, lesy, rybníky. Louky tu bývaly ještě před sto až sto padesáti lety zavodněny rozsáhlými rybníky.

Severní oblast Říčanska je zavlažována Rokytkou, Říčanským potokem a Botičem. Jih zase Mnichovkou a Hrusickým potokem. Na potocích najdeme menší rybníční soustavy. Žádný z rybníků nevyniká mimořádnou rozlohou. Mnohé však slouží jako oblíbená koupaliště.

Oblast Říčanska geologicky patří k části Českého masivu, který je troskou mohutného prvohorního horstva. Koncem proterozoika ¹ docházelo k intenzivní horotvorné činnosti, při níž byly mořské usazeniny jednak zvrásněny, jednak přesunuty přes sebe. Počátkem paleozoika ² se moře vrátilo zpět do středních Čech. Vrásnění provázely i mohutný vulkanismus, který se projevil hlavně vystoupením středočeského žulového plutonu s horninami typu žul až gaber.

Geologické podloží tvoří hrubozrnná žula říčanského typu, vyvětralé vyrostlice ortoklasu, říčanská žula s vyrostlicemi ortoklasu ³ a turmalínu. V nedalekém Březi nalezneme tmavou horninu gabrodiorit. V hornině není křemen, ale na jejích puklinách najdeme hnízda pyritu, krystaly laumontitu, kalcitu a ortitu. V obci Světice, ležící asi 5 kilometrů od Říčan bylo naleziště zlata, které se zde v 16. století těžilo.

¹ Proterozoikum – starohory – éra ve vývoji Země, která následovala po prahorách.

² Paleozoikum – prvohory – éra ve vývoji Země, zaujímá časový úsek 570 – 230 mil. let před dneškem.

³ Ortoklas je čirý, bílý, žlutý a červený jednoklonný nerost. Živce jsou s křemenem a slídou základními minerály, tvořící žulu. Draselný živec ortoklas tvoří na říčansku srostlice nazývané karlovarská dvojčata.

Fauna obratlovců je tvořena z běžných druhů kulturní středočeské krajiny. Je zde zachováno cenné společenstvo bezobratlých.

V oblasti se rozprostírají rozsáhlé lesní porosty. Původní druhová skladba již byla z větší části vytlačena a nahrazena smrkovými monokulturami. Místy se ještě dochovaly původní bučiny a doubravy. Nejrozsáhlejším komplexem lesů přirozeného složení jsou Voděradské bučiny. Najdeme zde buky, jedle, duby, osiky, lípy a břízy. Z bylin jsou to bika hajní, metlička křivolaká, pstroček dvoulistý, šťável kyselý, věsenka nachová a další.

Oblast Říčanska byla kolonizována a kultivována až od středověku, kdy zde vznikala mozaika polí, luk, obcí a různě velkých lesních celků.

Říčansko má průměrnou roční teplotu 7 – 8 °C a srážky mírně přesahující 600 milimetrů.

Příroda v okolí Říčan je nesmírně bohatá. Ochránáři tu evidují desítky památných a chráněných stromů. K bližšímu poznání přírodních krás nám napomáhají naučné stezky.

2. Historický vývoj města Říčany

2. 1. Historický vývoj Řičan od nejstarších dob až do r. 1848

Jak vyplývá z archeologických nálezů na území Řičan a v jejich okolí, bylo toto území osídleno již v období Bojů a Markomanů, tj. v období 4. – 5. století. Z prvních literárních zpráv je zřejmé, že obec patří k jednomu z nejstarších v Čechách. Její vznik lze řadit pravděpodobně do období prvních Přemyslovců. Kronikář Václav Hájek z Libočan uvedl ve své kronice, že roku 748 nastal svár mezi knížetem Nezamyslem, představitelem Přemyslovců, a knížetem kouřimským Rozhoněm, představitelem Slavníkovců, o říčanský dvůr. Rozhoň na Nezamysla udeřil vojenskou silou, ale Nezamysl tento útok odrazil, na poli řečeném Strhov (dnešní Tehov) Rozhoně na hlavu porazil. Poraženého Rozhoně zajal a kázal mu useknouti nos srpem. Z uvedeného odkazu je patrné, že obec Říčany existovala již v 8. století. Některé kroniky pak uvádějí možný vznik Řičan ještě dříve, což opírají o skutečnost, že již v roce 748 byly Říčany větší obcí a střediskem pohanské župy. Například J. E. Vocel ve své knize „ Pravěk země české “, ve které se pokusil sestavit mapu pravěkých Čech z 8. a 9. století, se osady Říčany a Radošovice nacházejí.¹ Po nástupu křesťanství koncem 9. století z nich bylo ihned vytvořeno sídlo duchovní vrchnosti v župě vyšehradské, tzv. děkanát.

Vyšehradská župa ležela na pravém břehu Vltavy, sahala až k Sázavě a zahrnovala tyto farnosti (viz obrazová příloha obr. č. 2 - mapka říčanského děkanátu) : Březí, Velké Popovice, Popovičky, Modřany, Otice, Uhříněves, Zlatníky, Kunratice, Dubeček, Průhonice, Tehov, Hrnčíře, Lipany, Libeň, Jílové, Olešku, Kunice, Královice, Říčany, Hostivař, Jirčany, Žezlovice, Vršovice, Kolovraty, Záběhllice, Vrané, Čestlice, Kostelec u Křížku, Kamenici, Sluštice a Petrovice.

O samotném vzniku názvu obce Říčany existují 2 verze výkladu. Podle první si obyvatelé tvrže a dvora říkali Riečané podle toho, že se tvrž nalézala mezi vodními plochami - mezi říčí - a od toho vzniklo později jméno města Říčany. Podle druhé verze jezdíval často vyšehradský kníže se svojí družinou na lov do zdejších lesů. Obvykle se zastavoval na občerstvení u krásné paní dvora, která jej vždy ráda

¹ Trnka G., Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str. 18 - 19, Unie Praha 1913

přijala, pohostila, a to nejenom královskou družinu, ale i jejich koně. Proto koně, vždy když se přibližovali k tvrzi, radostně řičeli. Od slova řičeti bylo odvozeno jméno pro město Říčany.

Radošovice, které jsou v současnosti součástí Říčan, mají své jméno odvozeno od místních obyvatel Radošů - ves Radošů - Radošoviců (Radošův dvůr).

2. 1. 1. Páni ze Všechrom a Říčan v letech 1200 – 1420

Na ostrohu mezi rybníky a Říčanským potokem, který byl v té době mnohem vodnatější, stávala tvrz a dvůr, které náležely panovníkovi.

Původní tvrz se dvorem a pohanským chrámem s cca 60 obyvateli byla později opevněna. Vznikl zde hrad, který sloužil ochraně panovníka. Hrad nebyl dostatečně pevný, ztrácel postupně svůj obranný význam. Proto jej kolem roku 1200 dal král Přemysl I. Otakar za věrné služby Petrovi ze Všechrom spolu s celým říčanským zbožím. Petr ze Všechrom přijal přízvisko z Říčan, a tím založil rod pánů z Říčan. Za jejich vlády získaly Říčany nebývalého významu. Petr vložil do erbu tohoto rodu ze svého původního erbu lipový trojlístek.

Dalším pánem na Říčanech se stal Ondřej I. z Říčan. I on byl na královském dvoře. Přemysl II. Otakar ho jmenoval nejprve svým truksasem¹, posléze, od roku 1260 do roku 1278, nejvyšším komořím.

Erb pánů z Říčan, kterého Ondřej I. už roku 1276 užíval, byl červený štít a na něm tři stříbrné lipové lístky stonky ve středu štítu spojené.²

Za své vlády na Říčanech vybudoval Ondřej I. nový podstatně větší a pevnější hrad s opevněním. Hrad měl přízemí, dvě patra, cimbuří a čtyřhrannou strážní věž. Přízemí bylo určeno pro stáje a ubytování služebnictva. První patro obývali hradní páni, ve druhém patře byl rytířský sál. Hrad byl postaven v klasickém gotickém stylu.

Současně přestavěl Ondřej I. celé město do typické podoby středověkých měst. Město mělo obdélníkové náměstí, uprostřed kostel a radnici. Ondřej I. zajistil u krále Přemysla II. Otakara pro Říčany potvrzení jejich starobylých župních práv soudních.

¹ Truksas je stolník určený k obsluze krále.

² Trnka G., Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str. 37, Unie Praha 1913

V letech 1300 – 1325 vládl na Říčanech Oldřich III. z Říčan.

Od roku 1349 až do roku 1380 se hradu ujal Jimram I. Jeho bratr Ondřej byl do roku 1361 farářem v Říčanech. Jimram byl velmi přísný, ale spravedlivý. Často byl nazýván „Český Brutus“. Jimram spolu se svým synem Divišem zřídil v říčanském kostele oltář 10 tisíc mučedníků.

Posledním pánem z Říčan na Říčanech od roku 1380 do r. 1420 byl Diviš IV. z Říčan, syn Jimrama I. V roce 1420 napadly strážce Diviše IV. pražany a ti pak spolu s tábority udeřili na hrad. Diviš IV., když viděl ohromnou přesilu husitských vojsk v čele s Mikulášem z Husí, Janem Roháčem z Dubé a Janem Žižkou, se dobrovolně vzdal a požadoval zajištění pokojného odchodu obyvatel hradu. To se však nestalo. Obyvatelé hradu byli napadáni a týráni rozvášněným davem. Devět odbojných kněží bylo na Žižkův rozkaz spolu s dvěma dalšími zajatými kněžími dáno do vysmolených sudů a zaživa upáleno. Přestože celé Říčany byly vypleny a částečně vypáleny, hrad nebyl pobořen. Pověsti o tom, že Žižka hrad rozstřílel, se nezakládají na historické pravdě. Samotný Diviš IV. byl spolu s celou svojí rodinou pražany zajat a odvezen do vazby. Poslední zmínky o něm jsou z roku 1423, kdy údajně žil v Českých Budějovicích.

Rod pánů z Říčan vládl na Říčanech asi od roku 1200 až do roku 1420. Rod se značně rozšířil ve středních a západních Čechách. Díky přízni královských panovníků dále posiloval své postavení nejenom v Čechách, ale i na Moravě. Kromě jiného vlastnili páni z Říčan i měšťanský dům v Praze v Celetné ulici č. 36 (bývalá mincovna, později Pachtův palác – dnes budova městských soudů). Ve 13. století se rod pánů z Říčan dostal mezi staré panské rody na královském dvoře v Praze.

Páni z Říčan měli velmi kladný vztah ke vzdělání. Založili v Říčanech jednotřídní farní školu, která zde byla až do roku 1420. Odhaduje se, že škola v Říčanech byla založena již v letech 1350 – 1360, ale první zmínka o škole pochází až z roku 1380. Hovoří se v ní, že byla již dosti zchátralá, což svědčí o jejím značném stáří.¹

Kromě říčanské a moravské větve vznikaly postupně další větve pánů z Říčan – cehnická, ledečská, hradecká a kosohorská, hořovická, malotická a zasmucká. Ačkoliv rod pánů z Říčan nepatřil k nejbohatším v Čechách, jeho vážnost

¹ Popis obcí školního okresu Říčanského, str. 150, Knihovna J. Nepomucký Uhřetěves u Prahy 1938

u královského dvora byla velmi významná. Řada představitelů rodu zastávala po dobu více než 200 let na dvoře Přemyslovců a Lucemburků četná významná místa světská i duchovní. Jejich moc a sláva však zanikla po roce 1420 v období husitských válek. Páni z Říčan stáli na straně katolíků. V bouřlivé atmosféře husitského hnutí nemohli obstát. Po roce 1420 ztratili páni z Říčan svůj význam u dvora. Rod chudnul a postupně vymřel.

Páni z Říčan, zejména ze své říčanské větve, se významně podíleli více než 200 let na řízení českého státu, aby po roce 1420 odešli ze scény, i když ještě v roce 1500 drželi svá sídla v Pňovicích, Švihově, Cehnicích, Beztakově, Červeném Hrádku, Kosově Hoře, Hořovicích, Maloticích, Zásmukách, Ledči nad Sázavou a další. Tyto statky postupně ztráceli, jejich potomci vymírali. Někteří představitelé ostatních větví pánů z Říčan, zejména cehnické, hořovické a moravské, se snažili po téměř dalších 200 let znovu obnovit před Bílou horou svůj vliv na české dějiny, ale jejich úsilí nebylo korunováno úspěchem, proto i ostatní pánové z Říčan postupně chudli a vymírali.

Ještě v 17. století jsou v literatuře drobné zmínky o některých členech rodu pánů z Říčan (např. Jiřík z Říčan, Žofka z Říčan), ale jimi definitivně končí historie tohoto slavného rodu pánů z Říčan, stejně jako jejich honosné reprezentační sídlo – říčanský hrad. O jeho osudu píše Jan Vavřinec z Březové „ Čas řítíl se neúprosně přes tvé hradby a jako rozvášněné divoké zvíře trhal a rval, prolamoval a deptal, ničil a bořil tvoji pýchu, tvé mocné zdi, burácel jako nejdívější vlny nad tvými střechami a dnes jen příšerně se směje na zhroucené rozvaliny tvých zdí, které kdysi zdobily krásnou přírodu a při tom i rytířské listy českých dějin. Tvá sláva už jen jako ozvěna zdáli k nám zalétá, ale my jí rozumíme, slyšíme a s tebou cítíme hradní velikáne.“¹

Obrázky zříceniny hradu – viz obrazová příloha obr. č. 3 a 4.

Schéma posloupnosti vlády pánů z Říčan na Říčanech ukazuje tab. č. 1 (viz tabulková příloha).

Rodové schéma pánů z Říčan je uvedeno v tab. č. 2 (viz tabulková příloha).

Informace o dalších pánech z Říčan jsou uvedeny v příloze Další významné osobnosti.

¹ Trnka G., Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str. 48, Unie Praha

2. 1. 2. Období od roku 1420 do nástupu rodu Smiřických v roce 1572

Říčany byly po roce 1420 celé vypleněné a vypálené. Lidé odcházeli, hrad, i když zatím nebyl rozbořen, však nebyl obýván, pomalu pustl. Lidé z podhradí hrad postupně rozebírali na stavbu svých domků. Řemesla i zemědělství zcela upadla. Rovněž pravděpodobně i škola byla zničena, neboť žádné literární údaje o škole z tohoto období nejsou dochovány. Přestože čeští bratři v Čechách věnovali vzdělání dětí mimořádnou pozornost, v Říčanech je další zmínka o škole až z roku 1653, to znamená, že škola na téměř 250 let přestala existovat.

Po roce 1420 připadlo říčanské zboží pražskému městu, ale to nebylo příliš dobrým hospodářem, význam města dále upadal. V roce 1449 prodalo pražské město říčanské zboží panu Sigmundu Bolochcovi z Prešpurku a Říčan, příteli Jiříka z Poděbrad. Ani on však Říčany za více než 30 let své vlády mnoho nezvelebil. Panství prodal v roce 1483 panu Mikuláši Popelovi z Vestce, který se rovněž o Říčany příliš nestaral, v roce 1489 je postoupil paní Johance z Březovic. Ta je věnovala v roce 1491 svému manželovi Mikuláši Trčkovi st. z Lípy. Páni Trčkové, kteří postupně drželi Říčany ve svém vlastnictví po dobu šedesáti let, město příliš nezvelebili. Trčkové vládli na Říčanech následovně :

- Mikuláš Trčka st. z Lípy 1491 - 1509
- Mikuláš Trčka ml. z Lípy 1509 - 1533
- Jan Trčka ml. z Lípy 1533 - 1544
- Vilém Trčka z Lípy 1544 - 1544

Rod Trčků, který pocházel ze vsi Lípa u Hradce Králové, byl nejprve ve stavu vladyckém a později, za Viléma Trčky, od roku 1562 ve stavu panském. Postupně nabyt ve středních a východních Čechách poměrně značného majetku. Říčanské zboží bylo dosti zpustlé, příliš nevynášelo, i když na počátku 16. století se na říčanském zboží u Světic v lokalitě „ Pod dolama “ dokonce těžilo zlato. Proto jej Vilém Trčka ještě v roce 1544 prodal svému zeťovi Ladislavu Ostrovcovi z Královic. Ostrovcové z Královic byla staročeská vladycká rodina, která byla jednou z větví Strachotů. Původní sídlo rodu byla tvrz Královice u Slaného. Na Říčanech vládli Ostrovcové od roku 1544 do roku 1569 v následující posloupnosti :

- Ladislav Ostrovec z Královic 1544 - 1551
- jeho manželka Dorota Ostrovcová z Leskovic 1551 - 1564
- Jetřich Ostrovec z Královic 1564 - 1569

Ladislav Ostrovec brzy po získání Řičan zemřel. Na panství vládla jeho manželka Dorota. Po ní se vlády ujal syn Jetřich Ostrovec, který panoval v letech 1565 – 1569. Jelikož Jetřich neměl žádné děti, byly neodvratně zmařeny naděje města Řičan, že bude obnoven říčanský hrad a že se tu usadí nové rytířské rodiny.

V roce 1565 sepsal Jetřich přesný a zevrubný popis dědického dílu Řičany. Popsal základní a zřizovací listiny podle závazného modelu předepsaného zemským zřízením. Hrad Řičany zde však byl označen jako zámek. Vytvořil tím pro dějiny města, hradu a panství Řičan jedinečný historický pramen podoby města v roce 1565. Jetřich si svou dílčí ceduli dal vložit do desk zemských Království českého až na podzim roku 1567.

Hradní areál se v době panování Jetřicha Ostrovce skládal z hradu, dvora, panského domu Peškovského, panského domu Doušovského, sladovny, pivovaru a spilky.¹ Za vlády Jetřicha v roce 1565 došlo v Řičanech k vybudování první radnice na náměstí, na místě parčíku před dnešní radnicí.

Zpustlý gotický hrad však bylo třeba opravit a adaptovat. Jetřich neměl dostatek peněz, ba dokonce měl dluhy. V roce 1569 zemřel. Dědické nároky a povinnost splatit dluhy padla na jeho bratry. Tři roky trvalo na Řičanech bezvládní, tři roky trvalo, než panství našlo kupce.

V roce 1572 purkrabí karlštejnský Bořita z Martinic a císařský rada Ondřej Nebřehovský z Nebřehovic a na Pyšelích prodali osiřelé a zadlužené říčanské zboží panu Jaroslavu II. Smiřickému ze Smiřic a na Kostelci a Klučově.

2. 1. 3. Rod Smiřických ze Smiřic a na Kostelci a Klučově 1572 – 1622

Rod Smiřických ze Smiřic patřil k nejvýznamnějším a nejbohatším rodům v Českém království. Marně bychom hledali v první polovině 16. století Smiřické mezi nejmocnějšími šlechtickými rody v Českém království. Tehdy, co do majetku, vedli Rožmberkové, Pernštejnové a Trčkové. Během dalšího půl století se pořadí značně změnilo. Některé starobylé rody vymřely, jiné rozprodaly nebo rozdělily majetek mezi své příbuzné, a tak již v roce 1603 vedli, co do zámožnosti, Trčkové, za nimi Smiřičtí s největším pozemkovým vlastnictvím. Teprve za nimi stáli

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Řičan, str. 90, Label Kutná Hora 1997

Rožmberkové, páni z Hradce a Pernštejnové. V roce 1615 již neměl majetek Smiřických v Českém království rovného.

Vzestup rodu pánů Smiřických nebyl jednoduchý. První údaje o tvrzi Smiřice a členech jejich rodu pocházejí asi z roku 1400.

Jaroslav II. Smiřický ze Smiřic a na Kostelci a Klučově zakoupil říčanské zboží v roce 1572 od Jetřicha Ostrovce. Byl prvním mužem krále Ferdinanda I., u něhož sloužil jako číšník, s nímž a jeho vojskem táhl v roce 1540 do Gentu a v letech 1546 - 47 do bitvy u Mühlberku. Za hrdinské činy byl od císaře Karla V. pasován na rytíře. Roku 1548 jel s arciknížetem Maxmiliánem II. do Španěl, ale kvůli smrti svého otce se musel vrátit domů. Již v roce 1551 jel se svými bratry Albrechtem II. a Jindřichem II. do Itálie, kde provázel arciknížete Maxmiliána II. na jeho cestě z Janova do Mantovy a Říma. Roku 1544 byl spolu s celým svým rodem znovu přijat do panského stavu. V roce 1558 byl povolán do zemského soudu. V roce 1547 dostal do držení od císaře Ferdinanda I. panství Kostelec nad Černými lesy a panství Klučov, které přičlenil ke svému jménu. V roce 1570 se stal dvorským maršálkem a od roku 1586 i dvorským hofmistrem.

Po koupi Řičan byly z říčanské obce do něho vkládány velké naděje, že Řičany znovu získají svoji autoritu a význam. Jaroslav II. Smiřický dále rozšířil své panství. V roce 1579 koupil panství Uhříněves a Koloděje. Řičanské zboží přičlenil k panství Uhříněves. Řičanský hrad již ponechal svému osudu. Své sídlo měl nejprve v Kostelci. Později, když zakoupil panství Uhříněves, vybudoval zde své nové sídlo - zámek. Kromě toho v Praze na Malé Straně zakoupil v roce 1572 tři domy, které přestavěl na reprezentační rezidenci - palác Smiřických na Malostranském náměstí. Jaroslav II. Smiřický byl spravedlivý, i přes rozsáhlost svého panství věnoval patřičnou pozornost rozvoji Řičan. Byl proto často nazýván druhým zakladatelem Řičan. V roce 1575 dosáhl u císaře Maxmiliána II. pro Řičany znovu písemné potvrzení jejich privilegií, které byly až dosud potvrzeny pouze ústně na základě zvykového práva, a dále i zřízení hrdelního soudu v Řičanech pro celý říčanský region. Císař vydal majestát, kterým dával Řičanům pečeť a uděloval dva jarmarky. Pečetit směla obec zeleným voskem.

Kostel v Řičanech byl v rukou kněží podobojí až do roku 1620. Radnice postavená v roce 1565 za vlády pánů Ostrovců sloužila až do 30tileté války, kdy byla v roce 1643 Švédy vypleněna a vypálena.

Za vlády Jaroslava II. Smiřického došlo v Říčanech k většímu rozvoji. Situace se stabilizovala, vznikaly nové řemeslnické živnosti. Také zemědělské usedlosti se již vzpamatovaly z husitských válek i z neutěšených poměrů za předchozích vládců. Jaroslav II. Smiřický měl 4 děti, které však zemřely dříve než on, a proto v roce 1594 zřídil tzv. rodový fideikomis¹ z celého panství Kostelec – Říčany – Uhřetěves. Rozhodl, že po jeho smrti obdrží toto panství nejstarší z žijících synovců hruboskalský Zikmund III. Smiřický (1560 – 1608), který bude vyplácet svým bratrancům roční apanáže. Jaroslav II. Smiřický zemřel v roce 1597. Je pohřben v kosteleckém kostele sv. Jana Křtitele, který založil v roce 1558. Po dožití dědice Zikmunda III. měl panství včetně výplaty apanáží převzít nejstarší člen rodu osmnáctiletý Jaroslav III. Smiřický (1590 – 1611). Vláda Jaroslava III. Smiřického trvala pouze 3 roky, protože již v roce 1611 umřel. Panství připadlo na jeho dvacetiletého bratrance Albrechta Václava Smiřického, který vládnul panství rovněž pouze 3 roky. V roce 1614 umřel. Po něm se stal majitelem panství bratr Jaroslava III. Albrecht Jan Smiřický.

V Českém království došlo v této době k dramatickým událostem. „ Albrecht Smiřický hrál přední úlohu v povstání v roce 1618, byl jedním z původců vzpoury. Činně se účastnil bouřlivých výjevů v Karolině a na Hradčanech. 23. května 1618 a smluvil se ve svém paláci v Praze s Pavlem z Říčan a jinými ještě šlechtici o svržení místodržících a také s Hanušem Litvínem z Říčan, Oldřichem Kinským a Litvínem Kaplířem vrhnul se v památné síni české kanceláře na místodržícího Martinice a dolů do hradního příkopu jej po staročesku smetl “. ²

Byla zvolena nová vláda 30ti členného Direktorია a v Čechách docházelo k vojenským střetům, kterých se účastnil se svým vojskem i Albrecht Jan. Albrecht Jan zemřel 18. listopadu 1618. Ztráta Jana Albrechta Smiřického pro české povstání byla citelná.

Po Albrechtovi převzala panství mladší z jeho sester Markéta Salomena ze Smiřic.

Po bitvě na Bílé hoře došlo ke staroměstské exekuci, při níž byl v roce 1621 posmrtně odsouzen i Albrecht Jan k trestu smrti, ztrátě cti a veškerého majetku. Dědické nároky Markéty Salomeny byly v roce 1621 zrušeny a královská komora ihned přejala jičínskou ústřední správu statků Albrechta Jana Smiřického. Albrecht

¹ Fideikomis bylo opatření, aby nedocházelo k dělení majetku.

² G. Trnka, Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str.73, Unie Praha 1913

z Valdštejna, který byl rodově spřízněn s dětmi Zikmunda III. ze Smiřic, hájil právo Markéty Salomeny a jejího choromyslného bratra Jindřicha Jiřího na rodový majetek. Po úporném jednání docílil, že těmto pozůstalým zůstala polovina majetku a on byl jmenován jejich poručníkem. Na radu Albrechta z Valdštejna odešla Markéta Salomena i se svým jednoročním synem Jindřichem Albrechtem Slavatou v roce 1621 do exilu v polské Vratislavi. Albrechtu Valdštejnovi se tak otevřela možnost samostatně rozhodovat o majetku Smiřických.

Roku 1622 byla podepsána smlouva o prodeji Říčán. Panství se stalo majetkem Karla knížete z Lichtenštejna.

Posloupnost vlády pánů Smiřických je uvedena v tab. č. 4 (viz tabulková příloha).

Rodové schéma pánů ze Smiřic je v tab. č. 3 (viz tabulková příloha).

2. 1. 4. Rod pánů z Lichtenštejna v letech 1623 – 1848

Po roce 1623 se stali páni z Lichtenštejna na dalších téměř 300 let pány panství Kostelec - Říčany - Uhřetěves. Rod Lichtenštejnů pochází od feldberské rakouské odnože pánů z Lichtenštejna. Jejím zakladatelem je Jiří V. z Lichtenštejna (1447 – - 1484). Brzy po převzetí panství Karlem z Lichtenštejna došlo na Říčansku k počátkům rekatolizace. Správa panství prosazovala požadavek, aby ve vedení městeček byli katolíci.

Karel z Lichtenštejna byl místodržící v Čechách. Byl nejvýznamnějším organizátorem tvrdého postihu českých odbojných stavů po roce 1620 a staroměstské popravy v roce 1621. Jako bigotní katolík zahájil ihned program tuhé a násilné rekatolizace českého lidu. V lidech vyvolával strach a obavy. Vedle katolizace se snažil i o realizaci programu germanizace. Karel z Lichtenštejna se kromě řízení české země jako místodržící věnoval budování honosného reprezentačního sídla rodu - Lichtenštejnského paláce na Malé Straně, kde zakoupil v roce 1622 na Malostranském náměstí 3 domy, které přestavěl spolu se svým synem Karlem Eusebiem na rodové sídlo. Proto mu zbývalo jen velmi málo času, aby se staral o nově nabyté středočeské panství Kostelec - Říčany – Uhřetěves. Jeho řízení zcela ponechal v rukách panských úředníků, kteří krutě utlačovali poddaný lid.

Po smrti Karla z Lichtenštejna se ujal panství Karel Eusebius z Lichtenštejna.

Třicetiletá válka byla v plném proudu, doba byla poznamenána četnými selskými bouřemi. V prvních letech třicetileté války Říčany ještě prosperovaly. V roce 1628 dal Karel Eusebius ulít u roudnického zvonáře Tomáše Fryče pro říčanský kostel nové zvony - Petra a Pavla.¹

V roce 1633 vydal Karel Eusebius říčanským na jejich žádost privilegium, ve kterém píše, že „jsouc týž městečko Říčany od starodávna právem vejsadním osazeno, při těch vejsadách podle starobylého způsobu a nařízení se zanechávají. Item co se pak robot dotejče, poněvadž rozdíl mezi nimi se zachovává a s sedláky zároveň se ke všem robotám nepotahují, na tom přestati mohou a nad povinnost v ní víc potahování býti nemají. Plat ouroční, za slepice, jak se takovej od starodávna odvozoval, odvozovati a spravovati mají. Ourok za termín sv. Jiří za rok 1632 pro nepřiležitost a soužení, které od lidu vojenského snášeti museli, se jim z milosti odpouští.“²

Katastrofa na Říčansko přišla v období 1639 – 1648, kdy Švédové pod vedením generála Banéra, Torstenson a Wrangela město Říčany několikrát vydrancovali a vypálili. Město bylo zcela vylidněno, zrušeno. Lid opouštěl statky, peníze a cenné věci buď odvázel nebo zakopal v lesích. Obec Říčany po tuto dobu zmizela z povrchu zemského. Současně s Říčany vypálili a vydrancovali Švédové i okolní vesnice: Pacov, Radošovice, Přestavlky, Janovice, Strašín a Křenici. Přestavlky a Janovice již nikdy nebyly obnoveny.

V roce 1653 došlo ke sporu o vlastnictví panství s českou královskou komorou, který Karel Eusebius prohrál. Byl přinucen panství české královské komoře znovu vyplatit. Přesto se Karel Eusebius staral, aby se osadníci vrátili do svých domovů. Za tím účelem nechal v roce 1652 opravit kostel, do něhož přišel farář Jan V. Slaviboius, který zde zahájil násilnou rekatolizaci lidu. V roce 1653 obnovil farní školu. Jednalo se o nízký dřevěný domek, v němž byla školní světnice vybavená jednoduchými lavicemi. Podlaha byla hliněná, střecha došková. Prvním učitelem zde byl Jiřík Kořínek.

V roce 1668 obnovil Karel Eusebius po třicetileté válce městskou radu, úřad města Říčan, a potvrdil říčanským privilegia daná jim za vlády Smiřických. Prvním primasem se stal Jan Hladík. Panství se po třicetileté válce pomalu obnovovalo.

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 151, Label Kutná Hora 1997

² Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 152, Label Kutná Hora 1997

Karel Eusebius zemřel v roce 1684, byl pochován v zámeckém kostele sv. Vojtěcha v Kostelci nad Černými lesy.

Po smrti Karla Eusebia se vlády na panství ujal Jan Adam Ondřej z Lichtenštejna. Za jeho panování došlo v roce 1671 v Říčanech k výstavbě nové přízemní radnice, v roce 1708 k ustavení říčanských cechů. Šlo o cechy řezníků, krejčích, tkalců, hrnčířů, ševců a zámečníků. Později následovalo ustavení dalších cechů zedníků, kameníků, pekařů atd.

Janem Adamem Ondřejem vymřeli mužští potomci rodu. Řízení rodového majetku se ujala jedna z jeho dcer Marie Terezie Anna Felicitas Savojská. Její nástup však nebyl jednoduchý. Na panství si činil nárok Antonín Florián z Lichtenštejna, pocházející z Gundackerovy větve. Soudní jednání se vleklo od roku 1712 až do roku 1717, kdy bylo držení panství definitivně přiřčeno Marii Terezii Savojské. Svému panství se plně věnovala. Byla právem označována jako osvícená panovnice, která se starala o zlepšení materiálního i duchovního postavení poddaného lidu. Dosáhla rozšíření rodových statků o statky - Přistoupim (1718), Dolní Kšely (1718), Popovičky (1764), Plaňany (1726), Kounice (1760), Rataje a Uhlířské Janovice (1764).

V Říčanech zcela přestavěla v roce 1719 kostel v barokním stylu. Ze starého gotického zbyly po třicetileté válce jen žalostné pozůstatky. V dalších letech nechala postavit novou patrovou budovu fary.

V roce 1734 dala opravit školu, pak znovu v roce 1755 a 1789. Nové školy se však říčanští dočkali až v roce 1844.

V roce 1736 dala vystavět novou patrovou radnici (viz obrazová příloha obr. č. 12), v roce 1748 zajistila u císařovny Marie Terezie pro Říčany potvrzení práv vydaných císařem Maxmiliánem II. v roce 1575, zřízení městského dvora a rozšíření městských cechů.

Při kostelech zřídila fondy na jejich opravy. V polích dala vystavět kapličky se sochami sv. Donáta – patrona proti krupobití. V letech 1735 - 37 dala postavit v Kostelci nad Černými lesy kostel sv. Andělů Strážných.

V roce 1736 došlo ke značnému úhynu dobytka, v letech 1741 - 1763 k válce o rakouské dědictví a k válce s Pruskem, která vedla k tomu, že obyvatelé panství byli nuceni živit značné množství vojska, jež rabovalo a působilo škody na úrodě (na panství bylo až 30 000 Prušáků).

V letech 1760 a 1767 došlo k ohromným krupobitím, v roce 1770 ke kruté zimě a velké neúrodě, což vedlo v roce 1771 k moru, kdy umíralo na panství až 30 lidí denně.¹ Marie Terezie Savojská se snažila mírnit tyto rány osudu na obyvatelstvu všemožnou pomocí. Např. v roce 1770 pomohla chudým po neúrodě proti hladu tím, že uvolnila obilní zásoby ze svých sýpek.

Významná byla její reforma školství z roku 1755, na jejímž základě dostávali učitelé od vrchnosti pevný plat s povinností vyučovat děti bezplatně.

V závěti ustanovila za dědice svých statků Františka Josefa z Lichtenštejna, který vládl na Říčanech až do roku 1781.

V roce 1775 došlo po krupobití na panství k hladu a k selskému povstání. 22. července v noci přišli vzbouření rolníci do Říčan a nutili zdejší občany, aby s nimi táhli. Po osmi dnech bylo selské povstání vojensky potlačeno.

V roce 1775 nechal František Josef z Lichtenštejna provést opravu školy. V roce 1780 dosáhl u císaře Josefa II. pro Říčany opětovné potvrzení městských práv.

V roce 1781 opět krupobití zpusťovalo pole. Aby obec byla uchráněna od dalších živelných pohrom, dal za ochranu úrody zpívat mši na den sv. Jana apoštola.

František Josef měl tři syny, z nichž se stal dědicem středočeského panství Alois I. Josef. Na Říčanech byl od roku 1782.

Ve svém panství se zaměřil zejména na rozvoj lesního hospodářství, chov dobytka. Rozšířil svoji knihovnu a umělecké sbírky rodu. Také jeho vládu postihly přírodní katastrofy. V roce 1783 byla krutá zima a silné krupobití, při kterém nastala povodeň, protrhly se dva rybníky a voda odnesla dřevěný most pod hradem. V roce 1789 znovu nechal v Říčanech opravit školu. V roce 1799 byla opět krutá zima a dobytčí mor, kterému padlo za oběť více než 200 kusů dobytka.

Po jeho smrti se vlády nad středočeským panstvím ujal jeho bratr Jan I. Josef. Jan I. Josef v roce 1826 dosáhl pro Říčany potvrzení městských privilegií u císaře Františka I., což bylo naposled, protože císař Ferdinand V. již potvrzoval privilegia všech obcí hromadně.

Nástupcem Jana I. Josefa se stal Alois II. Josef z Lichtenštejna. Jeho nejvýznamnějším činem v Říčanech byla v roce 1844 výstavba nové patrové dvoutřídni kamenné školy proti kostelu (viz obrazová příloha obr. č. 5).

¹ Trnka G., Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str. 152, Unie Praha 1913

Od roku 1848, kdy byla dána svoboda městům a obcím, spravoval Alois II. Josef jen své statky, a to až do roku 1858, kdy se správy majetku ujal jeho syn Jan II.

Rodové schéma pánů z Lichtenštejna je uvedeno v tab. č. 5, posloupnost držení středočeského panství Kostelec – Říčany – Uhřetěves je v tab. č. 6 (viz tabulková příloha).

Stručný přehled událostí v období do roku 1848 je souhrnně uveden v tab. č. 7 (viz tabulková příloha).

2.2. Rozvoj města v období 1848 – 1914

Období národního obrození po roce 1848 až do zahájení 1. světové války přispělo k rozvoji města mnohonásobně více než 400letá vláda panské vrchnosti. Vždyť jen počet obyvatel vzrostl z cca 400 v roce 1848, na téměř 3 000, v roce 1914. Město ztratilo svůj zemědělský charakter, zemědělské usedlosti se stěhovaly do okrajových částí města. Střed města se přeměnil na obchodně - řemeslnické středisko. Rostla iniciativa občanů, byly zakládány nejrůznější zájmové a účelové spolky a kluby. Na rozdíl od ostatních měst nedocházelo v Říčanech k rozvoji průmyslu.

Rozvoj místní samosprávy lze datovat již od dob husitského hnutí, kdy se lid, i přes určité nedostatky, učil sám spravovat své záležitosti. V říčanské historii jsou první zmínky o úloze samosprávy z roku 1435, podle nichž měl rychtář řešit spor mezi občanem Maříkem a jeho nevěstou Dorotou.

V těchto dobách stál v čele obcí sbor konšelů s rychtářem, později pak primasem nebo starostou. V době poddanství byla samospráva spíše než řídicím orgánem obce pouze vykonavatelem panských příkazů. Představitelé samosprávy byli obvykle pod silným tlakem vrchnosti a církve. V roce 1718 byl zbaven svého úřadu primas Jiří Hladík, protože jezuité u něho našli české knížky. Teprve na počátku 19. století začala samospráva nabývat většího vlivu, jelikož docházelo ve stále větší míře k nespokojenosti poddaných a rebeliím. Teprve po roce 1848, po vítězství francouzské revoluce a zrušení poddanství, se začalo plně uplatňovat řízení samosprávy měst a obcí.

Vývoj po roce 1848 nebyl bez problémů. V letech 1831, 1850 a 1866 došlo na Říčansku k epidemii cholery, v roce 1856 k epidemii tyfu, kterým padlo za obětí kolem 140 občanů. Tyto nepříznivé okolnosti ještě podtrhlo v roce 1868 velké sucho a neúroda.

Prvním významným činem městské samosprávy v Říčanech bylo v roce 1849 vyslání delegace města v čele se starostou V. Houžvičkou do Vídně s požadavkem na zřízení okresního soudu a vytvoření soudního okresu Říčany. Za příslib městské rady, že k tomuto účelu vystaví potřebnou budovu, došlo od roku 1850 k vytvoření soudního okresu Říčany. Nově postavená budova okresního soudu a berního úřadu byla otevřena v roce 1852 (viz obrazová příloha obr. č. 7). Dalším úspěchem samosprávy bylo v roce 1855 zřízení politicko - správního okresu Říčany. Město Říčany se stalo správním a obchodním centrem kraje.

V roce 1863 byla provedena přestavba fary. V roce 1864 došlo k výstavbě nové dnešní radnice (viz obrazová příloha obr. č. 13), která sloužila nejenom potřebě městské samosprávy, ale i jako přístřeší pro Čtenářskou besedu a knihovnu okresního vzdělávacího odboru. V roce 1913 bylo započato s výstavbou okresního domu jako sídla politicko - správního okresu Říčany (viz obrazová příloha obr. č. 13).

V roce 1866 došlo k válce prusko - rakouské. I když Říčany nebyly přímo místem bojů, pruské vojsko silně plundrovalo a rabovalo i zde. V dnešní restauraci Sport došlo 17. 7. 1866 pruskými vojsky k zatčení českých poslanců Františka Palackého a dr. Ladislava Riegra, jedoucích na zasedání Říšského sněmu do Vídně. Teprve po více než 48 hodinovém vyjednávání byli propuštěni a mohli pokračovat v další cestě (tuto událost připomíná pamětní deska na restauraci Sport).

V roce 1868 došlo ke zřízení obecní pastoušky z původního domku obecního pastýře pro potřeby těch nejnuznějších. V roce 1874 byla zahájena z podnětu rytíře Adolfa Mayera z Mayersbachu výstavba okresního chorobince s kapacitou 45 lůžek, který byl v roce 1898 rozšířen přístavbou dalšího patra na kapacitu 100 lůžek.

V tomto období probíhala také výstavba železnice Praha - Benešov, která byla uvedena do provozu v roce 1871. První stanice v Říčanech byla postavena v roce 1874, v roce 1894 rozšířena do dnešní podoby. V roce 1912 byla provedena instalace veřejného osvětlení na náměstí a v ulici K Nádraží. V roce 1850 byl v Říčanech zřízen poštovní úřad, v roce 1873 telegrafní spojení.

Vybudování železničního spojení s Prahou vytvořilo pro říčanské občany řadu pracovních příležitostí, pro Pražany možnost levnějšího bydlení v blízkosti Prahy. Vznikla zde vyhledávaná rekreační oblast. Významným faktorem pro vytvoření rekreační oblasti byla výstavba nových moderních hotelů - v roce 1893 hotelu Pavilon, v roce 1904 hotelu Monopol, v roce 1907 čajovny a sáňkové dráhy, v roce 1907 hotelu Amerika a v roce 1904 výstavba malého koupaliště v Radošovicích.

Mimořádný význam pro utváření atraktivnosti rekreačního charakteru Řičan mělo v roce 1891 vybudování ovocnářských a okrasných školek Františkem Thomayerem, ředitelem pražských sadů. Tento moderní zahradnický závod měl zásluhu na rozsáhlém rozvoji ovocnářství na Řičansku i v okolí, rovněž na výsadbě okrasných stromů, keřů a květin v zahradách, městských parčicích a ulicích.

Výraznou pomocí zemědělcům a živnostníkům bylo založení některých finančních institucí jako byly Okresní hospodářská záložna, Spořitelna říčanského okresu, Okresní hospodářský spolek a Okresní záložna. Za zájmy zemědělců neohroženě bojovali poslanci Zemského sněmu, za říčanský okres rytíř Adolf Mayer z Mayersbachu a později příští předseda vlády ČSR Antonín Švehla.

Pro pracující bylo v roce 1888 významným činem založení Okresní nemocenské pokladny, které položilo základy rozvoje zdravotnictví na Řičansku. Značnou pozornost věnovali představitelé samosprávy také rozvoji školství, zejména když přešlo z církevních rukou do rukou státních v roce 1775 (tzv. tereziánským školním řádem), což umožnilo, aby se od roku 1778 učilo na školách česky. Představitelé říčanské samosprávy v roce 1843 prosadili výstavbu nové dvoutřídní jednopatrové kamenné školy (viz obrazová příloha obr. č. 5), která byla v roce 1871 rozšířena na trojtřídní, v roce 1875 na čtyřtřídní a v roce 1878 na pětitřídní. V roce 1906 došlo ke zřízení chlapecké měšťanské školy, v roce 1908 k výstavbě nové dvoupatrové školní budovy (viz obrazová příloha obr. č. 6), která byla v roce 1912 rozšířena o další trakt. Také v Radošovicích a Kuří byly postaveny v roce 1906 nové školní budovy. O rozvoji školství bude podrobněji pojednáno ve čtvrté kapitole.

V letech 1896 - 98 došlo k výstavbě vychovatelny Olivovna pro opuštěnou a zanedbanou mládež z Prahy (viz obrazová příloha obr. č. 15 a 16) spolu s výstavbou spojovací silnice se středem města Řičany.

Vedle těchto značně náročných investičních akcí, které s sebou přinášely i pracovní příležitosti, docházelo k vysoké společenské aktivitě zakládáním

nejrůznějších spolků, klubů a zájmových organizací, jež vedly ke zvyšování kulturní úrovně, fyzické zdatnosti i společenské sounáležitosti. Šlo zejména, kromě již jmenovaných, o založení Učitelské jednoty „ Budeč “, Severočeské jednoty, Dělnické vzdělávací besedy „ Havlíček “ , Spolku říčanských řemeslníků, založení dobrovolného hasičského sboru, pěveckého sboru Jablonský a Říčanské filharmonie, založení organizace Sokol v Říčanech, sportovního klubu SK Říčany, Okrašlovacího spolku, zřízení Městského muzea apod.

Stručný přehled nejdůležitějších událostí z období let 1848 - 1914 je souhrnně uveden v tab. č. 8 a v tab. č. 9 (viz tabulková příloha). Byl sestaven chronologický seznam rychtářů, primasů a starostů města Říčan.

2. 3. Rozvoj města v období první světové války 1914 –1918

Na rozdíl od předchozího období od roku 1848 do roku 1914, patří období 1914- 18 k jednomu z nejsmutnějších v novodobé historii města Říčan. Slibně nastartovaný rozvoj města se zahájením 1. světové války prakticky zastavil. Po sarajevském atentátu na následníka trůnu Ferdinanda de Este 28. 6. 1914 a po oznámení, že Srbsko mobilizuje svoji armádu, došlo 26. 7. 1914 také k mobilizaci v Rakousku - Uhersku, které vypovědělo 28. 7. 1914 Srbsku válku. Mobilizace zahrnovala nástup všech mužů ve věku 21 – 39 let, tj. 19 ročníků, a zcela ochromila hospodářský a společenský život v celé zemi. Otcové rodin, synové a manželé odcházeli na fronty. Koně ze zemědělských usedlostí byli zabavováni pro potřeby armády, což vedlo k výraznému poklesu zemědělské výroby. Spolu se zabavováním úrody pro potřeby vojsk docházelo k výraznému snižování životní úrovně obyvatelstva a k hladu. Nebyl dostatek nejzákladnějších potravin – chleba, mléka, brambor. Pro chleba, většinou jen černého-kukuřičného, se muselo chodit pěšky až 10 kilometrů, často i zbytečně.

V zimě se prakticky vůbec nevyučovalo v důsledku nedostatku uhlí. Děti nemohly chodit do školy, protože jim chyběla obuv a zimní oblečení. Docházelo ke značnému rozšíření tuberkulózy a zvýšení úmrtnosti obyvatelstva. Děti z Prahy byly dávány na výživu do zámožnějších rodin. V Říčanech bylo takto asi 150 dětí, které byly ubytovány v říčanské škole.

Situace se stále zhoršovala, neboť v lednu 1916 proběhla další mobilizace, při níž byli na fronty posláni muži ve věku 43 - 50 let. Na frontu byli povoláváni i učitelé a majitelé zemědělských usedlostí. Vedení těchto usedlostí spočívalo pouze na ženách a starcích.

Poslední společenská organizace Sokol byla v roce 1916 rozpuštěna. Ale ani tato drastická opatření Rakousko - Uhersku nepomohla. To se v říjnu 1918 zhroutilo. 28. října došlo v Čechách ke státnímu převratu. Zprávu o této události přinesl do Říčan z Prahy 29. 10. 1918 truhlář Josef Dohnal. Ihned byl ustaven Národní výbor pro Říčansko, jehož předsedou se stal J. Daneš. Národní výbor se ujal své funkce, zajišťoval ve městě klid a pořádek.

I když fronta válečných dobrodružství se přes Říčany přímo nepřehnala, daň, kterou museli říčanští občané zaplatit, byla velice krutá. Jen do samotných Říčan se z války nevrátilo 56 občanů. Mnoho dalších skončilo svůj život v prvních mírových dnech, ale i později, na následky zranění a podlomeného zdraví. Mezi těmi, kdo se již nevrátili, byl i nejvýznamnější říčanský historiolog šestadvacetiletý ing. Gustav Trnka. Padl v prvních dnech války, a to 8. 9. 1914. Mnoho dalších padlých bylo i z okolních obcí, svědčí o nich postavené pomníčky. Velké množství účastníků válečných událostí se vrátilo jako invalidé. Škody způsobené válkou byly obrovské, prakticky bylo nutno začínat od základu znovu.

2. 4. Rozvoj města v období 1918 – 1939

Rok 1918 znamenal získání státní samostatnosti a osvobození z 300leté habsburské poroby. Muži, demobilizovaní vojáci, se vrátili spolu s legionáři do svých domovů, ke svým rodinám, kde je čekalo obrovské množství práce na odstraňování důsledků války. Svojí nesmírnou obětavostí a pílí se jim podařilo v krátkém časovém období do roku 1920 dosáhnout úrovně předválečného stavu.

Také společenská aktivita se rychle obnovovala. Československo mělo příliš mnoho starostí s novým uspořádáním státu. Nezbyvaly prostředky na řešení sociálních problémů pozůstalých a poškozených válečných invalidů. Stát necítil odpovědnost za válečné dobrodružství Rakousko - Uherska. Tito lidé zůstali bez podpory, což spolu s nezaměstnaností vedlo v Říčanech v poválečných letech ke značnému růstu počtu žebráků a lidí žijících pod hranicí chudoby. Zdá se

paradoxem, že v poválečné době, která si vyžadovala každých pracovitých rukou, byla značná nezaměstnanost.

Již na počátku 20. let 20. století se situace v Říčanech počala zlepšovat, především díky rozšířenému železničnímu spojení s Prahou kde našlo značné množství občanů Říčán své zaměstnání. Také v samotných Říčanech se situace rychle zlepšovala díky rychle se rozvíjejícímu stavebnímu ruchu. Město se vlivem rozvoje výstavby rodinných domků změnilo z původně zemědělsko - řemeslnického městečka na moderní hospodářsko - správní centrum kraje s rozsáhlou vilovou zástavbou. Původní zemědělské usedlosti rozložené v okolí říčanského náměstí se přestěhovaly na okraj města. Vždyť jen v období 1919 až 1931 došlo ke zvýšení počtu domů v Říčanech z 394 v roce 1919 na 828 v roce 1931 a 1000 v roce 1934, tj. během patnácti let téměř trojnásobně.

V roce 1929 založil v Říčanech stavitel Josef Větrovec moderní stavební firmu. Koupil bývalou Šerákovu cihelnu, kterou rozšířil a modernizoval, otevřel vlastní kamenolom a pískovnu, což mu spolu s vlastními řemeslnými dílnami umožnilo výstavbu levných rodinných domků za ceny, které byly hluboko pod cenou ostatních konkurentů. Větrovcovo heslo „ Každá rodina má mít vlastní rodinný domek “ se stalo pro mnoho občanů skutečností. Jeho organizace proudové výstavby rodinných domků v koloniích umožnila zejména sociálně slabším vrstvám si zabezpečit vlastní bydlení. Stavitel Větrovec systémem své organizace předstihl dobu o mnoho let. Vždyť tehdy zaměstnával sám v sezóně 150 - 200 zaměstnanců, dalším řemeslníkům přinášel zakázky za více než milion Kč ročně. Firma vystavěla v Říčanech kolonie rodinných domků U Marvánku, U Vodárny, Na Obci, U Lesa, V Chobotě, celou čtvrť Jeruzalém, Pod Mlýnským rybníkem, Na Bělišti, na Kolovratské a řadu dalších jednotlivých domů. V roce 1924 vznikl v Říčanech moderní truhlářský závod J. Hofty a strojní pilařský závod A. Hofmana. Oba závody přispěly k stavebnímu rozvoji města.

V roce 1920 byla v Říčanech uvedena do provozu městská elektrárna, která zajistila velmi rychlou elektrifikaci města. Již v roce 1936 bylo zelektrifikováno 932 domů, tj. 86% , neelektrifikováno zůstalo pouze 150 domů. V areálu elektrárny byla v roce 1925 vybudována Lehovcova výrobní potřeby pro obuvníky - kopytárna. Před 1. světovou válkou byl v Říčanech parní mlýn manželů Holubových, který v roce 1932 vyhořel. Ing. Karel Bartoš jej koupil, obnovil a vybavil moderním zařízením s kapacitou až 600 vagonů obilí ročně.

Rozvoj stavebního ruchu, rozvoj ostatní řemeslné výroby i rostoucí počet obyvatel vedl k potřebě rozšiřování obchodní sítě, na níž se podílelo zejména Obchodní grémium v čele se svým starostou, drogistou Bohumilem Bartákem a od roku 1923 vináříkem Rudolfem Čihákem.

Bohužel tento příznivý vývoj netrval příliš dlouho. V důsledku světové hospodářské krize došlo znovu ke zpomalení rozvoje, a tím i k nežádoucímu zvýšení nezaměstnanosti.

Město bylo postaveno před další těžký úkol, zajistit pro nemajetné alespoň vyvařování obědů, pro chudou školní mládež polévky a vydávání poukázek na potraviny. Snížení nezaměstnanosti se snažilo město řešit v rámci svých finančních možností realizací některých veřejně prospěšných prací. Šlo o budování a zlepšování stavu městských komunikací, výstavbu koupališť Marvánek v Říčanech a Jureček v Radošovicích, o zvelebování města a jeho okolí výsadbou stromů tak, aby se Říčany staly stále vyhledávanějším rekreačním místem s cílem zvýšení přísunu prostředků pro zlepšování životních podmínek zdejších obyvatel.

V roce 1926 došlo znovu ke zřízení politicko - správního okresu, Okresního hejtmanství Říčany. Prvním hejtmanem byl jmenován Jan Vodička. Brzy po roce 1918 pokračoval rozvoj společenského života započatého před 1. světovou válkou. Rozvíjela se sportovní činnost, činnost dramatických spolků J. K. Tyl a Dramatika, loutkových scén, činnost okrašlovacího spolku, některých finančních organizací a dalších spolků. Nově vznikl : sportovní klub SK Radošovice (1921), sportovní klub Meteor Říčany (1922), sportovní klub Rudá hvězda Říčany – oddíl kopané (1923), TJ OREL (1924), Klub českých turistů Říčany (1927), odbočka čsl. obce baráčnické (1928), sportovní studentský klub SSC Říčany (1930) a další.

K dalším významným událostem tohoto období patří : výstavba kina SOKOL (1921), založení pobočky Městské spořitelny na Královských Vinohradech (1926), založení pobočky Živnostenské záložny v Říčanech (1928), založení pobočky Masarykovy ligy proti tuberkulóze s ordinací (1925), odhalení pomníku Antonína Švehly v parčíku před radnicí (1936), zřízení místního rozhlasu (1938), výstavba nové budovy „ Na Růžku “ (1938), zřízení samostatné živnostenské a později přejmenované na učňovskou školu v čele s prvním ředitelem Bedřichem Němcem (1939), vysazení dvou památných lip na radošovické návsi – Masarykovy a Wilsonovy.

6. prosince 1934 došlo v zastupitelstvu města k rozkolu v souvislosti s návrhy na snížení nezaměstnanosti. Rozkol vedl k jeho úplné rezignaci. Státní správa řešila tuto situaci počátkem roku 1935 pověřením vrchního rady Zemského úřadu v Praze Karla Hertla správou obce ve funkci vládního komisaře. Tuto funkci vykonával až do voleb v červnu 1936, kdy byl zvolen novým starostou Jindřich Hofta.

Vážným nedostatkem rozvoje tohoto období zůstala i nadále jen velmi slabě rozvinutá zdravotní péče. Pro téměř 9 000 obyvatel Říčán a okolí bylo k dispozici pouze 5 praktických lékařů, 1 zubní lékař. Odborní lékaři prakticky v Říčanech nepůsobili. Neexistovala ani záchranná služba, město nemělo ani jeden sanitní vůz.

I když Říčany nepatřily mezi chudá města, jejich inženýrské sítě byly na velmi nízké úrovni. Chyběla kanalizace, veřejný vodovod byl pouze na náměstí, stejně jako veřejné osvětlení. Také škola pracovala ve velmi stísněných podmínkách.

V roce 1938 došlo k rozkladné činnosti sudetských Němců usilujících za podpory Hitlera o rozbití republiky. Vedení státu se snažilo přimět své spojence Anglii a Francii k ochraně ČSR. Vedení státu učinilo opatření k obraně své vlasti vyhlášením mobilizace – první 20. 5. 1938 (1.ročník záložáků) a druhé, všeobecné, 23. 9. 1938. Všechno úsilí o zachování celistvosti republiky bylo marné. 30. 9. 1938 byla podepsána Mnichovská dohoda. Také v Říčanech byli lidé odhodláni bránit svoji vlast. Mnoho občanů rukovalo a věřilo, že republiku uhájí.

Po obsazení Sudet Němci v roce 1938 došlo k vyhnání českých obyvatel z těchto území. Jen do Říčán se v roce 1939 přistěhovalo na 1 000 uprchlíků. 15. března 1939 bylo rozhodnuto o vojenském obsazení zbytku Čech a Moravy a 16. března 1939 bylo vyhlášeno zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Německá vojska vstoupila na půdu města Říčán 18. 3. 1939, kde již koncem března vydala příkaz k vyklizení budovy školy pro své potřeby. Naštěstí pro říčanské byly ubytované oddíly německé armády asi po 14 dnech odveleny.

Další pak vykonali čeští kolaboranti – došlo k rozpuštění jednoty Sokol a zabavení jejího jmění. Od září 1939, po útoku Německa na Polsko, byly zavedeny potravinové lístky a zahájena první vlna zatýkání politicky nežádoucích obyvatel a židovských občanů.

2. 5. Rozvoj města v období druhé světové války 1939 – 1945

Toto období patří mezi nejkrutější v našich novodobých dějinách. Říčany sice neprošly krutou válečnou vřavou ani bombardováním, přesto zaplatily krutou daň. Od prvních dnů německé okupace se formovala ve městě hnutí odporu. Nejvýznamnější z nich byla skupina bez trvalého názvu. Jejími příslušníky byli ponejvíce bývalí vojáci a příslušníci československé armády. Již v březnových dnech založila tato skupina Revoluční národní výbor. Zhruba ve stejné době vznikla v Praze odbojová organizace s názvem Avala – Modrý kruh, která udržovala kontakty i s dalšími centry odboje. V organizační síti Avaly byly Říčany zvláště silným a vytrvalým opěrným bodem. Říčanskou skupinu tvořili mjr. Bohuslav Sládek, mjr. Rudolf Zvolánek, por. Josef Koreš¹ a další.

Celou dobu okupace prožívali občané ve strachu z každého dalšího dne. Řada občanů, zejména židovského původu, byla poslána do koncentračních táborů a na popraviště. Tato situace se značně přiosřila v letech 1941 – 1942, kdy do města přišlo cca 500 příslušníků Hitlerjugend², z nichž četní pocházeli ze sudetských území a rozuměli dobře česky. Proto bylo třeba si dávat značný pozor cokoliv říkat.

Dalším nebezpečným faktorem byl narůstající počet kolaborantů z řad českých občanů, zejména v souvislosti s mimořádnými úspěchy německých vojsk na všech frontách v letech 1941 – 1942. K tomu přispělo i provedení atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha³ a s tím spojená opatření na tvrdou odplatu, tzv. heydrichiáda, jíž padl za oběť značný počet českých občanů a řada dalších byla poslána do koncentračních táborů.

Teprve v průběhu roku 1943 došlo v důsledku počínajících úspěchů sovětských a spojeneckých vojsk na všech frontách k znovunavracení víry, že nacistické Německo bude poraženo a náš národ bude moci opět svobodně žít. Reakcí na to byla zostřená perzekuce.

Přes všechna úskalí drtivá většina obyvatel nezklamala a zůstala věrna víře ve svého prezidenta Dr. Edvarda Beneše, že národu znovu přiveze svobodu.

¹ Josef Koreš studoval vojenskou akademii v Hranicích, dále pak na vysoké škole obchodní v Praze. Po likvidaci českých škol se věnoval organizování hnutí odporu a šíření protinacistického tisku.

² Hitlerjugend je fašistická mládežnická organizace v Německu, založená v roce 1926. Sloužila výchově mládeže v duchu nacistické ideologie a její přípravě na dobytí světovlády.

³ Heydrich byl německý nacistický politik, generál policie a SS. Pro český národ se stal symbolem nejkrutějšího nacistického teroru. Byl pověřen přípravou tzv. konečného řešení židovské otázky.

I když bylo zakázáno pod trestem smrti poslouchání zahraničního rozhlasu, z radiopřijímačů byly odstraněny krátké vlny, dumavý český člověk velice rychle našel způsob, jak snadno toto opatření obejít. Jednoduchým propojením ladícího kondenzátoru s uzemněním a připojením antény bylo možno opět poslouchat Londýn a Moskvu.

Domácí odboj se aktivizoval. V červenci 1944 bylo rozhodnuto o přesunu generála Luži do oblasti Říčán. Poručík Koreš byl ustaven pobočником gen. Luži. Nedlouho po Lužově příchodu se stala oblast Říčán středem pozornosti gestapa. Po prvním zatýkání varovali spolupracovníci gen. Luži další ohrožené osoby. Gen. Luža se rozhodl pro přemístění na Moravu. Poručík Koreš ho doprovázel. 2. října dorazili Luža s Korešem do malé obce Hřiště u Přibyslavi. Zde však byli prozrazeni. Generál Luža byl zastřelen, poručík Koreš byl poraněn. Podařilo se mu uniknout, ale byl těžce raněn, proto se po několika minutách sám zastřelil. Skupina poručíka Koreše se po jeho smrti prakticky rozpadla.

Další dvě odbojové skupiny působící na Říčansku, skupina MUDr. Jana Rýdla, založená v roce 1943, a skupina Sylvestra Učně, založená v roce 1940, vyvíjely svoji činnost až do května 1945, kdy se obě skupiny spojily, aby společně organizovaly ozbrojený odpor proti německým okupantům.

Vedle Hitlerjugend byla v roce 1944 zřízena ve vile Estancia německá policejní stanice a od konce roku 1944 přicházely do města i oddíly německých vojsk, které se ubytovaly nejprve v hostinci U Vaverů, později v sanatoriu na Vojkově, v restauraci Sport a nakonec zabraly i školu v Říčanech, kde se ubytoval zvláštní oddíl zpravodajské služby SS-Škorpion¹ a ve městě opět zavládl strach. Také radošovická škola byla 9. března 1945 zabrána pro ubytování německého vojska. Ubytování se však naštěstí neuskutečnilo a po Velikonocích bylo opět zahájeno vyučování.

V říčanské škole se neučilo, žáci si chodili pouze 1 – 2 krát týdně pro úkoly do školních učeben na staré poště nebo do biografu. Ale i to bylo ztíženo, protože učitelé byli odvelováni na práce pro záchranu Říše a na kopání zákopů.

Postup spojeneckých vojsk se dále zrychloval. V České kotlině zaujalo v průběhu dubna 1945 své postavení uskupení armád – střed maršála Schörnera, který chtěl z Prahy vytvořit frontové město a co nejvíce zpomalit postup vojsk Rudé

¹ SS – Schutzstaffel – ozbrojená organizace nacistické strany v Německu.

armády a co největší počet německých vojsk převést do zóny anglo - amerických vojsk. Rychlý postup vojsk Rudé armády ze severního směru uskutečnění tohoto záměru zmařil. V okolí Prahy byla vytvářena silná protiletecká obrana, kde jedno z jejích postavení bylo umístěno nedaleko Říčán - u Voděrádek.

Začátek roku 1945 nebyl pro Říčany příliš šťastný. 17. ledna 1945 došlo k požáru Bartošova mlýna, a tím znemožnění občanům získat alespoň nějaký kilogram mouky navíc nad hubený přiděl na potravinové lístky. Další nepříjemný zážitek prožili říčanští občané ve dnech 24. – 26. ledna 1945, když projížděl přes Říčany transport více než 5 000 vězňů z koncentračního tábora Osvětim do koncentračního tábora Matthausen v Rakousku. Odtud byl však vrácen a po dvou dnech projížděl přes Říčany znovu. Bylo otřesné vidět tu bídu a utrpení vězňů. Občané Říčán se jim s nasazením vlastního života snažili podat alespoň kousek stravy. Výsledkem tohoto transportu bylo jen na traťové distanci Říčany 13 mrtvých.¹

V průběhu 2. světové války skončila svoji činnost Lehovcova továrna potřeb pro obuvníky (kopytárna). Objekt zakoupila firma Dynybyl, která jej přestavěla na ovocný lihovar.

V uvedeném období samospráva města vůbec neexistovala a dosazení vládní komisaři byli pouze vykonavateli příkazů německých okupantů.

Od počátku roku 1945 bylo jasné, že válka velmi brzy skončí úplnou porážkou nacistického Německa. Na počátku roku 1945 byly již osvobozeny na východní frontě Bulharsko, Rumunsko, značná část Jugoslávie, Maďarsko, část Polska, včetně Varšavy. Sovětská vojska byla na hranici ČSR a východního Pruska. Na západní frontě byly osvobozeny Francie, Belgie, část Holandska a téměř ¾ Itálie. Spojenecká vojska stála na Rýně. V Říčanech byla podstatně veselejší nálada a všichni věřili v brzké osvobození. Na Slovensku, moravsko - slovenském pomezí a Českomoravské vysočině zuřila otevřená partyzánská válka. Po celé zemi narůstala záškodnická činnost a odbojové skupiny se připravovaly ke konečnému zúčtování s okupanty. Fronty se rychle blížily a otázka úplného osvobození ČSR se stala koncem dubna již pouze záležitostí několika dnů. 1. května byly osvobozeny Ostrava, Brno a Plzeň. 4. května propuklo v Praze povstání, projevující se nejprve

¹ Údaj o počtu mrtvých jsem získala na pamětní desce na říčanském nádraží.

strháváním německých nápisů a vyvěšováním čsl. Vlajek, 5. května došlo k otevřenému boji.

V Říčanech již 4. května 1945 vznikl Revoluční národní výbor v čele s MUDr. Janem Rýdlem, v Radošovicích v čele s Václavem Vykusem. 5. května 1945 vznikla ozbrojená složka Revoluční garda, která se měla postarat o odzbrojení všech německých složek na území města. 5. května odzbrojili čeští četníci německou četnickou služebnu ve vile Estancia a jednotku Todtovy organizace ve vile Minka. Oddíly německé mládeže Hitlerjugend byly izolovány v hotelech Monopol, PAVILON a Amerika. Jakákoliv jejich ozbrojená činnost byla považována za ozbrojené povstání a k jeho likvidaci bylo přistoupeno vojenskou silou. Všem německým složkám bylo přerušeno telefonické spojení. Další akcí Revoluční gardy bylo zajištění českých kolaborantů a jejich internace v městské věznici.

V odpoledních hodinách došlo k vyjednávání o kapitulaci s německou posádkou v restauraci Sport. Velitel posádky byl ochoten se vzdát, ale podmínil to svolením velitele SS jednotky umístěné v říčanské škole. Protože telefonické vedení bylo přerušeno, odjížděl k jednotce SS na kole, ale na cestě byl zajat dalšími členy Revoluční gardy. Jelikož se velitel nevracel, posádka v restauraci Sport se k večeru vzdala. Byla jí zaručena do příchodu řádné armády bezpečnost.

Na nádraží odzbrojila Revoluční garda vojáky tvořící doprovod stojícím nákladním vlakům a vytvořila zábrany prostupu trati z obou směrů do nádraží. 6. května 1945 bylo s německou posádkou na Vojkově jednáno o odzbrojení. Po delším jednání se posádka vzdala s tím, že zůstane v objektech až do příchodu řádného vojska. Kolem 12. hodiny přijížděl od Stránčic do Říčan obrněný vlak jednotky SS, který si chtěl probít cestu do Prahy na pomoc jednotkám SS. Na říčanské nádraží se nedostal a zůstal sevřen v úžlabině trati před mostem Sebevrahů, protože za úžlabinou ve směru na Světice byla u závor vybudována občany barikáda a průjezd vlaku byl znemožněn i zpět do Stránčic. Došlo k velmi prudkému otevřenému boji mezi jednotkou Revoluční gardy, vedenou učitelem Vladimírem Vlčkem, a posádkou vlaku. Po tříhodinovém boji, v němž padli tři příslušníci Revoluční gardy, se posádka vlaku vzdala.¹

Ve Sportu získali revoluční gardisté značné množství zbraní a střeliva, z nichž část byla odeslána na pomoc bojující Praze. Ke Křenici přijíždělo 6 nákladních

¹ Literární zpracování této události najdeme v Branaldově románu „Lazaretní vlak“.

automobilů s ozbrojenými německými vojáky, ale přes vybudovanou barikádu nemohli projet a vyjednávali s Revoluční gardou o rychlém odstranění barikády, nebo že ve vesnici všechny postřílí. Během vyjednávání o průjezdu se objevili ruští partyzáni, kteří tuto skupinu rychle zlikvidovali. 7. květen 1945 byl nejkritičtější dnem povstání. Němci nasadili proti povstalcům těžké zbraně, dělostřelectvo a tanky. Dělostřeleckou palbou byla poškozena Staroměstská radnice a od Benešova ku Praze přijížděla kolona německých tanků, která před sebou hnala děti a ženy jako rukojmí. Tak si prosazovala průjezd barikádami. Z Říčan odjely na pomoc Praze některé říčanské oddíly Revoluční gardy. Někteří členové se již nevrátili. Teprve ve večerních hodinách se povstalci dozvěděli o kapitulaci Německa. Boje v Praze však zuřily dál. 8. května 1945 v 0.30 hodin přijelo k barikádě u radošovického hřbitova 6 nákladních automobilů s ozbrojenou německou posádkou, která si vynucovala průjezd. Po dlouhém vyjednávání jim byl umožněn průjezd za doprovodu členů Revoluční gardy k budově Obecního úřadu, kde bylo velitelství Revoluční gardy, k dalšímu vyjednávání, po němž se velitel jednotky chtěl vzdát, ale posádka to odmítla. Nechtěla již pokračovat ve své cestě v noci. Když se dozvěděla o německé kapitulaci, přidala se k ostatním německým vojskům, která od ranních hodin prchala před Rudou armádou od Pacova přes Říčany, směrem na pravý břeh Vltavy. Vojska byla zcela zmatena, protože velitel armádního uskupení maršál Schörner spolu se svými nejbližšími opustil armádu a letadlem odletěl do Alp. Některé oddíly vůbec o kapitulaci nevěděly, nevěděly ani o jejich podmínkách. Mezi Revoluční gardou a německými posádkami docházelo k drobným šarvátkám, protože německé jednotky podle kapitulace si směly ponechat jen lehké ruční zbraně. Tak vznikaly spory o kulometry, pancéřové pěsti a lehké obrněné vozy.

Kolony Němců projížděly po celou noc na 9. květen a po té asi až do 13.30 hodin, kdy se objevily první tanky Rudé armády. Ze zahrad se ozvala kulometná palba střílející do lidí. Trvala asi 2 - 3 minuty a ruští vojáci ji rychle umlčeli. Do radostného vítání ruských vojáků asi v 16 hodin se opět ozvaly výstřely, tentokrát z Janzovy stodoly v Radošovicích. Během několika minut ruští vojáci vyvedli asi 10 příslušníků SS. Tyto výstřely byly posledními výstřely 2. světové války v Říčanech.

Počet obětí války nebyl konečný - poházená nevybuchlá munice a zbraně zabíjely dál. V Radošovicích vybuchl v rukách dětí ruční granát, kterému padli za oběť dva žáci radošovické školy - Věra Smolíková a Josef Vydra. Nedostatečná

zkušenost mladých revolučních gardistů v zacházení se zbraněmi stála zbytečně životy dalších dvou mladých občanů Václava Povolného a Stanislava Čížka.

Život se vracel rychle do mírových podmínek. Jen odstavená vojenská auta při silnicích zůstala památkou na hrozné chvíle. V Radošovicích zůstal osobní vůz jednoho z nejvyšších představitelů Říše Heinricha Himmlera.¹, i malý obrněný vůz, který měl funkční kulomet. Kluci si opatřili náboje a zkoušeli jeho funkci, naštěstí bez následků. Po této události byl obrněný vůz rychle odstraněn. Krutá daň války jen v Říčanech činila asi 90 občanů, z nichž největší podíl tvořili občané židovského původu. Další občané se vrátili s podlomeným zdravím z koncentračních táborů nebo z pracovního nasazení na práci v Říši.

2. 6. Rozvoj města v období 1945-1948

Toto období je charakterizováno ohromným vzrůstem společenské aktivity. Byla obnovena činnost zájmových a společenských organizací a činnost vládou povolených politických stran. Významná aktivita občanů byla soustředěna zejména na řešení následujících nejzávažnějších úkolů:

- společné odstranění následků války, především obnovení plynulého zásobování obyvatelstva základními potravinami
- pomoc okolnímu zemědělství, kde velkostatky a panské statky nebyly samy schopny zajišťovat obdělání půdy a sklizení úrody
- všestrannou pomoc školám, aby bylo možno co nejrychleji odstranit důsledky války na nejmladší generaci
- úpravě svých obydlí a komunikací, aby město bylo opět tak krásné jako před válkou

Zabezpečení všech těchto úkolů se úspěšně dařilo. K první trhlině v semknutosti občanů došlo při provedení měnové reformy v roce 1945 (27. 10. - 4. 11.), kdy se určitá část občanů z vyšších a středních vrstev cítila vážně poškozena. Přes určité rozladění menší části občanů měla velká většina zájem na rychlé obnově. Pomoc zemědělství se děla celou řadou forem od klasických brigád

¹ Heinrich Himmler byl německý nacistický politik. Měl titul říšský vůdce SS. Organizoval a realizoval likvidaci miliónů lidí. Vydal nařízení o bezohledném pracovním nasazení vězňů koncentračních táborů.

přes brigády kováků při opravách zemědělských strojů a nářadí až po hlídání úrody na polích. Zejména významná byla pomoc žen na jednocení cukrovky, mužů při výmlatu obilí, obvykle v nočních směnách.

Pomoc školám probíhala všemi možnými způsoby. Matky se zavazovaly k úklidu školních budov. Vzhledem k tomu, že nebyly učebnice, rodiče přepisovali a rozmnožovali učební texty, pomáhali při opravách učebních pomůcek. Někteří občané věnovali školám předměty, které mohly být použity pro výuku. Řada občanů, spolků a zájmových organizací přispívala školám formou finančních příspěvků.

Nejrozsáhlejší pomocí říčanskému školství byla brigádnická pomoc občanů při výstavbě nové školní budovy v Říčanech. Stavba byla zahájena na podzim roku 1947, každou sobotu odpoledne a v neděli zde pracovalo až 300 brigádníků nejenom z Říčan, ale i z celého okolí. Brigádnicky byly zajišťovány stavební práce, dovoz stavebního materiálu i některé další řemeslnické práce. Pro účely stavby školy byl znovu obnoven provoz Šerákovy cihelny, který byl též z větší části zajišťován brigádnickou výpomocí občanů. Na stavbě mezi brigádníky nechyběli ani učitelé, předseda MNV Josef Franěk, bývalý předseda MNV Jindřich Hofta, pozdější předseda MNV a ONV Říčany Adolf Holý a řada dalších. Již sama skutečnost, že stavba byla dokončena za pouhých 2 a půl roku, svědčí o neobyčejné pomoci občanů. Po letech nejistoty se občané znovu pustili do opravy a údržby svých domovů a do úpravy ulic.

Byl organizován značný počet občanských a národopisných slavností, připomínajících staré české zvyky a oslavu našeho češství – šlo zejména o slavnostní staročeské dožínky, oslavu 530. výročí smrti Mistra Jana Husa, jehož se zúčastnilo na 2500 účastníků¹. Význam Mistra Jana Husa pro současnost připomněl ve svém slavnostním projevu prof. J. Hořejší. Kromě toho se konala celá další řada slavností. Lidé se po 6ti letech potřebovali bavit. V restauraci U Kozlů byly pořádány každou sobotu taneční čaje.

V plesových sezónách se každoročně konalo 25 - 30 plesů či karnevalů, které byly vždy bohatě navštěvovány, což bylo znakem neobyčejné semknutosti občanů. Obnova hospodářského i společenského života se úspěšně dařila, ale přišel nešťastný rok 1947, rok velkého sucha a značné neúrody. Nezbytnost pomoci ze

¹ Kronika města Říčan 1. díl (1930 – 1950), str. 87, Státní archiv Praha - východ

zahraničí byla nutná. Výběr odkud má tato pomoc přijít, rozděloval národ na 2 tábory. Jeden prosazoval pomoc od USA formou Marschalova plánu¹ a druhý od SSSR. Nakonec se vláda rozhodla přijmout pomoc od SSSR ve formě dodávek 600 000 tun obilí. Pomoc od USA byla podmíněna přijetím politických ústupků, které by mohly omezovat naše národní zájmy. To vedlo k dalšímu rozpadu dosavadní úspěšné spolupráce politických stran nejenom ve vrcholné politice, ale i mezi občany v samotných Říčanech. Tento rozkol vyústil v Únor 1948. I když v Říčanech byl rozsah rozpadu politické spolupráce podstatně menší a soustředil se zejména na změny na radnici, spojoval občany i nadále společný zájem například na stavbě nové školní budovy, na pomoc zemědělství, ale i na nácvičku na XI. všesokolský slet.

Důsledky Února 1948 se začaly projevovat poněkud později, kdy byla na Dynybylův lihovar uvalena státní správa, docházelo k zestátňování obchodní sítě a omezování činnosti živnostníků a byla připravována kolektivizace zemědělství. Dalším negativním prvkem vývoje v tomto období se stal kritický nedostatek bytů. V rodinných domcích byly přidělovány byty nájemníkům za velice nízké ceny, které nebyly ani v četných případech placeny, čímž docházelo mezi majiteli domků a nájemníky často k velmi napjatým vztahům. Nová bytová výstavba však nebyla, proto se stávající stav ani v dalších letech nezlepšil.

Vedle výstavby školy se uskutečňovaly v Říčanech v poválečném období další mimořádně významné akce, které spojovaly občany ke společnému úsilí. Jednalo se konečně o zahájení výstavby městské kanalizace, rozšíření městského vodovodu, zavedení místního rozhlasu i rozšíření veřejného osvětlení. Využitím konfiskovaných objektů pro školské účely došlo k vyřešení mnohaletého problému říčanského školství - nedostatku výukových prostor. Šlo zejména o zřízení Újezdní střední školy v Radošovicích, mateřských škol v Říčanech a Radošovicích. Některé z konfiskovaných objektů byly dány k dispozici zdravotnictví.

Na úseku kulturní činnosti se výrazně zvýšily aktivity pěveckého souboru Jablonský a Říčanského symfonického orchestru. Vynikajících výsledků dosáhl i nově založený pěvecký soubor Českého svazu mládeže pod vedením Jaroslava Volemana ml.. Znovu se zdárně rozvíjela ochotnická činnost.

¹ Marschallův plán – program hospodářské pomoci USA evropským zemím. Název nese podle tehdejšího státního tajemníka USA G.C. Marshalla.

Výrazným rysem tohoto období bylo spojení sportovních klubů s organizací Sokol, které se projevilo v řadě případů zvýšením výkonnostní úrovně některých oddílů. Oddílům se nedostávalo potřebných finančních prostředků, řada z nich po vynikajícím vzestupu vedla až k jejich nežádoucímu pádu (lední hokej, ženská házená, box atd.).

Kladem tohoto období byla skutečnost, že do čela MNV Říčany byl zvolen bývalý ředitel měšťanské školy Josef Franěk, který požíval úcty téměř všech občanů a měl mimořádný zájem na zlepšení postavení města.

2. 7. Rozvoj města v období 1948 – 1968

Toto období je charakterizováno dvěma rozhodujícími daty – rokem 1948 a rokem 1968, která se význačnou měrou zapsala do československých dějin a je jim často dávána stejná podstata.

V rozvoji města lze rok 1948 považovat za progresivní. Do čela MNV se dostal člověk vysoce inteligentní a angažovaný – bývalý ředitel měšťanské školy Josef Franěk, jenž požíval úcty všech vrstev občanstva. Svůj zájem soustředil především na urychlenou výstavbu nové školní budovy Újezdni měšťanské školy a gymnázia, na výstavbu základních inženýrských sítí, kanalizace a rozšíření městského vodovodu. Jemu po boku, jako místopředseda MNV, stál další významný funkcionář, učitel a pozdější ředitel národní školy Vladimír Vlček. Oba tyto představitelé lidosprávy byli pro Říčany určitě velkým přínosem. Škoda, že do této doby zasáhly počátky násilného znárodňování obchodní sítě, omezování živnostenské činnosti spojené s centralizací služeb a násilná kolektivizace zemědělství, s jejichž realizací však tyto dva představitelé města neměli nic společného.

Když svůj prvořadý úkol nové koncepční řešení říčanského školství výstavbou nové školní budovy, zřízením gymnázia a měšťanské školy v Radošovicích, otevřením mateřských škol v Říčanech i Radošovicích a zřízením učňovské a rolnické školy splnili, odešli ze svých funkcí.

Rozvoj města pak po dobu téměř 20ti let stagnoval. Světlou výjimkou byla pouze realizace koncepce rozvoje a organizačního zajištění říčanského zdravotnictví prosazená Adolfem Holým. Tato koncepce zdravotnictví zahrnovala soustředění

ambulantní péče do nově vybudované polikliniky s ordinacemi praktických i odborných lékařů, vybudování soustředěného dětského střediska, zřízení Okresní nemocnice v Říčanech s chirurgickým, interním a rentgenologickým oddělením a biochemickou laboratoří, otevřením léčebny dlouhodobě nemocných na Vojkově a střediska dorostových lékařů. O dobré koncepčnosti říčanského zdravotnictví svědčí skutečnost, že bez zásadnějších změn platila téměř 30 let.

Pozadu nezůstalo ani veterinární zdravotnictví. V Říčanech byla vybudována Krajská veterinární nemocnice, která si během krátké doby získala výbornou pověst, nejenom v rámci okresu, ale i kraje a celé ČSR.

V letech 1967 – 1968 bylo vybudováno velmi dobře organizované veterinární středisko pro celý říčanský region. K nemalé lítosti drobných chovatelů domácích zvířat, ale i zoologických zahrad, zemědělských závodů i chovatelů exotických zvířat, byly obě tyto instituce po roce 1989 zrušeny.

Adolf Holý jako obětavý sportovní funkcionář nezapomněl ani na sportovce. Z jeho iniciativy došlo k výstavbě tribuny, šaten, klubovny a položení travnatého povrchu na stadionu SK Říčany, ke generální úpravě ragbyového stadionu, včetně výstavby klubovny, šaten, umývárny a oplocení stadionu, dále k rekonstrukci hokejového stadionu úpravou hrací plochy s umělou ledovou plochou, včetně výstavby chladicí stanice, šaten a osvětlení.

Na rozvoj města v období 1948 – 1968 působily negativně zejména tyto vlivy : druhá měnová reforma v roce 1953, zahájení televizního vysílání v roce 1954, zrušení okresu Říčany a zřízení okresu Praha-východ.

Značně se snížila aktivita ochotnického hnutí, ale i počet společenských zábav. Brigádnická činnost občanů tak aktivních při budování školy, úpravě komunikací, budování kanalizace, městského vodovodu, výstavby a přístaveb školních budov a mateřských školek se výrazně snížila. Pouze sportovci a některé zájmové organizace si udrželi vysokou pracovní aktivitu svého členstva.

V Říčanech, po opětovném uzavření cihelny v Kuří po dostavbě nové školy, byly jedinými průmyslovými podniky Ovocný lihovar a v roce 1951 zřízený Okresní stavební podnik, což prosazování nových rozvojových plánů silně omezovalo. Teprve od roku 1962, se začala do práce MNV znovu vnášet určitá koncepčnost.

V nově utvořeném okrese Praha - východ měly Říčany oproti ostatním střediskům – Brandýsu nad Labem, Čelákovcům a Letňanům s podstatně

rozvinutějším průmyslem jen malou nadějí na větší prostředky na rozvoj bytové výstavby a inženýrských sítí v městě, což ilustruje skutečnost, že v období 1950 – 1970, tj. za období 20ti let, došlo k výstavbě pouze 121 domů, tj. cca 6 domů ročně, a to se jednalo převážně o rodinné domky stavěné svépomocí občanů. Proto, měl-li se pohnout rozvoj města kupředu, bylo zapotřebí zde vybudovat určité průmyslové zázemí, které by umožnilo rychlejší rozvoj všech složek života ve městě.

Došlo k výstavbě průmyslového areálu zahrnující výstavbu závodu DISK¹, výstavbu závodu na výrobu kancelářského nábytku INTERIER a distribučního závodu léčiv a zdravotnické techniky Zdravotnického zásobování.

Dalšími akcemi v tomto období bylo prosazení výstavby výrobního závodu STS Kolovraty a opravárenského závodu ČSAD na Kolovratské ulici, vybudování nového městského kina za vyhořelé kino SOKOL a výstavba požárního domu v Říčanech. Současně byla zahájena již v roce 1968 výstavba 80ti bytových jednotek.

Rok 1968 udělal do těchto zdárně se rozvíjejících plánů nepříjemný zásah. Výstavba průmyslového areálu se začala zpožďovat.

Z celostátního hlediska bylo toto období naplněno celou řadou událostí, které se dotkly nejenom rozvoje města, ale více či méně se promítly i do života každého občana. Šlo zejména o proces znárodnování průmyslu, distribuční sítě, řemeslných živností, zakládání jednotných zemědělských družstev.

2. 8. Rozvoj města v období 1968 – 1989

Události na jaře 1968 lze charakterizovat z hlediska rozvoje města jako příznivé. Mnoho občanů bylo připraveno a ochotno se aktivně zapojit do řešení celospolečenských problémů.

Neuvážený zásah některých členských zemí Varšavské smlouvy do našich relativně složitých vnitřních záležitostí intervenčním vstupem vojsk nejenom zcela zmrazil nastartovaný obrodný proces, ale ve svém důsledku podpořil extrémní síly jak zleva, tak zprava. Řada představitelů KSČ, která svými schopnostmi nestačila

¹ DISK – družstvo invalidů středočeského kraje

na zastávaná místa, viděla v každé, i oprávněné, kritice útok nejenom na své osobní mocenské pozice, ale i útok na celé socialistické zřízení a začala si se svými oponenty vyřizovat osobní účty.

Ne jiná byla situace v Říčanech. Nastartovaný rozjezd výstavby průmyslového areálu byl vstupem vojsk Varšavské smlouvy zdržen, ale přesto řada obětavých lidí z lidosprávy, centrálních orgánů i podniků se snažila, aby bylo v započatém díle pokračováno a zahájena plánovaná rozsáhlá bytová výstavba i některé další důležité akce potřebné k rozvoji města. Jednalo se o další rozšiřování vodovodní a kanalizační sítě ve městě, výstavbu čistírny odpadních vod, napojení města na vodovodní řád Želivka, zavedení zemního plynu do města a jeho postupnou plynofikaci apod.

Doba měla své klady i zápory. Z vedoucích odpovědných míst byli odvoláváni schopní pracovníci a nahrazováni dobrými známými věrných členů strany – např. z funkce předsedy MNV byl odvolán jeden z nejschopnějších a nejaktivnějších poválečných předsedů MNV Zdeněk Schneider. Jeho nástupce ve funkci předsedy MNV V. Drtina se staral především o své osobní zájmy, věcem obecným nechával volný průchod.

Teprve další nástupkyně-předsedkyně MNV M. Kavalírová opět aktivně navázala na koncepci Z. Schneidera zejména v oblasti bytové výstavby a zlepšování služeb ve městě zajištěním výstavby areálu Technických služeb města Říčan, Domu služeb na Masarykově náměstí, administrativní budovy Okresního průmyslového podniku v Jiráskově ulici, dalšímu rozšíření 2. ZDŠ, včetně tělocvičny a školní jídelny, výstavby tří nových mateřských škol. Tato záslužná práce přispěla výraznou měrou k rozvoji města. Vybudováním průmyslového areálu došlo k vytvoření cca 1 200 pracovních míst umožňující zaměstnání značné části žen a centrální bytovou výstavbou k získání důstojného bydlení pro cca 4 000 lidí.

2.9. Rozvoj města v období 1989 – 2004

Již od počátku roku 1989 bylo jasné, že je třeba počítat s mimořádnými změnami nejenom ve městě, ale i v mezinárodním měřítku. Události roku 1989 v celém socialistickém bloku byly důsledkem nahromaděných a neřešených problémů, které vedly nakonec k úplnému rozpadu socialistické soustavy. Některé

státy socialistické soustavy se sice snažily o nastolení vzájemné dvoustranné spolupráce, ale toto úsilí nevedlo k úspěchu, protože v průběhu uplynulých let došlo ke značnému snížení důvěry mezi nimi. Socialistické státy se upnuly na spolupráci s USA a západoevropskými mocnostmi, od nichž očekávaly výraznou hospodářskou pomoc. Tím došlo definitivně v těchto zemích k pohřbení socialismu. Očekávané naděje, že do 5 až 8 let dosáhnou tyto země úrovně vyspělých evropských států, zůstaly ze značné části jen nadějemi.

V tomto období se podařila realizace řady prospěšných akcí, které se příznivě projeví na životě občanů města. V první řadě to bylo podstatné rozšíření obchodní sítě, rozšíření a zkvalitnění poskytovaných služeb.

Zavedením pražské integrované autobusové dopravy došlo k výraznému zlepšení dopravní obslužnosti, zejména spojení s hlavním městem. Je však škodou, že stále více občanů používá k dopravě svých osobních automobilů (většinou s jedním uživatelem), což vede ke zhoršování čistoty životního prostředí, zejména v okolí Černokostelecké silnice a dálniční přípojky.

Dále bylo pokračováno v rozšiřování kanalizační a vodovodní sítě i plynofikaci města. Došlo k dvouetapové výstavbě Domu s pečovatelskou službou, výstavbě Polyfunkčního domu s 36 bytovými jednotkami a k výstavbě Domova důchodců pro 45 osob.

Mimo rámec akcí městského úřadu byly realizovány : výstavba hotelů Horizont a Pávilon, rekonstrukce kostela sv. Petra a Pavla, rekonstrukce fotbalového hřiště FK Radošovice včetně položení travnatého povrchu a výstavba průmyslové zóny Jažlovice (sklady zahraničních firem).

Hodnotit vývoj za toto období je poněkud předčasné. Velmi závažným a varujícím problémem je zhoršování mezilidských vztahů.

3. Rozvoj říčanské rekreační oblasti

Říčany, městečko s necelými 12 000 obyvateli včetně přidružených obcí, se nacházejí necelých 20 km jihovýchodně od středu Prahy a jsou jednou z perliček navlečených na náhrdelníku rekreačních letovisek v okolí Prahy, kde hledá odpočinek řada Pražanů.

Říčany leží dnes prakticky na samém okraji velké Prahy. Od jejich hranic se táhnou lesní porosty černokosteleckých a sázavských lesů až k Českomoravské vysočině. Vyjdete-li si z města ven směrem na jih nebo východ, ocitnete se během několika minut uprostřed lesů, které vám poskytnou příjemný oddech a možnost nabytí nových sil. Úloha Řičan a jejich vliv na rozvoj celého širokého okolí i samotných českých dějin byla v minulosti podstatně větší než je tomu dnes.

Pro tyto vlastnosti byly Říčany svojí polohou přímo předurčeny k vytvoření říčanské rekreační oblasti pro stovky a tisíce Pražanů, kteří zde nalézali po své práci klid a oddech. Základním impulsem k vytvoření rekreační oblasti bylo zahájení železničního spojení Řičan s Prahou v roce 1874, kdy stovky Pražanů získaly možnost oddechu v přírodě uprostřed lesů.

Okrašlovací spolky pro Říčany a Radošovice budovaly pěšinky a chodníčky, které spolu se samosprávou města a okolních obcí také udržovaly ve velmi dobrém stavu. V okolí těchto pěšin instalovaly lavičky a odpočívadla. Spolu s Klubem českých turistů budovaly turistické stezky do okolních obcí. Byly vytvořeny stezky nejenom v Přestavlckém údolí vedoucí až na Vojkov, ale i na Strašín, do Tehova, Světic, Mukařova, Klokočné a dalších.

Místní samosprávy v Říčanech i Radošovicích záhy pochopily, že se musí vybudovat vhodné vodní rezervoáry, kde by bylo možno nabídnout Pražanům vhodné a příjemné koupání. Již v roce 1903 došlo v Říčanech k založení Lázeňského družstva a výstavbě malého koupaliště, bazénu 18 x 13 m v Olšánkách, které zde sloužilo až do roku 1930. V Radošovicích pak v roce 1904 bylo vybudováno první radošovické koupaliště v přestavlckém údolí s kabinami, sprchami a kioskem. Rovněž na jeho zřízení měl značný podíl Okrašlovací spolek, který se podílel i na výstavbě přírodního divadla v roce 1938.

V letech 1922 - 1925 byl vybudován na konci přestavlckého údolí, na potoku Rokytky na místě zvaném „ Kněžská luka “, velký rybník, který byl příliš mělký a pro koupání nevhodný, stejně jako rybník Marvánek v Říčanech, proto bylo nezbytné provést jejich úpravu a regulaci, aby zde vznikla vhodná koupaliště. Jelikož k tomu nebyl dostatek finančních prostředků, došlo k úpravám v Radošovicích až v roce 1934 a v Říčanech dokonce až v roce 1937.

Velké koupaliště v Radošovicích bylo vybudováno spolu s hostincem, kabinami a sprchami. V zimě bylo koupaliště využíváno jako kluziště. V restauraci byla zřízena veranda s tanečním parketem. Právě zde hledal klid a odpočinek národní umělec Oldřich Nový ¹ se svými přáteli. Toto místo si tak oblíbil, že si zde později postavil chatu.

Koupaliště Marvánek bylo dobudováno v roce 1937 na rybníku založeném okolo roku 1930. Bylo vybaveno travnatou pláží, lesíkem, restaurací, kabinami, vodními atrakcemi a oplocením. V letních měsících zde byly pořádány plavecké závody a závody ve skocích do vody.

Na obou koupalištích se pořádaly různé letní slavnosti a benátské noci. Potřebě budování koupališť předcházela do roku 1853 postupná likvidace dřívějších rybníků v katastru Řičan – Bezděkova, Rozpakova, Lázeňského a Sommrova jejich zavezením a přeměnou na ornou půdu nebo louky.

V souvislosti s budováním průmyslového areálu byla v roce 1969 vybudována další vodní plocha vhodná pro koupání – retenční nádrž pro potřebu průmyslového komplexu.

Obecní samospráva v Radošovicích v roce 1926 vybuvovala v přestavlckém údolí tři tenisové kurty, nad nimi v roce 1937 rozhlednu, v roce 1939 fotbalové hřiště a v roce 1938 přírodní divadlo s kapacitou 600 sedadel. Stavbou přírodního divadla se uzavřel úžasný oddechový areál v přestavlckém údolí.

Tento ideální areál zdraví, sportu a kultury nešel pozornosti německých okupantů po roce 1939, kteří předpokládali jeho zabrání spolu se značnou částí lesa k vybudování velkého rehabilitačního střediska pro německou armádu. Nedostatek finančních prostředků a „ pozdější úspěchy “ německých armád, především na východní frontě, však tyto záměry zmařily. Je velkou škodou, že se přírodní divadlo

¹ Oldřich Nový – český herec, zpěvák a režisér. Představitel elegantních mladých mužů, vynikal svým kultivovaným projevem.

nechalo po druhé světové válce zcela zpustnout a již nikdy nebylo obnoveno. Jedinou vzpomínkou na zde hraná představení je zarostlá rozbořená betonová nápořední budka.

Říčanská městská samospráva se snažila zvýšit atraktivnost svého okolí především rozšířením rekreačního údolí pod Olivovnou (u vodárny), zejména pro provozování zimních sportů (sáňkování a lyžování) i lesů nad Thomayerovými školkami, u Olivovny a na Kopešíně pro pěší turistiku.

Vážným úkolem pro atraktivnost říčanské rekreační oblasti bylo vybudování potřebných hotelových kapacit a moderních pohostinských provozů. V roce 1896 zakoupil hoteliér Svoboda z pražské národopisné výstavy dřevěný pohostinský pavilonek a přemístil jej do Říčan, kde k němu v roce 1928 přistavil zděnou budovu „ Hotel Pavilon “. Původní dřevěný pavilonek byl zrušen v roce 1934.

Největším hotelem se stal Vocelův „ Monopol “, postavený v roce 1904 a rozšířený v roce 1929. Jednalo se o hotel s restauračním a vinárenským provozem, se značnou ubytovací kapacitou, tanečním sálem i venkovním zahradním parketem. Za návštěvníky však šel hoteliér dále až do lesa, kde v roce 1912 postavil sáňkovou dráhu a na jejím horním konci lesní čajovnu, kde byl provoz o sobotách a nedělích a v letní sezóně po celý týden. Na sáňkové dráze se v zimě sáňkovalo a lyžovalo, v létě se zde konaly motocyklové závody, závody na kolech a běžecké závody.

V tanečním sále hotelu „ Monopol “ se nejenom tančilo, ale pořádala se zde koncertní a divadelní představení předních pražských umělců. Častým hostem zde býval operní pěvec - barytonista Národního divadla a říčanský rodák Váša Chmel. V čajovně byla pořádána pro děti loutková představení. Hotel „ Monopol “ proslul i tím, že v Říčanech zavedl jako první prodej zmrzliny.

Dalším hotelem byl Pálkův „ Hotel Amerika “ postavený v roce 1907, který proslul vynikající restaurací a vinárnou. Od května do září se každou sobotu a neděli tančilo na zahradním parketu, v případě nepříznivého počasí v krytém přístavku, kde byla umístněna i kuželkářská dráha.

Na vybudování říčanské rekreační oblasti měly nesporně význačný vliv Okrašlovací spolky Říčan a Radošovic pod předsednictvím prof. Josefa Thomayera, nejenom zřizováním lesních cestiček, turistických stezek a laviček, jejich údržbou, ale i výsadbou stromů, keřů a květin v ulicích a zřizováním parčíků.

V posledním období výrazně přispěla ke zlepšení ovzduší plynofikace města, avšak mohutný rozvoj dopravy tento pozitivní efekt plynofikace zcela eliminoval.

Blízkost města hlavnímu městu Praze a jeho umístění uprostřed přírody jej proto činilo vyhledávaným místem, kde hledá a v minulosti hledala místo pro svůj domov a oddech řada osobností našeho kulturního a společenského života.

V průběhu posledních let, zejména v období po druhé světové válce, nebyla ze strany města věnována potřebná péče ochraně přírody. Řada vybudovaných oddechových míst zchátrala nebo zcela zanikla, lesní pěšinky nejsou vůbec udržovány, došlo ke značné devastaci lesních porostů. Přesto zůstávají Říčany se svým okolím jedním z nejzdravějších míst v blízkosti Prahy.

Pro občany, kteří pamatují, jak vše ještě před druhou světovou válkou vypadalo, je dnešní procházka přestavlkým údolím spojena s hlubokou nostalgií a smutkem v srdci, jak jsou přírodní krásy vytvářené po mnoho desítek let devastovány v průběhu tak krátkého období.

Chceme-li, aby Říčansko se svým okolím zůstalo i nadále rekreační oblastí, je nezbytné, aby městská rada přijala urychleně opatření k provedení analýzy současného stavu lesního hospodářství města a nejbližších polesí a rozpracovala koncepci jeho obnovy, včetně výsadby a údržby nových porostů společně s úpravou lesních cest, vycházkových cestiček, turistických stezek. Současně bude třeba přijmout i plán na urychlenou realizaci této koncepce.

4. Rozvoj říčanského školství

4. 1. Základní školství

4. 1. 1. Rozvoj základního školství v Říčanech

Prvopočátky říčanského školství lze s největší pravděpodobností zařadit do první poloviny 13. století, kdy byly Říčany začleněny do vyšehradské župy na pravém břehu Vltavy a staly se střediskem duchovní správy tzv. děkanátu. V Říčanech stál dřevěný kostelík, v něm byli tři kněží. Je proto pravděpodobné, že zde již byla i farní škola. Dalším důvodem pro existenci školy v tomto období je skutečnost, že držitelé říčanského zboží, páni z Říčan, zastávali na královském dvoře nejvýznamnější místa a měli zájem na dostatečném množství vlastních vzdělaných lidí.

První písemná zmínka o farní škole v Říčanech je až z roku 1379,¹ z vizitačního protokolu arcijáhena² Pavla z Janovic, který popisuje školu jako již značně zchátralou, z čehož lze usuzovat, že se zde vyučovalo již podstatně dříve.

Tato škola byla jednotřídní a působila zde až do husitských válek v roce 1420, kdy byl hrad i město dobyto husitskými vojsky v čele s Janem Žižkou, Mikulášem z Husi a Janem Roháčem z Dubé. Město bylo zcela zpustošeno a s ním i farní škola. I když éra husitská a zejména českobratrská má ke vzdělání obecného lidu podstatně lepší vztah než katolická hierarchie, není o škole českobratrské v Říčanech žádných písemných zmínek ani památek. Je pravděpodobné, že více než 230 let v Říčanech žádná škola neexistovala.

Další historické zmínky o říčanské škole pochází až z roku 1653³. V průběhu nového osídlování města po skončení 30leté války byla vybudována opět nová jednotřídní dřevěná škola s doškovou střechou, která se stala v první řadě nástrojem násilné rekatolizace. Do roku 1700 se škola dostala do dezolátního stavu. Její údržba byla pro obec i farnost značně nákladná, proto se opravovalo jen to nejnutnější.

¹ Popis obci školního okresu Říčanského, str. 150, Knihovna J. Nepomucký Uhřetěves u Prahy 1938

² Arcijáhen je církevní hodnostář pověřený biskupem jako dozorní orgán nad kněžstvem obvodu zvaného arcijáhensství. Vykonal dozor nad dodržováním církevního práva a norem života kněží.

³ Trnka G., Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str. 215, Unie Praha 1913

K výraznějšímu zlepšení říčanského školství došlo až kolem roku 1743, kdy za přispění majitelky říčanského panství, kněžny Marie Terezie Savojské, byla provedena generální oprava školy a současně došlo k jejímu rozšíření na dvoutřídni. Oprava školy však nebyla provedena dostatečně kvalitně, proto musela být škola znovu opravována v letech 1775 a 1789. V roce 1755 uskutečnila kněžna Marie Terezie Savojská školská opatření, podle nichž dostávali učitelé od vrchnosti pevný plat a deputát s povinností vyučovat děti bezplatně, a tím umožnila návštěvu školy co největšímu počtu dětí.

V roce 1774 byla dekretem panovnice Marie Terezie uzákoněna povinná školní docházka dětí ve věku 6 – 13 let. Péči o školu převzal stát a obce. Podle tohoto dekretu měla být v každé farnosti zřízena „ česká triviální škola “. Tato opatření sebou přinesla 2 zásadní faktory :

- od roku 1788 se ve školách českých triviálních učilo pouze česky
- školy trpěly kritickým nedostatkem vyučovacích prostor, a tak se učilo, kde to bylo jen možné – na faře, na radnici i v hostincích. Výstavba nové školy se stala nezbytnou nutností.

Probíhal boj o to, kdo bude mít nad školou dohled, zdali církev či stát a obce. V roce 1855 zesílila církev svůj vliv uzavřením tzv. konkordátu¹ se státem, na jehož základě převzala církev znovu plně dohled nad školstvím. Teprve zákony z let 1867, 1868 a 1869 se definitivně změnily triviální farní školy na školy národní a došlo k trvalému oddělení školy od církve. Jejich správa přešla na místní, okresní a zemské školní rady složené ze zástupců vlády, obcí, církve a učitelstva. Tyto změny však vstoupily plně v platnost až v roce 1872. Prvním inspektorem pro říčanskou školu byl jmenován Josef Kobera.

Teprve v letech 1842 – 1844, po více než 50tiletém projednávání, díky neúnavné osvětové činnosti správce školy pana učitele Václava Bělohradského, byla postavena nová kamenná dvoutřídni školní budova. Nová školní budova (viz obrazová příloha obr. č. 5) byla 29. 6. 1844 slavnostně vysvěcena farářem Rautenkranzem. Správce školy složil k této příležitosti píseň, kterou při otvírání školy žáci zazpívali.

¹ Konkordát je dohoda mezi římskokatolickou církví a habsburskou monarchií, upravující vzájemné vztahy církve a státu. Konkordát poskytoval církvi rozsáhlé pravomoci v oblasti kultury, výchovy, školství a manželského práva.

Školní budova byla jednopatrová. V prvním poschodí byly 2 velké učebny, v přízemí byty pro 2 učitele a chlév. V roce 1844 chodilo do školy 208 dětí. V letech 1871, 1875 a 1878 docházelo postupně k rozsáhlé přestavbě a adaptaci školy a jejímu rozšíření na 3, 4 a 5ti třídni, při které se chlév a byty učitelů přeměnily na učebny. Počet žáků se neustále zvyšoval. V roce 1871 na 350, v roce 1878 na 420 a v roce 1889 na 498. Tento neutěšený stav se dále zhoršoval tím, že v roce 1890 byla zřízena pokračovací průmyslová škola, v roce 1892 hospodářská pokračovací škola a v roce 1902 měšťanská chlapecká škola. Proto již v roce 1879 žádal řídící učitel Kamil Viktorin rozšíření školy nebo výstavbu nové budovy školy. K řešení kritické situace s nedostatkem učebních prostor poskytla obec v roce 1886 škole dvě učebny v I. patře novostavby Obecního domu (bývalá budova Okresního soudu). Městské zastupitelstvo sice návrh řídícího učitele K. Viktorina na výstavbu nové školní budovy v roce 1886 odsouhlasilo, ale trvalo dalších 20 let, než byla v roce 1905, opět především díky usilovné práci učitelů K. Viktorina a Gustava Trnky, výstavba nové školní budovy zahájena.

Dlouhodobá neujasněnost výstavby nové školní budovy vedla k tomu, že obce Radošovice a Kuří požádaly okresní hejtmanství Žižkov v roce 1905 o odškolení¹ od Říčán s tím, že si vystaví vlastní školní budovy. Této žádosti bylo vyhověno.

Stavba nové školní budovy v Říčanech byla ukončena v roce 1908 (viz obrazová příloha obr. č. 6). Nově postavená školní budova měla 7 učeben, byt pro školníka, kuchyň a dílnu, což zdaleka nestačilo narůstajícím potřebám školy. Ještě dříve než byla budova školy dostavěna, musela obec přistavit na Obecní dům druhé patro a poskytnout zde škole 2 další učebny. Po zrušení Okresního soudu a Berního úřadu v roce 1960 byl celý objekt bývalého Obecního domu dán do užívání škole (viz obrazová příloha obr. č.7). Přesto ani po dostavbě školy učební prostory nestačily. Muselo se učit ještě ve staré škole, kde však byly 2 třídy z hygienických důvodů uzavřeny. Toto bylo nedostačující, proto město pro potřeby školy pronajalo od pana Kammlera dvě vily a rozhodlo o dostavbě nové budovy školy vybudováním zadního traktu s deseti učebnami a tělocvičnou. Dostavba se uskutečnila v letech 1911 – 1912.

¹ Odškolení Radošovic a Kuří – obce si samy postavily nové školy. V školní obci říčanské zůstaly jen Říčany, Krabošice a Voděrádky.

Tím se situace značně zlepšila, ale ne na dlouho. Již ve dvacátých letech 20. století zřízením měšťanské školy dívčí se škola opět potýkala s nedostatkem učebních prostor. Už v roce 1933 dosahoval počet žáků 1 014 a v roce 1939 1 129 žáků². Učilo se ve čtrnácti třídách v budově školy, třech učebnách na radnici a čtyřech učebnách na staré poště (dnes Základní umělecká škola). Pokračovací průmyslová škola vyučovala na Střelnici a hospodářská pokračovací škola v Monopolu. Po roce 1939 se počet žáků dále zvýšil na více než 1 200 v důsledku přistěhovaných z českého pohraničí. Po roce 1945 se učilo i v prostorách bia SOKOL a v Monopolu. Neutěšená situace v říčanském školství vedla učitelskou obec v čele s učiteli Josefem Fraňkem a Vladimírem Vlčkem v roce 1928 k soustředěnému úsilí o výstavbu nové moderní újezdni měšťanské školy a tlaku na městské zastupitelstvo i se záměrem na vybudování střední školy (gymnázia).

Městské zastupitelstvo reagovalo na tento záměr velice liknavě, i když v roce 1928 zakoupilo potřebný pozemek a vypsalo soutěž na projekt nové školy. Pozemek zakoupený v roce 1928, se ukázal jako nevhodný, proto město zakoupilo v roce 1935 pozemek nový.

Nastala 2. světová válka. Okupanti neměli žádný zájem na zvyšování vzdělanosti českého národa a veškeré plány na výstavbu nové školy zanikly. Neúnavní propagátoři výstavby moderní školní budovy, ředitel chlapecké měšťanské školy Josef Franěk a učitel Vladimír Vlček, ihned po osvobození naší vlasti prosadili v zemské školní radě zařazení výstavby újezdni měšťanské školy v Říčanech do státního plánu na rok 1946. Tak bylo možno již 9. 5. 1946 položit základní kámen k její výstavbě.

Se záměrem výstavby gymnázia nebylo možno v této době počítat, protože obecná politická situace nebyla nakloněna k rozšiřování počtu absolventů středních škol, zejména humanitního směru. Jako priorita při obnově národního hospodářství byla výchova kvalitních dělnických profesí.

Výstavba nové školy podle projektu architekta Františka Jandy byla prováděna za neobyčejné aktivity občanů celého města a okolních obcí. Na stavbě pracovalo o sobotách a nedělích až 350 brigádníků, a tak stavba velmi rychle pokračovala. Místní národní výbor pro potřebu stavby obnovil provoz v Šerákově cihelně v Kuří,

² Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 272, Label Kutná Hora 1997

neboť na trhu byl kritický nedostatek stavebních materiálů. Mezi neaktivnější brigádníky patřili hlavní iniciátoři stavby – Josef Franěk, Vladimír Vlček, Adolf Holý atd.

Jedným smutným okamžikem bylo smrtelné zranění traktoristy Jaroslava Adámka při navážení kamene na stavbu. Rada MNV rozhodla, že mu bude před budovou školy postaven pomníček. Osobní prohlídkou jsem zjistila, že zde žádný pomníček ani pamětní deska není, ani jsem se nedozvěděla, zda-li zde byl někdy postaven či zda-li byl později odstraněn. Stavba školy byla ukončena v roce 1950 (viz obrazová příloha obr. č. 8). Kromě měšťanské školy zde byla umístěna střední škola – gymnázium.

Po uvolnění prostor pro další rozvoj gymnázia se situace v základním školství opět zhoršila. Bylo nutné zavedení dvousměnného vyučování. V letech 1984 – 1988 se dovážely až tři třídy dětí do školy v Jazlovicích. V roce 1991 byla zrušena v důsledku výstavby nových mateřských škol v Říčanech 1. mateřská škola. Uvolněné prostory byly dány k dispozici 1. ZŠ Říčany. I v současné době, kdy počet žáků výrazně poklesl na cca 650 žáků a je v základní budově k dispozici 16 učeben, v budově bývalého soudu 8 učeben, v Základní umělecké škole 1 učebna a 3 učebny v bývalé 1. mateřské škole, tj. celkem 28 učeben, kapacitně toto plně nedostačuje. Určitým kladem je, že již není nutno dovážet děti do školy v Jazlovicích. Nutnost výstavby nové základní školy je opět na pořadu dne.

Stručný přehled vývoje a organizace říčanského základního školství je uveden v tab. č. 10 a 11 (viz tabulková příloha). Celkový vývoj veřejného školství v Říčanech od roku 1905 je uveden v tab. č. 12 (viz tabulková příloha).

4. 1. 2. Rozvoj základního školství v Radošovicích

Radošovice jako sousední obec Říčan neměly až do roku 1906 svoji vlastní školu. Když měla škola v Říčanech stálý nedostatek učebních prostor, město otálelo s výstavbou nové školní budovy a mezi obecními zastupitelstvy Říčan, Radošovic a Kuří nedošlo k dohodě o výši příspěvku na provoz školy, rozhodly se obce Radošovice a Kuří v roce 1905 k podání žádosti o odškolení od Říčan. Tato žádost byla okresním hejtmanstvím Žižkov kladně vyřízena. Na základě tohoto rozhodnutí

se začalo již v roce 1906 v Radošovicích vyučovat. Nejprve v prvním patře zájezdního hostince „ U Dolejšků “ (dnes restaurace Sport), ale již v roce 1907 byla zahájena výstavba trojtřídní školní budovy, která byla otevřena v roce 1908 (viz obrazová příloha obr. č. 9). Je zajímavostí, že budova byla z poloviny financována místní jednotou Sokol.

Škola měla velké štěstí ve výběru řídicího učitele, kterým se stal Václav Budínský, člověk cele oddaný svému povolání, vynikající pedagog a psycholog. Škola pro něj znamenala vše. Děti jej měly velice rády, ale u obecního zastupitelstva příliš velkou oporu neměl. Ze strany zastupitelů obce proti němu byla vedena nechutná kampaň, v níž mu byla připisována odpovědnost za vraždu dvou dívek – - šestileté Anny Novákové a pětileté Marie Smutné - a nedokonanou vraždu Boženy Smutné, které spáchal choromyslný školák Josef Skála. Řídicí učitel Budínský popíral jakoukoliv odpovědnost za tuto událost, ale obecní rada požadovala jeho odvolání. Teprve soudní řízení prokázalo nevinu Budínského a on mohl zůstat ve své funkci. Samotný Josef Skála byl v průběhu 1. světové války povolán do rakouské armády, v roce 1919 se vrátil do Radošovic. Když viděl, že se na jeho čin nezapomnělo, dal se naverbovat do amerických legií.

Brzy se ukázalo, že prostory školy jsou nedostačující. Počet žáků ve 30. letech byl již 130 – 150 a 3 třídy nestačily. Bylo nutno zavést střídavé vyučování. Proto žádal řídicí učitel Budínský obecní radu o rozšíření školy alespoň o 2 třídy. Jeho návrh obecní rada zamítla s odůvodněním, že jsou do školy přijímány i děti z nedalekého Jeruzaléma, které patří územně do Říčan. Řídicí učitel Budínský proto navrhl, aby rozšíření výukových prostor bylo provedeno na úkor služebního bytu pro řídicího učitele a ředitelny. Zastupitelé obce však ani tento vstřícný plán neakceptovali.

Teprve v roce 1935, kdy řídicí učitel Budínský odešel do penze, došlo ke zrušení bytu řídicího učitele a jeho přeměnu na učebnu. Spory vedení školy se zastupiteli obce však přetrvávaly, řadu let byly problémy se zřízením letního cvičiště u školy, se zrušením skládky odpadů v přímém sousedství školy. K úspěšnému řešení letního cvičiště pro školu pomohla organizace Sokol Radošovice tím, že jí dala k dispozici vlastní letní cvičiště vybudované v letech 1937 – 1938, stejně tak jako i své tělocvičné nářadí, které měla v předsálí restaurace Sport, kde Sokol cvičil.

Teprve po roce 1945 dostaly věci podstatně rychlejší spád. Brigáda občanů 29.- 30. května 1945 upravila a zavezla skládku odpadů u školy, o dalších nedělich provedla oplocení školy. Obec věnovala škole přilehlý pozemek, což škole umožnilo vybudování školní zahrady s pokusnými poličky a vybudování dětského hřiště.

Kritická situace v učebních prostorách říčanské měšťanské školy oživila již v roce 1945 otázkou možnosti zřízení měšťanské školy v Radošovicích, o jejíž zřízení bylo opakovaně žádáno již v letech 1930 a 1937. Prvním krokem k řešení byla nabídka obce Radošovice říčanské měšťanské škole otevřít v Radošovicích v konfiskované Fuchsově vile (č.p. 110) její pobočku. Říčanská měšťanská škola tuto nabídku přijala, již 10. 9. 1946 zde pobočku otevřela. Adaptace budovy pro školské účely byla brigádnicky provedena v době prázdnin, v průběhu dvou měsíců.

Ve školním roce 1948 – 1949 byla v Radošovicích definitivně zřízena Jednotná střední škola Radošovice, která se v roce 1953, kdy došlo ke sloučení obcí Říčany a Radošovice, změnila na II. osmiletou střední školu, v roce 1971 na II. základní 9tiletou školu, v roce 1990 na II. základní školu v Říčanech.

Založení Jednotné střední školy v Radošovicích přineslo řadu problémů se zabezpečováním výukových prostor, které byly řešeny zřízením učeben v konfiskované vile Edita, zřízením nové učebny ze sborovny a části naturálního bytu v hlavní školní budově a využitím jedné učebny v hotelu Monopol. I přes tato opatření došlo ve školním roce 1951 – 1952 v Radošovicích k nutnosti zrušení dvou paralelních tříd a přesunutí žáků do Říčan, kde se výstavbou nové školy a také otevřením nové střední školy v Mukařově, která odčerpala řadu žáků z okolních vesnic, situace dočasně zlepšila.

V Radošovicích byla v roce 1954 za výrazné pomoci předsedy MNV Říčany Adolfa Holého realizována první přístavba školy zvyšující její kapacitu o 4 učebny. V roce 1958 se dalšími dílčími úpravami získala učebna a škola byla napojena na městský vodovod a kanalizaci. V roce 1960 po zrušení Okresního vojenského velitelství v Radošovicích na náměstí Čsl. Armády, získala škola jednu další učebnu.

V letech 1978 – 1981 se uskutečnila další přístavba školy a její rozšíření o 4 učebny, dílny a šatny. V roce 1977 byla provedena rozsáhlá rekonstrukce školní budovy v č. p. 110, při které byly získány 2 nové učebny. Veškerá tato opatření byla schopna řešit otázku učebních prostor pouze dočasně, a tak v letech 1984 – 1987

nastala situace, kdy bylo nutno dovážet děti ze dvou tříd do školy v Tehově a u pěti tříd zavést dvousměnné vyučování.

V souvislosti s výstavbou průmyslového areálu, a s tím související rozsáhlou bytovou výstavbou, došlo v letech 1986 –1988 k další přístavbě základní školní budovy a jejímu rozšíření o dalších 6 učeben, včetně sociálního zařízení. Souběžně s tím byla v letech 1987 – 1990 vybudována tělocvična a v letech 1989 – 1991 postavena nová školní jídelna. Teprve po tomto rozšíření mohla škola uvolnit učebny v budově č. p. 110 a ve vile Edita a soustředit svoji činnost po více než 50ti letech do jediné budovy.

I když škola vybudovaná formou pěti přístaveb a řady adaptací (viz obrazová příloha obr. č. 10) není zcela ideální, její soustředění pod jednou střechou je přínosem, jak pro školu samotnou a její řízení, tak i pro všechny žáky této školy.

V současné době disponuje škola 31 učebnou včetně školní družiny a učí se zde okolo 700 žáků. Stručný přehled organizace radošovického školství od roku 1906 a jeho změn, včetně příslušných vedoucích pracovníků, je souhrnně uveden v tab. č.13 (viz tabulková příloha).

4. 2. Pokračovací školy

Příprava k povolání probíhala v rámci cechů, které ji zabezpečovaly většinou individuální formou. Obsah přípravy učedníků a tovaryšů nebýval vymezen a určoval ho mistr. Zrušení cechovního zřízení a vydání živnostenského řádu v roce 1859 se odrazilo i v koncepci přípravy učňů. Začal se zavádět smluvní vztah, čili učební poměr. V 70. letech 19. stol. se setkáváme se vznikem první soustavy učňovského školství. Byla tvořena pokračovacími živnostenskými školami a nižšími odbornými školami.

Pokračovací školy sloužily pro praktické vzdělávání mládeže. Byly určeny pro mládež učednickou, která si zde doplňovala školské vzdělání se zřetelem ke zvolenému řemeslu.

Průmyslová a hospodářská škola působily v Říčanech již od roku 1890 a 1892 nejprve pod správou obecné školy, později měšťanské školy a od roku 1920 jako samostatné subjekty. Hlavním problémem, tak jako u základních škol, byl i zde

nedostatek vyučovacích prostor. Učilo se na Střelnici, na staré poště, pod hradem, v Monopolu a bývalém Okresním chorobinci.

Ačkoli situace byla velmi obtížná, umožňovaly tyto školy, zejména po 1. světové válce, značnému počtu řemeslníků a zemědělců si doplnit své základní vzdělání, kterého se jim v důsledku války nedostalo. V pozdější době umožňovaly učňovské a zemědělské mládeži si dále rozšiřovat své odborné znalosti.

Školy prošly řadou organizačních proměn, jak ukazuje tab. č. 14 (viz tabulková příloha). Po roce 1952 byly stávající školy zrušeny a začleněny do systému odborných učilišť. V Říčanech vzniklo v roce 1980 na Kolovratské ulici zemědělské odborné učiliště pro výchovu mladých pracovníků v zemědělství, v roce 1997 však zaniklo.

4. 3. Zvláštní škola

V roce 1953 byla v Říčanech založena zvláštní škola, která měla umožňovat vývojově poněkud opožděným a méně nadaným žákům osvojení si učiva základní školy v nezbytném rozsahu a připravit je dobře pro jejich další začlenění do společnosti.

V průběhu své 50tileté činnosti vychovala tato škola každoročně v průměru 10 - 12 žáků, kteří se vesměs dobře uplatnili v odborných učilištích a dělnických profesích. Pokud by tito žáci byli ponecháni v normálních školách, cítili by se mezi ostatními spolužáky méněcennými a bylo by nebezpečí, že by se snažili svoji individualitu projevit nežádoucími směry. Proto je třeba považovat zvláštní školu za společensky velmi prospěšnou.

Škola je umístěna v adaptované konfiskované vile v Nerudově ulici, v tichém klidném prostředí, které působí na žáky pozitivním způsobem. V roce 1960 došlo k první adaptaci její školní budovy, v letech 1985 – 1988 pak k zásadní přestavbě a rozšíření školy. Tehdy působila škola v místnostech společenského domu, kde je v současné době umístěna družina a školní jídelna. Stručný přehled vývoje školy je uveden v tab. č. 15 (viz tabulková příloha).

4. 4. Základní škola v dětské léčebně respiračních chorob v Olivovně

Základy této školy spadají již do roku 1896, kdy ve vybudované vychovatelně pro opuštěnou a zanedbanou mládež z Prahy byla v provozu i obecná škola. V roce 1922 byla vychovatelná přeměněna na ozdravovnu hlavního města Prahy pro děti s chorobami dýchacích cest. Zde se počítalo s dlouhodobějším pobytem dětí, proto byl zachován i provoz školy s upraveným režimem přihlížejícím ke zdravotnímu stavu pacientů.

V roce 1960 zařízení přešlo jako ozdravovna „MÍR“ pod řízení OÚNZ Praha - východ a v roce 1980 pod správu říčanského zdravotnictví. Ozdravovna byla přeměněna na „Dětskou léčebnu respiračních chorob pro Středočeský kraj“. V roce 1990 byl celý objekt znovu vrácen Magistrátu hlavního města Prahy. Přes všechny organizační změny zůstala základní škola v ozdravovně prakticky nezměněna. Na její činnosti se v minulosti i v současné době podílela řada říčanských pedagogů. Kapacita školy je 80 – 100 žáků. Vývoj školy je přehledně uveden v tab. č. 16 (viz tabulková příloha).

4. 5. Mateřské školství

Počátky mateřského školství v Říčanech lze datovat rokem 1910, kdy byla při Obecné škole v Říčanech otevřena i třída mateřské školy. V této době však o její služby byl pouze malý zájem, proto v roce 1912 zanikla. Trvalo plných 35 let než došlo k novému otevření mateřské školy v Říčanech. V roce 1946 byla otevřena mateřská škola v Radošovicích a v roce 1947 i v Říčanech.

V Říčanech byla mateřská škola umístěna do konfiskované Plischovy vily. Přes provedenou adaptaci však příliš potřebě školy nevyhovovala. Škola vzhledem k tomu, že zde nebylo zajištěno stravování, měla pouze polodenní provoz. Teprve v roce 1950 byla zadaptována kuchyň a zahájeno vyvařování, škola přešla na celodenní provoz. Podmínky školy i po úpravě nebyly zcela vyhovující. V letech 1955 – 1957 byla postavena nová mateřská škola v Olivově ulici, která sloužila svému účelu až do roku 1991, kdy byla předána do užívání I. ZŠ v Říčanech.

V Radošovicích vznikla mateřská škola 24. 9. 1946 v konfiskované vile Edita. Jejím řízením byl pověřen řídící učitel obecné školy v Radošovicích Stanislav Buňata, později J. Miškovská. Také zde se nevyvažovalo, škola měla pouze polodenní provoz. V roce 1949 bylo zajištěno i vyvažování, škola přešla na celodenní provoz.

V letech 1952 – 1953 byla provedena adaptace konfiskované vily Estancia v ulici Ed. Beneše pro potřeby mateřské školy, která se do ní přestěhovala v roce 1953.

Ve vile Edita byla po odstěhování mateřské školy zřízena družina a školní jídelna. Protože základní škola trpěla stále nedostatkem výukových prostor, byla školní jídelna v roce 1956 přemístěna do bývalé restaurace „ U Brabců “, umístěné blíže hlavní budovy. Uvolněné prostory po kuchyni byly adaptovány na novou učebnu.

Rostoucí počet pracujících matek vedl ke stále většímu tlaku na zvyšování počtu míst v mateřských školách. Jejich nedostatek se dále zvyšoval, především na počátku 70. let, v důsledku uzákonění povinné docházky dětí v posledním roce předškolního věku. Proto byla v roce 1970, v rámci tzv. Akce Z, škola rozšířena o další třídu, v roce 1975 – 1976 o 2 třídy a v roce 1979 o další 2 třídy, včetně rozšíření kuchyňského provozu. Těmito opatřeními se provoz mateřské školy v Radošovicích stabilizoval, zmizely problémy s umístěním dětí do předškolních zařízení.

Výrazným krokem ke zlepšení problémů mateřského školství v Říčanech byla výstavba třech nových mateřských škol v letech 1978 – 1982.

4. 6. Střední školství

Gymnázium v Říčanech zahájilo svoji činnost 1. 9. 1950 ve všech čtyřech třídách, kde studovalo 108 žáků. Prvním ředitelem byl jmenován prof. PhDr. Jaromír Klenka, který zde působil až do roku 1969. Škola má za sebou v současné době více než 50 let činnosti.

V letech 1953 – 1968 prošla řadou reforem, aby se v roce 1968 znovu vrátila k původní formě z let 1950 – 1953, tj. čtyřletému gymnáziu. V roce 1991 se studium

rozšířilo i na 8leté gymnázium. V roce 1998 došlo k pokusu připojit ke gymnáziu krachující soukromou obchodní akademii PhDr. Pangrácové. Tento pokus nebyl příliš úspěšný, v roce 2002 byla obchodní akademie zrušena.

Za dobu své existence vykázalo gymnázium řadu velmi dobrých úspěchů, na nichž měl zásluhu nejenom vybudovaný velmi kvalitní pedagogický sbor, ale i velice dobrá úroveň žáků přicházejících z říčanských základních škol. Za více než 50 let vyšla ze školy řada vynikajících osobností, které se významně podílejí na rozvoji téměř ve všech sférách života naší společnosti a přispívají k celkovému obohacení vzdělanosti regionu. S některými nejúspěšnějšími absolventy se blíže seznámíme v kapitole desáté. V současné době studuje na říčanském gymnáziu asi 400 žáků.

Stručný vývoj říčanského gymnázia je uveden v tab. č. 12 (viz tabulková příloha).

Po roce 1990 se projevila v Říčanech snaha o rozšíření možnosti získávání středoškolského vzdělání formou soukromých škol. V roce 1991 bylo založeno Masarykovo klasické gymnázium zaměřené na hlubší studium hlavních světových jazyků a přípravu absolventů ke studiu na filozofických fakultách. Pro školu byly uvolněny učební prostory v budově č. p. 110 (Fuchsova vila) a č. p. 108 (vila Edita). Rada města v roce 1994 uvolnila Masarykovu gymnázium celou bývalou mateřskou školu v Táborské ulici.

Dalším pokusem bylo založení rodinné školy PhDr. Miroslavy Pangrácové v roce 1992. Škola měla zaměření rodinné, ekonomické, zdravotní a sociologické. Výuka probíhala nejprve v prostorách městského kulturního střediska (hotel „ U labutě “), od roku 1994 v budově č.p. 110 v Radošovicích. V roce 1996 se škola rozšířila o 4letou obchodní akademii, již byly městským úřadem dány k dispozici prostory rušeného středního zemědělského odborného učiliště na Kolovratské ulici. Obchodní akademie byla v roce 1998 přičleněna ke gymnáziu, ale již v roce 2002 zanikla, stejně jako rodinná škola.

Stručný vývoj soukromého školství je uveden v tab. č. 16 a 17 (viz tabulková příloha).

4. 7. Základní umělecké školství

Hudební vzdělávání má na Říčansku bohatou tradici. Prakticky až do roku 1900 šlo především o samouky nebo výuku zajišťovali jednotlivci, především z řad učitelů nebo místních kapelníků. V tomto směru je možno jmenovat řídící učitele Václava Bělohradského, Josefa Vacha, Kamila Viktorina, Gustava Trnku nebo kapelníka Josefa Lacinu.

K rozvoji systematického hudebního vzdělávání v Říčanech docházelo až v období před 1. světovou válkou, kdy byly v Říčanech založeny hned dvě hudební školy – Freislebenova a Tučkova.

Freislebenova hudební škola vznikla okolo roku 1912. Její vedoucí Antonín Freisleben byl vojenským kapelníkem, ale příliš velké úspěchy neměl, i když u něho své první hudební krůčky dělal velmi známý český písničkář a kapelník Václav Vačkář. V průběhu 1. světové války byla škola uzavřena.

Podstatně lepší osud měla druhá z hudebních škol, škola Ladislava Tučka. Ladislav Tuček st., hudební samouk, přišel do Říčan v roce 1907 z Vídně jako ředitel kůru místního kostela sv. Petra a Pavla. V roce 1908 založil v Říčanech svoji hudební školu. Vedl ji až do roku 1931. Tehdy její vedení předal svému synovi Ladislavu Tučkovi ml., který ji vedl až do roku 1951, kdy byla škola jako soukromá uzavřena. Oba Tučkové byli výbornými a všestrannými muzikanty, vynikajícími hudebními pedagogy. Škola měla velmi dobrou pověst v širokém okolí. Vyučovalo se nejenom hře na hudební nástroje, ale také hudební teorii a skladbě. Značná řada jejích absolventů se úspěšně uplatnila při studiu na konzervatoři, ve velkých či menších profesionálních orchestrech nebo ve venkovských kapelách.

Po uzavření Tučkovy hudební školy vzniklo v možnostech získávání hudebního vzdělávání v Říčanech vakuum. Sice zde v roce 1951 bylo založeno hudební učiliště pod vedením prof. Spala, avšak jeho činnost nebyla příliš úspěšná, v roce 1952 zaniklo.

V roce 1953 byla v Říčanech otevřena státní hudební škola, ovšem i ta měla na svém počátku značné problémy. Teprve od roku 1957, kdy se stala ředitelkou školy prof. Libuše Bohuňovská, došlo k výraznému zlepšení a škola si získávala postupně dobrou pověst, což se projevovalo stálým zvyšováním počtu žáků.

Také tato škola prodělala řadu reorganizačních změn. Ty se naštěstí jen velmi málo dotkly samotného pedagogického procesu. Velmi dobrá práce školy se projevovala tím, že postupně rozšířila svoji činnost kromě hudebního vzdělávání též na umění výtvarné a taneční. Škola založila své pobočky ve Stránčicích a Velkých Popovicích.

V současné době se ve škole učí asi 360 žáků. Její absolventi se úspěšně uplatňují při studiu na vyšších typech hudebních škol a konzervatořích, v profesionálních i amatérských souborech.

Rozvoj základního uměleckého školství v Říčanech je souhrnně uveden v tab. č. 15 (viz tabulková příloha).

Dalším subjektem zajišťujícím základní umělecké vzdělávání je Městské kulturní středisko v Říčanech, které pořádá různé kurzy hry na hudební nástroje, kurzy výtvarné výchovy, kurzy tance a jazykové kurzy.

4. 8. Učitelé kolektiv

Nejenom školní budovy a jejich vybavení rozhodují o úrovni školy. V první řadě jsou to učitelé a celý pedagogický sbor a to, jak dokáží svým žákům předávat své bohaté zkušenosti a vést je k lásce k vědě a poctivé práci. Žáci pak oceňují jejich činnost zejména při přechodu na vyšší typy škol, ale i v pozdějším životě.

Říčany měly štěstí na velmi dobré učitelé kolektiv, které se nezabývaly pouze svými pedagogickými povinnostmi, ale dbaly na své další sebevzdělávání a zvyšování odbornosti, v níž mnozí členové dosahovali vynikajících výsledků a proslavili se nejenom doma, ale i v zahraničí svojí literární a vědeckou činností. Samozřejmostí bylo jejich zapojení do veřejného života, v ochotnickém, ale i sportovním dění.

Řada z říčanských učitelů se stala okresními nebo krajskými inspektory, významně se podílela na tvorbě osnov a učebnic. Proto většina členů učitelé obce požívala, zejména v dřívějších dobách, u občanů velké vážnosti. Všichni se snažili rozdávat své znalosti a životní zkušenosti našim předkům, nám i dnešní mladé generaci. Přehled nejvýznamnějších říčanských učitelů je uveden v příloze.

5. Rozvoj říčanského zdravotnictví

5. 1. Humánní zdravotnictví

Zdravotnictví na Říčansku nemá příliš dlouhou tradici. Jeho počátky spadají asi do období kolem roku 1850, kdy v Říčanech působil ranhojič Ringelman. Vážnější případy musely být odváženy k lékaři do Uhřetěvsi nebo do Škvorce. Do roku 1848 nebyla na Říčansku vůbec žádná zdravotnická služba. Teprve v roce 1856 bylo v Říčanech zřízeno místo městského lékaře. Stal se jím MUDr. Pošíbal, který tuto službu vykonával až do roku 1885, kdy se stal městským lékařem MUDr. František Pízl, jenž v Říčanech působil již od roku 1874. Městským lékařem byl až do roku 1889. Tehdy bylo toto místo v důsledku založení okresní nemocenské pokladny, v roce 1888, zrušeno. MUDr. Pízl byl jmenován prvním pokladničním lékařem. Toto vykonával až do roku 1896. Po MUDr. Pízlovi se stali pokladničními lékaři:

1896 – 1904 MUDr. Josef Kraus

1904 – 1916 MUDr. Eduard Chloupek

V době první světové války působili v Říčanech 3 praktičtí lékaři:

MUDr. Josef Kraus - jako železniční lékař a též jako lékař v okresním chorobinci.

MUDr. Jan Hrdlička - jako lékař v Olivovně, byl předsedou Lázeňského družstva.

MUDr. Eduard Chloupek

Do založení okresní nemocenské pokladny nebyla lékařská péče nikterak systematická. Vzhledem k tomu, že byla pro většinu obyvatel značně nákladná, řešila se péče o zdraví občanů až v nouzi nejvyšší. Prevence vůbec neexistovala. Teprve po 1. světové válce se lékařská péče zlepšila zejména tím, že docházelo k povinnému očkování školní mládeže proti černým neštovicím, v roce 1925 k založení Ligy proti tuberkulóze, jejíž činnost byla zaměřena především na ohroženou mládež. Tato organizace zanikla v roce 1951, kdy se zřízením polikliniky došlo k vytvoření plicního oddělení, které činnost Ligy proti tuberkulóze přejalo.

Výraznou pomocí na úseku péče o zdraví občanů Řičan v období před 1. světovou válkou, v jejím průběhu i bezprostředně po ní, byla skutečnost, že se zde usadila řada špičkových lékařských kapacit jako byli prof. Josef Thomayer, internista, akademik Josef Pelnář, internista, prof. Vladimír Tomsa.

Rozvoj nemocenského pojištění po 1. světové válce přivedl do Říčan několik dalších lékařů, takže na konci 2. světové války zde působilo celkem 9 lékařů – 1 odborný, 1 stomatolog a 7 praktických. I tak zůstávala lékařská péče těsně po 2. světové válce na nízké úrovni. Vždyť do roku 1946 nemělo město přes řadu dobročinných sbírek ani jediný sanitní vůz. Nemocný i v kritickém stavu byl nucen jít za lékařem sám, často byl dopravován na voze taženém koňmi nebo kravami, protože lékaři mohli jet za pacientem jen velmi zřídka. Pro převoz do nemocnice museli říčanští občané využívat služeb sanitek z Uhřetěvsi nebo Běchovic.

K zásadnímu obratu ve zlepšení zdravotnické činnosti došlo až po 2. světové válce. Město získalo první sanitní vůz v roce 1945, kdy si opravilo z trofejních materiálů vyřazený starší sanitní vůz z Litovli. První nový sanitní vůz dostalo město až v roce 1948, po něm přišly další. V současné době disponuje říčanské zdravotnictví 15ti sanitními vozy.

Činnost praktických a odborných lékařů byla od roku 1952 soustředěna v poliklinice vybudované v rekonstruované budově bývalé Okresní nemocenské pokladny, činnost dětských lékařů v dětském středisku v upravené bývalé Rýdlově vile. Toto soustředění umožnilo vybavení polikliniky moderní lékařskou technikou, založení fyzikální terapie a rehabilitace.

Dalším významným krokem bylo v roce 1957 zahájení výstavby Okresní nemocnice v Říčanech přestavbou a rozšířením bývalého hotelu Monopol. Prosazení tohoto záměru nebylo snadné. Říčany, jako město bez průmyslového zázemí, mělo v konkurenci s ostatními středisky ve Středočeském kraji jen nepatrnou naději na zřízení nemocnice. Jen díky tomu, že město našlo a nabídlo možnost rekonstrukce bývalého hotelu Monopol, bylo možno tuto výstavbu realizovat. Duší této akce byl Adolf Holý. Nemocnice byla otevřena 23. 6. 1959. Ve výstavbě nemocnice mělo být pokračováno přístavbou dalších dvou pavilónů. K její realizaci až do dnešních dnů nedošlo.

Vybudovaná nemocnice měla interní a chirurgické oddělení, biologickou laboratoř a rentgenové oddělení. Laboratoř byla později rozšířena na oddělení klinické biochemie a rentgenové oddělení na rentgenodiagnostické oddělení s vlastními primariáty.

Po založení nemocnice se stal prvním primářem interního oddělení MUDr. Jiří Dienstbier,¹ bratr vynikajícího očního lékaře profesora Univerzity Karlovy a přednosty 1. oční kliniky Fakultní nemocnice Praha MUDr. E. Dienstbiera. Primář MUDr. J. Dienstbier si vybral kolektiv mladých schopných lékařů a práci na oddělení nasadil vysokou laťku odbornosti. Za svého působení zde vychoval řadu velmi dobrých specializovaných internistů i svého pozdějšího nástupce MUDr. Vladimíra Soukupa, který vedl primariát v letech 1975 – 2003, tj. plných 28 let. V letech 1973 – 1975 byl primářem interního oddělení MUDr. Josef Kurc. V současné době, od roku 2003, je primářem MUDr. Jan Kykal.

Prvním primářem chirurgického oddělení byl v letech 1959 – 1963 MUDr. Šach, po něm v letech 1964 – 1996 MUDr. Zdeněk Kumstát. Jeho základní lidskou vlastností byla nesmírná obětavost. V současné době vede chirurgické oddělení od roku 1997 primář MUDr. Petr Fára, významný specialista v oboru cévní chirurgie.

Dobrá práce nemocnice by nebyla myslitelná bez spolehlivě pracující laboratoře. Na jejím založení, vybudování a postupné modernizaci měl rozhodující podíl RNDr. Vladimír Federman a pozdější primář radiodiagnostického oddělení MUDr. Karel Hátle.

V roce 1961 vznikla na Vojkově rekonstrukcí bývalého plicního sanatoria, přeměněného v průběhu 2. světové války na kasárna německé armády a sloužícího i po roce 1945 potřebám čsl. armády, pobočka říčanské nemocnice pro dlouhodobě nemocné. V letech 1961 – 1963 řídil práci této pobočky primář interního oddělení MUDr. J. Dienstbier. V roce 1963 se stala samostatným subjektem jako Léčebna dlouhodobě nemocných, jejím řízením v letech 1963 – 1964 byl pověřen MUDr. Kašťák. V dalších letech vykonávali primariát této léčebny:

1964 - 1973 MUDr. Josef Kurc

1973 - 1997 MUDr. Dítětová

od roku 1997 MUDr. Med

Dobrym přínosem bylo i vytvoření soustředěného zubního střediska pod vedením výborného stomatologa – asistenta zubní kliniky fakultní nemocnice Praha MUDr. Vladimíra Mondscheina.

¹ MUDr. Jiří Dienstbier byl otec J. Dienstbiera, bývalého ministra zahraničních věcí po roce 1989.

Vynikajícím praktickým lékařem v období 1920 – 1945 byl MUDr. Jan Rýdl, který ve své době v primitivních podmínkách dokázal dělat skutečné zázraky. V průběhu 2. světové války s nasazováním vlastního života zachránil řadu říčanských občanů před nástupem na nucené práce do Říše. Dalším praktickým lékařem, který si zaslouží pozornost, byl MUDr. Ctibor Bezděk – lékař a spisovatel, který působil v Říčanech v letech 1950 – 1960. U pacientů byl velmi oblíben především pro svůj citlivý a lidský přístup.

V letech 1895 – 1896 byla na území Říčán z iniciativy manželů Olivových postavena podle projektu A. Fialy vychovatelna pro opuštěnou a zanedbanou mládež z Prahy. Vychovatelna byla koncipována jako samostatná hospodářská jednotka s polmi, lesem, sady, parkem, loukami a chovem hospodářských zvířat. Prvním ředitelem vychovatelny byl vynikající pedagog a psycholog Leopold Pek, který zde dosahoval velmi dobrých výsledků. V roce 1914 však po onemocnění své ženy z vychovatelny odešel a jeho nástupci (1914 – 1918 Rohlena, 1918 – 1929 Goldfinger, 1929 – 1936 Pouzar a po roce 1936 Antonín Málek) již nedokázali na jeho velmi úspěšnou činnost a úspěchy navázat. Proto byla vychovatelna v roce 1922 přeměněna na ozdravovnu hlavního města Prahy, zejména pro děti s chorobami dýchacích cest. V roce 1980 byla Olivovna převedena pod správu říčanského zdravotnictví a přeměněna na dětskou léčebnu respiračních chorob pro celý Středočeský kraj. V roce 1990 uplatnil magistrát hlavního města Prahy na toto zařízení restituční nárok. Léčebna přešla znovu pod řízení Magistrátu hlavního města Prahy. Svoji funkci léčebny respiračních chorob plní i nadále. Kromě toho zde byla vybudována alergologická poradna, v roce 2002 i nové oddělení pro děti s kombinovaným postižením duševním nebo tělesným současně s respiračními chorobami o kapacitě 27 lůžek.

V současné době působí v Říčanech okolo 70 lékařů, jsou vytvořeny solidní podmínky pro zdravotní služby na vysoké úrovni. Ordinance lékařů i nemocnice jsou vybaveny moderními lékařskými přístroji.

5. 2. Veterinární zdravotnictví

Nedílnou součástí říčanského zdravotnictví byla i veterinární péče, která neměla na Říčansku dlouhodobější tradici. Prvním městským a okresním veterinářem byl sice již od roku 1910 František Vojáček, ale systematictější veterinární péče se traduje až od roku 1940, kdy se stal městským zvěrolékařem MVDr. František Krásný.

V roce 1953 došlo v bývalé usedlosti Miškovských k vybudování krajské veterinární nemocnice, jejímž ředitelem se stal dosavadní říčanský zvěrolékař MVDr. František Krásný, který si vytvořil ze svých spolupracovníků vynikající tým. Nemocnice si v krátkém čase vybuodovala velmi dobrou pověst nejenom ve Středočeském kraji, ale i v celých Čechách.

V letech 1967 – 1968 bylo v Říčanech vybudováno veterinární středisko zaměřené především na poskytování péče hospodářským zvířatům v zemědělských závodech. Středisko poskytovalo své služby i držitelům drobných domácích zvířat.

V roce 1991 vznesl původní majitel na objekt krajské veterinární nemocnice restituční nárok, nemocnice byla k značné nelibosti jejích klientů zrušena a přeměněna na prodejny stavebnin a drobného zboží. Rovněž v roce 1991 bylo zrušeno veterinární středisko.

V současnosti je na Říčansku veškerá veterinární péče zajišťována pouze soukromými ordinacemi veterinárních lékařů.

6. Městské vlastivědné muzeum Říčany

K podrobnějšímu zmapování historie města Říčan přispěla nesporně činnost vlastivědného muzea. O založení muzea rozhodla městská rada v roce 1908 na památku šedesátiletého panování rakousko - uherského císaře Františka Josefa I. K vlastnímu založení došlo až 26. 9. 1909, pro obyvatelstvo bylo otevřeno až v červnu 1911. Počátky muzea byly velmi těžké.

Muzeum začínalo v roce 1912 působit v budově obecné školy v Říčanech, kde mu byla propůjčena jedna místnost. Sbírkky byly velmi chudé. Do roku 1914 mělo muzeum pouze asi 150 inventárních čísel sbírek.¹

Po celé období I. světové války až do roku 1923 činnost muzea stagnovala. V roce 1923 dostalo muzeum výpověď ze školy. Celý inventář bylo nutno uskladnit do beden a krabic. Správcem sbírek se stal řídící učitel Alois Mudruňka (nar. 1850, zemř. 1937), který se domáhal na městské radě přidělení potřebných prostor pro muzeum, ale marně. Proto Alois Mudruňka v roce 1937 rezignoval na místo čestného správce sbírek. Jeho nástupcem se stal Antonín Šimek, konservátor Národního muzea. V dubnu roku 1938 ocenilo městské zastupitelstvo obětavou a nezištnou činností Aloise Mudruňky pro muzeum tím, že muzeum ponese jeho jméno.

K výraznému obratu došlo v roce 1940, kdy bylo muzeu přiděleno v domě č. p. 10 na náměstí v patře šest místností. V roce 1940 zemřela paní učitelka Růžena Klímová a odkázala svoji vilu městu s tím, aby zde bylo umístěno městské muzeum. Válečné události neumožnily tento záměr realizovat, proto muzejní sbírky zůstaly nadále v bednách a krabicích až do roku 1947, kdy byly muzeu ve vile přiděleny 2 místnosti. Význam muzea postupně narůstal, sbírky se začaly rozšiřovat. Přibývalo exponátů - po vojácích obou stran, po obětech války a z darů občanů. Konečně byla koncem roku 1947 uvolněna muzeu celá vila, byt v něm byl přidělen správci sbírek Antonínu Šimkovi.

Po adaptaci bylo 1. 5. 1949 muzeum ve svém novém sídle slavnostně otevřeno. Jednou z prvních akcí byl oslavný večer ke 100. výročí narození prof. MUDr. Josefa Thomayera, kde hlavním řečníkem byl akademik MUDr. Josef Pelnář.

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 456, Label Kutná Hora 1997

V roce 1953 získalo muzeum od akademika Pelnáře vzácnou malovanou truhlu, která byla vystavována na Národopisné výstavě československé v roce 1895.

Od roku 1954 do roku 1964 bylo muzeum 7 krát přejmenováno. V roce 1965 zloději vykradli sbírku zbraní, muzeum přešlo pod správu Okresního muzea pro Prahu - východ. V roce 1977 byla jmenována ředitelkou muzea paní PhDr. Marie Padevětová, která prosadila v roce 1978 celkovou rekonstrukci vily, jejíž realizace trvala celých 10 let. Činnost muzea se v této době pod jejím vedením soustředila především na pořádání výstav a přednáškových cyklů v Městském kulturním středisku.

V říjnu 1992 byl jmenován ředitelem muzea Jan Vít Trčka, který vytváří nový typ muzea. Většinu ploch využívá ke krátkodobým výstavám s řadou doprovodných odborných a populárních akcí s využitím audiovizuální techniky. Menší část prostoru muzea je ponechána pro ilustraci historie města.

Od 1. 9. 1993 bylo muzeum zařazeno a financováno jako příspěvková organizace správou města Říčany. V roce 1996 převzalo muzeum dva velmi významné dary. Prvním z nich byla sbírka obrazů a grafiky z pozůstalosti Mileny Janečkové, dlouholeté pracovnice svazu výtvarných umělců a novinářky. Dalším darem přispěli manželé Forejtovi. Muzeu darovali sbírku historických časopisů a odborné archeologické literatury z pozůstalosti po významném českém archeologovi Jaroslavu Forejtovi.

7. Říčanské památky

V Říčanech nalézáme jen velmi málo historických památek, protože město bylo v patnáctém (za husitských válek) a později v sedmnáctém století (za 30tileté války) prakticky zcela zničeno. Z významnějších říčanských památek stojí za zmínku zřícenina říčanského hradu, radnice, kostel sv. Petra a Pavla, některé staré zachovalé domy - Čechův a Teršípův dům - a objekty budované ve druhé polovině devatenáctého a na počátku dvacátého století (škola, okresní dům, okresní chorobinec, okresní vývažovna, pošta, nádražní budova, Olivovna atd).

7. 1. Říčanský hrad

Sídlo pánů z Říčan bylo vybudováno v letech okolo r. 1250 – 1320 a stalo se pýchou celého kraje. Na místě dnešních zřícenin hradu (viz obrazová příloha obr. č. 3 a 4) stávala původně tvrz se dvorem. Tvrz náležela panovníkovi a v pozdějších letech, 9. – 10. století, byla přeměněna na menší hrad. Ten plně nevyhovoval obranným účelům, které na něj panovníci kladli, proto jej kolem roku 1200 daroval král Přemysl I. Otakar za věrné služby panu Petrovi ze Všechrom i s celým říčanským zbožím.

Petr ze Všechrom přijímá přízvisko z Říčan, a tím zakládá rod pánů z Říčan. Protože členové tohoto rodu zastávali na královském dvoře velmi významná místa, bylo třeba, aby měli i své důstojné reprezentační sídlo. Proto Ondřej I. z Říčan, nejvyšší královský komoří, vybudoval v Říčanech nový masivní hrad s přízemím, dvěma poschodími, cimbuřím a čtyřhrannou strážní věží. Hrad byl vybudován v klasickém gotickém stylu, o čemž svědčí průčelí oken, stropní klenby a dveřní portály. V přízemí hradu byly umístěny stáje, příbytky služebnictva a místnosti pro hospodářské nářadí. V prvním patře byly komnaty obývané pány hradu a hodovní síň, v druhém patře rytířský sál a místnosti pro strážce hradu.

O budování hradu existují určité neshody. Dr. Honcová a Dr. August Sedláček považují za budovatele hradu Oldřicha III. z Říčan, nejvyššího sudího království

českého. G. Trnka, D. Menclová, Tomáš Durdík, Karel Kuča za zakladatele hradu považují Ondřeje I. z Říčan.¹

Celý hrad byl vybudován z kamene na vápennou maltu. Jako kámen na stavbu hradu byla používána břidlice široce se vyskytující v celém okolí. Uprostřed hradního náměstíčka byla studna hluboká 35 metrů.

O celkové podobě hradu se nedochovala žádná dokumentace, ani jeho obrazy, proto se dnes historici snaží z fragmentů o rekonstrukci, která je však značně nedokonalá.

Vedle samotného hradu a dvora příslušely k němu i panské domy Paškovského a Doušovského, sladovna a pivovar, které stály v předhradí. Poslední archeologické průzkumy ukázaly, že pravděpodobně před poslední stavbou hradu zde byla tvrz nebo menší hrad románského typu. Protože stavba hradu trvala až do roku 1300 – 1325 a současně docházelo i k přestavbě celého říčanského zboží do podoby středověkého města s obdélníkovým náměstím, radnicí a kostelem, byla pravděpodobně tato přestavba realizována až Oldřichem III., jak předpokládá Dr. Honcová a Dr. Sedláček.

K zániku hradu došlo po roce 1420, kdy byly hrad i město dobyty husitskými vojsky. Ačkoliv poslední pán hradu Diviš IV. z Říčan hrad dobrovolně vydal husitům za slib, že obyvatelé hradu jej budou moci v klidu opustit, při opouštění hradu byli jeho obyvatelé tábority pochytní a oloupeni. Žižka pak přikázal zajmout 9 katolických kněží, uzavřít je do vysmolených sudů a za živa upálit. Sám pan Diviš IV. z Říčan byl 4. 12. 1420 pražany zajat i se svojí ženou, dcerou, synem a některými dalšími obyvateli hradu a dán do vazby na pražské radnici. Později byl propuštěn, v roce 1423 žil v Českých Budějovicích, kde jeho stopa končí.

I když hrad při těchto událostech nebyl rozbořen, byl jako celé město vyloupen a vypálen. Hrad ponechaný svému osudu rychle chátral, pustl a lidé z podhradí jej postupně rozebírali na stavbu svých obydlí.

¹ Sedláček A., Hrady, zámky a tvrze království Českého – svazek XV., str. 199, ARGO 1998, 2. vydání
 Durdík T., Ilustrovaná encyklopedie českých hradů, str. 495, Libri 1999
 Kuča K., Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku - VI. Díl, str. 137, Libri 2004
 Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 31, Label Kutná Hora 1997
 Menclová D., České hrady - 1. díl, Odeon Praha 1972

7. 2. Kostel sv. Petra a Pavla

Na místě dnešních zřícenin hradu nebo v jejich blízkosti stával již v pohanských dobách s největší pravděpodobností dřevěný chrám, protože Řičany byly v této době střediskem pohanské župy. Po přijetí křesťanství v 9. – 10. století zde jako na panovníkově zboží docházelo rychle k přeměně pohanské župy na Vyšehradskou župu křesťanskou. Starý pohanský chrám byl zrušen, místo něho postaven nový dřevěný chrám patrně již zasvěcený sv. Petrovi a Pavlovi. Jeho vznik lze odhadnout na konec 10. nebo počátek 11. století.

Zmínka o prvním kamenném kostele v Řičanech pochází z roku 1270. Další zmínka pochází až z roku 1352¹, kdy byly v kostele instalovány za faráře Henzelína nové varhany a k jižnímu boku kostela byla přistavěna věž. V roce 1380 byli v říčanském kostele 3 kněží. V roce 1400 darovali kostelu páni z Řičan Jimram a Diviš vzácný oltář deseti tisíc mučedníků.

Po dobytí hradu a města Řičan husity v roce 1420 přešel kostel do rukou husitských a později českobratrských kněží. Z této doby je o kostele a faře jen minimum informací. V některých starých rukopisech jsou připomínáni někteří husitští a českobratrští kněží jako např. Jan (1534), Jiřík (1539), Jakub (1573), Petr (před rokem 1611), Adam Procházka (kouřimský autor slavné řeči nad zemřelým Albrechtem Janem Smiřickým).

Cenný oltář deseti tisíc mučedníků - dar pánů z Řičan - se v průběhu husitských válek ztratil nebo byl zničen. Za vlády Jaroslava II. Smiřického byly v kostele 4 zvony, které císařští vojáci ihned v roce 1620 rekvírovali² a do Řičan se již nevrátily. Minimálně 9 let se zde nezvonilo.

V roce 1624 byl do Řičan dosazen znovu katolický kněz Matěj Novatius, který zde setrval až do roku 1635. Po jeho smrti až do roku 1647 (tj. 12 let) byla říčanská fara bez faráře, proto byla připojena k faře v Uhříněvsi.

Ještě v průběhu 30tileté války byla snaha provést alespoň částečnou opravu kostela, protože v roce 1640 byla zcela zničena i budova fary, pravděpodobně zde trvale nepůsobil ani žádný duchovní. Kostel dále chátral a zůstával opuštěn stejně jako celé město. Až v roce 1653, po skončení 30tileté války, došlo k novému

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Řičan, str. 362, Label Kutná Hora 1997

² Rekvírovat znamená zabavit pro vojenské účely.

osídlování města i k opravě zpusťoseného kostela. Se záměrem nutnosti rozsáhlé opravy dal v letech 1628 a 1629 ulít kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna u roudnického zvonáře Tomáše Fryče 2 nové velké zvony sv. Petra a sv. Pavla, které se v kostele zachovaly až do dnešních dnů. V roce 1653 nařídil kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna, že v kostelích na jeho panství musí hořet věčné světlo.

V roce 1719 došlo z podnětu faráře Beránka a z nadace kněžny Marie Terezie Savojské ke generální přestavbě kostela v barokním stylu, protože z původní gotické stavby zůstaly jen žalostné pozůstatky. Kostel připomínal spíše chudou venkovskou kapli. V rámci této přestavby byla plochostropá loď rozčleněna pilastry¹ na 3 pole, v západním byla vybudována kruchta, na východní straně v ose kostela přistavěna přízemní sakristie a boční věž na jižní straně kostela byla zvýšena o čtvrté patro. Na věži se časem počaly objevovat vlivem váhy vlastní konstrukce a váhy zvonů vážné trhliny. Souběžně s opravou kostela došlo v roce 1722 také k opravě fary. Farář Beránek zemřel v roce 1725. Svoje jmění odkázal kostelu na pořízení nové kazatelny a varhan. Farář Beránek zavedl v říčanské farnosti matriku.

Dalším významným budovatelem chrámu sv. Petra a Pavla byl nesporně také farář Ferdinand Kořil, který založil farní kroniku. V roce 1747 z daru kněžny Marie Terezie Savojské dal ulít nový zvon sv. Stanislav, v roce 1759 nechal postavit v podhradí uprostřed háje staletých lip, poblíž stejnojmenného hostince, sochu svatého Jana Nepomuckého. V roce 1935 došlo k silnému poškození této sochy. Po její restauraci byla socha umístěna na paloučku za kostelem. Kromě toho dal farář Kořil zhotovit pro říčanský kostel také oltář sv. Jana Nepomuckého.

Při nové opravě kostela v roce 1800 byla loď kostela zaklenuta pruskými plackami. V roce 1833 byl zrušen hřbitov okolo kostela, v roce 1844 zbořena i jeho ohradní zeď. Hřbitov byl přeměněn na zelenou plochu. Pro havarijní stav věže bylo nutno odbourat její vyšší patra.

V roce 1858, při další opravě kostela, byla položena nová dlažba a prolomen vchod do kostela věží na západní straně. V roce 1863 došlo též k přístavbě patra na farní budově. V roce 1900 proběhla další rekonstrukce kostela, která zásadním způsobem ovlivnila jeho celý vzhled (viz obrazová příloha obr. č. 16). Z boční věže na jižní straně kostela byly sejmuty i poslední dvě patra a ponecháno pouze

¹ Pilastr je svislá podpora dekorativního charakteru utvářená jako plochý, do zdi zapuštěný pilíř, členěný na patku, dřík a hlavici.

přízemí. Kostel byl v západním směru prodloužen o jedno klenební pole, v němž byla vybudována kruchta a přistavěna nová věž s předsíní. Kostel byl vybaven novými varhany.

V letech 1983 – 1984 se uskutečnila další rekonstrukce kostela, při níž byla obnovena fasáda a provedeno její zjednodušení. V roce 1993 byla provedena rekonstrukce podlahy kostela, instalace vstupních dveří, oprava věží a střechy i nová fasáda.

Z vnitřní výzdoby chrámu upoutají především hlavní oltář z roku 1723, opravený v roce 1741, s obrazem znázorňujícím sv. Petra a Pavla a sochami sv. Václava a sv. Víta. Obraz na oltáři byl přemalován v roce 1841 kaplanem Janem Schlesingerem z Černého Kostelce. Nad obrazem je nápis „Altare privilegiatum“ jako vzpomínka na pány z Říčan a na oltář deseti tisíc mučedníků jimi založený, který byl v husitských válkách po roce 1420 zničen. Po obou stranách oltáře jsou malé dřevěné truhličky s ostatky svatých mučedníků sv. Donáta a sv. Firma.

Kazatelna pochází z roku 1725. Byla pořízena z daru faráře Daniela Beránka. Je signována písmeny IDB. Jedná se o velmi zdařilou řezbářskou práci. Naproti kazatelně je na stěně reliéf z konce 18. století představující Adama a Evu v ráji u stromu poznání, nad nimiž se vznáší zlatá postava anděla s mečem v ruce. Na základě stylu této plastiky usuzují odborníci, že pochází z dílny Jana Mezdřického z Českého Brodu. Křížová cesta z roku 1936 je od akademického malíře Štorce. Velmi zajímavá jsou polokruhovitá okna sestavená z barevných skel z roku 1938 se jmény dárců. Skla byla vyrobena v dílnách V. Staňka a J. Šebka z Prahy.

V boční kapli můžeme vidět zbytky gotických fresek. Na klenbě završené svorníkem s křížem jsou symboly 4 evangelistů - anděl (Matouš), lev (Marek), býk (Lukáš) a orel (Jan). V boční kapli je barokní oltářík se soškou sv. Václava.

V kostele se dochovaly 3 náhrobní kameny - pískovcový Eleonory Českové z roku 1772 pod kazatelnou a dva z červeného mramoru v boční kapli. Menší patří Dorotě Strnadové z Tryskovic z roku 1592 a větší Anně Třídvorské z Tryskovic z roku 1599.

Kromě těchto památek je v kostele i několik dalších menších sošek a obrazů. Ve výklencích nad průčelím kostela jsou umístěny sochy patronů kostela sv. Petra a sv. Pavla, dar Marie Pachmajerové, mezi nimiž je mramorová deska s nápisem „Dům

můj, dům modlitby jest “. Vedle vchodu do kostela na západní straně je umístěn mramorový kříž z roku 1901.

Na paloučku za kostelem jsou umístěny dvě sochy - již zmíněná barokní socha sv. Jana Nepomuckého, druhá je socha sv. Václava v brnění a knížecím plášti s korunou a s praporcem v pravé a štítem s orlicí v levé ruce. Sochu zhotovil z červeného nučického pískovce v barokním stylu říčanský sochař Antonín Hloušek v roce 1937.

Na náměstí za kostelem stojí obklopen kamenným zábradlím mariánský sloup se zlacenou sochou Neposkvrněné Panny Marie z roku 1699 (viz obrazová příloha obr. č. 17). Panna Marie stojí na zeměkouli, obtočené hadem s jablkem v tlamě jako symbol vítězství nad prvotním hříchem, má sepjaté ruce, kolem hlavy svatozář s 10 hvězdičkami.

O zvonech v říčanském kostele je v literárních pramenech řada údajů, ale jaké zvony jsou zde v současnosti jsem se nedozvěděla. Proto jsem požádala místního faráře pana Boušku, zda by mi umožnil jejich prohlídku. Ochotně svolil a stal se mým průvodcem. Zjistila jsem, že v hlavní věži jsou zvony, největší sv. Petr z roku 1628, který dal zhotovit kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna, a nesoucí nápis „ Léta 1628 slit je tento zvon ke cti a chvále Pánu Bohu všemohoucímu k záduší a založení svatého Petra v městysu Říčany ode mne Tomáše Fryče, zvonáře měšťanského města Roudnice nad Labem za správy hejtmana panství uhřetěveského slovutného pana Entricha z Čeradic, měšťana Starého města Pražského za purkrabího pana Gyrčeka Pavlíka Říčanského, za purkmistra Jana Zlyvy, za primase Pavla Rošteka, za staršího kostelníka zádušního Melichara Lančara Kosteleckého “. O něco menší sv. Pavel z roku 1629, který rovněž dal zhotovit kníže Karel Eusebius z Lichtenštejna, nese nápis „ Léta 1629 slit je tento zvon ke cti a chvále Pánu Bohu všemohoucímu, Panně Marii, Všem Božím svatým k záduší a obyvatelstvu města Říčan ode mne Tomáše Fryče, zvonáře , měšťana města Roudnice nad Labem, toho času za úředníka slovutného pána Pavla Entrycha z Čeradic, za primase Trojana Kolovratského “. Tento zvon byl v průběhu světové války rekvírován, ale po válce šťastně nalezen na shromaždišti na Maninách, proto se vrátil zpět do Říčan. Zvonem se zvoní poledne. Dále zde najdeme bezejmenný zvon menší, na který se zvoní umíráček. Zvon nemá žádný nápis, ale pouze letopočet jeho ulití 1919. Poslední je

sv. Václav, nejmenší z těchto zvonů ve velké věži. Má na sobě reliéf podobizny sv. Václava a datum zhotovení 1919 .

7.3. Říčanská radnice

Budova současné radnice je historicky již čtvrtou říčanskou radnicí. Pochází z roku 1864 (viz obrazová příloha obr. č. 12). První radnice v Říčanech byla vybudována v roce 1565 za vlády pánů Ostrovců z Královic. Radnice byla dřevěná, měla 4 místnosti, stála na místě parčíku před dnešní radnicí. Sloužila svému účelu až do 30tileté války, kdy byla v roce 1643 Švédy vypálena a vypleněna. Její trosky byly odstraněny až v roce 1673.

Své nové - druhé radnice se dočkali říčanští občané až po 28 letech v roce 1671 za knížete Jana Adama Ondřeje z Lichtenštejna. Tato radnice byla již umístěna na místě stávající radnice, v tehdejší době u malého rybníčku na náměstí. Budova radnice byla přízemní se dvěma vchody. Na jedné straně byla hospoda, za ní komora – byt šenkýřovy rodiny. Naproti přes chodbu byla radní světnice, kde se konala zasedání městské rady a některé soudy. Vedle radní světnice byl úřad purkmistrovský a rychtářský. Dále zde byla světnice pro obecního sluhu, z níž vedly dveře do šatlavy, která byla vystavěna současně s radnicí hned vedle ní. Radnice měla věžičku s hodinami a cimbálem. Tato druhá radnice sloužila svému účelu až do roku 1733, tj. po dobu 62 let.

V letech 1733 – 1736 byla vybudována za kněžny Marie Terezie Savojské již v pořadí třetí radnice (viz obrazová příloha obr. č. 11), která byla umístěna na místě později postavené soudní budovy (dnes pobočné budovy I. Základní školy). Stavba byla jednopatrová, pokrytá šindelovou střechou, s věžičkou a věžními hodinami. V přízemí byla prostorná šenkovna s černou kuchyní, šenkýřovým bytem a kanceláří radního písaře. V prvním poschodí byl velký sál, ve kterém se konaly zasedání rady a soudu. Dále zde byly úřadovny purkmistra a primase, byt ponocného a městský archiv. Vedle radnice vlevo stála budova šatlavy s bytem servusovým, který byl zároveň žalárníkem. Napravo byla budova městské kovárny. Radnice sloužila svému účelu plných 128 let až do roku 1864.

Stavba čtvrté současné budovy radnice byla zahájena položením základního kamene 30. července 1864 na místě, kde stávala druhá radnice. Dostavěna byla roku 1865, jejím stavitelem byl Antonín Jenšovský, stavitel z Pyšel (viz obrazová příloha obr. č. 12). V nové budově byl opět zřízen radniční hostinec, který obec pronajímala až do konce 1. světové války v roce 1918. Současně se stavbou této radnice došlo i k zavezení a zlikvidování rybníčku před radnicí. Tato čtvrtá radnice sloužila městské samosprávě až do roku 1960, kdy došlo ke zrušení okresu Říčany a vedení městské samosprávy se přestěhovalo do budovy Okresního domu (viz obrazová příloha obr. č. 13), kde sídlí až dosud.

V budově radnice došlo v letech 1998 – 2002 k rozsáhlé rekonstrukci, při níž byla provedena modernizace interiérů. V současné době sídlí v budově Husova knihovna, informační středisko Ladova kraje, část stavebního úřadu města Říčany. Je zde i obřadní síň pro konání svateb a vítání nových občánků.

Na východní straně budovy radnice je umístěna plaketa se jmény říčanských občanů padlých v první a druhé světové válce. Najdeme zde i jméno říčanského historiografa ing. Gustava Trnky. Plaketa je zhotovena z pískovce a znázorňuje tři pochodující legionáře, nad nimiž se vznáší žena s praporem a dvěma letícími dravci. Dole uprostřed je uložena prst' od Zborova. Plaketa je dílem akademického sochaře Břetislava Bandy.

V rámci prováděné rekonstrukce došlo v roce 2003 k výměně hodinového stroje ve věži radnice za nový s elektronickým ovládáním a řízením. V roce 1998, v rámci prováděných stavebních úprav, bylo provedeno z rozhodnutí rady města obnovení fasády na růžovou barvu, což vyvolalo značnou nevoli nejenom mezi občany města, ale i u Státní památkové péče. Proto již v roce 1999 bylo nuceno vedení města znovu radnici přemalovat do současné podoby.

Ve středověku byla v jednotlivých panstvích pověřována města nejen činností správní, ale též mocí soudcovskou a výkonnou. Městu Říčany bylo po roce 1575, po jeho povýšení na město císařem Maxmiliánem II., uděleno i hrdelní právo. Říčanský soud byl velmi přísný. V literárních odkazech je označován jako „ říčanské tuhé právo “. Soudilo se podle zákoníku „ Práva městská království českého “, jehož autorem byl Pavel Kristián z Koldina. Tento zákoník byl schválen sněmem i králem. Městské soudy soudili krádeže, delikty proti zdraví, žhářství, čarodějnictví, loupeže, sexuální zločiny atd. Zločiny byly zaznamenávány do tzv. „ smolných knih “.

Říčanské popraviště se šibenicí a napichovacími kůly bylo nad městem na vršíčku zvaném „ Na Spravedlnosti “, kde je v současné době městský hřbitov. Popraviště připomíná kříž mezi dvěma lípami u vchodu na hřbitov.

Když bylo Řičanům uděleno hrdelní právo, bylo třeba, aby město mělo kata a šatlavu. Proto při stavbě třetí radnice v letech 1733 – 1736 byla postavena i malá šatlava pro cca 5 osob. Šatlava sloužila svému účelu až do roku 1832.

Okolo roku 1694 byla v předhradí (na místě dnešního bazaru p. Hemelíkové) postavena první říčanská katovna. Na tomto místě zvaném Spilka stával před husitskými bouřemi panský pivovar, který po roce 1420 již nikdy nebyl obnoven. Prvním říčanským katem byl Václav Šenfeld. V roce 1767 byla postavena na Kolovratské ulici, poblíž Mlýnského rybníka, za zrušenou první katovnu v předhradí, druhá říčanská katovna resp. pohodnice (viz obrazová příloha obr. č. 18). Posledním říčanským katem byl Jan Medulín, dříve pohodný ve Škvorci. Jeho syn katovnu prodal v roce 1799 za 1500 zlatých. Druhá katovna se dochovala až do dnešních dnů. Je však v dezolátním stavu.

7. 4. Dětská léčebna respiračních chorob - Olivovna

Prakticky uprostřed lesa v samé blízkosti říčanské hájovny byl vybudován manželé Aloisem a Luisou Olivovými v letech 1895 – 1896 nádherný areál – „ Ústav pečující o opuštěnou a zanedbanou pražskou mládež “. Jedná se o secesní dvoupatrovou budovu s pokoji chovanců ústavu, školními třídami, ústavní kaplí umístěnou v I. patře , byty pro personál. K areálu ještě patřil přilehlý hospodářský objekt se stájemi, chlévy a sýpkami, rozlehlý park v okolí budovy, zahrada a ovocný sad, řada polností a borový les. Letecký snímek areálu „ Olivovny “ je na obr. č. 14 – viz obrazová příloha.

V ústavní kapli (viz obrazová příloha obr. č. 15) jsou portréty zakladatelů ústavu. Autorem obrazu Aloise Olivy je prof. Emanuel Dítě, portrét jeho manželky maloval Václav Brožík. Oltářní obraz „ Májová Madona “ z roku 1894 pochází od prof. Emanuela Dítěte.

Po otevření v roce 1896 neměl Ústav obdoby v rakouskouherských zemích, jak ve stavbě, tak ve vnitřní organizaci. Správa ústavu byla řízena kuratoriem pražské obce. Kuratorium se skládalo z předsedy, hospodářského dozorce, dozoru

zdravotního, pedagogického, náboženského a dalších. Do působnosti kuratoria náleželo obsazování míst ředitele, správních osob, učitele, přijímání a propouštění chovanců, rozhodování o rozpočtu.

Prvním ředitelem ústavu byl Leopold Pek. L. Pek vedl se svými spolupracovníky Olivovnu k neustálému rozkvětu. V roce 1914 vážně onemocněla paní Peková. Tato smutná okolnost donutila L. Peka k tomu, aby ukončil svoji činnost.

Na začátku první světové války byl pro potřeby armády zabrán pražský sirotčinec a jeho svěřenci byli přestěhováni do Olivovny. Do roku 1926 plnila ryze výchovné úkoly. Během druhé světové války byla dětskou tuberkulózní léčebnou. V poválečných letech sloužila jako plicní preventorium a ozdravovna.

Olivovna v průběhu času prošla řadou reorganizací. Na počátku šedesátých let 20. století byla přeměněna na „ Dětskou léčebnu respiračních onemocnění “ a tomuto účelu slouží dodnes.

7. 5. Ostatní památky

Z ostatních památek v Říčanech stojí za zmínku dva měšťanské domy: **Čechův dům** č.p. 44 (viz obrazová příloha obr. č. 19). Pochází z roku 1706, patří k nejstarším domům v Říčanech. Dům byl původně postaven jako mýto při radošovické silnici. Dům si nechal vystavět krejčí Václav Chmel. V roce 1750 jej koupil Jan Pešek a držel jej až do roku 1772, kdy dům koupil Martin Čech pro svého syna Matěje (podle něho nese dům své jméno). Jeho rod držel dům až do roku 1986, kdy jej prodal automobilovému závodníkovi Evženu Müllerovi. O několik let později dům koupila rodina Havlíčkova, která ho zrekonstruovala na pension a drží jej dodnes.

Teršípův dům č.p. 66 (viz obrazová příloha obr. č. 20). Dům najdeme na Masarykově náměstí. Jedná se o původně lánový statek. Od roku 1725 až do roku 1848 byl v držení přední měšťanské rodiny Budilů. Členové této rodiny byli i primasové města, jako stavitelé se podíleli na významných stavbách města (např. škola). Po roce 1848 dům rodina Budilů prodala, v jeho držení se vystřídal několik majitelů. Kolem roku 1900 koupil dům říčanský advokát JUDr. Karel Teršíp, který jej přestavěl v novosecesním stylu na měšťanský dům. Po roce 1948

se dům stal majetkem družstva Jednota. V roce 1990 jej získalo město Říčany. V současné době je dům neobydlený a chátrá. Město pro něj stále hledá neoptimálnější využití, ale zatím marně. Byl vypracován návrh na jeho využití jako městské knihovny, ale na opravu a adaptaci nemá město potřebné finanční prostředky.

8. Hudba a ochotnické divadlo v Říčanech

8. 1. Rozvoj hudby v Říčanech

Hudba v Říčanech má svoji dlouholetou tradici. Již v době Oldřicha III. z Říčan, nejvyššího sudího, „ se na hradním dvoře za zvuků píšťaly a bubínku tančilo a zpívalo “.¹ V oblasti národní a lidové hudby to byli především kantoři, kteří pěstovali v lidech lásku k národním písním.

K nejvýznamnějším osobnostem tohoto období patřil řídící učitel z nedalekých Jažlovic Josef Vach a jeho syn Ferdinand, který se stal po svém přestěhování na Moravu zakladatelem Pěveckého sboru moravských učitelů a sboru Moravských učitelek, které se proslavily nejenom v Čechách, ale po celém světě a významně přispěly k české sborové tvorbě. Na jeho paměť byla z podnětu prof. K. V. Buriana pojmenována aula říčanského gymnázia na „ Vachovu hudební síň “. Na jažlovické škole je instalována pamětní deska na Josefa i Ferdinanda Vachovi.

Dalším představitelem obce kantorů hudebníků byl Kamil Viktorin, řídící učitel říčanské obecné školy a ředitel kůru v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech. U svých žáků pěstoval lásku k hudbě a zpěvu. Sám psal chrámové skladby, skladby pro mužské sbory a klavírní skladby, z nichž celá řada vyšla v tisku. Jeho nejvýznamnějším činem bylo založení pěveckého sboru Jablonský a Říčanského symfonického orchestru. Obě tato hudební tělesa získala řadu úspěchů nejenom v Říčanech, ale i při svých vystoupeních v Praze a jiných českých městech. Pěvecký sbor Jablonský získal své jméno podle českého romantického básníka.

Z oblasti uměleckého zpěvu proslavili Říčany bratři Václav (Váša) a Otakar Chmelovi, synové říčanského řezníka a prvního starosty říčanského Sokola, barytonisté opery Národního divadla. Oba bratři, ověnčení úspěchy z domácích i zahraničních scén, opustili operní a koncertní dráhu a po vzoru svého otce se vrátili k původní profesi řezníka, zařídili si vlastní živnosti. Otakar si zařídil pražskou výrobu uzenin „ Chmelařka “. Václav měl uzenářství v Karlových Varech.

Základy systematického hudebního vzdělávání založily říčanské hudební školy. Od roku 1907 působil v Říčanech jako ředitel kůru v kostele sv. Petra a Pavla Ladislav Tuček st., který přišel do Říčan z Vídně. V roce 1908 založil svoji hudební

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 435, Label Kutná Hora 1997

školu, která v Říčanech působila až do roku 1951, kdy byla jako soukromá škola uzavřena. Ladislav Tuček st. vedl školu do roku 1931, kdy převzal žezlo jeho syn Ladislav Tuček ml., absolvent pražské konzervatoře. Ten vedl školu až do jejího uzavření v roce 1951. Škola měla velmi dobrou úroveň a vychovala řadu vynikajících hudebníků, kteří se velmi dobře uplatnili při studiích na konzervatoři a později v předních profesionálních a amatérských hudebních tělesech. Ladislav Tuček ml. byl muzikant duší i tělem. V případě potřeby zastupoval v říčanském kostele u varhan nebo jako sbormistr pěveckých sborů dětí i dospělých či jako sbormistr v pěveckém sboru Jablonský nebo při řízení Říčanského symfonického orchestru. Pro říčanské ochotnické soubory složil scénickou hudbu k jejich inscenacím, často jí i sám interpretoval.

Dynastie Tučků ani po uzavření školy nerezignovala a hudebnímu vzdělávání mládeže se věnovala i nadále. Syn Ladislava Tučka ml. zůstal věrný rodinné tradici, byl ředitelem hudební školy v Týnci nad Sázavou. Byla škoda, že rodina Tučků z Říčan odešla, protože jejich zkušenosti, ale především jejich aktivitu, nadšení a obětavost, bylo jistě možno dobře využít i po roce 1951 v nových podmínkách pro hudební rozvoj v Říčanech.

Další hudební školou v Říčanech byla v roce 1912 založená hudební škola Antonína Freislebena - vojenského kapelníka, která však neměla tak úspěšný rozvoj jako škola Tučkova. V průběhu 1. světové války zanikla. Za zmínku stojí uvést, že v této škole dělal své první hudební krůčky později známý český písničkář a kapelník Václav Vačkář, rodák z nedalekých Dobřejovic.

Následnou školou za zrušenou školu Tučkovu byla v roce 1953 založená Státní hudební škola se dvěma učiteli – ředitelem Jaroslavem Kobylkou a prof. Libuší Bohuňovskou. Škola byla v roce 1961 přejmenována na Lidovou školu umění, která se později rozšířila - měla 3 obory - taneční, výtvarný a hudební. Hudební obor měl 3 oddělení – klavírní, smyčcové a dechové.

V roce 1957 se stala ředitelkou prof. Libuše Bohuňovská, na tomto místě setrvala až do roku 1986, kdy byl řízením školy pověřen Bohumil Průcha. Škola se pod jeho vedením velmi rychle rozrůstala jak počtem žáků, tak i počtem členů učitelského sboru. Jeho členy se stávají významní umělci, proto je zajištěno velmi dobré odborné vedení žáků, kteří sem dojíždějí ze širokého okolí.

Kapacita školy se rozrostla, v roce 2003, v době svého 50. výročí založení, měla cca 400 žáků. Škola otevřela i své pobočky ve Stránčicích a Velkých

Popovicích. Za dobu více než 50tileté existence školy z ní vyšlo velké množství žáků, kterým studium na této škole učarovalo a pokračovali v dalším studiu na konzervatoři nebo výtvarných či jiných uměleckých školách a našli své uplatnění v profesionálních nebo amatérských souborech. Významnou činností školy bylo vytvoření dechového orchestru ZUŠ Říčany – „Říčanka“, který pořádá pro říčanské občany vánoční a velikonoční koncerty, koncerty pro obyvatele Domova důchodců a Domu seniorů a svými uměleckými turné po evropských zemích šíří slávu nejenom české muziky, ale i samotných Řičan.

Jedním z největších klenotů říčanské hudební veřejnosti se stal ihned po svém příchodu do Řičan v roce 1944 tehdejší učitel měšťanské školy K. V. Burian, který učil mládež nejenom lásce k hudbě, ale i jejímu porozumění. Od roku 1951 působil na říčanském gymnáziu, kde svoji záslužnou činnost povýšil na podstatně vyšší úroveň. Organizoval zde tzv. hudební pátky, na kterých seznamoval posluchače s ukázkami z děl nejlepších českých i světových umělců. Těchto setkání se zúčastňovali často i čeští přední umělci, s nimiž byly pořádány besedy. Sám prof. Burian měl obvykle úvodní slovo a účastníky těchto večerů pořady provázel zasvěceným výkladem. Jako vynikající klavírista ukázky osobně interpretoval. Večery byly hojně navštěvovány nejenom žáky gymnázia a základní umělecké školy, ale i žáky vyšších ročníků základních škol, jejich učiteli a občany Řičan. Svoji činností velmi významně povznesl celkovou úroveň hudební vzdělanosti v Říčanech.

Výrazným projevem hudební vyspělosti říčanských občanů byl vždy sborový zpěv, který se v dobách nejstarších soustřeďoval především na duchovní hudbu v kostele sv. Petra a Pavla. Po založení pěveckého sboru Jablonský, se jeho činnost obrátila i k široké veřejnosti uváděním světské hudby, především národních písní, ale i vokálních skladeb našich i světových autorů. Pěvecký sbor Jablonský koncertoval nejenom v Říčanech a blízkém okolí, ale i na pódiiích v Praze a dalších městech, kde dosahoval značných úspěchů. Na sbormistrovské práci sboru se podíleli Kamil Viktorin, Václav Bělohradský, farář Balabán, J. Horáček, učitel Růžička, učitel E. Sláma, Ladislav Tuček starší i mladší, Špiling, Jan Pešek, Libuše Zunová, Jaroslav Voleman st., Ladislav Kříž, Zdeněk Hlavsa, dr. F. Fořt a Vladimír Bačkovský. Soubor měl velmi úzkou spolupráci s pražským souborem Vítkov, plzeňským sborem Hlahol a s Národním divadlem v Praze. V roce 1881 pořádal

pěvecký sbor Jablonský v Praze koncert ve prospěch znovuzřízení Národního divadla.

Dalším významným sborovým tělesem byl Dětský pěvecký sbor při gymnáziu Říčany, založený prof. K. V. Burianem, který ze soutěží přivázel jeden úspěch za druhým.

Ve školách od mateřských až po gymnázium vznikaly menší soubory, které provozovaly zpěv především pro své potěšení a někdy i pro potěšení rodičů na veřejných akademiích.

V roce 1881 založil v Říčanech řídící učitel Kamil Viktorin „ Říčanský symfonický orchestr“, přejmenovaný v roce 1941 na „ Říčanskou filharmonii“, aby se po roce 1951 znovu přejmenoval na „ Říčanský symfonický orchestr“. Za dirigentským pultem se vystřídala řada dirigentů jako Kamil Viktorin, Ladislav Tuček starší i mladší, Ladislav Kříž, dr. F. Fořt, Petr Aspidov, Josef Sobotka, prof. Vaniček, Josef Zich a další.

Nelze opomenout ani malá komorní tělesa tvořená zejména v minulosti kantory, kteří vytvářeli různá tria nebo kvarteta (např. Horovo, Vlčkovo, Pokorného a Tučkovo). V současnosti působí v Říčanech od roku 2002 smyčcové kvarteto „ Redivivus“ a profesionální „ Adamusovo trio“.

Mezi prostými občany měly vysoký kredit i taneční orchestry říčanských kapelníků jako byli Josef Lacina - kapelník a skladatel, Josef Rezek - vojenský kapelník, Josef Kamler - kapelník carské armády v Petrohradě, Václav Votruba, Josef Mejšnar, Vladimír Hůlka, Josef Koudelka, Josef Žižka, Vladimír Jirků – - vedoucí tanečních orchestrů.

Ještě jeden rodák přesáhl svým uměleckým významem rámec svého rodiště. Byl to dlouholetý choreograf a šéf baletu Národního divadla v Praze Jiří Němeček. Dokázal hluboce a realisticky prožívat hudbu a promítat ji do choreografických představ. Do rodného města zajížděl často a rád. Mnoho ze svého vzácného času věnoval přednáškám a besedám v říčanské knihovně.

Mimořádný význam pro obecný rozvoj hudební vzdělanosti přinesl říčanský občan dr. Jan Branberger, hudební historik a publicista. Společně s dr. Zděnkou Münzerovou jsou tvůrci práce „ Svět v opeře“, která se dočkala mnoha vydání doma i v zahraničí. Popisuje stručné obsahy českých i světových oper, baletů a některých nejznámějších operet.

8. 2. Rozvoj ochotnického divadla v Říčanech

Počátky ochotnického divadla na Říčansku lze datovat asi k roku 1856, kdy skupinka nadšenců pod hlavičkou Ochotnické divadlo v Říčanech začala uvádět některé hry. Pan řídící učitel Alois Mudruška ve svých pamětech uvádí, že se divadlo hrálo v Říčanech již před rokem 1850.¹ Doklady se však nezachovaly. Nejstarší dochované plakáty jsou až z roku 1868, kdy byly uvedeny tři aktovky – Proces, Před bálém a Pan domácí. Autor ani režisér nebyli uvedeni.

Nejdříve se hrálo v besedním sále městského hostince (v budově radnice), později v sále restaurace „ U Kašpárků “ a v hostinci „ Na Růžku “. Od roku 1870 se hrálo v sále čtenářské besedy, po 1. světové válce „ U labutě “.

Počátky ochotnického divadla byly velice obtížné, protože studenti měli zakázáno divadlo hrát pod trestem vyloučení ze studií. Z tohoto důvodu nebylo na prvních plakátech uváděno ani obsazení. Až v roce 1883 dostalo ochotnické divadlo svoji legitimní formu a bylo pojmenováno „ Besední ochotnické divadlo “, které bylo zaměřeno především na hry českých autorů. Hrály se hry od J. K. Tyla, L. Stroupežnického a F. Šamberka.

V roce 1893 uspořádala Čtenářská beseda představení ve prospěch znovuvybudování Národního divadla.

Kolem roku 1900 vznikaly v Říčanech další divadelní soubory – Sbor dobrovolných hasičů, Spolek řemeslníků říčanských, Místní odbočka Národní jednoty severočeské, Vzdělávací beseda Havlíček, Dramatický odbor čtenářské besedy a Říčanská filharmonie.

V roce 1906 začal do Říčan dojíždět z Prahy herec četných pražských divadel Václav Figar, který byl celým svým srdcem oddán ochotnickému divadlu. Pro ochotnické soubory vydal svoji příručku „ Divadelní praktik “, která se stala základní učebnicí všech ochotnických souborů. V rukopise po něm zůstalo několik přednášek jako „ Maskování “, „ Herec a režisér “, „ Studie role “, „ Jevištní mluva “ a „ Dějiny divadla “. Václav Figar vystupoval v Říčanech v roce 1915 s inscenací dvou aktovek-Pařížští apači a Princ Brk a princezna Džinarsta. Rok předtím režíroval na Strašíně Vojnarku. Od roku 1868 do konce 1. světové války inscenovali říčanští ochotníci 96 her.

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 409, Label Kutná Hora 1997

Václav Figar svojí autoritou sjednotil v roce 1921 říčanské ochotníky pod jednu střechu „ Dramatické sdružení ochotníků v Říčanech “. V roce 1925 došlo k roztržce a část ochotníků přešla pod štít Okresní jednoty invalidů. Z nich pak vznikl v roce 1926 Dramatický a vzdělávací spolek Tyl.

Kromě toho vznikaly malé soubory a kroužky různých spolků a organizací jako např. TJ Orel, Jednota železničních zaměstnanců a další.

V období první republiky byla ochotnická činnost velmi bohatá. Všechny spolky dohromady nastudovaly 283 her, tj. cca 14 ročně.

Ve třicátých letech minulého století vstoupila do obliby diváků opereta, což vyvolalo nutnost „ stálého “ orchestru a „ stálého “ tanečního souboru. Na jejich založení a uvádění na jeviště se podílel hlavní měrou Jiří Němeček, pozdější šéf baletu Národního divadla. Nedostatkem ochotnické činnosti v tomto období bylo, že jen málo inscenací bylo věnováno dětským divákům (16 představení). Zájem dětí byl soustředěn hlavní měrou na loutkové divadlo provozované v kreslímě měšťanské školy.

Ochotnickému divadlu se věnovaly celé rodiny - např. Němečkova, Smolíkova, Šatopletova, Tískova, Masopustova, Sedláčkova, Petříčkova, Konečných, Šebkova a další.

V letech okupace republiky vyvíjely v Říčanech ochotnickou činnost soubory Tyl, Dramatika Radošovice a SSC Říčany (Sportovní studentský club), které se scházely znovu ke spolupráci. Ta však měla jen krátké trvání. Německá byrokracie ztěžovala rozvíjení české aktivity. Úředním jazykem byla němčina a v ní se vedlo povolovací řízení ke každé veřejné produkci. Rozvíjela se inscenace recitačních pásem organizovaných především dramatickým odborem SSC Říčany. Těchto akcí se účastnili i přední herci Národního divadla A. Nedošínská, T. Pištěk, E. Kohout, M. Nedbal a řada dalších.

V průběhu 2. světové války jezdila do Říčan a Radošovic kočovná divadelní společnost Kaňkovského, která zde našla vždy vděčné obecenstvo. Členem této společnosti se stal i říčanský občan Václav Kasalický. Kaňkovského společnost po ukončení 2. světové války přešla do trvalého kamenného divadla v Mostě.

Nezapomínalo se ani na děti. Koncem roku 1942 se hrálo představení pro děti Kašpárek a Šmidra. Pro děti se hrálo i přes zákaz Němců. Činnost za Protektorátu byla velmi bohatá.

K dalšímu rozvoji ochotnického divadla došlo po ukončení 2. světové války, kdy se souborem Tyl a Dramatika začal znovu spolupracovat herec Národního divadla Jaroslav Vojta, který již před válkou navázal úzkou spolupráci s radošovickou Dramatikou. Pokud šlo o scénickou hudbu, Tyl velmi úzce spolupracoval nejprve s Ladislavem Tučkem ml., majitelem hudební školy v Říčanech, a později s prof. K. V. Burianem. V období 1945 – 1950 nastudoval soubor Tyl 32 her.

Období 1951 – 1968 je charakterizováno řadou organizačních změn, které byly příčinou značně omezené činnosti. Za toto období bylo nastudováno pouze 23 her. Divadelní soubor Tyl přešel nejprve pod hlavičku „Závodní klub sdružených závodních výborů ROH“. Vydržel dva roky. Pak přišel „Závodní klub ONV Říčany“, kdy se stal vedoucím souboru Jiří Šatoplet. V roce 1956 přešel soubor do Okresního osvětového domu a v roce 1960 se znovu stal Divadelním souborem Tyl nově zřízené Osvětové besedy v Říčanech, která se později změnila na Městské kulturní středisko. Je samozřejmé, že tyto neustálé změny odradily značnou část členů, rovněž u obecnstva pominul dřívější zájem o divadlo. K oživení činnosti došlo opět po roce 1960, kdy se do souboru vrátili někteří staří členové a soubor navázal spolupráci s DAMU.

I na říčanských školách se v poválečných letech hrálo ochotnické divadlo, které se některými svými inscenacemi v letech 1961 – 1975 proslavilo v rámci celostátních soutěží. V tomto směru vynikl Dramatický soubor říčanského gymnázia pod vedením profesorů Václava Špirita a Karla Beneše.

V letech 1968 – 1969 se divadlo znovu odmlčelo. V roce 1970 se v sále „U labutě“ dokončila modernizace zvukové a světelné techniky, v letech 1972 – 1974 proběhla rekonstrukce a rozšíření sálu a předsálí, výstavba šaten, sociálního zařízení a kotelny. Při rekonstrukci bylo jeviště zvednuto až na 11 metrů výšky, vybudovalo se nové provaziště, lávka a rozvod elektrického proudu na jevišti. Na této činnosti měl značný podíl Jaroslav Zikmund se svým synem ing. Pavlem Zikmundem. Celá akce byla prováděna v rámci „Akce Z“, tedy dobrovolnou prací členů dramatického souboru a občanů. Město tak získalo moderní kulturní zařízení na úrovni menších profesionálních divadel.

Soubor znovu ožil a dosáhl řady významných úspěchů na okresní, krajské i celostátní úrovni. Zejména úspěšné byly inscenace Gogolovy „Ženitby“ a „Revizora“ a Čapkova „Loupežníka“, které získaly ocenění na celostátní

přehlídce amatérských souborů Jiráskův Hronov. Přes uvedené úspěchy a zlepšení materiálních podmínek souboru, se silně snížil počet nastudovaných inscenací. V letech 1977 – 1989 bylo uvedeno pouze 8 inscenací, které měly několik repríz. V současné době uvádí soubor Tyl pouze 1 - 2 inscenace ročně.

Nedílnou součástí říčanské divadelní scény až do konce 2. světové války a částečně i po ní bylo loutkové divadlo pro děti. Zakladatelem loutkového divadla v Říčanech byl Kristián Vojíř se svou manželkou. Od roku 1906 hrál nejprve ve vlastním bytě, ale pro značný zájem přenesl provozování loutkového divadla do Kamlerovy stodoly (v roce 1912). Když se Vojíř na počátku 1. světové války odstěhoval do Prahy, věnoval své divadlo obecné škole v Říčanech, ale zde se v důsledku válečných událostí příliš nehrálo. Teprve po skončení 1. světové války, když se Vojířovi vrátili do Říčan, znovu oživil činnost loutkového divadla. Pro jeho provozování neměli vhodnou místnost, proto prozatím hráli na radnici. V roce 1921 došlo k dohodě s měšťanskou školou, která divadlu propůjčila k provozování divadla kreslírnu, kde se hrálo až do roku 1924. Za tuto dobu se zde uskutečnilo na 50 představení. Po dohodě se školou došlo v roce 1924 k úpravě kreslírny a divadlo zde pokračovalo ve své činnosti až do roku 1940.

V roce 1941 škola vypověděla loutkovému divadlu smlouvu a soubor se rozpadl. V roce 1943 koupila zbytky divadla DTJ a pokračovala v divadelní činnosti nejprve ve své klubovně ve vagónu, později postavila u Mlýnského rybníka v místnosti Střelnice scénu, na níž se hrálo až do května 1944, kdy budovu zabrali němečtí okupanti k vojenským účelům.

Teprve v roce 1947 získalo loutkové divadlo znovu svoji scénu v bývalé učňovské škole, od roku 1948 zahájilo opět svoji činnost.

V roce 1949 byl loutkový soubor DTJ začleněn do Sokola. V roce 1950 získal soubor pro spolupráci Václava Figara i některé členy souboru Tyl. Od roku 1951 docházelo k řadě organizačních změn. Loutkový soubor živořil, až se v roce 1956 zcela rozpadl.

Soubor od roku 1943 do roku 1956 uvedl 197 představení, které navštívilo téměř 21 000 diváků.

8. 3. Rozvoj ochotnického divadla v Radošovicích

V Radošovicích zahájili ochotníci svoji činnost v roce 1889 v Kroužku divadelních ochotníků pod vedením pana Kubeše hrou Chudý písničkář od J. K. Tyla. Hrál se v restauraci „ U Řeháků “. Jeviště se stavělo v sále na pivních sudech. Po roce 1894, po odchodu pana Kubeše, se hrálo jen velice sporadicky, a to v létě o prázdninách v přírodě. Představení hráli většinou studenti.

Teprve v roce 1920 vznikl Ochotnický spolek Tyl, který svoji činnost provozoval v hostinci „ U Dolejšků “, v létě hrál i u čajovny nad sáňkovou dráhou. Oponu k jevišti „ U Dolejšků “ namaloval akademický malíř Erben. Byla na ní zobrazena Triga z budovy Národního divadla. Divadelní činnost po dvou letech zanikla. Je škoda, že v tomto období se ztratila i opona.

V letech 1926 – 1930 hrával divadlo se školní mládeží řídící učitel Václav Budínský. Od roku 1927 jsou zachovány zápisy dramatického souboru Jednoty dobrovolných hasičů v Radošovicích. Tento rok bylo možno považovat za počátek pravidelnější divadelní činnosti v Radošovicích. Od roku 1927 do roku 1933 uvedl soubor na scénu 28 her. V roce 1932 došlo k výraznému zlepšení technického stavu jeviště, byly koupeny závěsy a namalovány kulisy. Vzrostla rovněž touha hrát divadlo.

V roce 1933 majitelka hostince „ U Dolejšků “ postavila nový sál a moderní jeviště. Elektrické osvětlení vyrobil a instaloval osvětlovač Jaroslav Paulík. V roce 1933 vznikl v Radošovicích spolek divadelních ochotníků Dramatika. Jeho předsedou se stal řídící učitel Jan Pešek. Svoji činnost zahájil hrou „ Hedvička “ od J. Sokola - Tůmy. V roce 1937 došlo k nedorozumění mezi Dramatikou a obecním zastupitelstvím v Radošovicích kvůli pozemku na zřízení letní scény, který dala obec Okrašlovacímu spolku, aniž by toto bylo nabídnuto Dramatice. Z tohoto důvodu předseda Dramatiky Jan Pešek rezignoval. Do roku 1938 uvedla Dramatika 36 inscenací.

K rozmachu a úspěchům Dramatiky přispěli výraznou měrou nový předseda Dramatiky a divadelní kritik Otakar Nebuška a režiséři Jan Petříček a Stanislav Buňata. V roce 1938 byly uvedeny ve Sportu (bývalý hostinec U Dolejšků) jen 4 inscenace, protože Sokol obsadil prostory Sportu pro nácvik na X. všesokolský slet.

V roce 1938 bylo otevřeno přírodní divadlo v přestavěném údolí, kde ve spolupráci s říčanským Tylem byly inscenovány v letech 1938 – 1940 operety

E. Ingriše - Okolo rybníka, Mirovského a Beneše - Na tý louce zelený, Lehárovy - Země úsměvů a Viplerovy - Děti Slovače. Při nastudování pomáhal Oldřich Nový. Zval k účinkování i své přátele jako Járu Kohouta, Hanu Vítovou. Ke zdatu těchto inscenací přispěli svojí účastí též členové baletu Národního divadla František a Věra Karhánkovi a žačky primabaleriny Elizabety Nikolské.

Od roku 1940 do roku 1945, kdy byl předsedou Dramatiky Jan Petříček, se vyznačovala její činnost zvýšenou aktivitou. Bylo třeba, aby zjeviště k lidem zaznívala čistá mateřština. Posledním představením před zákazem činnosti divadel v roce 1944 byli Stroupežnického Naši furianti, v nichž si zahrál i člen Národního divadla Jaroslav Vojta.

Za období 1940 – 1944 uskutečnila Dramatika 38 představení. V roce 1945 byla navázána úzká spolupráce mezi Dramatikou a Sokolem. Do osvobozené vlasti vstoupily společně s nastudovanou hrou A. Jiráka „Magdalena Dobromila Rettigová.“

Od roku 1945 do roku 1960 uvedla Dramatika na scénu 52 her. Velmi aktivní byl Dramatický soubor při obecné škole v Radošovicích vedený řídícím učitelem Stanislavem Buňatou, který řadu inscenací nejen napsal, ale i režíroval. O jejich oblíbenosti svědčí i několikanásobné reprízy nejen v Radošovicích a v Říčanech, ale i v okolí. Velice zdařilou inscenací v roce 1950 bylo uvedení hry „U památné lípy“, líčící říčanské události v období 2. světové války.

Od roku 1951 proběhla řada reorganizačních změn. Nejprve přešla Dramatika pod Sokol, po té pod Osvětovou besedu v Říčanech, aby se později stala divadelním odborem Závodního klubu ROH Energetiky. V roce 1960 byla sloučena s říčanským Tylem pod hlavičkou Osvětové besedy Říčany.

Poslední inscenací radošovických ochotníků byla v roce 1960 Maryša v režii Jana Petříčka.

Zájem o nejmenší diváky v období 1940 – 1945 projevila Dramatika tím, že v hostinci pana Krutského začala provozovat loutkové divadlo. Duší tohoto loutkového divadla byli manželé Dobiášovi, kteří spolu s dalšími členy Dramatiky uvedli 23 her v 38 představeních. Po osvobození divadélko zaniklo.

9. Rozvoj říčanského sportu

Sport a tělovýchova měly v Říčanech vždy velmi dobré zázemí, i když k jeho rozvoji mohlo docházet až po roce 1848 po zrušení nevolnictví. Do doby vlády vrchnosti nebylo na rozvoj sportu ani pomyšlení, přestože učitel národů Jan Ámos Komenský již v 16. století razil myšlenku, že „ pouze tělesně zušlechtěná a vyspělá mládež může nejlépe duševně a mravně prospívati “¹. O uvedení této myšlenky do života českého národa se zasloužili zejména dr. Miroslav Tyrš a Jaroslav Fügner, kteří založili v roce 1862 tělovýchovnou organizaci SOKOL. Ta měla zásluhy nejenom na tělesném a duševním rozvoji občanů, ale i na sebeuvědomění našeho národa. Sokolské organizace vedly cvičení v tělocvičnách, rozvíjely turistiku a cvičení v přírodě pod heslem „ V zdravém těle zdravý duch “. Vedle vzniku Sokolských organizací docházelo též ke vzniku sportovních klubů, např. v letech 1892 a 1893 ke vzniku nejslavnějších pražských klubů SK Slavia a AC Sparta.

9. 1. Organizace SOKOL

Založení Sokola Tyršem a Fügnerem mělo odezvu i v Říčanech, kde již v květnu 1870 vznikl Sokol. Jeho činnost nebyla dobře připravena, nebylo kde a na čem cvičit, proto se organizace již v roce 1872 rozpadla.

Touha po rozvoji tělesné kultury v obyvatelstvu nadále sílila. 5. 1. 1896 se ustavila znovu jednota Sokol za vydatné pomoci starosty Říčan V. Novotného. Prvním starostou Sokola se stal vážený říčanský občan Josef Chmel (otec vynikajících pěvců Národního divadla Václava a Otakara Chmelových). Nově založená organizace měla již solidní základy a počala zdárně rozvíjet svoji činnost.

V roce 1899 začaly cvičit i ženy a v roce 1905 žactvo, kterému rakouské úřady cvičení v Sokole dříve zakazovaly. Cvičilo se nejprve v hospodě U Houžvičků, později v restauraci U Sokola. Od roku 1906 v tělocvičně obecné školy. Snaha o vybudování vlastní sokolovny v Říčanech se však neuskutečnila ani do dnešních dnů. Tomuto záměru nepomohla ani výstavba vlastního kina, jako ekonomické základny jednoty.

¹ Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, str. 465, Label Kutná Hora 1997

Vedle cvičení pořádala jednota různé kulturní večírky, taneční zábavy, aktivní byl i její dramatický odbor.

V průběhu 1. světové války rakouské úřady rozpustily jednotu a zakázaly její činnost. Po získání samostatnosti v roce 1918 byla činnost jednoty znovu obnovena. V jednotě došlo ke vzniku dalších oddílů - tenisu, odbíjené a lyžování.

V roce 1935 bylo zahájeno budování letního cvičiště s běžeckou dráhou, v roce 1936 umělého kluziště s osvětlením, v roce 1938 dvou tenisových kurtů.

Koncem roku 1938 byla činnost Sokola v Říčanech opět zakázána za protihitlerovské a protifašistické projevy některých členů na mikulášské zábavě. Po roce 1945 byla činnost Sokola rychle obnovena. Všichni se maximálně připravovali na XI. všesokolský slet.

Po roce 1948 nebyl Sokol formálně zlikvidován, ale byl začleněn do ČSTV, což vedlo k rezignaci vedení jednoty a cvičitelů. K obnovení původní organizace Sokola došlo až v roce 1990.

V Radošovicích byl Sokol založen až v roce 1931. Jednota rychle rozšířila své řady a výrazně přispěla ke sportovnímu, společenskému a kulturnímu životu v celé obci. Počátky cvičení byly velmi obtížné. Cvičilo se většinou jen v přírodě na primitivním nářadí. V zimě se cvičilo v nevytopené verandě v hotelu Amerika (dnes hotel Morava), kde byla kuželkářská dráha. Teprve v roce 1934, kdy byla ukončena přestavba Dolejškovy hospody (dnešní restaurace Sport), se cvičební činnost přenesla do jejího předsálí.

V roce 1937 získala jednota od obce pozemek u lesa, na kterém vybudovala letní hřiště. Hřiště bylo dobudováno v roce 1939. Činnost Sokola v Radošovicích nebyla v průběhu okupace zastavena, ale když byla v roce 1944 restaurace Sport zabrána pro potřeby německé armády, vznikl nedostatek cvičebních prostor a činnost byla zcela paralyzována. Činnost jednoty byla obnovena až po osvobození v roce 1945. Již v tomto roce byla zahájena na letním cvičišti výstavba sokolovny. V následujícím období stihl radošovický Sokol stejný osud jako Sokol v Říčanech.

Nejúspěšnějším oddílem Sokola Radošovice je oddíl turistiky založený v roce 1976. Klub českých turistů v Říčanech byl sice založen již v roce 1927, ale svoji činnost příliš nerozvíjel. Radošovický oddíl po svém založení v roce 1976 velmi rychle přivedl do svých řad velké množství občanů s cílem poznávání krás naší vlasti a propagací našeho regionu. Vždyť pochody „ Pytláckými roklemi “,

„ Říčanská stovka “ a „ Pochod kolem Říčan “ lákají nejenom turisty z Říčan, ale z celých Čech i zahraničí.

Také spolupráce s okolními turistickými oddíly byla na velmi dobré úrovni. V roce 1990 se turistický oddíl osamostatnil jako „ Říčanský klub českých turistů “ a úspěšně rozvíjel svoji činnost. Klub organizuje i účast svých členů na nejruznějších pochodech v rámci činnosti Českého svazu turistů po celé republice. Řada členů již získala odznaky různých výkonnostních tříd.

9.2. Tělovýchovné jednoty DTJ, FDTJ, Orel

Vedle tělovýchovné organizace Sokol existovaly v Říčanech ještě další tělovýchovné jednoty. Již v roce 1919 byla založena sociálnědemokratická Dělnická tělovýchovná jednota (DTJ). Její členové cvičili v sále hostince Na radnici. V roce 1934 se zúčastnili Celostátní dělnické olympiády. Jednota měla svůj dramatický odbor dospělých, provozovala i loutkové divadlo.

V roce 1936 získala jednota vyřazený železniční vagón císaře Františka Josefa I., který instalovala u podjezdu ve Smiřického ulici a upravila ho na své klubové a cvičební místnosti. Okolí vagónu upravila na letní cvičiště.

Po roce 1948 se v rámci sjednocování tělovýchovy stává DTJ součástí Dobrovolné sokolské organizace DSO Říčany a její samostatná činnost již nebyla obnovena.

Vedle DTJ byla v roce 1923 založena v Říčanech i komunistická tělovýchovná jednota Federace dělnických tělovýchovných jednot (FDTJ). Fotbalový oddíl této jednoty SKSK Rudá hvězda se spojil v roce 1927 s fotbalovým oddílem SKSK Meteor.

V roce 1924 byla v Říčanech založena katolická tělovýchovná jednota Orel. Měla oddíl tělovýchovný, turistický, cyklistický, dramatický a pěvecký. Jednota měla i svoji vlastní Baarovu knihovnu.

9. 3. Sportovní klub SK Říčany

Fotbalový oddíl SK Říčany byl založen v roce 1901. Nejprve hrál na lukách za městem, později na hřišti zvaném „Strniště“ u starého hřbitova (dnes parčík Josefa Koreše), kde klub získával první úspěchy. V roce 1912 dala obec upravit louku pod jatkami na tržiště a povolila klubu zde hrát svá utkání. V roce 1920 získal klub tento pozemek pro vybudování vlastního hřiště.

Zájem o fotbal mezi mládeží byl značný, proto vznikaly ve městě i další kluby. Klub SK Říčany v roce 1938 postoupil do I. B třídy a v roce 1945 - 46 do I. A třídy. Vyvrcholením byl postup do divize v letech 1951 - 52. V současné době se mužstvo (dnes FK Říčany) udržuje pouze na úrovni okresního přeboru, na dřívější slávu se jen vzpomíná, což se projevuje i v návštěvnosti. V letech 1951 – 1955 navštěvovalo utkání klubu 600 - 800 diváků, dnes je to 150 - 250 diváků.

Materiální podmínky klubu se značně zlepšily. Byl zrekonstruován stadion, vybudovány moderní kabiny, místo škvárového povrchu hřiště byl položen travnatý povrch, zajištěno vedení mužstva kvalifikovanými trenéry apod.

V průběhu činnosti oddílu zde vyrostlo mnoho vynikajících fotbalistů, z nichž někteří se stali reprezentanty ligových klubů (brankář Sláva Matoušů – AFK Bohemians, brankář André Houška – AC Sparta, ATK Praha, AFK Bohemians, Sparta Chicago, brankář Sáva Prošek – SK Kladno, VSS Košice, útočník Zdeněk Vlk – SK Slavie, SK Teplice) i národního mužstva (Z. Vlk, A. Houška).

V rámci klubu SK Říčany byl v roce 1919 založen oddíl ženské házené, který dosahoval velmi dobrých výsledků. Některé jeho členky byly povolány v roce 1924 i do národního mužstva ČSR (Kutinová - Karglová, Gutová - Šťastná a Smutná) pro olympiádu v Paříži.

Bohužel nedostatek finančních prostředků vedl v roce 1947 k rozpadu oddílu a většina hráček přešla do nově založeného oddílu házené v rámci SK Radošovice, kde dosáhla ženská házená největších úspěchů. Družstvo bojovalo v kvalifikaci o postup do 1. ligy.

9. 4. Sportovní klub SK Meteor Říčany

Druhým fotbalovým oddílem v Říčanech byl SK Meteor Říčany, který byl založen v roce 1922. Sdružoval především chudší dělnickou mládež a studenty. V roce 1927 se spojil s oddílem FDTJ – Rudou hvězdou. Materiální podmínky klubu byly velmi skromné. Klub neměl vlastní hřiště ani tělocvičnu. Teprve v roce 1936 dala městská rada klubu k dispozici zamokřenou louku naproti hřišti SK Říčany. Přestože členové klubu se snažili vlastními silami vždy o řádnou úpravu hrací plochy, jejich snaha byla často marná. Jakmile přišel déšť, hřiště bylo v několika minutách samá kaluž. Kabiny ani sociální zařízení na hřišti neexistovaly. Hráči i rozhodčí byli nuceni se převlékat v hostinci „ U Houžvičků “ vzdáleném od hřiště asi 80 - 90 metrů.

Vedení Meteoru věnovalo maximální pozornost práci s mládeží. V roce 1931 ustavilo jako první na okrese žakovská družstva.

Po roce 1945 se za ohromného nadšení členů klubu podařilo provést na hřišti odvodnění hrací plochy a výstavbu provizorních kabin a sociálního zařízení.

Nesporným kladem klubu bylo, že byl vždy připraven vytvořit nadšencům z jiných odvětví sportu vhodné podmínky pro vznik nových oddílů. V roce 1935 byl založen oddíl ledního hokeje, v roce 1942 oddíl boxu a v roce 1944 i oddíl ragby, který zatím proslavil Říčany u sportovní veřejnosti nejvíce.

Oddíl ledního hokeje se potýkal s kritickým nedostatkem ledové plochy. Hrál střídavě na Marvánku, Mlýnském rybníku i na Jurečku. Na pronájem umělé ledové plochy nebyly finanční prostředky. Oddíl proto v letech 1945 - 46 definitivně zanikl.

Podstatně lépe na tom byl oddíl boxu, který založili bratři Fürstové v roce 1942. Oddíl se těšil ohromnému zájmu mezi mládeží. Jeho členové trénovali pravidelně v sále „ U labutě “, kde se konala i utkání s pražskými kluby. I když šlo o malý oddíl, vychoval celou řadu vynikajících borců. Nejpopulárnějším říčanským boxerem té doby byl Lád'a Černý, který se stal juniorským mistrem Čech a Moravy. Pro rozvoj tohoto sportu bylo škodou, že v padesátých letech činnost oddílu zanikla.

Nejúspěšnějším oddílem se stal oddíl ragby založený v roce 1944 skupinkou nadšenců v čele s Josefem Kohoutem. Počátky činnosti tohoto oddílu byly velmi svízelné. Hrstka nadšenců dokázala všechny překážky postupně překonat. Oddíl měl k dispozici pouze dva ragbyové míče, které jim zhotovil radošovický sedlák pan

Kudláček. Rovněž obutí si museli hráči opatřit sami. Oddíl neměl k dispozici žádné hřiště, první zápasy proto hrál na hřišti SK Radošovice. Protože se jednalo o zcela nový sport, v Říčanech i dalekém okolí neznámý, scházelo se na utkání 200 - 250 diváků. Problémem bylo, že po utkání, která se zpravidla hrála v neděli dopoledne, se musely vždy ihned odstranit ragbyové branky, aby se odpoledne mohla konat fotbalová utkání.

Až do roku 1950 se hrála pouze přátelská utkání, soutěž začala až v roce 1951. Oddíl se v ní účastnil pouze do roku 1952, kdy zastavil svoji činnost, protože hrací plocha fotbalového hřiště nesplňovala požadavky pro regulérní hru mistrovských zápasů. Nadšenci se však nevzdali, dále trénovali a snažili se jednat s MNV o poskytnutí pozemku pro svůj vlastní stánek. K tomu jim napomohl proces sjednocování tělovýchovy, kdy do bývalého fotbalového oddílu SK Říčany přešla řada nejlepších hráčů Meteoru Říčany a další odešli do oddílu SK Radošovice. Fotbalový oddíl SK Meteor zanikl a ragbyový oddíl získal do trvalého užívání fotbalové hřiště Meteoru, které odvodnil, zajistil zde stavbu zděných kabin, tribuny, sociálního zařízení a oplocení. Iniciátorem celého dění byl Josef Kohout, který vsadil na mládež a výchovu vlastních hráčů. Na počest jeho celoživotního úsilí o rozvoj ragbyového sportu v Říčanech byl po jeho smrti pojmenován stadión na stadión Josefa Kohouta.

Nové mužstvo, které se přihlásilo znovu do soutěže, bylo tvořeno především žáky nejvyšších tříd dvanáctiletky. Pod vedením mistra sportu Ludvíka Koreše se probojovalo až do celostátní ligy, kde úspěšně soupeřilo vždy na předních příčkách tabulky. V roce 1969 - 70 soutěžilo o titul mistra ČSSR s armádním celkem Duklou Přelouč, kdy jen dvoubodový brankový rozdíl rozhodl, že mistrem republiky se stal armádní celek Dukla Přelouč.

Soustavná práce s mladými se oddílu vyplatila. Oddíl disponuje třemi dorosteneckými, čtyřmi žákovskými družstvy i B-mužstvem. Řada členů oddílu reprezentovala Československo i Českou republiku, někteří získali titul mistra sportu a zasloužilého mistra sportu. Celý oddíl získal titul „Vzorný oddíl“.

V roce 1981 se vedení ragbyového oddílu ujal Antonín Frydrych. Vsadil na práci s mládeží v takovém rozsahu, že říčanské ragby je dodnes vzorem v této činnosti všem prvoligovým oddílům v republice. Prezident klubu Antonín Frydrych se stal 1. místopředsedou ragbyové federace.

Popularita ragby v Říčanech je obrovská. V roce 1984 bylo v Říčanech sehráno první ragbyové utkání ženských družstev v Československu.

Od roku 1989 získal oddíl svoji samostatnost, pod názvem Ragby Club Říčany pokračuje ve své úspěšné činnosti.

9. 5. Studentský sportovní klub – SSC Říčany

Studentský sportovní klub Říčany vznikl v letech 1930 – 1931, kdy několik šestnáctiletých studentů usilovalo o vytvoření oddílu ledního hokeje v Říčanech. Jejich nabídku vedení klubu SK Říčany odmítlo s tím, že hokej je příliš nákladný sport a že klub na něj nemá prostředky. Mladí lidé se nevzdali. Z vlastních prostředků si opatřili výzbroj a výstroj a postupně se probjovali v roce 1936 až do I. třídy, což byla tehdy nejvyšší soutěž. Hrál se většinou na Mlýnském rybníku, později na Marvánku a na fotbalovém hřišti SK Říčany až do roku 1937, kdy oddíl obdržel od obce pozemek, na němž vybudoval hokejové hřiště s kabinami a klubovými místnostmi tzv. „Stadiónek“.

Největšího rozmachu a největších úspěchů dosáhl říčanský hokej v období po druhé světové válce. Mužstvo postoupilo do I. celostátní ligy, v roce 1948 sehrálo přátelská utkání s některými slabšími účastníky mistrovství světa. Je velká škoda, že po dosažení tohoto vrcholu se mužstvo rozpadlo. V roce 1952 došlo k úplnému zastavení činnosti oddílu.

Za této situace byl založen v roce 1952 hokejový oddíl Sokola Radošovice, který vybudoval na letním cvičišti kluziště s osvětlením. Oddíl nedosáhl výraznějších úspěchů, v roce 1960 zanikl.

K obnovení činnosti hokejového oddílu SSC Říčany došlo až na konci 70. let minulého století. Jeho výkony však byly poměrně slabé. V současné době bojuje oddíl na úrovni okresního přeboru.

Tak jako u DTJ Říčany, význam klubu SSC Říčany spočíval v době okupace především v péči o zdravý tělesný a duševní vývoj mládeže. Vedle sportovní činnosti klub organizoval nejrůznější odborné přednášky, recitační soutěže, jeho dramatický odbor vystupoval s recitačními pásmy nejenom v Říčanech, ale i v blízkém okolí.

V rámci činnosti SSC Říčany vznikl v roce 1944 oddíl košíkové mužů. První pokusy o založení lze datovat do roku 1943 v rámci DTJ Říčany, ale jeho činnost záhy zanikla. Družstvo mužů SSC Říčany se prosazovalo ve stále vyšších soutěžích. Zájem o košíkovou vzrůstal jak mezi mládeží, tak i veřejností. Proto kolem roku 1951 vznikla i družstva žen, dorostenců a dorostenek. Hrál se nejprve na Stadiónku, později na tenisových kurtech a letním sokolském cvičišti. V zimě se hrálo v tělocvičně gymnázia. Rozměry hrací plochy však neodpovídaly požadavkům vyšších soutěží, proto se zápasy musely odehrávat v Praze.

Družstvo mužů hrálo nejvyšší krajskou soutěž a probojovalo se až do divize. Rovněž dorostenecká a žákovská družstva se uplatnila v krajských soutěžích.

Největšího úspěchu dosáhlo družstvo žen, které postoupilo v roce 1953 až do I. ligy, odkud však po dvou letech sestoupilo do II. ligy, kde setrvalo až do roku 1963, kdy došlo k jeho rozpadu. Některé členky družstva přešly do jiných ligových celků, některé byly povolány do reprezentace ČSR (Svobodová - Masopustová, Vrbková - Houšková, Menclová), jiné skončily se závodní činností. V sedmdesátých a osmdesátých letech docházelo ke snahám o oživení této činnosti, ovšem na předchozí úspěchy se již nepodařilo navázat.

9. 6. Sportovní klub - SK Radošovice

Rozvoj sportovního dění v Radošovicích začal poněkud později. První vlašťovkou bylo v roce 1919 založení Sportovního kroužku, který provozoval rekreační kopanou. U jeho zrodu stál hostinský Václav Olmer, v jehož restauraci byla po dlouhá léta i klubovní místnost. O kopanou byl mezi mládeží stále větší zájem. V roce 1921 došlo k řádnému ustavení sportovního klubu SK Radošovice.

Déle než patnáct let se snažil klub o výstavbu vlastního hřiště, ale marně. V roce 1924 při parcelaci pozemků v Jeruzalémě (část Řičan poblíž Olivovny) si klub koupil pozemek za 35 000 Kč, ale vybudovat zde hřiště mu nebylo dovoleno kvůli možnosti rušení klidu v Olivovně. Konečně v roce 1937 byla obecním zastupitelstvem klubu přidělena zamokřená louka v údolí Rokytky za nájem 600 Kč ročně. Členové klubu se v roce 1938 pustili do výstavby hřiště, kabin a sociálního zařízení. Hřiště bylo slavnostně otevřeno zápasem s SK Říčany za účasti asi 1 000 diváků.

Do té doby hrál klub svá utkání na cizích hřištích, což pro něj bylo finančně mimořádně náročné, proto byl nucen v roce 1933 ze soutěže vystoupit. Tento stav trval až do roku 1939. Mužstvo hrálo střídavě ve II. a III. třídě, pouze v roce 1954 se na jednu sezónu dostalo do I. B třídy.

Vedení klubu se snažilo pro mužstvo získat kvalifikovaného trenéra. V roce 1957 přišel mužstvo trénovat František Plánička, ale ani on nepřinesl ve výsledcích mužstva žádný obrat. V roce 1964, po odchodu řady hráčů, kleslo mužstvo až do IV. třídy, kde setrvalo plných 5 let než se vrátilo znovu do III. třídy.

Kladem radošovického klubu bylo, že se snažil o umožnění rozvoje dalších sportovních odvětví. Po zániku oddílu házené žen v Říčanech byl založen v roce 1948 v Radošovicích oddíl házené. Jeho družstvo dosahovalo velmi dobrých výsledků. Vyhrálo I. třídu středočeského kraje i divizní soutěž, v kvalifikaci o postup do I. ligy v roce 1951 prohrálo až s mužstvem Hradce Králové. Pomocnou ruku podal klub i hokejistům rozpadlého oddílu SSC Říčany.

9.7. Tenisové oddíly v Radošovicích a Říčanech

Počátky tenisu v Říčanech spadají do začátku dvacátých let minulého století. Nejprve došlo z iniciativy říčanského advokáta JUDr. Karla Teršípa a přednosty lesní správy ing. Balcara k vybudování dvou tenisových pískových kurtů v údolí Rokytky pro hraní rekreačního tenisu. Je zajímavé, že na těchto kurtech trénovalo slavné družstvo francouzských tenisových „mušketýrů“ - Lacosta, Cochetqa a Borotra – před utkáním s Československem. To jistě přispělo k propagaci tenisu. V roce 1926 byl založen tenisový klub LTC Radošovice, jehož předsedou se stal ing. Balcar.

V roce 1927 byly pískové kurty svépomocí přebudovány na antukové. Byly na nich pořádány různé soutěže pražských hostů za nemalé účasti diváků. Tenis stále zůstával až do vypuknutí 2. světové války dostupný jen pro malý počet zájemců. V době okupace tenisový oddíl zcela zanikl a kurty, včetně oplocení, byly poničeny.

O obnovení činnosti oddílu v letech 1948 – 1949 se zasloužil učitel tělocviku na měšťanské škole Josef Jirků. Spolu s několika dalšími nadšenci opravili kurty, oplocení a zahájili výuku a trénink.

V roce 1952 bylo přihlášeno dorostenecké družstvo do okresní soutěže. Práce s mládeží pokračovala i v dalších letech. Již v letech 1958 - 1960 měl oddíl družstvo dospělých, dorostenců a dvě žákovská družstva. V dalších letech až do roku 1973 došlo k určité stagnaci. Teprve v tomto roce, když se stal předsedou oddílu ing. Ladislav Michalička, se činnost oddílu výrazně oživila. Oddíl organizoval besedy i ukázky správné hry tenisu s předními čl. tenisty, čl. svazovým kapitánem A. Bolardem, mistryní sportu Helenou Sukovou a dalšími. Současně došlo i k dalšímu vylepšení celého tenisového areálu. Byla postavena nová dřevěná klubovna, přiveden elektrický proud, čerpací stanice byla vybavena elektrickými čerpadly a proveden nový rozvod vody, provedena částečná výměna oplocení, vybudováno zděné skladiště náradí, provedena celková rekonstrukce kurtů a vybudován třetí kurt. Radošovičtí tenisté věnovali pozornost zejména mládeži, založili tenisovou školu pro děti od osmi do šestnácti let.

Při sjednocování tělovýchovy byl tenis začleněn do TJ Sokol Radošovice.

K založení tenisového klubu v Říčanech došlo až v roce 1931 v rámci TJ Sokol. Byly zřízeny dva kurty u letního cvičiště. Tak jako v Radošovicích byl tenis i v Říčanech do roku 1939 sport vyvolených, k jeho rozvoji po válce docházelo jen velmi zvolna. Výraznější obrat nastal až po roce 2000, kdy byla zahájena rekonstrukce kurtů a výstavba nové klubovny. Oddíl dosahuje výraznějších úspěchů pouze v rámci okresních a krajských soutěží.

V období před druhou světovou válkou byl zřízen v Říčanech i první soukromý tenisový kurt, který vlastnil dentista Otakar Karafiát.

9. 8. Rozvoj dalších sportů

V rámci Sokola i ostatních organizací provozují svoji činnost některé oddíly malých sportů. Největší členskou základnu má pravděpodobně **šachový oddíl**, založený v roce 1925. Jeho členové se zúčastňovali okresních a krajských přeborů. V Říčanech sehráli simultánní partie českoslovenští šachisté, velmistři Salo Flohr, dr. Filip a sovětský velmistr Bogoljubov.

Nejvýznamnějších úspěchů dosahuje oddíl od počátku devadesátých let, kdy se stal předsedou oddílu ing. František Říha. Družstvo dospělých postoupilo do II. celostátní ligy a dorostenci dokonce do I. celostátní ligy.

V Říčanech má řadu příznivců **motokros a cyklotrial**. K úspěšnému rozvoji tohoto sportu významně přispělo to, že AMK Říčany uspořádal v letech 1967, 1974 a 1975 mezinárodní závody v rámci mistrovství světa „Říčanské šlapačky“. I když všichni účastníci těchto závodů si velmi pochvalovali vybranou trať i výbornou organizaci, bylo nutno v dalších letech od jejich pořádání upustit s ohledem na velmi vážné ekologické škody. Rovněž cyklotrialisté svými tréninky způsobují v lesích velmi vážné škody.

Výborných výsledků dosahuje **oddíl bojových umění Říčany** založený teprve v roce 1997. Prosadil se nejenom v celostátním měřítku, ale i na mezinárodní úrovni. Jeho členové získali na evropském mistrovství v roce 2000 tři zlaté, jednu stříbrnou a dvě bronzové medaile, na mistrovství světa v Calwu dvě stříbrné medaile.

Taneční soubor Twist Říčany vznikl v devadesátých letech a rovněž za dobu své krátké existence získal mezi mladými značné množství příznivců. Jeho členové se na soutěžích v rámci okresu a kraje umísťují na předních příčkách.

V Říčanech působí **jezdecké sdružení Sidonie**, které se orientuje na chov ušlechtilých sportovních koní. Jeho chloubou jsou dvě klisny – Durana a Penelopa - - pouštních acheltekinských plnokrevníků, jednoho z nejstarších a nejčistších plemen původem z Turkmenistánu. O tomto plemenu jsou zprávy starší než 3 000 let. Jde o tzv. vytrvalostní koně k distančním dostihům na dlouhé tratě. Koní tohoto plemene používali osobně Alexandr Veliký, Čingischán i Marco Polo. Na celém světě je jich dnes méně než 2 000.

10. Významné osobnosti říčanského života

Říčany, město s bohatou historií, měly ve svých řadách mnoho významných osobností prakticky ze všech oblastí života celé společnosti – politiky, vědy, techniky, umění, lékařství, stavebnictví, sportu a řemeslné výroby.

10.1. Významné osobnosti veřejného života

Význam jednotlivých představitelů šlechtických rodů – pánů z Říčan, Ostrovců z Královic, Trčků z Lípy, Smiřických ze Smiřic a Lichtenštejnů z Lichtenštejna byl uveden v kapitole o historii obce.

K nejvýznamnějším veřejným činitelům Říčanska patří :

Rytíř Adolf Mayer z Mayersbachu, narozen 1803, zemřel 1882, velkostatkář ve Voděrádkách, prezident cukrovarnické akciové společnosti v Uhříněvsi, člen zemského stavovského sněmu v roce 1831, poslanec zemského sněmu v letech 1861 – 1866 a 1874 – 1879, předseda Okresní hospodářské záložny v Říčanech, člen komise pro úpravu pozemkové daně, od roku 1851 až do roku 1881 okresní starosta.

Václav Houžvička byl prvním říčanským starostou po roce 1848. Byl v čele delegace k císařské radě do Vídně, kde dosáhl pro Říčany souhlas se zřízením soudního okresu a berního úřadu od roku 1849. Žádost o zřízení politického okresu se mu podařilo prosadit až od roku 1855, ale ten byl již v roce 1868 zrušen a přiřčen k okresu Praha - Žižkov. Opětovné zřízení politického okresu Říčany se podařilo prosadit až po 1. světové válce v roce 1925.

Antonín Švehla, narozen 1873, zemřel 1933. Byl velkostatkářem v Hostivaři, předsedou České agrární strany. Jeho zvolení za poslance Českého zemského sněmu v roce 1908 za okresy Říčany a Jilové předznamenalo úzké spojení s říčanskou politickou scénou. V popředí jeho zájmu byly především zemědělské problémy, zejména zemědělské vzdělání a zemědělský tisk. V roce 1906 založil deník Venkov a některé další agrární listy. Byl zdatným zastáncem rolníků např. proti cukrovarnickým kartelům. Jako předseda Ústřední jednoty řepařů stál v roce 1905 v čele boje za dosažení důstojných cen řepy pro rolníky. V roce 1908 se boj řepařů blížil do vrcholného stadia. Říčanstí tedy tohoto kandidáta na poslanecký

mandát dobře znali, dali mu svou důvěru. Tím umožnili jeho vstup do politiky celonárodní a celostátní. A on uvědoměle kráčel ve šlépějích prvního říčanského poslance voleného v roce 1848 do rakouského parlamentu – Karla Havlíčka Borovského.

Švehla prosazoval především zájmy rolníků. Podal návrh na poskytnutí státní a zemské podpory obcím postiženým neúrodou a živelními pohromami. Dále podal návrh na zřízení jubilejní pojišťovny s oddělením požárním, dobytčím a krupobitním.

V roce 1911 prosadil Švehla spolu s dr. Škardou a Klofáčem v Českém zemském sněmu návrh na pomoc zemědělcům v nouzi. V průběhu 1. světové války, kdy docházelo k prudkému poklesu zemědělské výroby v českých zemích, vystupoval jako předseda Hospodářské rady proti vývozu potravin z českých zemí a proti lichvě.

V roce 1918 v době hladu v Praze založil organizaci České srdce pro pomoc strádajícím dětem formou vysílání postižených dětí do zemědělských rodin v Čechách. Tímto způsobem bylo umístěno více než 11 000 dětí. Do akce se zapojili i říčanští rolníci.

V průběhu 1. světové války se stal vedoucím domácího odboje. Byl jednatelem Národního výboru, který připravoval státní převrat, uskutečněný 28. 10. 1918 představiteli tzv. velké čtyřky Rašínem, Stříbrným, Švehlou a Soukupem.

V nově vzniklé Československé republice byl zvolen poslancem Národního shromáždění. V letech 1918 – 1920 byl ministrem vnitra, v letech 1922 – 1929 předsedou vlády ČSR.

I po 1. světové válce zůstal svým říčanským voličům, zejména z řad zemědělců, věrný a často do Říčan zajížděl. Jako dík za obětavou práci pro zemědělce mu okresní výbor Agrární strany nechal v roce 1936 v Říčanech postavit bronzovou sochu - dílo akademického sochaře Antonína Bučánka. Tato socha přečkala nacistickou okupaci i období socialismu.

Švehla se však nezabýval pouze otázkami zemědělců, ale Řičanům pomáhal, aby zde bylo zřízeno sídlo politického okresu, což se mu v roce 1925 podařilo. Nemałym dílem přispěl i k druhému pokusu o obnovení organizace Sokol v Říčanech v roce 1896.

Václav Čížek měl krycí jméno Macek. Byl říčanským občanem, soukromým úředníkem. V roce 1894 byl členem tajného spolku „ Omladina “ mající za cíl

dosažení autonomie Čech, Moravy a Slezska, svobody slova, tisku a shromažďování a desetihodinovou pracovní dobu. Po odhalení organizace byl odsouzen na 6 let těžkého žaláře.

František Chmel byl typografický učeň, říčanský občan, který měl být za svoji činnost v „Omladině“ rovněž souzen spolu s Václavem Čížkem. Uprchl však do Anglie, proto nemohl být odsouzen. Teprve po svém návratu do vlasti byl znovu postaven před soud, ale pro nedostatek důkazů byl osvobozen.¹

Poručík Josef Koreš byl říčanský rodák a občan, významný představitel domácího odboje proti nacistickým okupantům. V roce 1944 se ukrývali spolu s generálem Lužou v obci Hřiště u Přibyslavi, ale jejich úkryt byl prozrazen. Při zatýkání byl generál Luža zastřelen českými četníky, poručík Koreš postřelen a svoji životní pouť skončil zastřelením. V Říčanech, v parku nesoucím jeho jméno, mu byl postaven pomníček. In memoriam byl povýšen na nadporučíka.

Josef Franěk – narozen v roce 1888, dlouholetý říčanský občan, ředitel chlapecké měšťanské školy v Říčanech. Spolu s učitelem Vladimírem Vlčkem byli iniciátoři projektu výstavby budovy gymnázia v Říčanech. S cílem jejího urychlení a možnosti operativního řešení vzniklých problémů opustil své ředitelské místo na měšťanské škole a ujal se v letech 1948 - 1950 funkce předsedy MěNV, kde výrazně přispěl nejenom k rychlému a kvalitnímu provedení stavby, ale také k otevření měšťanské školy v Radošovicích.

Adolf Holý - narozen v roce 1911, zemřel v roce 1986, významný veřejný činitel v období po 2. světové válce. Před 2. světovou válkou a v jejím průběhu byl aktivním funkcionářem sportovního klubu SK Meteor Říčany sdružujícího především dělnickou mládež. Za jeho působení vznikla v klubu řada oddílů jako např. oddíl ledního hokeje, oddíl boxu a oddíl ragby. Oddíl ragby si zachoval svoji činnost až do současnosti, jeho družstva dospělých, dorostenců a žáků patří k nejlepším v republice.

Z jeho iniciativy byla v Říčanech vybudována nemocnice a zdravotnické služby soustředěny do polikliniky s dětským střediskem, dorostovým střediskem i střediskem rehabilitačním. Říčanská nemocnice byla rozšířena o léčebnu dlouhodobě nemocných na Vojkově. Veškerá tato opatření výrazně přispěla ke zvýšení odborné lékařské péče obyvatel Řičan.

¹ Proces s členy tajného spolku „Omladina“ je popsán v knize Gézy Včeličky- Policejní hodina.

Na okraji zájmu nezanechal ani oblast veterinárního lékařství. Z jeho iniciativy byla v Říčanech vybudována Krajská veterinární nemocnice.

Zanícení Adolfa Holého pro sportovní činnost bylo spojeno s rekonstrukcí sportovního stadionu SK Říčany, ragbyového stadionu, výstavbou sportovní haly, zřízením umělé ledové plochy na stadionku SSC Říčany, spolu s rozšířením kabin a výstavbou chladicí stanice.

Karel Kovanda - narozen 1944, absolvent říčanského gymnázia, po roce 1968 emigroval do USA, odkud se vrátil po roce 1989 a zaujal místo velvyslance ČR při NATO. V současné době pracuje jako zástupce generálního ředitele pro zahraniční vztahy v Evropské komisi.

10. 2. Říčanskí historici

Uplynulo již mnoho let od napsání první historické studie o Říčanech. Nejvýznamnějšími historiografy města Říčan byli A. Sedláček, G. Trnka, E. Janoušek.

Ing. Gustav Trnka - narozen 1888, zemřel 1914, syn prvního ředitele chlapecké měšťanské školy v Říčanech, nejvýznamnější říčanský historiograf.

Již za středoškolských studií inklinoval k humanitním vědám. Říčanský učitel A. Mudruška a městský tajemník M. Řezník, kteří zachránili městský archiv, probudili v Trnkovi trvalou lásku k Říčánům a jejich dějinám. V roce 1911 publikoval v časopise Naše hlasy články k dějinám Říčan. Dokázal soustředit ohromné množství materiálů o dějinách města až do roku 1912. Své poznatky shrnul ve dvou knižních publikacích : „ Město Říčany v minulosti a přítomnosti “ z roku 1913 a „ Říčany – studie k dějinám “ z roku 1912.

Vynikající historiograf však neměl dostatek životního štěstí v této práci pokračovat, protože 8. září 1914, ve věku 26 let, mu na jižním bojišti ve Slavonii dělostřelecký granát utrhl hlavu.

PhDr. August Sedláček - narozen v roce 1843, zemřel v roce 1926, jeho otec byl v letech 1868 - 1872 soudcem v Říčanech. Sám August Sedláček absolvoval filozofickou fakultu UK a stal se profesorem dějepisu, češtiny a němčiny. Při studiích si přivydělával jako kopista pro zemský archiv. Soustavným vypisováním si vytvořil jakousi databanku pro svůj příští výzkum českých hradů a zpracování

historie české šlechty. Své první práce věnoval monografiím některých měst, k nimž měl osobní vztah. Mezi ně patřila i publikace „ Dějiny Říčan “ z roku 1872 uložená v Městském muzeu v Říčanech.

Stěžejním Sedláčkovým dílem je patnáctisvazková encyklopedie „ Hrady, zámky a tvrze království Českého “ z období let 1882 - 1927, zahrnující i Říčansko (XV. Svazek).

Doc. PhDr. Emanuel Janoušek - narozen 1897, zemřel 1970, významný český historik dějin zemědělství a lesnictví v Čechách. V roce 1924, u příležitosti 350. výročí povýšení Říčan na město, měl vysoce poutavou přednášku o dějinách Říčan, která později vyšla i tiskem. Habilitoval se na Vysoké škole zemědělské v Brně v oboru dějiny lesů. Později pracoval v ČSAZV jako vědecký pracovník, kde se podílel na vydávání encyklopedií „ Přehled dějin zemědělství “ a „ Naučný slovník zemědělský “.

PhDr. Jaroslava Honcová a PhDr. Jaroslav Hone - pracovníci Státního ústředního archivu v Praze, vydali spolu s dalšími spolupracovníky v roce 1997 publikaci „ Kapitoly z dějin Říčan “. Je jednou z nejvýznamnějších publikací o Říčanech.

10. 3. Říčanskí spisovatelé, novináři a literární kritici

PhDr. Jaroslav Vojtěch - narozen 1922, zemřel 2003, absolvent filozofické fakulty UK v Praze, publicista, překladatel a satirik. V Říčanech žil od roku 1964. Zakladatel satirického týdeníku Dikobraz. Je autorem satirických epigramů vydávaných ilegálně v době okupace „ Klání a porubání “, „ Epigramatikův životní román “ a po okupaci „ Hlas lidu “, „ Nová Evropa “, v nichž zachytil okupační atmosféru. Z dalších jeho děl uvádím „ Bez narkózy “, „ Klíšťata na harfě “, „ V průvanu “.

Za svého působení v Berlíně a Paříži jako kulturní a tiskový atašé napsal „ Malé historiky z velké diplomacie “. Po odchodu do důchodu pracoval v Říčanech jako dopisovatel Říčanského kurýra.

Bernard Horst - vlastním jménem Otakar Poupá, narozen 1905, zemřel 1979. V Říčanech žil od roku 1945 až do své smrti. Původně výpravčí, později úředník na ředitelství drah a ministerstvu dopravy, nakonec ředitel Dopravního nakladatelství.

Do literatury vstoupil v roce 1928 svým románem „Jizba Hardenů“. Z dalších děl uvádím „Štít a meč“ o zápase prostých lidí - železničářů - s fašismem, „Hučící země“ o životě v podkrkonošské vsi, „Peřeje noci“, „Balada o dřevorubci“, „Horká chvíle“, „Smršť“, kterou autor přepracoval pod názvem „Signály noci“ a „Kroky osudu“ a v novém přepracování pod titulem „Návrat“. Je charakterizován jako zolovsky živelný prozaik ovládající umění psychologické kresby. Značná část jeho díla je věnována železničářskému prostředí.

Rudolf Čechura - narozen 1931, v Říčanech do roku 1948, autor prózy a televizních seriálů, hlavně pro děti jako např. „Čítanka pro začínající detektivy“, „Abeceda důvtipu“, „Blázni a velepes“, „Šifra z katakomb“, „Dr. Sherlock Holmes a jiné povídky“, „Pavián mezi lidmi“, „Šperhák“, „Maxipes Fík“ a další.

Karel Zidek - narozen 1928, zemřel 2001, v Říčanech od roku 1936, kdy osiřel a ujali se jej jeho prarodiče, stavební technik. V době války byl nasazen jako topič u Českomoravské plavby labské na trati Ústí nad Labem – Hamburg. Do literatury vstoupil v roce 1949, po ukončení svých studií na stavební průmyslovce, článkem z Říčanska „Hosté z Thomayerky“.

Z dalších jeho děl zaujme novela z doby okupace „Oznamuje se láskám vašim“ o lásce českého lodníka a německé dívky z doby války. Dílo bylo i zfilmováno. Novela „Jako jed“ je o citovém vzplanutí stárnoucího inženýra k mladé slovenské dívce. Historii lodní dopravy po Labi, Vltavě a Odře ztvárnil v díle „Do světa po velkých řekách“. Novela o soužití Čechů a Němců na Děčínsku je „Na Labi stával člun“. Události z let 1975 – 1991 zachytil v knize „Šelmy se vracejí“.

PhDr. Bedřich Skočdopole - narozen 1928, v Říčanech od roku 1968, vystudoval na UK v Praze psychologii a sociologii, na ČVUT numerické metody a automatizaci. Vedle své odborné činnosti se věnoval i činnosti literární zaměřené na povídky, divadelní hry a detektivky. Je autorem zfilmované kriminální komedie „Zatykač na královnu“ a televizních detektivek „Hazardní hra proti nudě“ a „Hra na zmije“.

RNDr. Marie Kubátová - narozena 1922, prozaička a dramatička, absolventka přírodovědecké fakulty UK v Praze a farmaceutické fakulty UK v Hradci Králové. Svě mládí prožila v Říčanech. Je sběratelkou krkonošského folklóru, autorkou novel a románů zobrazujících morální konflikty dnešního světa. K jejím nejznámějším dílům náleží „Darebný poudačky“, „Krkonošův rok“, „Hořký bejlí“,

„ Korvetní kapitán Korda “ , „ Kariéra bílé vrány “ , „ Lekárna u tří koček “ , „ Recept na štěstí “ , „ Jak překročit Rubikon “ , „ Náhrdelník z motýlků “ a řada dalších.

Josef Štefan Kubín - narozen 1864, zemřel 1965, středoškolský profesor, český prozaik. V Říčanech byl dobře znám z častých návštěv svého syna Milana Kubína (nar.1895, zemřel 1968) a vnuka Zbyňka Kubína, trenéra říčanských košíkářek. Z jeho literární tvorby jsou nejnámější „ Čarovné kvítí “ , „ Zlatodol pohádek “ , „ Kudrnaté povídky “ a „ Jičínské rapsodie “. Své náměty čerpal většinou z Podkrkonoší.

JUDr. Alfréd Mayer - narozen 1880, zemřel 1954, původně správce statku Vyklantice u Pacova. Od roku 1945 v Říčanech jako archivář, kronikář a muzejní pracovník, který významně přispěl k rozvoji Mudruňkova vlastivědného muzea. Jeho literární dílo je zaměřeno především na otázky hospodářské a na problematiku venkova.

10. 4. Vědeční pracovníci a technici

RNDr. Jiří Mrázek, CSc. - narozen 1920, zemřel 1978, významný čsl. geofyzik, popularizátor vědy a techniky v čsl. rozhlasu a televizi. Dlouhá léta žil v Říčanech, až do své smrti zde měl rekreační chatu, na níž trávil velmi mnoho času. Byl znám především jako náruživý radioamatér, který velmi výrazně přispěl k rozvoji radioamaterismu v Říčanech zejména mezi mládeží. Rovněž patřil mezi první propagátory ragbyového sportu pod přezdívkou „ Alibaba “.

Po ukončení studií na přírodovědecké fakultě UK v Praze působil jako profesor na gymnáziích v Mariánských Lázních a v Ledči nad Sázavou. Od roku 1953 až do své smrti působil v Geofyzikálním ústavu ČSAV na hvězdárně v Průhoncích, kde se zabýval šířením radiových vln v ionosféře. V podvědomí lidí je jeho jméno spojeno s relacemi v rozhlasu a televizi o vypouštění prvních družic do vesmíru.

PhDr. Miloslav Nosek - narozen 1925, zemřel 1962, vědecký pracovník Ústavu pro českou literaturu ČSAV, kde se věnoval především studiu současné české literatury 20. století, zejména dílům Ivana Olbrachta, Václava Řezáče, Josefa Hory, Karla Čapka a dalších. Byl synem Jaroslava Noska, ředitele dívčí měšťanské školy v Říčanech.

Jan Tichý - narozen 1890, řídící učitel Obecné chlapecké školy v Říčanech. Vášnivý entomolog amatér, který soustředil ohromnou soukromou sbírku více než 2 000 exemplářů motýlů a brouků. Po jeho smrti získalo tuto sbírku Národní muzeum v Praze. Byla oceněna jako nejlepší soukromá sbírka. Je objevitelem nového druhu střevlíkovitého brouka, který byl po něm nazván *Pristonychus Tichy* Kult. Kromě toho je autorem publikace „Brouci rašelinných tůňek na Říčansku“.

Otakar Brenner - narozen 1886, dlouholetý řídící učitel v blízkých Babicích, vášnivý včelař amatér, starosta Zemského ústředí spolků včelařských, učitel na zemědělské škole v Mělníce a šéfredaktor „Časopisu českých včelařů“. Významný publicista z oboru včelařství. K jeho nejznámější dílům patří „Včelař – začátečník“, „Přezimování včelstev“, „Nemoci a nákazy včel“, „Včelařova dílna“, „Zákonitosti v životě včely medonosné“. Díla významně přispěla k rozvoji včelařství v celých Čechách. K včelařské literatuře v pozdějším období přispěl i občan blízkých Mnichovic, Brennerův odchovanec, František Vohnout publikací „Včelařská čítanka“.

Brenner úspěšně spolupracoval v oblasti včelařství též s rodákem z blízkého Strašína Václavem Šmidlíkem, učitelem na měšťanské škole v Říčanech a později ředitelem měšťanské školy na Žižkově.

PhDr. Jaromír Jech, CSc. - narozen 1918, zemřel 1992, absolvent filologické fakulty UK v Praze. Po osvobození republiky v roce 1945 studoval na univerzitě ve švýcarské Basileji. Po otevření říčanského gymnázia byl jmenován prvním profesorem. Vyučoval zde češtinu, němčinu a filozofii. Po třech letech, v roce 1954, přešel jako vědecký pracovník do Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV, jehož se stal ředitelem. Byl uznávaným odborníkem u nás i v zahraničí. Byl členem mezinárodních společností International Society for Ethnology a International Society for Folk Narrativ Research. Byl hlavním editorem spisovatele Josefa Štefana Kubína. Jaromír Jech se účastnil edice pohádek bratří Grimmů, vydání zápisků Venceslava Metelky „Ze života zapadlého vlastence“, které se staly předlohou slavného románu K. V. Raise „Zapadlí vlastenci“. Jaromír Jech objevil v Říčanech rukopis neznámé pohádky Boženy Němcové „Učeň nad mistra“, kterou upravil a vydal. Celkem vydal na 300 vědeckých studií publikovaných u nás i v zahraničí.

Mgr. Vítězslav Jareš - narozen 1933, botanik, zabývající se zejména faunou říčanské a jevanské plošiny. Jeho práce vedly v roce 1978 – 1984 k vyhlášení oblasti klidu v lokalitách Botič – Miličov, Říčanka a Rokytky.

Prof. Ing. Viktor Felber – narozen 1880, zemřel 1942, významný čsl. fyzik zabývající se technickou mechanikou, hydraulikou a termomechanikou. Působil od roku 1903 na ČVUT v Praze až do uzavření českých vysokých škol za nacistické okupace v roce 1939. V letech 1930 - 1931 zastával funkci rektora ČVUT. Byl členem České akademie věd a umění. Byl prvním českým vědcem, který reagoval na Einsteinovu teorii relativity a kvantovou teorii v díle „Reálné základy všeobecné mechaniky“ z roku 1913. Z jeho dalších děl uvádím „Hydraulika“ (1909), „Technická mechanika“ 3 díly (1918 – 1922 a znovu v letech 1952 – 54), „Termomechanika“ 2 díly (1921 a 1925), „Teplo“ (1927).

Ve 30. letech 20. století patřil k hlavním představitelům tzv. etokratického hnutí vycházejícího ze snah o překonání důsledků hospodářské krize a navrhuje nový sociálně - etický řád. V těchto intencích vydal dílo „Řád mravní a hospodářský“.

Za nacistické okupace se zapojil do domácího odboje jako člen ilegálního národně revolučního výboru inteligence. V roce 1942 byl zatčen a spolu se svým synem Juliem popraven na kobyliské střešnici. V soukromém životě hledal oddech po práci ve své vilce v Radošovicích postavené v roce 1908.

Doc. Ing. Josef Zicha, CSc. - narozen 1939, říčanský rodák. Po absolutoriu ČVUT strojní fakulty pracoval řadu let na observatoři v Ondřejově, kde se úspěšně podílel na konstrukci nových unikátních optických přístrojů. Později po habilitaci přešel na ČVUT strojnickou fakultu, kde se stal vedoucím katedry přesné mechaniky a optiky. Je autorem četných publikací v odborném tisku, řady přednášek na konferencích a sympoziích doma i v zahraničí.

Na gymnáziu v Říčanech instaloval spolu s prof. Alexejem Bezděkem Foucaltovo kyvadlo. Vedle své odborné činnosti je i vášnivým ctitelem hudby. V současné době diriguje Říčanskou filharmonii.

Jarmila Hřebejková – narozená 1911, říčanská občanka, vědecká pracovnice Výzkumného ústavu Jana Ámose Komenského zabývající se problematikou výuky na prvním stupni základních škol. Je autorkou učebnic pro první třídy.

Jaroslav Paulík - narozen 1893, zemřel 1967, říčanský rodák, vynikající radiotechnik, absolvent elektrotechnické školy. Po ukončení studia sbíral své

zkušenosti ve Vídni a Německu. Po návratu do Čech pracoval prakticky až do odchodu do důchodu v elektrotechnické společnosti jako technik. V Říčanech a Radošovicích měl mimořádné zásluhy na vybudování místního rozhlasu, školního rozhlasu a jejich údržby.

V Radošovicích měl též hlavní podíl na vybudování veřejného osvětlení, elektrotechnického jevištního vybavení Dramatiky, elektrické instalace v sokolovně i elektrického osvětlení kluziště. V období 2. světové války prováděl říčanským občanům opravy a úpravy radiopřijímačů k umožnění poslechu zahraničního rozhlasu.

František Thomayer – narozen 1856, zemřel 1938, bratr prof. MUDr. Josefa Thomayera, ředitel Pražských sadů. V roce 1900 založil v Říčanech moderní velkokapacitní ovocné školky zvané „ Thomayerka “, které výrazně přispěly k rozvoji ovocnářství v této oblasti.

Prof. Dr. Ing. Viktor Ettel – narozen 1893, zemřel 1964, v Říčanech od roku 1938 až do své smrti, vynikající organický chemik, zejména v oblasti organických barviv, léčiv, cukrů a prostředků na ochranu rostlin. Svoji profesní činnost zahájil v roce 1922 ve vojenském výzkumném ústavu, kde působil až do roku 1932. Z tohoto období publikoval práci „ Chemická válka “ (1932). Z ústavu odešel na základě rozhodnutí generálního štábu ČSA do Spolku pro chemickou a hutní výrobu v Ústí nad Labem, kde se stal prvním českým generálním ředitelem a setrval zde až do roku 1938, kdy byl po zabrání čsl. pohraničí Němci z funkce generálního ředitele odvolán. Byl pověřen pouze vedením výzkumu, který přenesl do Prahy.

Akademik Ettel je autorem nebo spoluautorem řady patentů a přednášek. K jeho stěžejním dílům patří dvoudílná publikace „ Organická technologie I a II “ (1955-56). Velmi významným technologickým postupem z období jeho poslední činnosti je technologie zpracování dřevní hmoty tzv. metanolyzou, která však zatím čeká na průmyslovou realizaci.

Akademik Ettel byl též vášnivým botanikem. Ve svém skleníku osobně ověřoval jím vyvinuté prostředky na ochranu rostlin, stimulatory růstu, zakořeňovací přípravky apod.

10. 5. Významní říčanští lékaři

Prof. MUDr. Josef Thomayer - narozen 1853, zemřel 1927, významný český lékař – internista. V letech 1902 - 1921 přednosta II. interní kliniky lékařské fakulty UK v Praze, zakladatel české školy vnitřního lékařství. Pro studenty medicíny vydal v roce 1880 soubor svých přednášek „ Sbírkou přednášek a rozprav “, mezi studenty nazývanou „ Sbírkou Thomayerova “. Z dalších jeho publikací uvádím „ Pathologie a terapie nemocí vnitřních “ (1893) a široká řada jeho původních prací publikovaných v lékařských časopisech.

Prof. Thomayer si v roce 1900 postavil v Říčanech svoji vilu, kde trávil volné chvíle a výrazně přispěl k rozvoji kulturního života Říčan. Pořádal veřejné besedy s předními představiteli našeho kulturního života tehdejší doby. Sám prof. Thomayer se vedle své vědecké činnosti zabýval též psaním beletrie. Pod pseudonymem R. E. Jamot psal řadu článků, fejetonů. Napsal asi 10 knih, z nichž nejznámější jsou „ Vedle cesty “ (1896), „ Z pouti životní “ (1920), „ Příroda a lidé “ (1921).

Akademik Prof. MUDr. Josef Pelnář - narozen 1872, zemřel 1964, pocházel ze Šumavy od Domažlic obdobně jako prof. Thomayer, jehož byl žákem a důstojným pokračovatelem. I on byl internistou a spolupodílel se na vytváření školy českého vnitřního lékařství. V letech 1897 – 1900 působil v Londýně a Paříži. Po prof. Thomayerovi převzal v letech 1921 – 1939 funkci přednosty II. interní kliniky lékařské fakulty UK v Praze. Ve své činnosti se věnoval především studiu nervových chorob, infekčních nemocí, nemocí poruch sekrece a kardiologii. Své poznatky zpracoval v monografii „ Choroby z poruch mimokorové šedi “ (1923), která výrazně ovlivnila další vývoj čsl. neurologie.

Jeho stěžejním dílem je 5ti svazková „ Patologie a terapie nemocí vnitřních “ vydaná v letech 1932 - 1934, která na další desítky let ovlivnila rozvoj vnitřního lékařství u nás. Za celoživotní práci byl v roce 1952 jmenován akademikem a obdržel Řád republiky. Obdobně jako prof. Thomayer i akademik Pelnář si v roce 1905 postavil v Říčanech vilu, kde nalézal klid a sílu pro další práci. V průběhu 2. světové války byl nucen vilu opustit a přenechat ji nacistům.

Prof. MUDr. Vladimír Tomsa – narozen 1830, zemřel 1895, vynikající český lékař – fyziolog, první profesor české lékařské fakulty UK. V roce 1884 se stal

profesorem na universitě v Kyjevě a jejím čestným doktorem. K jeho nejvýznamnějším pracím patří „ Fyziologie oběhu krve “ a „ Počátkové cév mizních a jejich úkol v obživě těla a v zánětech “. Také prof. Tomsa hledal klid pro oddech po náročné práci a kolem roku 1890 si v Říčanech postavil svoji vilu.

Doc. MUDr. Aleš Hahn, CSc. – narozen 1947, v Říčanech od narození, přední český otorhinolaryngolog, přednosta ušní, nosní a krční kliniky fakultní nemocnice UK na Vinohradech. Autor monografie „ O závratích “ a řady dalších, kde je spoluautorem. Je i autorem četných původních vědeckých prací publikovaných v domácí a zahraniční odborné literatuře.

Prof. MUDr. Antonín Sosna, DrSc. - přední československý chirurg orthoped. Od roku 1990 přednosta I. ortopedické kliniky fakultní nemocnice v Praze, blízký spolupracovník prof. MUDr. Čecha, zakladatele československé ortopedické chirurgie kloubních náhrad (endoprotéz), dlouholetý vedoucí ortopedické ambulance v říčanské nemocnici, kde spolu s primářem MUDr. Z. Kumstátem zaváděl chirurgickou aplikaci náhrady kloubních protéz. Je autorem řady původních prací publikovaných v domácím i zahraničním odborném tisku

MUDr. Jan Rýdl –narozen 1893, zemřel 1946, praktický lékař. V obtížných podmínkách úspěšně aplikoval moderní léčebné metody, proto požíval u svých pacientů mimořádné důvěry. Vedle jeho lékařského umu byl charakterizován jako lékař lidumil, který pomohl každému, kdo potřeboval. Vedle lékařské činnosti se v době okupace velmi aktivně zapojil do odboje, v roce 1945 se stal prvním předsedou Národního výboru v Říčanech. Jeho činnou činnost přerušila zákeřná nemoc, v roce 1946 zemřel ve věku pouhých 52 let. Na uctění jeho památky nese jedna z ulic ve městě jeho jméno.

MUDr. Hana Jarošová – říčanská občanka od roku 1990, ředitelka a primářka Rehabilitačního ústavu Kladruby. Za vedení tohoto ústavu získala od belgické ministryně zdravotnictví cenu Evropské unie za kvalitu léčby a zdravotní péče. Rehabilitační ústav Kladruby úzce spolupracuje s lékařskou fakultou UK v Praze, Fakultou tělesné výchovy a sportu v Praze a Fakultou zdravotně sociální v Českých Budějovicích. Ústav rovněž spolupracuje s univerzitní nemocnicí v Tian – Jen v Číně.

10. 6. Říčanskí podnikatelé a průmyslníci

Josef Větrovec – narozen 1889, zemřel 1943, původně okresní cestmistr – stavitel. V Říčanech začal podnikat v roce 1923 nejprve s výrobou cementářského zboží, prováděním oprav a rozšiřováním zemědělských usedlostí. Od roku 1926 se počal orientovat na výstavbu rodinných domků s heslem „ Každé rodině vlastní domek “ za ceny, které byly v porovnání s ostatními stavebními podnikateli bezkonkurenční. To bylo umožněno tím, že disponoval levnými stavebními materiály z vlastních lomů, pískoven a cihelny a v další řadě proudovou výstavbou v celých koloniích. V pozdějším období měl i vlastní tesařskou, klempířskou a zámečnickou dílnu a povoznictví.

Kromě rodinných domků stavěl i řadu luxusních vil a budov. Za 10 let, v období 1929 – 1939, vystavěl více než 300 rodinných domků, vil a budov, provedl řadu přístaveb a velké množství oprav stavebních objektů. V době stavební sezóny zaměstnával až 200 pracovníků.

Samotná firma byla řízena velmi jednoduše a efektivně členy jeho rodiny. Paní Větrovcová byla firemním ministrem financí a spolu s účetním firmy prováděli veškeré výpočty mezd, zajišťovali nákup potřebných materiálů i zpracovávali veškerá daňová přiznání. Jeho 2 dcery prováděly rozpočty, drobné projektové práce a vedly veškerou administrativu. Pro své mimořádné organizační i ekonomické aktivity byl často nazýván „ říčanským Baťou “.

Osudovým okamžikem bylo pro firmu zahájení 2. světové války, kdy byla od roku 1940 prakticky veškerá stavební činnost zastavena. K tomu se osobně u stavitele Větrovce připojily vážné zdravotní obtíže a on v roce 1943 zemřel.

Emil Dynybyl – původně pražský likérník, koupil v roce 1939 Lehovcův závod na obrábění dřeva, resp. výrobu potřeb pro obuvníky tzv. “ kopytárnu “, kde byla od roku 1920 také říčanská elektrárna. Dynybyl tento závod přestavil na ovocný lihovar, který si v krátké době získal na trhu velmi dobrou pověst především díky vysoké kvalitě vyráběných nápojů.

Po znárodnění firmy v roce 1948 došlo k rozšíření výroby a lihovar se stal největším ovocným lihovarem ve středočeském kraji. V rámci restituce byl závod navrácen rodině Dynybylově a jeho nápoje pod značkou Dynybyl patří k nejlepším v republice. Rodina Dynybylova však tento závod prodala švédské firmě Vin and Spirit AB.

Ing. Karel Bartoš – majitel Automatických mlýnů, druhého největšího mlýnu v Čechách (kapacita 600 vagonů obilí za rok), který zakoupil jeho otec Josef Bartoš od Charlotty Holubové v roce 1932, kdy mlýn vyhořel. Josef Bartoš spolu se svým synem Karlem mlýn znovu obnovili, rozšířili a vybavili moderním strojním zařízením. Tím se Bartošovi silně zadlužili. Když pak v roce 1945 mlýn znovu vyhořel, byla jejich finanční situace tak tíživá, že k obnově mlýna již nikdy nedošlo.

Miroslav Šimůnek – říčanský občan, majitel malého prosperujícího strojírenského závodu založeného okolo roku 1937. Od roku 1941 se závod orientoval na realizaci Šimůnkova vlastního patentu - rozmnožovacího stroje cyklostyl. Tyto rozmnožovací stroje umožnily v období druhé světové války široké rozvíjení činnosti odbojových skupin, kterým pan Šimůnek stroje tajně dodával. Odbojovým skupinám sloužily stroje k výrobě letáků a agitaci k boji proti německým okupantům.

Zajímavostí je i to, což je širší veřejnosti velmi málo známo, že Šimůnek jako velmi dobrý šachista značně předběhl svoji dobu, když sestrojil první šachový stroj, který byl na svoji dobu mimořádně technicky dokonalý a v mnoha detailech se stal po roce 1945 základem pro vývoj prvních českých samočinných počítačích strojů.

10. 7. Divadlo a film

Václav Chmel – narozen 1871, zemřel 1942, říčanský rodák, vyučen původně u svého otce řezníkem, později se věnoval zpěvu. Byl vynikajícím žákem Josefa Lva a Františka Picky a vídeňáků Robinsona a Greifa. Byl barytonista, člen opery Národního divadla v Praze, kde velmi často vystupoval společně s Emou Destinnovou.

V pozdějších letech se více orientoval na koncertní vystoupení. V rodných Říčanech velmi často vystupoval na nedělních odpoledních matiné v hotelu Monopol. U svých obdivovatelů byl zván familiérně „Váša“.

Po ukončení pěvecké dráhy se vrátil ke svému původnímu povolání a otevřel si v Karlových Varech uzenářství a restauraci.

Otakar Chmel – narozen 1879, zemřel 1957, říčanský rodák, bratr Václava Chmela. Stejně jako jeho bratr se původně vyučil u svého otce řezníkem a teprve

poté se věnoval pěvecké dráze. Byl vynikající barytonista a od roku 1903 člen opery Národního divadla v Praze, kde vytvořil asi 60 rolí.

Kromě Národního divadla zpíval i na dalších světových operních jevištích v Berlíně, Vídni, Mnichově a Miláně.

Jeho ženou se stala vynikající herečka, operní pěvkyně a první operní režisérka Klementina Krausseová, dcera úspěšného německého dirigenta Clemense Krausseho, nejlepšího znalce a interpreta skladeb Richarda Strausse. Syn Otakara Chmela – Clemens Krausse byl dirigentem a ředitelem Státní opery v Mnichově. Otakar Chmel obdržel za své celoživotní dílo v roce 1953 Řád práce.

Po ukončení pěvecké dráhy se vrátil ke svému původnímu povolání a otevřel si na Vinohradech široce známé uzenářství „Chmelařka“.

Jiří Němeček – říčanský rodák, narozen 1924, zemřel 1991, režisér, choreograf a tanečník, v letech 1951 – 1957 šéf baletu divadla J. K. Tyla v Plzni. V letech 1974 – 1977 šéf baletu Státního divadla v Brně, v letech 1957 – 1970 choreograf a od roku 1979 šéf baletu Národního divadla v Praze. Kromě domácích scén působil také v zahraničí v Polsku a USA

Za svoji činnost obdržel v roce 1963 titul zasloužilého umělce, v roce 1981 titul národního umělce a v roce 1984 Řád práce. K jeho nejzdařilejším inscenacím náležely „Labutí jezero“, „Louskáček“, „Kamenný kvítek“, „Romeo a Julie“ a řada dalších.

V Říčanech působil hlavně v době okupace v divadelním souboru SSC Říčany „Táčkaři“ s řadou recitačních pásem. Také v pozdějších letech byl vždy připraven pomoci říčanským ochotníkům souboru „Tyl“ při jejich inscenacích. Mezi svými vrstevníky byl přezdíván „Špelec“. Byl jedním z velmi aktivních budovatelů ochotnického divadla v Říčanech a měl nesporné zásluhy na jeho vysoké umělecké úrovni.

Václav Figar – narozen 1879, zemřel 1956, herec a režisér některých pražských divadelních scén (Vinohradské divadlo, Národní dům, Měšťanská beseda a některé další).

Do Říčan začal dojíždět na letní byt již v roce 1906, ale teprve v roce 1915 se aktivně zapojil do zdejšího ochotnického života, který byl v té době značně roztržštěný. Figarovi se podařilo v roce 1921 všechny ochotníky soustředit do jediného „Dramatického sdružení ochotníků v Říčanech“. Vytvořil tak solidní základ pro další rozvoj říčanského ochotnického hnutí. I když se toto sdružení

později částečně rozpadlo, jeho větší část zůstala zachována a pěstovala v Říčanech divadlo, které dosahovalo díky Figarově pomoci téměř profesionální úrovně. K zajištění vysoké úrovně inscenací přispělo i to, že k nim zval některé významné pražské umělce jako byli členové Národního divadla Antonie Nedošínská, Theodor Pištěk, Eduard Kohout, Miloš Nedbal, tanečníci František a Věra Karhánkovi, ale i třeba představitel Kašpárka, známého Vojtu Mertena.

Po druhé světové válce se více než 70letý Václav Figar zapojil v roce 1950 i do činnosti říčanských loutkářů, kde rovněž vykonal ohromné množství práce. Připravil 39 inscenací.

Václav Figar byl neúnavným organizátorem ochotnického divadla. Napsal pro něj i řadu příruček, které se staly abecedou ochotníků v celých Čechách. Z těchto publikací uvádím alespoň díla „Divadelní praktik“, „Herec a režisér“, „Studie role“, „Jevištní mluva“, „Dějiny divadla“, „Maskování“ a další, v nichž zúročil dlouholeté zkušenosti ze své bohaté divadelní činnosti.

Otakar Nebuška - radošovický občan, člen Hudební matice, divadelní spisovatel a kritik. Začal spolupracovat s radošovickými ochotníky od roku 1934 a to, co pro říčanské ochotníky znamenal Václav Figar, byl pro radošovické ochotníky Otakar Nebuška.

V roce 1937 se stal předsedou ochotnického spolku „Dramatika“. Spolku pomáhal nejenom při režii, ale i při tvorbě scény a osvětlení. Po ukončení své funkce předsedy, v roce 1940, byl zvolen novým předsedou dlouholetý režisér Jan Petříček a Otakar Nebuška se stal v roce 1947 čestným předsedou „Dramatiky“ jako výraz zásluh o radošovické divadlo.

Jiří Šatoplet – narozen 1922, zemřel 1996, říčanský rodák. V roce 1943 se zapojil do odbojového hnutí. Po roce 1945 se stal redaktorem měsíčníku „Československé odbory“ a byl přijat do Svazu čsl. novinářů.

Jeho otec i matka aktivně pracovali v ochotnickém spolku „Tyl“. Matka jako pokladní, otec jako hospodář. Sám Jiří Šatoplet se zapojil po válce do činnosti tohoto spolku. Nejprve jako neúnavný organizátor, který se stal členem rady Domu osvěty. Později spolupracoval se spolkem „Tyl“ i jako herec a režisér.

Nejvyšší ocenění za svůj herecký výkon obdržel za roli Hadriána z Římsů (1963) a za režii inscenace Loupežník od Karla Čapka (1973) na Jiráskově Hronově. V roce 1954 se stal vedoucím divadelního souboru pod názvem ZK – ONV Říčany. Své zkušenosti se snažil předávat mladým adeptům herectví formou

jejich přípravy na DAMU. Po jeho smrti je v Říčanech pořádán každoročně Šatopletův podzim - festival amatérských divadelních souborů.

Aneta Langerová – narozena 1987, říčanská občanka a absolventka říčanského gymnázia. V roce 2004 se stala první českou Superstar, v roce 2005 získala Zlatého slavíka v kategorii zpěvačka roku.

Antonín Moskalyk – narozen 1930, zemřel v roce 2006, říčanský občan od roku 1983. Jeden ze zakladatelů divadla Na Zábradlí. Od roku 1958 pracoval v Československé televizi jako režisér divadelních her (Maškaráda, Macbeth), celovečerních filmů (Ditta Saxová, Délka polibku devadesát, Třetí princ, Kukačka v temném lese) a televizních inscenací a seriálů (Babička, Chléb a písně, Zahrada dětí, Kráska a zvíře, Odstřel, Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou, Konec velké epochy, Raport, Dlouhý podzimní den, Manon Lescaut, Starožitníkův krám, Panoptikum města pražského, Dobrodružství kriminalistiky, Četnické humoresky). Za svoji činnost získal četná mezinárodní uznání, v roce 1967 získal titul Laureát státní ceny.

10. 8. Říčanství výtvarníci

Svoji okolní krajinou a siluetami města (viz obrazová příloha obr. č. 23 a 24) lákaly Říčany domácí i pražské malíře k ztvárnění těchto krás. O tom svědčí zápis komise c. k. místodržitelství z 23. 9. 1909, ve kterém se praví: „ Hrad říčanský dominuje ve svých zbytecích celému okolí a přiléhajícímu městu, jelikož stojí na zvýšené náhorní rovině a zvláště impozantně se jeví zřícenina hradu od rybníka nebo od dráhy, takže tvoří městu ve své siluetě impozantní jev a je jako znamení města i celé krajiny. Má tudíž z této stránky krajinářský ráz, jemuž se celkové siluety dostává “. Tolik zápis. Není proto divu, že řada umělců si jej vybrala za svůj objekt. Krásy krajiny učarovaly řadě výtvarných umělců.

Antonín Chittusi – narozen 1847, zemřel 1891, jeden z předních českých výtvarných umělců své doby. Svoji inspiraci hledal také v okolí Říčan, kam vyjížděl se svojí paletou. Z této činnosti vznikly obrazy „ U Říčan “ a „ Vláčení “ uveřejněné ve Zlaté Praze (1914).

Otakar Nejedlý – narozen 1883, zemřel 1957, akademický malíř, profesor na Akademii výtvarných umění v Praze, vynikající krajinář, který hledal své náměty v říčanském okolí. Tématem jeho prací byly i zříceniny říčanského hradu.

Jindřich Bubeníček – narozen 1856, zemřel 1935, rodák z nedaleké Uhřetěvsi, akademický malíř, autor ilustrací 15. svazku díla Augusta Sedláčka „Hrady, zámky a tvrze království Českého“ obsahující problematiku Říčanska.

Bubeníček si za námět svých obrazů vybral řadu námětů z okolí Říčan i říčanského hradu. Byl vynikajícím akvarelistou, který s oblibou maloval staré lidové stavby. Některé z jeho obrazů jsou v Městském muzeu v Říčanech.

Jan Vlček – narozen 1905, učitel na obecné a základní škole v Říčanech, malíř – samouk, který se věnoval především malbě krajiny. Maloval pastelem, uhlím, akvarelem i olejem, ale vytvářel i dřevoryty. Jeho obrazy vlastní především jeho vděční žáci.

Pro ochotnické spolky a loutkové scény namaloval značné množství kulis. Vedle malování byla jeho velkou láskou i hudba, zejména hra na housle, kterou pěstoval vedle školní výuky v rámci kantorských trií nebo kvartet.

František Alexandr Hebera – narozen 1815, zemřel 1849, autor jedné z nejstarších rytin zřícenin říčanského hradu z roku 1840.

František Štorc – autor malovaného říčanského městského znaku na plechové tabuli z roku 1896 (v depozitáři Městského muzea), Desatera našich řemeslníků (1905) a Křížové cesty v chrámu sv. Petra a Pavla v Říčanech (1936).

Tomáš Hřivnáč – říčanský občan, grafik a malíř pracující převážně technikou suché jehly. Maluje i akvarely. Jeho obrazy většinou zobrazují lidské tělo. Svá díla vystavuje doma i v zahraničí (Francie, SRN, USA). Kromě své výtvarné činnosti je vynikajícím lukostřelcem a ve své kategorii „ tradiční dlouhý luk “ je mistrem ČR, vítězem Československého poháru z roku 2004, v Evropském poháru získal stříbrnou medaili.

Josef Čapek – narozen 1887, zemřel 1945, bratr Karla Čapka, český spisovatel, malíř, grafik, scénický výtvarník a výtvarný kritik, spoluzakladatel „ Skupiny výtvarných umělců “.

V roce 1939 byl spolu se svým bratrem Karlem Čapkem nacisty zatčen a odvečen do koncentračního tábora, kde v roce 1945 v Bergen-Belsenu zahynul.

V jeho tvorbě je patrna osobitá modifikace kubismu zaměřená na sociálně cítěnou městskou tematiku. Značná část jeho tvorby je věnována krajinářství a

dětské tematice. Vedle své výtvarné činnosti se věnoval i činnosti beletristické, kde spolu se svým bratrem Karlem napsal řadu divadelních her a pohádek pro děti. Nejznámější je kniha „Povídání o pejskovi a kočičce“, kterou i ilustroval.

Jeho vztah k Říčánům vyplývá z toho, že zde ve vile „Arnoštka“ trávil volné chvíle oddechu spolu s bratrem Karlem a svojí velkou láskou, pozdější ženou, Jarmilou, rozenou Pospíšilovou. Její matka tomuto vztahu příliš nepřála a trvalo velmi dlouho než dala souhlas k sňatku. Problémy této lásky ztvárnil Josef Čapek v dílech „Tiché zoufání lásky“ (o nenaplněném milostném vztahu) a „Dvojitý osud“ (dopisy Jarmile Pospíšilové). Při pobytu v Říčanech vznikla knížka o pejskovi a kočičce.

Prof. Karel Pokorný – narozen 1944, říčanský rodák, absolvent AVU, profesor výtvarné výchovy na říčanském gymnáziu. V jeho tvorbě převládá krajinářství, zátiší a figurální tvorba formou akvarelů, olejů, uhlu a tuše. Jeho malby jsou charakterizovány realistickou konstrukcí obrazu a expresivním barevným podáním. Své obrazy vystavuje doma i v zahraničí (Itálie, Francie, Německo, Anglie, Holandsko, Bulharsko, Chorvatsko, Japonsko, USA) buď samostatně nebo jako součást výstav českého výtvarného umění.

PhDr. Radan Wagner – v Říčanech od roku 1984, absolvent filozofické fakulty UK, orientoval se na abstraktní výtvarné umění, kde převažuje především imaginace, představivost a fantazie. Založil skupinu výtvarníků KROK – 90 – TUNEL. Svá díla vystavuje doma i v zahraničí.

Václav Kalaš – narozen 1953 a **Julius Žembery** – narozen 1947, absolventi střední odborné školy výtvarné. Zabývají se převážně užitkovou keramikou a komorní figurální plastikou.

Bohumil Pánek – narozen 1875, zemřel 1944, říčanský kamenosochař. V díle svého otce pokračoval jeho syn Bohumil Pánek ml., narozen 1905, zemřel 1970. Po roce 1990 pokračuje v této činnosti i vnuk Bohumil Pánek nejmladší. Tito říčanští umělci jsou autory pomníků v Říčanech i širokém okolí a řady soch v parcích a v některých veřejných budovách.

K nejvýznamnějším dílům Pánkovy dílny patří rekonstrukce sochařské výzdoby baziliky sv. Jiří na Pražském hradě z roku 2001.

Antonín Hloušek – další výborný říčanský kamenosochař. Z jeho dílny je socha sv. Václava na Masarykově náměstí v Říčanech (1937).

Miroslav Hudeček – narozen 1935, v Říčanech žije a tvoří od roku 1971. Nejprve studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti, později na AVU v Praze a na Art School Brooklyn v New Yorku.

Od roku 1959 až do roku 1989 působil jako pedagog v Ústředním kulturním domě železničářů. Keramické tvorbě se věnoval již od roku 1951. Později se věnoval tvorbě figurální a jeho hlavními náměty jsou láska, mateřství, hudba a sny. Tvoří díla z kamene, dřeva, bronzu, mědi, cínu, textilu i kameniny.

K jeho dílům patří dřevěný reliéf „Les“ v administrativní budově Interiéru Říčany, kameninová dvoupodlažní fontána s vodní hrou na pražské stanici metra Vltavská, pomník J. A. Komenského ve Strážnici, bysta J. A. Komenského před říčanským gymnáziem, bysta T. G. Masaryka na náměstí v Říčanech, plastika Žena - Matka pro světovou výstavu v Montrealu, plastiky Cimbalista, Strážničan atd. Svá díla vystavuje doma i v zahraničí.

Olga Hudečková – narozena 1936, vyučena malířkou porcelánu, absolventka Uměleckoprůmyslové školy v Uherském Hradišti a pedagogické fakulty UK v Praze. V letech 1959 – 1989 spolu se svým manželem působila jako výtvarná pedagožka v ÚKDŽ v Praze. Ve své pracovní činnosti se věnuje tvorbě kašen, fontán, plastik znázorňujících moře, květeny a zvířata. K jejím nejznámějším dílům patří fontána ve Strážnici, kašny a pítka v Praze, vázy na výstavách Flora Olomouc a zahradní sochařská výzdoba na státním zámku Lnáře. Na výstavách Flora Olomouc je jí vyčleňován pavilon pro výstavu jejích prací. Díla vystavuje obvykle spolu s manželem. Zahrada Hudečkových je vždy plná jejich děl, které si mohou kolemjdoucí prohlédnout. Jsou-li Hudečkovi doma, ochotně je provedou ateliéry. Umělecké tvorbě manželů Hudečkových byl věnován televizní dokumentární snímek s názvem „Kámen a hlína, bolest a láska“.

Do kategorie výtvarných umělců jsem zařadila i restaurátory a konzervátory, protože jejich činnost považuji za velké umění. K říčanským restaurátorům a konzervátorům patří:

Antonín Šimek – zemřel 1978, konzervátor sbírek Národního muzea v Praze, od roku 1937 až do roku 1975 byl správcem Mudruňkova městského muzea v Říčanech, kde mu byl v roce 1947 přidělen byt. Ve své činnosti využil bohaté zkušenosti a řadu exponátů říčanského muzea zrenovoval a zakonzervoval.

Jan Vít Trčka – narozen 1954, současný ředitel Městského Muzeálního muzea v Říčanech, absolvent střední odborné výtvarné školy v Praze. V rámci umělecké činnosti se zabývá grafikou, keramikou, ilustrací pohádek a jevištní scénografií. Současně se zabývá restaurováním některých muzejních exponátů.

Václav Příbyl – říčanský občan, restaurátor starých automobilů, v jeho sbírce jsou některé historicky velmi zajímavé exponáty jako např. vůz Presidia ministerské rady, vůz předsedy vlády Antonína Švehly, vůz presidenta T. G. Masaryka a vůz knížete Fürstenberga, majitele Křivoklátu a Lán.

10. 9. Významní představitelé říčanského hudebního života

Ferdinand Vach – narozen 1860, zemřel 1939, jažlovický rodák, syn Josefa Vacha, sbormistr a skladatel, zakladatel Pěveckého sdružení moravských učitelů (1903) a Sboru moravských učitelek (1915), které proslavily naši zem po celém kulturním světě. Autor teoretických studií o sborovém zpěvu. Tyto studie a jeho díla z oblasti sborového zpěvu, skladby pro orchestr, chrámové skladby a díla scénické hudby jsou známy doma i v zahraničí.

Na počest otce a syna Vachových byla z iniciativy prof. K. V. Buriana pojmenována aula říčanského gymnázia na „ Vachovu hudební síň “. V Jažlovicích na škole je umístěna jejich pamětní deska.

V rodinné tradici pokračoval jeho syn František. Byl významný skladatel kantát (např. J. A. Komenský, Robert Quiscard), symfonií a oper.

Marie Hladíková - Foerstrová – narozena 1833, zemřela 1907, žena Josefa Foerstra a matka Josefa Bohumila Foerstra. Její muž byl profesorem na konzervatoři a vynikajícím varhaníkem v kostele sv. Vojtěcha v Praze. Marie Hladíková byla dcera říčanského nadlesního, absolventka konzervatoře na Malé Straně, kde se seznámila s tamním profesorem Josefem Foerstem, kterého si vzala za muže.

Marie Hladíková - Foerstrová měla 3 děti, dceru Marii a syny Josefa Bohuslava a Viktora. Syn Josef Bohuslav (narozen 1859, zemřel 1951) se proslavil jako vynikající český hudební skladatel a pedagog.

Marie Hladíková ve svém mládí hrávala v říčanském kostele sv. Petra a Pavla na varhany a zpívala na kůru. I po svém provdání za Josefa Foerstra navštěvovala velice často své rodiče v Říčanech.

Kamil Viktorin – narozen 1843, od roku 1877 až do roku 1904 řídící učitel obecné školy v Říčanech a ředitel kůru v kostele sv. Petra a Pavla. Na škole pěstoval u svých žáků lásku k hudbě a zpěvu. Psal chrámové skladby, mužské sbory a díla pro klavír, z nichž řada vyšla i tiskem (např. známé jsou Slovanské melodie 1 – 3).

Jeho nejvýznamnějším činem bylo založení pěveckého sdružení Jablonský v roce 1881. Podílel se i na založení Říčanského symfonického orchestru v roce 1881. Tato hudební tělesa měla významný vliv na povznesení hudební kultury nejenom v Říčanech, ale později šířila své umění v okolních městech a na pražských podiích.

Vladimír Bačkovský – říčanský rodák, školní inspektor, v letech 1946 – 1955 sbormistr pěveckého sdružení Jablonský. Za jeho řízení dosahuje sbor největších úspěchů. Krásu sborové tvorby šířil po četných městech, vystupoval ve Smetanově síni a v Národním divadle, s nímž po řadu let spolupracoval. Soubor spolupracoval také s csl. rozhlasem. Desítky vystoupení ročně svědčily o mimořádné aktivitě souboru.

Ladislav Tuček st. – narozen 1878, zemřel 1961, hudební samouk, do Říčan přišel v roce 1907 z Vídně a stal se ředitelem kůru v kostele sv. Petra a Pavla. Toto místo zastával až do své smrti. V roce 1908 založil v Říčanech svou hudební školu.

Ladislav Tuček ml. – narozen 1909, říčanský rodák, již ve třinácti letech byl přijat na pražskou konzervatoř, kde studoval u profesorů Voldána, Suka a Talicha spolu s dr. Smetáčkem, Járou Pospíšilem a dalšími hudebními velikány.

V letech 1931 – 1951 vedl otcem založenou hudební školu. Po uzavření školy, v roce 1951, hrál až do roku 1961 v orchestru Karla Vlacha v Karlínském divadle hudby. Poté se vrátil zpět k hudební pedagogické činnosti na hudební škole v Praze – Vršovicích, kde působil až do roku 1971. V roce 1982 se odstěhoval z Říčan do Tábora, učil na hudební škole.

Ladislav Tuček ml. byl vynikající muzikant, výborný učitel a organizátor. Byl dirigentem Říčanské filharmonie, sbormistrem pěveckého sboru Jablonský, skládal hudební doprovody pro inscenace říčanských ochotníků a velice často je sám doprovázel. Vypomáhal svému otci na kůru říčanského kostela, byl muzikant tělem

i duší. Absolventi jeho školy se velmi dobře uplatňovali při dalším studiu na konzervatoři a v nejrůznějších kapelách a orchestrech.

Hudební tradici zůstal věrný i jeho syn Ladislav, který se stal ředitelem hudební školy v Týnci nad Sázavou. Také jeho vnuk Ladislav pokračoval v rodinné tradici. Absolvoval vojenskou hudební školu v Roudnici nad Labem. V roce 2004 však zahynul ve věku 25 let.

Josef Koudelka – narozen 1926, říčanský rodák, výborný trumpetista. Byl jedním z prvních propagátorů jazzové hudby a zakladatel prvního jazzového tanečního orchestru v Říčanech.

Prof. Karel Vladimír Burian – narozen 1923, zemřel 2000. Jedna z nejvýraznějších postav říčanského poválečného hudebního života. Již od dětství se věnoval velmi intenzivně hudbě. Už jako ministrant vytvářel svá první hudební díla (5 mší), hrál na housle a klavír.

Na pražské konzervatoři studoval 3 roky skladbu hudebních děl u prof. Rudolfa Karla, jehož byl posledním žákem, protože prof. Karel byl v roce 1941 nacisty zatčen a vězněn v koncentračním táboře Terezín, kde byl v roce 1945 umučen. Po uzavření konzervatoře byl prof. K. V. Burian totálně nasazen v Říši, odkud se vrátil v roce 1944. Byl přidělen na říčanskou měšťanku, kde vyučoval zpěv a český jazyk.

Po ukončení 2. světové války studoval na pedagogické fakultě UK hudební vědu u prof. Josefa Huttera a prof. Josefa Plavce. Po otevření říčanského gymnázia, v roce 1950, zde začal vyučovat český jazyk a hudební výchovu. Ve své pedagogické činnosti na měšťanské škole i na gymnáziu prosazoval zcela nové pojetí výuky, kterou orientoval především na porozumění hudební řeči a na dějiny české hudby. Své výklady doplňoval ukázkami z neznámějších hudebních děl, jejich interpretací na klavír nebo z gramofonových desek.

Nejvýznamnějším činem propagace dobré hudby klasické i moderní bylo konání tzv. „Hudebních pátků“ v aule říčanského gymnázia. Žáci i říčanští občané měli možnost seznamovat se s našimi i zahraničními hudebními díly, a to jak ze záznamů, tak z živých vystoupení předních umělců, k nimž vždy prof. K. V. Burian podával mimořádně poutavý a zasvěcený výklad.

Na gymnáziu založil žákovský pěvecký sbor, který dirigoval a sklízел s ním řadu úspěchů. Prof. K. V. Burian neomezoval svoji činnost pouze na školu, ale velmi aktivně spolupracoval s říčanskými ochotníky, kde zaplnil mezeru vzniklou

po nuceném odchodu Ladislava Tučka tím, že psal k jejich inscenacím scénickou hudbu.

Vedle této činnosti se velmi intenzivně věnoval i činnosti publicistické. Jeho bibliografie je souhrnně uvedena v tab. č. 18 (viz tabulková příloha). Velmi rozsáhlá byla jeho spolupráce s Divadlem hudby v Praze a se Supraphonem, s nimiž natočil na 100 pořadů. Spolupracoval s pedagogickým nakladatelstvím Komenium, s nímž vytvořil 10 školních diafilmů s tematikou hudební výchovy. Velmi významná byla i jeho spolupráce s Čsl. rozhlasem, zejména jeho přednáškami v relacích Akademie třetího věku.

Úspěšná činnost prof. K. V. Buriana byla oceněna doma cenou ministerstva kultury a třemi výročními cenami Supraphonu, v zahraničí medailí „ Za vynikající službu hudbě “. Vedle knih s muzikologickou tematikou prokazoval svou všestrannost i publikacemi detektivního žánru.

Osobnost prof. K. V. Buriana, vždy velmi skromného a obětavého člověka, zůstane všem, kdo měli možnost se s ním setkat, hluboce vryta v jejich paměti.

Prof. Libuše Bohuňovská – od roku 1957 až do roku 1986 ředitelka Lidové školy umění v Říčanech. Sama jako klavíristka vyučovala také přípravnou a základní hudební výchovu.

Škola začínala se dvěma učiteli, dnes disponuje jen v samotných Říčanech dvaceti pěti učiteli a se svými pobočkami ve Stránčicích a Velkých Popovicích s více než třiceti učiteli.

Velkou zásluhou ředitelky prof. Bohuňovské bylo, že dokázala v relativně velmi krátké době vytvořit na škole kvalitní pedagogický sbor, který byl schopen uspokojit narůstající počet zájemců, a tím vytvořit solidní zázemí pro další zvyšování hudební kultury v Říčanech a okolí.

Bohumil Průcha – současný ředitel ZUŠ Říčany od roku 1986, který úspěšně pokračuje v činnosti zahájené ředitelkou prof. Bohuňovskou. Na škole rozšířil počet oddělení a otevřel nové pobočky školy ve Stránčicích a Velkých Popovicích. V současné době má škola tři základní obory – hudební, výtvarný a taneční.

Bohumil Průcha velmi významně přispěl k vybudování dechového orchestru „ Říčanka “ složeného převážně ze žáků školy, který pořádá v Říčanech proměnné koncerty, vánoční a velikonoční koncerty. Dechový orchestr „ Říčanka “ sklízí úspěchy v celostátním měřítku v soutěžích dechových orchestrů. Úspěchy má

soubor též při svých zahraničních turné v Anglii, Dánsku, Norsku, Švédsku, Holandsku a SRN.

Ředitel Průcha se zasloužil o další zkvalitňování pedagogického sboru přizváním předních hudebních interpretů. Největších úspěchů dosahují obvykle klarinetisté díky výbornému vedení učitele Rudolfa Krauseho a Dr. Kubicové.

Iveta Sinkulová – říčanská rodačka, od roku 1987 učitelka hry na housle na ZUŠ v Říčanech. Je známa především jako vedoucí dětského houslového souboru Sluníčko, úzce spolupracuje s mateřskou školou Čtyřlístek na Kavčí skále.

Adamusovo trio – tvořené říčanskými občany Jitkou Adamusovou (housle), Janem Adamusem (hoboj), Markétou Řízkovou (klavír), alternativně Květou Novotnou (klavír), Karolinou nebo Marcelou Adamusovou (klavír nebo jiné nástroje - cembalo, violoncelo, cimbál) . Interpretují starou i moderní komorní hudbu. Koncertují doma (velmi často i v Říčanech) i v zahraničí. Všude sklízí zasloužené úspěchy a uznání. Jejich nahrávky patří k nejúspěšnějším z tohoto hudebního žánru.

10. 10. Představitelé říčanských duchovních

Z četných říčanských farářů uvádím pouze ty, kteří se největší měrou zasloužili o stavbu, rekonstrukci a údržbu říčanského kostela a fary nebo byli jinak významní.

Otík – Oticco – vyšehradský kanovník, který se stal v roce 1367 prvním děkanem v Říčanech. V roce 1390 na pokání svých hříchů dal rozdělit mezi chudé za sto grošů plátna.

Adam Procházka – Kouřimský – vulgo Špacír, českobratrský duchovní působil v říčanském kostele v letech 1611 – 1614. Proslavil se zejména svojí smuteční řečí nad rakví Albrechta Václava Smiřického ze Smiřic 20. 4. 1614.

Daniel Beránek – katolický farář. Působil v Říčanech od roku 1707 do roku 1725. Byl nazýván „ muž apoštolské horlivosti, jenž ovčičky sobě svěřené dobře pásal “. Za svého působení založil matriku, opravil faru a v roce 1722 rozšířil kostel. Do kostela dal na vlastní náklad zhotovit novou kazatelnu za 100 zlatých, dalších 100 zlatých věnoval na nákup nových varhan.

Ferdinand Kořil – katolický farář. Působil v Říčanech v letech 1732 až 1761. V roce 1733 založil farní kroniku a v roce 1759 dal zhotovit sochu sv. Jana

Nepomuckého, kterou nechal umístit u silnice „ Pod lipami “. Po opravě byla tato socha přemístěna do parčíku u kostela.

Alois Klášterecký – katolický farář. Působil v Říčanech od roku 1851 do roku 1875. Za jeho působení došlo k rozsáhlé rekonstrukci kostela a v roce 1863 k přestavbě fary.

Martin Dominik Velický – katolický farář, působil v Říčanech od roku 1876 do roku 1910. V roce 1900 zorganizoval velkou přestavbu kostela. V roce 1905 mu byl udělen titul říčanského děkana. Za jeho působení byly na průčelí kostela instalovány sochy sv. Petra a sv. Pavla v hodnotě 450 zlatých, které kostelu darovala Marie Puchmajerová.

Josef Ježek – katolický duchovní, který působil v Říčanech v letech 1910 – 1912 jako kaplan a od roku 1933 jako děkan až do svého zatčení nacisty v roce 1943. Byl vězněn na Pankráci, v Terezíně a v Dachau. Po válce se znovu vrátil do Říčan, kde působil až do roku 1959. Svá utrpení prožítá v nacistických věznicích vylíčil ve farní kronice.

ThDr. Michaela Procházková – Léblová - narozena 1950, oblíbená farářka církve čsl. husitské. V Říčanech žije od roku 1986. Zajímavostí je, že je praprapravnučkou slavné české spisovatelky Boženy Němcové. Schéma rodokmenu potomků Boženy Němcové najdeme v tab. č. 19 (viz tabulková příloha). I když se jedná již o čtvrtou generaci, zůstalo v jejích genech něco z odkazu Boženy Němcové, projevující se v jejích moderních metodách duchovní výchovy především mladé generace i jejích pokusech o malá epická díla.

Monsignore prof.ThDr. PhDr. Karel Vrána – narozen 1925, zemřel 2004, říčanský občan, katolický duchovní. Kněžskou svátost přijal v roce 1950 v Římě a již se do vlasti nevrátil. Nejprve působil jako kněz v jižním Tyrolsku, později jako profesor filozofie na papežském institutu v Beneventě a na Lateránské universitě v Římě. Rektorem české papežské koleje Nepomucenum v Římě byl jmenován v roce 1978. Po návratu do vlasti v roce 1991 přednášel na Katolické teologické fakultě UK v Praze. Papež Jan Pavel II. jej v roce 1980 jmenoval prelátem a v roce 2003 apoštolským protonotářem. Karel Vrána je nositelem Řádu T. G. Masaryka.

10. 11. Významní říčanští sportovci

Ing. Josef Holeček – narozen 1921, zemřel 2004, říčanský rodák, absolvent Vysoké školy ekonomické v Praze, pracovník zahraničního obchodu, všestranný sportovec. Aktivně se věnoval plavání, veslování, lyžování a bezmotorovému létání.

Největších úspěchů dosáhl v kanoistice, které se věnoval již od svých deseti let. V osmnácti letech začal závodit ve Vysokoškolském sportovním klubu. V roce 1941 vyhrál mistrovský titul Protektorátu Čechy a Morava v závodě kanoí jednotlivců na 1 000 m. V dalších letech se stal čtrnáctinásobným mistrem Československa.

Vrcholem jeho sportovní kariéry byl zisk dvou zlatých olympijských medailí. První získal v závodě kanoí jednotlivců na 1 000m v roce 1948 v Londýně, druhou v roce 1952 v Helsinkách. V roce 1950 na mistrovství světa v Kodani získal titul mistra světa na 1 000m a stříbrnou medaili v závodě na 10 000 m.

Házenkářky **Kutinová – Karglová, Šťastná – Gutová a Smutná** - členky oddílu SK Říčany reprezentovaly ČSR v roce 1924 na letních olympijských hrách v Paříži a Monte Carlu. Další úspěšnou házenkářkou byla **Vlasta Vrbková – Houšková**, která se po rozpadu říčanského oddílu ženské házené stala hráčkou pražského oddílu AC Sparta.

Nejúspěšnějším říčanským oddílem je několikanásobný mistr republiky – oddíl **ragby**, z něhož reprezentovali ČSSR a ČSR : **Miroslav Kohout, Antonín Frydrych, Ladislav Vrba, Miroslav Kovrč, Petr Bláha, Miroslav Bartoš, Václav Vilímek**.

V roce 1993 byl vyhlášen ragbistou roku ČSR říčanský hráč **Petr Michovský**, zvaný „Papouch“, který v dalších letech vedl mužstvo jako úspěšný trenér a získal s ním dvakrát mistrovský titul, dvakrát stříbro a dvakrát bronz. Kromě toho s mužstvem získal v letech 2002 a 2003 dvakrát Středoevropský pohár. Petr Michovský vedl určitou dobu českou reprezentaci.

Z říčanského oddílu se stali mistry sportu **Ludvík Koreš, Antonín Frydrych, Ladislav Vrba**.

Z říčanské ragbyové základny vyrostlí i dva mezinárodní rozhodčí **Jiří Štuksa ml. a Tomáš Tůma**. **Antonín Frydrych** se stal víceprezidentem ragbyové asociace.

Milan Láněk – člen turistického oddílu Sokola Radošovice. Jako první získal v ČR mezinárodní odznaky European Walker (Evropský turista), International Master Walker (mezinárodní turistický mistr) a Pan Pacific Walker (panpacifický turista). Vedle aktivní turistické činnosti zastával i funkci předsedy Okresního výboru turistiky ČSTV pro Prahu - východ.

Ladislav Černý – narozen 1928, zvaný „ Bimbo “, říčanský rodák, nejlepší říčanský boxer, juniorský i seniorský mistr ČSR v letech 1949 – 1950, československý reprezentant.

André Houška – narozen 1923, říčanský rodák. Z SK Říčany odešel v roce 1943 do ligové AC Sparty Praha a stal se i členem národního mužstva. Z AC Sparty přešel do vojenského ATK Praha a pak do AFK Bohemians Praha a SK Slavie Praha. Na konec své sportovní kariéry odešel do USA, aby hájil barvy Sparty Chicago.

K úspěšným reprezentantům říčanského fotbalu lze přiřadit i ligového a mezinárodního rozhodčího z let 1978 až 1986 **Pavla Pelíška** – narozeného v roce 1944.

Josef Masopust – narozen 1930, dlouholetý hráč Dukly Praha a dlouholetý reprezentant ČSSR, vicemistr světa z roku 1962, evropský fotbalista, držitel Zlatého míče (1962), zasloužilý mistr sportu (1961), si po svém návratu z působení v Holandsku (1966-1969) postavil v Pacově rekreační chatu. V Pacově trénoval místní oddíl kopané.

Ženská košíková byla sportovním odvětvím, které mělo v Říčanech mnoho příznivců. Družstvo žen se probojovalo v letech 1954 - 55 do 1. ligy. Později postupně upadalo, až se úplně rozpadlo. K nejúspěšnějším představitelkám říčanské ženské košíkové patřila:

Marie Svobodová – Masopustová – narozená 1932, říčanská rodačka, členka prvoligového družstva Sokol Říčany. V roce 1954 se provdala za ing. Josefa

Masopusta (trenéra tohoto družstva), s níž odešla do Jablonce. Zde pokračovala ve své sportovní činnosti a dostala se až do reprezentačního družstva žen ČSSR.

Zbyněk Kubín – narozen 1928, propagátor mužské i ženské košíkové. V Říčanech založil a rovněž trénoval oddíly košíkové. Jeho zásluhou se družstvo žen probojovalo až do 1. ligy.

11. Didaktické využití regionálního učiva v hodinách vlastivědy

Přirozenou touhou člověka je poznávat. Každé dítě vstupuje do školy s nedočkavostí po nových dojmech a poznatcích. Úkolem školy je tuto touhu nepromarnit, ale naopak ji cílevědomě podporovat a rozvíjet.

Pro děti je třeba vytvářet situace, v nichž by si mohly vybavovat své zkušenosti a na jejich základě samostatně usuzovat, myslet, uvědomovat si sebe i okolní svět.

Dítěti nejbližší je místo jeho bydliště, proto i učivo prvouky a vlastivědy vychází z regionálních prvků. Učitel by měl ve výuce co nejvíce využívat regionálního materiálu, jehož prostřednictvím se učební látka žákům názorně přiblíží.

Prvouka i vlastivěda poskytují na jedné straně řadu motivačních námětů pro ostatní předměty, na druhé straně je poznatků získaných v ostatních předmětech využíváno v prvouce a vlastivědě. Velmi těsné jsou vztahy mezi vlastivědou, českým jazykem, pracovním vyučováním a výtvarnou výchovou.

Učivo prvouky a vlastivědy vychází z regionu bydliště žáků. Učitel by měl ve výuce co nejvíce využívat regionálního materiálu, jehož prostřednictvím se učební látka žákům názorně přiblíží a dodrží se požadavek postupu od blízkého k vzdálenému, od známého k neznámému.

Už Jan Amos Komenský požadoval, aby od nejtělejšího věku byly děti seznamovány s věcmi, které je obklopují. V Informatoriu školy mateřské jsou již vyčleněny základní poznatky z geografie, biologie i dalších oborů, jež by mělo mít šestileté dítě (např. znát jména živlů – „ země, vody, větru, deště, sněhu “, mít „ začátek znalosti Slunce, Měsíce a hvězd “, znát „ kde se narodil a bydlí, ves jest neb městečko neb zámek, též rozuměje co pole, vrch, hora, řeka “).¹

V prvním a druhém ročníku získávají žáci základní údaje o obci a jejím okolí. Ve třetím ročníku si žáci poznatky prohlubují zvláště v tématech zeměpisného charakteru. V dalších ročnicích získávají poznatky především dějepisného charakteru. Při výběru materiálu je třeba přihlížet k dosavadním vědomostem žáků.

K získávání poznatků o přírodních podmínkách, historii, historických památkách a o současné podobě města jsou velmi vhodnou organizační formou

¹ Matušková A., Cvičení z didaktiky vlastivědy, str. 4, 5, Pedagogická fakulta Západočeská univerzita Plzeň 1993

vycházky, exkurze a besedy. Tyto činnosti žáka aktivizují, žák přímo zkoumá, pozoruje okolní svět.

Dalším velmi vhodným způsobem vyučování vlastivědy je projektové vyučování. Projektové vyučování by mělo překonávat nedostatky běžného vyučování. Jde o izolovanost, roztržitost, odtrženost od životní praxe, odcizení od zájmu dětí. Projektové vyučování se orientuje na pojem zkušenosti žáka.

11. 1. Didaktické využití učiva o přírodních podmínkách v hodinách vlastivědy

K získání poznatků o přírodních podmínkách Říčanska jsou nejvhodnější vycházky. Během nich se děti seznamují s živou i neživou přírodou. Poznátky získané pobytem v přírodě dále rozvíjíme v hodinách prvouky, vlastivědy, přírodovědy a v mimoškolním vyučování.

Při vycházkách děti vyhledávají, sbírají a určují horniny a nerosty. Z nashromážděných objektů mohou uspořádat výstavku, horniny a nerosty pak dále pozorují, porovnávají, zjišťují jejich vlastnosti. Děti vyhledávají v obci domy, na kterých byla použita žula, která je pro oblast Říčanska typická. Zjišťují, z jakého kamene byl postaven říčanský hrad, kde se tento kámen nachází a jak se nazývá.

Poznátky o fauně a floře můžeme rozvíjet tak, že s dětmi sestavíme regionální atlas zvířat, rostlin. V rámci třídy lze vytvářet herbář rostlin. V hodinách českého jazyka mohou děti psát práce o zvířatech, rostlinách a ochraně přírody v obci. Výtvarně mohou ztvárnit rostliny, živočichy, okolní přírodu, v rámci pracovního vyučování pořizovat otisky stop zvířat.

S dětmi jsem zhotovila regionální atlas zvířat. Vycházela jsem ze zkušenosti dětí. Vyprávěli jsme si o setkání dětí s různými druhy zvířat. Děti si sestavily myšlenkovou mapu o životě zvířat v našem regionu. Každé dítě si zvolilo jedno zvíře a vytvořilo jednu stranu regionálního atlasu zvířat.

Děti práce zaujala, každý si mohl zvolit zvíře, které je mu nejbližší. Velkou motivací pro děti byla skutečnost, že z jednotlivých listů vytvoříme knihu, která bude pomůckou pro ostatní ročníky. Dobře se zde uplatnily i děti méně nadané. Poznátky získané při tvorbě atlasu si děti zopakovaly v didaktické hře „ Co jsem? “

Ukázka prací dětí je uvedena v příloze Dětské práce.

Významnou metodou práce je i didaktická hra. Jedná se například o didaktickou hru „ Co jsem? “ Hra vychází z poznatků dětí o zvířatech, která žijí v našem regionu.

Žáci společně napíší na kartičky názvy zvířat, která žijí na Říčansku. Napsané kartičky vloží do sáčku. Každý žák si vylosuje kartičku s názvem jednoho zvířete. Nikomu nesmí prozradit, o jaké zvíře se jedná. V encyklopedii či atlasu zvířat vyhledává informace o tom, jak zvíře vypadá, čím se živí, kde žije, kolik má mláďat atd. Děti postupně vyprávějí to, co o zvířeti zjistily, ostatní se snaží uhodnout, o jaké zvíře se jedná. Tuto hru lze aplikovat i na rostliny.

Do učiva vlastivědy patří i orientace na mapě, barvy na mapě, určování světových stran, znalost okolních obcí, znalost mapových značek.

Velký důraz je kladen na ochranu životního prostředí. Učitelé by měli vést děti ke správnému chování v přírodě. Děti mohou vyhledávat v novinách, časopisech fotografie poničené přírody. Do těchto obrázků se snaží dokreslit to, co tam schází, zkouší je předělat tak, jak si myslí, že by měly vypadat.

Vytvořila jsem pracovní list, který je zaměřen na problematiku orientace na mapě, znalost vodních toků v obci, určování světových stran a znalost mapových značek. Ukázka návrhu pracovního listu č. 1 je uvedena v příloze Pracovní listy.

Při práci s pracovním listem se vyskytl problém. Děti měly napsat největší obec v okolí našeho města. Téměř všechny děti (85 %) psaly okolní vesnice. Pouze 15% dětí napadlo, že obec může být označena jak pro vesnici, tak pro město, tudíž největší obec v okolí našeho města je Praha.

Dále jsem vytvořila pracovní list, ve kterém si děti budou opakovat okolní obce. Vyhledávání názvů obcí ve větách bylo pro děti zajímavé, pracovaly s chutí. Podařilo se jim nalézt úplně všechny uvedené obce. Některé děti činnost zaujala natolik, že vymýšlely svoje vlastní hádanky (např. CHTĚL BYCH NAVŠTÍVIT KYPR A HAVAJ. VE VODĚ RÁD KYNUTÉ KNEDLÍKY VAŘÍM.). Ukázka návrhu pracovního listu č.2 je uvedena v příloze Pracovní listy.

11. 2. Didaktické využití učiva o historickém vývoji obce od dob nejstarších až do současnost

K říčanské historii neodmyslitelně patří široko daleko proslulé „ říčanské tuhé právo “¹.

S dětmi jsem uskutečnila projektové vyučování „ Cesta na Spravedlnost “. Vycházela jsem z poznatků, které děti o středověku již měly. Další informace si samostatně vyhledávaly v dostupných materiálech – knihách Trnka G.: Město Říčany v minulosti i přítomnosti, Augusta P., Klůna J.: Tajemství přesnosti, Seifertová L.: Dějiny českého národa a pár světových událostí.

V průběhu celého projektu děti vyplňovaly pracovní listy, které jsem pro ně vytvořila. Žáci si tímto způsobem rozšířili znalosti o středověku, znalosti o „ říčanském tuhém právu “, seznámili se s různými mírami, které se používali v minulosti, pracovali s mapou, vypočítávali vzdálenost a v neposlední řadě dramatizovali soudní jednání z roku 1705.

Projektové vyučování o „ říčanském tuhém právu “ se dětem líbilo. V projektu dostali velkou možnost uplatnění i žáci méně nadaní, kteří vynikali při kreslení, dramatizaci a vyhledávání v mapě. Největší potíže činilo zařazení období středověku na časovou přímku. Děti se dohadovaly, zda byl středověk od 12. století do 15. století nebo od 13. stol. do 17. stol.

Domnívám se, že projektové vyučování dává obrovské možnosti uplatnění jak pro žáky nadané, tak pro žáky méně nadané. Nadaní žáci mohou řešit náročnější úkoly, méně nadaní žáci zase úkoly jednodušší.

Ukázka pracovního listu č. 7 je uvedena v příloze Pracovní listy.

Na základě zkušeností z vycházek, exkurzí a z hodin vlastivědy by si děti měly vytvořit přehled továren a drobných provozoven, které byly ve městě dříve a které jsou ve městě dnes.

Uskutečnila jsem s dětmi 2. ročníku projektové vyučování „ Koření “. Jednalo se o projekt krátkodobý, jednodenní. Nejprve jsme navštívili továrnu na výrobu

¹ Říčanské tuhé právo znamená, že byly velmi kruté a nepřiměřené i sebemenší přestupky.

koření. Děti se seznámily s různými druhy koření, způsobem jejich zpracování, využití a způsobem balení a distribuce do obchodní sítě.

V hodinách českého jazyka, matematiky a prvouky jsme získaných poznatků využívali. V českém jazyce si děti opakovaly druhy koření a zároveň si procvičovaly druhy hlásek. Děti dostaly pracovní list, na kterém měly napsané druhy koření. Označovaly druhy hlásek, barevně označily koření, které používá jejich maminka. Se staršími dětmi by bylo možné jednotlivé názvy koření řadit např. podle abecedy. V rámci českého jazyka si děti ještě procvičovaly přepis z tiskacího písma do psacího.

Každý žák si zvolil jeden druh koření, v dostupných materiálech (časopisy, kuchařky) vyhledával informace a následně tyto informace přepisoval.

V hodině matematiky si děti procvičovaly sčítání, odčítání a porovnávání čísel. Vypočítávaly kolik pytlů dělníci semleli a jak dlouho jim mletí trvalo. Pak zjišťovaly, který dělník byl nejproduktivnější.

V hodině prvouky děti vyhledávaly, v jaké zemi se koření pěstuje. Snažily se zakreslit oblast pěstování.

Po celou dobu projektu vycházely z osobní zkušenosti, proto pro ně byla práce zajímavá. Již si dokázaly představit, jak jednotlivé druhy koření vypadají, voní, chutnají. Uměly si představit, jak vypadá pracovní den v továrně. V rámci mezipředmětových vztahů si procvičovaly učivo českého jazyka, matematiky. Jelikož jsem projekt prováděla ve druhém ročníku, nastal problém při zakreslování oblasti pěstování jednotlivých druhů koření. Tento problém jsme vyřešili rozhovorem nad mapou.

Ukázka dětských prací je uvedena v příloze Dětské práce.

K opakování a prohlubování poznatků o historii jsem sestavila několik pracovních listů. Ukázka těchto listů je uvedena v příloze Pracovní listy.

Učivem, které v dětech vyvolává touhu poznávat historii, je učivo o řemeslech a řemeslnících.

S dětmi jsme si vyprávěli o tom, jaká znají řemesla a v jaké době se začala rozvíjet. V dostupných materiálech děti vyhledávaly, jaká řemesla a řemeslnické cechy byly na Říčansku. O každém řemeslu jsme vedli rozhovor.

Na závěr děti vytvářely vlastní znaky řemeslnických cechů. Pro děti byla tato aktivita zajímavá, protože vycházely nejenom ze získaných vědomostí, ale i z vlastní fantazie. Při této činnosti se mnohem lépe uplatňovali chlapci. Vynikali jak ve výtvarném provedení, tak v druzích řemesel.

Ukázka dětských prací je uvedena v příloze Dětské práce.

Základem vyučování historické vlastivědy není výklad událostí, ale probuzení zájmu o historii. K probuzení tohoto zájmu jsem využila didaktickou hru. Na začátku hry se děti rozdělily na jednotlivé pány, kteří panovali na Říčanech. Každý pán si vytvářel vlastní erb. Svůj erb připevnil na časovou přímku. Potom se vžil do role panovníka a snažil se sepsat, co by ve městě udělal.

Děti vycházely ze svých poznatků, ale i z dostupné literatury. Při sepisování návrhů musely respektovat charakteristické rysy daného období. Největším problémem bylo zorientovat se v daném období. Nejlépe se zdařily práce, které se týkaly středověku. Jsem přesvědčena o tom, že dětem velmi pomohlo projektové vyučování o středověku a říčanském tuhém právu.

Ukázka dětských prací dětí je uvedena v příloze Dětské práce.

11. 3. Didaktické využití učiva o historických památkách obce v hodinách vlastivědy

Děti by bezprostředně měly poznat kulturní a historické památky obce, ve které žijí. Učebnice znamená slova, obrázek může znamenat více, ale osobní návštěva, to je zážitek pronikající do všech smyslů a do citové sféry.

V Říčanech je nejvýznamnější historickou památkou zřícenina hradu. Nikde bohužel nejsou dochovány obrazy o původní podobě hradu. Propojila jsem hodinu výtvarné výchovy s hodinou vlastivědy. Děti si představily, že se ocitly ve

středověku a snažily se nakreslit, jak původně hrad vypadal. Vycházely z poznatků, které získaly výkladem a studiem materiálů o podobě hradu.

Děti věděly, jak vypadaly stavby, které byly postaveny v gotickém stavebním slohu, ale bylo pro ně dost těžké tyto rysy výtvarně zachytit. Oblouky na oknech si musely několikrát vyzkoušet, než se jim práce začala dařit. Vyprávění o skutečnosti, že nejsou dochovány obrazy původní podoby hradu, vyvolávaly v dětech napětí a zvědavost. Některé děti vyhledávaly doma v knihách, zda nenajdou původní obraz hradu a byly zklamané, že skutečně tento obraz není dochován. Touto činností se mi podařilo v dětech probudit zájem o historické památky města.

Děti se snažily vytvořit obraz původního hradu. Ukázka dětských prací je uvedena v příloze Dětské práce.

Říčanskému hradu jsem se s dětmi věnovala ještě v projektu „Hradní páni“.

Děti vyhledávaly na internetu a v literatuře informace o tom, kdo panoval na říčanském panství, sestavovaly rodokmeny říčanských panovníků. V dostupných materiálech vyhledávaly, čemu se panovník v průběhu života věnoval, čeho dosáhl, co pro něj bylo typické.

Když měly děti informace shromážděné, snažily se výtvarně ztvárnit rodokmen panovníků. Při kresbě vycházely jednak z informací, které o panovníkovi získaly, jednak z vlastní fantazie – např. co jim jméno panovníka připomíná.

Děti se v tomto projektu učily vyhledávat a pracovat s informací, což je pro ně velmi potřebné. Úkol je plně zaujal a sestavení rodokmenu se jim velmi zdařilo.

Na závěr projektového vyučování, kdy se děti v osobnostech panovníků již dobře orientovaly, jsme si zahrály didaktickou hru „Kdo jsem?“. Na lístečky jsem napsala jména panovníků. Lístečky jsem připevnila dětem na záda. Nikdo nevěděl, jaký lísteček na zádech má. Žáci chodili po třídě a snažili se vzájemnými otázkami zjistit „kým jsou“. Odpovídat si však směli pouze ano – ne. Protože děti již panovníky celkem dobře znaly, nebyl problém uhodnout kým kdo je.

Ukázka dětských prací je uvedena v příloze Dětské práce.

S dětmi jsem uskutečnila vycházku po Říčanech s tím, že budou vytvářet průvodce po Říčanech pro mladší děti. Děti zakreslovaly v mapě cestu, po které děti půjdou, aby došly do kostela, kde byl náš cíl. Na cestě jsme udělali sedm zastavení.

U každého zastavení děti získaly nové poznatky o našem městě. Tyto poznatky se snažily písemně zpracovat. Pro děti byla tato činnost velice zajímavá. Jednotlivé skupinky mezi sebou soupeřily, která zhotoví lepšího průvodce po městě. Průvodci se dětem velmi zdařily.

11. 4. Didaktické využití učiva o rozvoji zdravotnictví a školství v obci v hodinách vlastivědy

V rámci rozvoje poznatků o vývoji školství a zdravotnictví v obci jsem s dětmi uskutečnila dvouhodinový vlastivědný blok zaměřený na dětskou léčebnu Olivovna.

Jako motivační prvek jsem použila řešení kvízu. Po vyřešení kvízu se děti dozvěděly, že v dětské léčebně je i základní škola. Další činnost byla soustředěna na práci s mapou. Děti v mapě vyznačovaly cestu od školy k Olivovně. Na mapě dále vyznačovaly významné budovy po cestě (nemocnice, dětské středisko, škola, hotel Pavilon atd.).

Z dostupných materiálů získávaly informace o samotné budově – kdy a kým byla založena, k jakému účelu sloužila na počátku, za 2. světové války a jakému účelu slouží dnes. Děti zjištěné poznatky zapisovaly do pracovního listu.

Zjistila jsem, že o Olivovně děti moc informací nemají. V budoucnu by určitě bylo vhodné uskutečnit do léčebny exkurzi. Děti již poměrně dobře uměly vyhledávat informace, proto pracovní listy vyplňovaly bez potíží.

Součástí vlastivědy by měla být složka empatická, schopnost vcítění se do mentality a pocitů druhého. Tato složka je důležitým předpokladem porozumění mezi lidmi.

Další činnost, kterou mohou děti provádět je sociodramatická scénka. Například představ si, že jsi invalidní člověk na vozíčku a musíš si vyzvednout balíček na poště, jsi člověk chodící o holi a musíš na jednání na městském úřadu. Děti se zamýšlí nad problematikou lidí, kteří jsou nějakým způsobem handicapovaní.

11. 5. Didaktické využití učiva o rozvoji sportu v obci v hodinách vlastivědy

Říčany byly odedávna spojovány s možností rekreace a sportu. Děti by měly být seznámeny s tím, jaké sportovní možnosti byly v minulosti, jaké jsou dnes. Dále by měly vědět, jaké se v Říčanech rozvíjely sporty, jaké sportovní osobnosti zde mají svoje počátky.

K učivu o vývoji sportu v obci jsem jako motivačního prvku využila křížovku. V tajence děti objevily jméno říčanského občana, který získal dvě zlaté olympijské medaile. Při řešení křížovky si děti opakovaly všeobecné znalosti o sportu.

Děti byly velmi mile překvapeny, že občan, který pochází z Říčan, získal dvě zlaté olympijské medaile. Opět se mi podařilo u dětí, hlavně u chlapců, vzbudit zájem o minulost našeho města.

V druhé části děti pracovaly s doporučenou literaturou a zjišťovaly potřebné informace, které doplňovaly do pracovního listu. Děti dostaly prostor pro vyjádření možností provozování svého oblíbeného sportu v obci. Byla zařazena i práce s mapou.

Při vyplňování pracovního listu se děti měly zamyslet nad možnostmi sportovního vyžití v našem městě. Děti dospěly k závěru, že je v Říčanech sportovišť dostatek, ale bohužel, jsou ve velmi špatném stavu.

Ukázka pracovního listu pro děti je uvedena v příloze Pracovní listy.

V dnešní době se Říčany potýkají s problémem nedostatku kvalitních sportovišť. Děti by mohly v rámci hodin vlastivědy a výtvarné výchovy vytvářet návrhy a plány pro nová sportoviště.

11. 6. Didaktické využití učiva o významných říčanských osobnostech v hodinách vlastivědy

Děti by měly vědět, kdo před lety navštěvoval stejnou školu, kdo se procházel stejnými ulicemi, navštěvoval stejná místa jako ony.

K seznámení s žijícími osobnostmi říčanského života je nejvhodnější osobní setkání.

Děti mohou navštívit ateliér manželů Hudečkových, kteří velmi ochotně předvedou práci v keramické dílně. Zde se nejenom seznámí s hotovými výrobky, ale samy si mohou pod vedením odborníků různé techniky vyzkoušet. Děti mohou navštívit ateliéry dalších říčanských výtvarníků (K. Pokorný, R. Wagner, T. Hřivnáč).

Velmi zajímavé bylo pro děti setkání s první českou Superstar, Anetou Langerovou, která byla žákyní naší školy. Jednalo se o setkání plné vzpomínek na školu a písniček.

V rámci hodin českého jazyka jsme uskutečnili setkání dětí s praprapravnučkou Boženy Němcové. Do výuky jsme zařadili měsíc knih Boženy Němcové. Děti ve škole i doma četly knihy Boženy Němcové. V různých informačních zdrojích (encyklopedie, internet) vyhledávaly informace o spisovatelce. Ve škole jsme uspořádaly výstavku knih spisovatelky. Vyvrcholením měsíce knihy Boženy Němcové byla beseda s její praprapravnučkou – ThDr. Michaelou Procházkovou.

Starší děti se snažily vytvořit pro mladší děti knihu pohádek B. Němcové. Děti převyprávěly méně známé pohádky Boženy Němcové a vytvořily z nich pohádkovou knihu. Největší potíže dětem činilo zjednodušení pohádky. Děti ještě nedovedou rozlišit, co je podstatné a co ne.

Ukázka práce dětí je uvedena v příloze Dětské práce.

Při vycházkách po městě je třeba dětem připomínat, která významná osobnost žila a tvořila v určitém domě. Čím více smysly děti vnímají, tím lépe si zapamatovávají. Proto je vhodné ve výuce na prvním stupni využívat mezipředmětových vztahů, vycházek a exkurzí.

Ve své práci uvádím pouze několik možností využití poznatků o historii města ve výuce na 1. stupni ZŠ. Je na každém z učitelů, jak tyto poznatky dále využije.

Závěr

Cílem mé práce bylo představit město Říčany, jeho historii, umělecké památky, významné osobnosti. Práce otevírá cestu k hlubšímu poznávání a naznačuje možnosti dalšího bádání.

Podářilo se mi vytvořit čtrnácet pracovních listů pro děti. Tyto listy budou dobrou pomůckou učitelům při výuce regionální vlastivědy. Jsem přesvědčena, že moje práce se stane užitečným pomocníkem nejen pro učitele, ale bude podnětným a zajímavým čtením pro širokou veřejnost.

Sama jsem s dětmi vyzkoušela některé projekty v praxi a netradiční způsob výuky se dětem velice líbil. Doufám, že se mi u některých dětí podařila probudit touha po znalostech minulosti.

Základem vyučování vlastivědy na 1. stupni základní školy není výklad událostí, ale probuzení zájmu o historicky zaměřenou literaturu, historické filmy a umělecké památky.

Pracovníci institucí (archiv, muzeum, knihovna , školy), které jsem při tvorbě práce navštívila, mi ve všech mých požadavcích vyšli vstříc. Moje poděkování patří i všem obyvatelům města, kteří mi poskytli cenné informace o podobě města a životě v něm.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA :

1. Prameny :

- Kronika města Říčany 1989 – 2003, Husova knihovna Říčany
 Katalog personálií, Městská knihovna hl. města Prahy
 Paměti starousedlíků
 Podklady městského muzea, Městské Mudruňkovo muzeum Říčany
 Podklady stavebního úřadu v Říčanech, Městský úřad Říčany
 Kronika města Říčany 1930 – 2003 (2 díly), Státní archiv Praha – východ
 I. díl 1930 – 1950, II. díl 1951 – 1987
 Kronika radošovické školy, Státní archiv Praha – východ
 1.) obecné z let 1906 – 1953
 2.) obecné z let 1940 – 1945
 3.) základní devítileté z let 1948 – 1965
 Kronika radošovické školy z let 1966 – 2004, Základní škola Říčany II.,
 Kronika školy z let 1905 – 2003 (5 dílů), Základní škola Říčany I.

2. Literatura :

- Augusta, P., Klůna, J.: Tajemství přesnosti, SNTL 1990 Praha
 Buchvaldek, M.: Československé dějiny v datech, Svoboda 1986 Praha
 Čapka, F.: Vlastivěda – obrazy z novějších českých dějin, Alter 1996 Všeň
 Durdík, T.: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů, Libri 1999 Praha
 Hájek, V. z Libočan: Kronika česká, Odeon 1981 Praha
 Honcová, J.: Kapitoly z dějin Říčany, Label 1997 Kutná Hora
 Houška, T.: Škola je hra, Tomáš Houška 1993 Praha
 Kasíková, H.: Kooperativní učení a vyučování, UK Praha 2004 Praha
 Kasíková, H.: Učíme se spoluprací spoluprací, AISIS 2005 Kladno
 Kol. autorů: Vlastivěda – obrazy z českých dějin, Alter 1995 Všeň
 Kol. učitelů: Popis obcí školního okresu říčanského, Knihtiskárna J. Nepomucký
 1938 Uhříněves u Prahy
 Kol. autorů: 50. výročí gymnázia 1950 – 2000, Phlebomedika 2000 Praha
 Kol. autorů: 50. výročí založení hudební školy v Říčanech, 2003 Říčany

- Kuča, K.: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku – VI. Díl, Libri
2004 Praha
- Kvasil, B. a kol.: Malá československá encyklopedie I. – VI. Díl, Academia 1984
Praha
- Kyzlík, F. a kol.: Říčany, Středočeské nakladatelství a knihkupectví 1975 Říčany
- Matušková, A.: Cvičení z didaktiky vlastivědy, Pedagogická fakulta Západočeská
univerzita 1993 Plzeň
- Menclová, D.: České hrady – I. díl, Odeon 1972 Praha
- Petráň, J.: Staroměstská exekuce, Brána 1996 Praha
- Sdružení rodičů a přátel školy: 20 let gymnázia v Říčanech 1950 – 1970, Sdružení
rodičů a přátel školy při gymnáziu Říčany 1970 Říčany
- Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze Království českého – XV. Díl, Argo 1998
- Seifertová, L.: Dějiny udatného českého národa a pár bezvýznamných světových
událostí, Petr Prchal 2003 Praha
- Skála, P.: Historie česká, Svoboda 1984 Praha
- Skořepa, J.: 60 let radošovické tělovýchovy, TJ Sokol Radošovice 1981 Radošovice
- Sobotka, P.: Kratochvilné historie měst a míst zemí Koruny české, Volvox Globator
1994 Praha
- Tomeš, J., Léblová, A. a kol.: Československý biografický slovník, Academia 1992
Praha
- Trnka, G., Město Říčany v minulosti a přítomnosti, Unie 1913 Praha
- Trnka G.: Říčany – studie k dějinám, nákladem J. Miškovského 1912 Český Brod
- Vavřinec z Březové: Husitská kronika, Svoboda 1979 Praha
- Vocel, J. E.: Pravěk země české, Tempsky 1968 Praha
- Winter, Z.: Mistr Kampanus, Kvasnička – Hampl 1940 Praha

3. Měsíčníky :

- Patriot – reklamní měsíčník pro region Říčanska – ročníky 2002 – 2005
- Říčanský kurýr – měsíčník Městského úřadu Říčany – ročníky 2000 – 2004

Příloha
Další významné osobnosti Říčanska

Řazení dalších významných osobností Říčanska uvedených v příloze :

Představitelé rodu pánů z Říčan

Představitelé rodu Ostrovců

Představitelé rodu Smiřických

Představitelé rodu Lichtenštejnů

Nejvýznamnější učitelé

Významné osobnosti veřejného života

Říčanskí spisovatelé, novináři a literární kritici

Vědečtí pracovníci a technici

Říčanskí průmyslníci a podnikatelé

Říčanskí divadelní a filmoví představitelé

Říčanskí výtvarníci

Představitelé hudebního života

Říčanskí sportovci

K nejdůležitějším představitelům rodu pánů z Říčan náleželi:

Vladyka Petr ze Vsechrom a Říčan,

zakladatel rodu, který byl ve službách krále Přemysla I. Otakara jako komoří. Za své věrné služby na dvoře královském i na poli válečném mu král kolem roku 1200 daroval říčanský hrad i se zbožím říčanským. Jeho bratr Karel, sídlící na Moravě v Bosonohách, přesídlil v přibližně stejné době do Říčan, ale moravských u Brna, a přisvojil si spolu se svými syny též přízvisko z Říčan. Petr měl 3 syny - Ondřeje, Diviše a Slávka. Jeho bratr Karel měl 3 syny – Karla, Benka a Lutslava, který na dvoře krále Přemysla II. Otakara zaujímal místo nejvyššího lovčího.

Ondřej I. z Říčan,

nejstarší syn Petra z Říčan, se stavěl ve sporu krále Václava I. s královcem Přemyslem II. Otakarem na stranu královice. Po jeho zvolení králem se stal jedním z nejmocnějších mužů v českém království. Přemysl II. Otakar jej nejprve jmenoval svým truksasem (stolník určený k obsluze krále) a posléze od roku 1260 až do roku 1278 nejvyšším komořím, což byl druhý nejmocnější muž v království. Ondřej I. byl iniciátorem rady králi, aby nepřijímal císařskou korunu, protože by nebylo vhodné přejímat odpovědnost za rozhádaná německá knížata.

Jak uvádí Václav Hájek z Libočan ve své kronice, radil pan Ondřej králi slovy : „ Vysoce zvelebený a nepřemožitelný králi český a pane náš, rozvaž především sám u sebe, kdo z lidí smrtelných může se přirovnati Tvé moci? Pán Bůh kraluje na nebi a Ty na zemi s povolením jeho panuješ i nad knížaty a není žádného, kdo by se mohl a směl vůli Tvé protivit, neznámé a nepříjemné jsou Tobě ty věci, jimiž Tě potahují cizí národové, při kterých divné příhody bývají: sed' na stoličce otcův svých, však moc kralování Tvého vše stranám světa známá je a slavná po březích moře všelikeho, co je Tobě více nad to potřebí? ano již knížata Tobě poddanost zachovávají, i císař učiní Tobě pomoc s lidem k Tvému rozkázání, však jestliže by toho potřeba ukazovala “.¹

Později však král Přemysl II. Otakar pana Ondřeje I. za tuto radu zbavil v roce 1278 všech úřadů. Ondřej I. v roce 1278 umřel.

¹ G. Trnka, Město Říčany v minulosti i přítomnosti, str. 34, Unie Praha 1913

Oldřich III. z Říčan,

vnuč Ondřeje I. z Říčan, syn Vlka z Říčan. Byl pánem na Říčanech od roku 1300 až do roku 1325. V roce 1308 byl na popud krále Jindřicha Korutanského zajat a uvržen do vězení. Po svém propuštění spolu s českými pány prosadil zvolení Jana Lucemburského českým králem. Ten jej za věrné služby v roce 1310 jmenoval nejvyšším sudím království českého. Tento úřad zastával až do své smrti v roce 1325. Byl velkým dobrodincem kláštera sv. Anny v Praze, jemuž daroval kostely sv. Anny a sv. Linharta, podílel se i na stavbě nového kláštera. V některých listinách je uváděn též jako šenk královský.

Diviš II. z Říčan,

syn Oldřicha II. z Říčan, mladší bratr Ondřeje II. z Říčan. Bojoval v roce 1257 v čele vojsk krále Přemysla II. Otakara v bitvě u Mühldorfu, od roku 1260 zastával po svém bratru Ondřeji II. úřad truksase až do své smrti v roce 1272.

Jimram I. z Říčan,

rytíř, syn Diviše II. z Říčan, místokomorník na soudu pražském, držitel statku v Čestlicích. Vyplatil své bratry a vládl na Říčanech od roku 1349 až do roku 1380. Často byl nazýván „Český Brutus“. Podle pověsti jeden z jeho synů Niklas byl vyslán na pokyn císaře Karla IV. do Branibor spolu se svým sluhou Přizankem. Po smrti císaře Karla IV. se měl Niklas vrátit do Čestlic, protože v Praze již žádnou práci neměl. Odjezd odkládal, i když jej jeho starý sluha stále žádal, aby se ihned vrátili. Niklas jeho rady nedbal. Starý sluha jej proto sledoval a zjistil, že jeho pán jezdí večer do židovského města za děvčetem. Znovu prosil Přizanko svého pána, aby se vrátili domů. Varoval ho před povětrnou děvou. Niklas se mu vysmál a žádal ho, aby se jel s ním přesvědčit, že to není pravda. Když nasedli do loďky, aby se přepravili přes Vltavu, Niklas ho spolu se svým zbrojnošem Rozákem svázali a uprostřed řeky vhodili do vody. Když se Niklas vrátil domů na Čestlice, řekl otcí, že sluha Přizanko spadl sám do Vltavy. Zbrojnoš Rozák, který byl spolupachatelem vraždy, vážně onemocněl. Na smrtelné posteli se faráři i Jimramovi přiznal, co spolu s Niklasem učinili. Jakmile se Niklas vrátil rozradostněn domů, neboť mu kostelecký pán přislíbil svoji dceru Ludmilu, dal jej otec Jimram ihned vsadit do vězení. Před veškerou hradní čeledí jej oslovil slovy: „Viš, že Tě miluji, ale spravedlnost musí být usmířena. Nyní ještě jeden polibek od Tvého nešťastného otce a nyní jsem pouze Tvým soudcem. Krev zákeřně zavražděného Přizanka volá o pomstu, ačkoliv již Tvé chování samo zasluhovalo smrt. Připrav se na budoucí

život, farář Tě utěší v poslední Tvé hodině. “¹ Poté vykonal kat popravu. Niklas byl pochován v čestlickém kostele. Jeho rodiče jej brzy následovali. Jimram I. spolu se svým synem Divišem IV. zřídili v říčanském kostele oltář 10 tisíc mučedníků – rytířů.

Diviš IV. z Říčan,

syn Jimrama I. z Říčan, byl posledním pánem z Říčan na Říčanech od roku 1380 do roku 1420. I když s husity příliš nesympatizoval, v květnu 1415 je spoluautorem petice žádající císaře Zikmunda, aby nedopustil porušení svého glejtu daného Husovi. Poslední zmínky o něm jsou z roku 1423, kdy údajně žil v Českých Budějovicích.

K dalším významným pánům z Říčan náleží :

Diviš I. z Říčan,

syn Petra ze Všechrom a Říčan, bratr Onřeje I. a Slávka z Říčan. V letech 1248 - 49 stál spolu se svým bratrem Ondřejem I. na straně Přemysla II. Otakara. V roce 1257 zastával úřad nejvyššího truksase.

Oldřich I. z Říčan,

syn Slávka z Říčan, purkrabí pražského hradu. Za věrné služby obdržel od krále Přemysla II. Otakara do lenního vlastnictví hrad Křivosoudov. Byl pasován na rytíře. Zemřel bezdětný.

Oldřich II. z Říčan,

syn Divíše I. ze Říčan, byl dvorním maršálkem, v roce 1257 se vyznamenal v bitvě u Mühldorfu.

Oldřich IV. z Říčan,

syn Ondřeje II. z Říčan, v letech 1360-1372 vlastnil panství Průhonice.

Oldřich VII. z Říčan,

syn Nevlase z Říčan, vlastnil usedlost Zaječice. Měl syna Jimrama III., který byl správcem na hradě Jarošově.

Jaroš z Říčan,

rytíř, člen doprovodu krále Karla IV. ke korunovaci římským císařem do Říma v roce 1355.

Pavel Kavka z Říčan

¹Trnka G., Město Řiřany v minulosti i pŕitomnosti, str. 42, Unie Praha 1913

pocházel z cehnické větve pánů z Říčan. Cehnice byly panství u Strakoníc. Patřily k němu i zámky Švihov a Štěkeň. Jeho otcem byl Šebestián z Cehnice a Říčan. Pavel Kavka z Říčan byl správcem královské komory na Pražském hradě. Spolu s Janem Albrechtem Smiřickým a některými dalšími z rodu pánů z Říčan – Janem Litvinem

(alias Hanušem) z Říčan, Kryštofem Kavkou z Říčan (jako reprezentantem moravské větve pánů z Říčan) a Janem st. Kavkou z Říčan - byli vedoucími organizátory připravovaného povstání českých stavů proti habsburské nadvládě a jejím představitelům na Pražském hradě - královskému dvorskému kancléři Vojtěchu Popelovi z Lobkovic, místodržícímu Vilému Slavatovi a Jaroslavu Bořitovi z Martinic. V roce 1618 byl Pavel Kavka z Říčan jedním z členů Direktorია. Byl vězněn na hradě Zbiroh, ale již v roce 1627 byl propuštěn.

Jan Litvin (alias Hanuš Litvin) z Říčan,

syn Václava Hořického z Říčan, byl jedním z hlavních aktérů staroměstské defenestrace. Podle Zikmunda Wintera „ Jan Litvin držel v šachu s pistolí v ruce Martinice a po Slavatovi a Fabriciovi při jejich útěku páčil z ručnice “.¹ Za účast na povstání byl v roce 1622 odsouzen ke ztrátě veškerého jmění. Jeho manželka Dorota Kaplířovna však vlastnila statky Suchomasty a Bykoš, jakož i dům v Praze, a před svou smrtí v roce 1634 zajistila svému muži slušný důchod.

Jan Kavka st. z Říčan,

syn Heralta Kavky z Říčan, císařský rada . Od roku 1626 byl zápisným držitelem Karlštejna. Umřel v roce 1643.

Karel Adam Lev z Říčan

pocházel z cehnické větve. Byl císařským komořím, dvorním a komorním radou. V roce 1672, před svojí smrtí, založil na Karlově mostě v Praze pod křucifixem věčné světlo, jak o tom hlásá nápis na mramorovém podstavci se znakem pánů z Říčan, který zde dal instalovat v roce 1680 arcibiskup Jan z Valdštejna. Mramorový podstavec s nápisem a znakem pánů z Říčan (lipový trojlístek) zde stojí dodnes, ale věčné světlo zde již nesvítí. Před křížem je umístěna socha „ Oplakávání Krista (Pieta) “ z roku 1859 – dílo E. Maxe.

¹Winter Z., Mistr Kampanus, Kvasnička – Hampl, Praha 1940

Řada členů rodu pánů z Říčan zastávala i některá důležitá místa v duchovní správě :

děkan Heřman z Říčan,

děkanem v Říčanech

děkan Oldřich VI. z Říčan,

děkan v kostele u sv. Jiljí v Praze a na Jeníkově

děkan Ondřej III. z Říčan,

děkan v Říčanech

Petr II. z Říčan,

správce kaple sv. Jiří v Praze

Petr III. z Říčan,

převor slovanského kláštera sv. Benedikta

Anna z Říčan,

jeptiška u sv. Anny a sv. Vavřince v Praze. I další členky rodu patřily k představeným některých klášterů.

Další řada pánů z Říčan byla za věrné služby panovnickým rodům v míru i v bojích pasována na rytíře jako pánové **Ježek, Jindřich, Bohuš, Jaroš a další.**

Další představitelé rodu Ostrovců :

Ladislav Ostrovec s manželkou Dorotou měli celkem 6 synů – Jana, Jetřicha, Viléma, Strachotu, Bedřicha a Ladislava. Dorota před svojí smrtí rozdělila majetek Ostrovců mezi svých 6 synů takto: Jan dostal tvrz Kuří a okolní vesnice, zemřel 1587, Jetřich dostal Říčany s příslušenstvím, zemřel 1569, Vilém dostal hrad Božejov i s městečkem, Strachota dostal Pluhový Žďár, zemřel 1619, Bedřich dostal Veleň, zemřel 1604, Ladislav dostal Proseč, zemřel 1597.

25tiletá vláda Ostrovců v Říčanech nebyla příliš úspěšná. Po smrti Jetřicha Ostrovice zůstalo říčanské zboží osiřelé a silně zadlužené. Protože Jetřich Ostrovec zemřel bez potomků, prodali v roce 1572 purkrabí karlštejský Bořita z Martinic a císařský rada Ondřej Nebřehovský z Nebřekovic a na Pyšelích jako komisaři zemského soudu osiřelé a zadlužené říčanské zboží panu Jaroslavu II. Smiřickému ze Smiřic a na Kostelci a Klučově.

Další představitelé rodu Smiřických :

Rytíř Jan ze Smiřic (1400 – 1453) - husitský hejtman – byl v roce 1421 hejtmanem Mělníka. Když měl jet z Vídně kralevic Ladislav Pohrobek ke korunovaci do Prahy, chtěl rytíř Jan ze Smiřic využít této příležitosti k vytlačení české husitské šlechty z vlivných pozic u nastávajícího krále Ladislava Pohrobka. Proto napsal rytíř Jan ze Smiřic kralevici Ladislavu Pohrobkovi vlastnoruční list, v němž jej varoval, aby nevěřil českým pánům a na korunovaci do Čech přijel s vojenskou mocí. Kralevic Ladislav Pohrobek předal tento list svému přednímu rádcí, knížeti Cílskému, který jej předal správci české země Jiříkovi z Poděbrad. Ten s obsahem listu seznámil členy zemské vlády, aniž by uvedl jméno pisatele. Všichni členové zemské vlády, včetně rytíře Jana ze Smiřic, pisatele odsoudili jako zrádce českého národa a vynesli nad ním trest smrti. Tak se rytíř Jan ze Smiřic odsoudil sám. Na druhý den (7. 9. 1453) byl na něm na Staroměstském náměstí rozsudek vykonán, rytíř Jan ze Smiřic byl sťat.

Rodině - manželce a dvěma synům Václavovi I. a Jindřichu I. - byl sice ponechán jejich rodový majetek, ale byli téměř po dobu 100 let izolováni na periferii české šlechtické společnosti. Synové Jindřicha I. - Jan II., Albrecht I., Jaroslav I. a Zikmund I. se ze vzdoru k postoji české šlechty dali do služeb uherského krále, kde si získali značné zásluhy. V roce 1584 Václavem II. a v roce 1550 Zikmundem II. vymřela uherská větev pánů ze Smiřic (pocházející od Jana II. ze Smiřic).

První krok k návratu Smiřických mezi přední českou šlechtu a k odpuštění zrady rytíře Jana I. ze Smiřic, stejně jako i jeho přestupku proti právu českých pánů a českého krále tím, že si vyžádal bez jejich souhlasu v roce 1475 od německého císaře Fridricha I. titul říšského svobodného pána, učinil až jeho vnuk Zikmund I. ze Smiřic, otec nového zakladatele rodu Smiřických Jaroslava II. tím, že soustředil a rozmnožil majetek ostatních členů rodu. To umožnilo Jaroslavu II. ze Smiřic v roce 1554 dosažení opětovného přijetí rodu do panského stavu Českého království. Smiřičtí se hlásili k Českým bratrům. Nejvýznamnější představitelé rodu Jaroslav II. a Albrecht Jan získali vzdělání na gymnáziu ve Zhořelci a na univerzitách v Basileji, Ženevě a Heidelbergu. Příslušníci rodu Smiřických zaujímali na dvoře

králů Ferdinanda I., Maxmiliána II. a Rudolfa II. přední místa. Na Malé Straně si vybudovali svůj reprezentační palác (dnes dům Montágů č.p. 18).

Albrecht Jan Smiřický ze Smiřic – pán na Říčanech od roku 1614. Byl velmi ambiciózní a přes své mládí vynikající diplomat. Svůj význam podtrhoval i vlastní vojenskou mocí – armádou čítající okolo 1300 mužů. Diplomatickým jednáním usiloval o to, aby se sešvagřil s falckým kurfiřtem falckrabětem Fridrichem V. Albrecht Jan počítal s podporou falckého kurfiřta při své kandidatuře za českého krále.

Markéta Salomena ze Smiřic,

mladší ze sester Albrechta Jana ze Smiřic. Převzala po něm panství Kostelec – Říčany - Uhříněves. Jejím manželem byl Slavata z Chlumu. Značný majetek po Albrechtu Janovi se stal po jeho smrti, v roce 1618, příčinou sporu mezi sestrami - starší Eliškou Kateřinou, vězněnou svojí matkou Hedvikou z Házenburku na zámku Hrubá Skála pro svůj milostný poměr s panským kovářem, a mladší Markétou Salomenou. Zejména zásluhou jejich matky Hedviky z Házenburku byl majetek přiřčen v roce 1620 Markétě Salomeně a jejímu manželovi Jindřichu Slavatovi z Chlumu a Košumberku. Elišku Kateřinu vysvobodil z vězení v roce 1619 Ota z Vartenberku, který ji pojal za manželku. Eliška Kateřina při projednávání sporu, v roce 1620, vyhodila do vzduchu jičínský zámek, kde sama zahynula i s manželem Markéty Salomeny Jindřichem Slavatou. Markéta Salomena byla ustavena poručnicí choromyslného bratra Jindřicha Jiřího.

Další představitelé rodu Lichtenštejnů :

Rod Lichtenštejnů pochází od feldberské rakouské odnože pánů z Lichtenštejna. Jejím zakladatelem je Jiří V. z Lichtenštejna (1447 – 1484). Brzy po převzetí panství Karlem z Lichtenštejna došlo na Říčansku k počátkům rekatolizace. Jeho vnuk Hartman I. z Lichtenštejna (1513 – 1562) zdědil statky po vymřelé moravské a steigerské větvi pánů z Lichtenštejna a stal se jedním z nejbohatších šlechticů v Českém království. Jeho syn Hartman II. z Lichtenštejna (1544 – 1585) si vybral za své sídlo jihomoravskou Lednici, kde nechal přestavět starou gotickou tvrz na výstavní renesanční zámek. Hartman II. měl 2 syny – Karla a Gundackera. Právě Karel z Lichtenštejna se stal pánem na Říčanech.

Povstání českých stavů v roce 1618 spolu s pražskou defenestrací odstartovalo v celé Evropě výrazný neklid vedoucí k potlačení stavovského povstání v Čechách a k 30leté válce protestantské a katolické Evropy. Jak děd, tak také otec Karla z Lichtenštejna, patřili k výrazným stoupencům Luthera, ale sám Karel byl plně orientován na katolictví, stejně jako Albrecht Valdštejn.

Karel z Lichtenštejna (1569 – 1627) místodržící v Čechách. Byl nejvýznamnějším organizátorem tvrdého postihu českých odbojných stavů po roce 1620 a staroměstské popravy v roce 1621. Jako bigotní katolík zahájil ihned program tuhé a násilné rekatolizace českého lidu.

Karel Eusebius z Lichtenštejna (1611 – 1684)

se po smrti svého otce plně ujal panství, přestože 30letá válka byla v plném proudu a doba byla poznamenána četnými selskými bouřemi, říčanské panství se stále drželo.

Karel Eusebius zemřel v roce 1684, byl pochován v zámeckém kostele sv. Vojtěcha v Kostelci nad Černými lesy.

Jan Adam Ondřej z Lichtenštejna (1662 – 1712),

velmi schopný organizátor, který ohromnou měrou rozmnožil rodinný majetek, proto byl často podezříván ze zlatodějství. I když rychle rozmnožoval rodinný majetek, na panství se mnoho nezměnilo.

Marie Terezie Anna Felicitas Savojská (1694 – 1772)

se v 18 letech provdala za Emanuela Tomáše, vévodu Savojského. Její nástup na panství však nebyl jednoduchý. Na panství si činil nárok Antonín Florián z Lichtenštejna, pocházející z Gundackerovy větve. Soudní jednání se vleklo od roku 1712 až do roku 1717, kdy bylo držení panství definitivně přičteno Marii Terezii Savojské. Svému panství se plně věnovala. Byla právem označována jako osvícená panovnice, která se starala o zlepšení materiálního i duchovního postavení poddaného lidu.

Ve Vídni zřídila Marie Terezie Savojská v roce 1749 Savojskou rytířskou akademii, v roce 1769 Ústav šlechtičen. Doma pak věnovala stálou péči o duchovní blaho lidu výstavbou kostelů – sv. Anny ve Škvorci (1757 - 59), Všech svatých v Uhříněvsi (1740 – 43), sv. Markéty v Královicích (1739 – 40), sv. Petra a Pavla v Dubečku (1767), přestavbu kostela sv. Jakuba ve Slušticích (1746 – 49), sv. Bartoloměje ve Březí, sv. Bartoloměje v Popovičkách (1759). Do řady kostelů nechala zhotovit oltáře. V letech 1735 - 37 dala postavit v Kostelci nad Černými

lesy kostel sv. Andělů Strážných. V roce 1734 ztratila svého jediného syna Evžena Jana Františka, který zahynul na zimnici v Mannheimu, když táhl se svým prastrýcem Evženem Františkem Savojským proti Francouzům o polské dědictví. V roce 1736 zemřel i strýc z manželovy strany Evžen František Savojský, v roce 1737 její matka Ermunda Savojská z Dietrichsteina. Tak zůstala Marie Terezie ve svých 41 letech zcela sama. Přesto se nevzdala a ještě dalších 35 let vládla moudře svému panství. Všechny své blízké pochovala v savojské hrobce ve Svatoštěpánském dómu ve Vídni, kde byla po své smrti pochována i ona.

Evžen František Savojský (1663 – 1736),

strýc manžela Marie Terezie Savojské, Emanuela Tomáše vévody Savojského. Byl původně určen pro církevní dráhu, ale rozhodl se raději pro dráhu vojenskou.

U francouzského dvora nenalezl dostatek porozumění pro své vojenské aspirace, proto v roce 1683 odešel se svým bratrem Ludvíkem Tomášem do Rakouska, aby se zúčastnil obrany Vídně obležené Turky. Zde si vysloužil ostruhy a v roce 1693 byl polním maršálkem. V roce 1697 rozdrtil Turky v bitvě u Zenty. V dalších letech vybojoval pro Rakousko Sedmihradsko, Chorvatsko, Slavonii, Banát, severní Bosnu, Srbsko a část Valašska. Proslavil se v bojích o dědictví španělské. Po vítězství u Turina v roce 1706, se stal místodržitelem milánským, v roce 1724 místodržitelem holandským. Byl svobodný a bezdětný, proto měl vřelý vztah k rodině svého synovce Emanuela Tomáše. Jejich syna Evžena Jana Františka doporučil ke dvoru sardinského krále Viktora Amadea v Turině, kde si vedl velmi úspěšně a získal od sardinského krále Řád sv. Anunciaty. Po návratu do Vídně získal od císaře Karla VI. Řád zlatého rouna a vlastní pluk kyrysníků. V roce 1734 táhnul společně se svým prastrýcem Evženem Františkem Savojským proti Francouzům o polské dědictví, ale v Mannheimu Evžen Jan František zemřel.

František Josef z Lichtenštejna (1726 – 1781)

pocházel z Gundackerovy větve. Byl držitelem fideikomisu této větve a bratrancem III. stupně Marie Terezie Savojské. Po její smrti se ujal velkého středočeského panství, na jednotlivých statcích vykonával ihned vizitační návštěvy.

Alois I. Josef z Lichtenštejna (1759 – 1805)

v Praze provedl rekonstrukci Lichtenštejnského paláce. Po jeho smrti se vlády nad středočeským panstvím ujal jeho bratr Jan I. Josef.

Jan I. Josef z Lichtenštejna (1760 – 1836)

ve svém mladším věku se věnoval především vojenské cestě. V roce 1794 se stal generálmajorem, roku 1805 bojoval v čele armádního sboru u Slavkova proti Napoleonovi. Po prohrané bitvě podepsal s Napoleonem příměří a následně v Bratislavě 26. 12. 1805 i mír mezi Rakouskem a Francií, na jehož základě ztratilo Rakousko Tyroly, Vorarlbersko, Benátsko a Dalmacii. Jako náhradu za tato území dostalo Rakousko Salcbursko. Přesto se v roce 1806 Jan I. Josef stal rytířem Zlatého rouna. V roce 1809 vynikl slavně v bitvě u Asprů a Wagramu, byl účastníkem podepsání míru s Francií ve Vídni v roce 1809, kterým Rakousko ztratilo další území. Nepříliš úspěšná vojenská éra Jana I. Josefa vedla k tomu, že se vrátil na své středočeské panství. Jan I. Josef se zejména v prvních letech své vlády panství příliš nevěnoval, panství chátralo a přestávalo být tak výnosným jako v uplynulém období. Jan I. Josef také viděl, že udržení tak velkého paláce na Malostranském náměstí bylo nad jeho síly, proto jej v roce 1825 prodal. V roce 1831 koupil menší palác u Sovových mlýnů.

Alois II. Josef z Lichtenštejna (1796 – 1858),

syn Jana I. Josefa, byl předsedou Zemědělské společnosti, kterou přivedl k překvapujícímu rozkvětu. Obětoval velmi mnoho na řadu dobročinných účelů, čímž částečně pokračoval v tradici Marie Terezie Savojské. V roce 1864 musel prodat Lichtenštejnský palác u Sovových mlýnů.

Nejvýznamnější učitelé :

Kamil Viktorin – učitel, vynikající hudebník, skladatel, ředitel kůru a varhaník v kostele sv. Petra a Pavla v Říčanech, ale i neúnavný bojovník za prosazení výstavby nové školní budovy v roce 1905 a spoluzakladatel chlapecké měšťanské školy, pokračovací průmyslové školy a hospodářské školy v Říčanech. Byl také spoluzakladatelem Pěveckého sboru Jablonský a Říčanské filharmonie v roce 1881.

Václav Bělohradský – výborný pedagog, iniciátor a bojovník za prosazení výstavby první dvoutřídní kamenné školy v Říčanech v roce 1844, učitel, který, když nebylo kde učit, zcela nezištně vyučoval bez ohledu na své pohodlí ve vlastním domku a bytě. Byl prvním sbormistrem Pěveckého sboru Jablonský.

Gustav Trnka – zakladatel chlapecké i dívčí měšťanské školy v Říčanech, neúnavný bojovník za prosazení a výstavbu nové školní budovy v roce 1905 i její přístavbu v roce 1911 – 1912.

Vladimír Vlček – vynikající učitel, vlastenec velícího oddílu Revoluční gardy při likvidaci německého obrněného vlaku v květnu 1945, prosazovatel vybudování moderní budovy újezdni měšťanské školy a gymnázia v roce 1946.

Josef Franěk – výborný odborný učitel, ředitel chlapecké měšťanské školy v Říčanech, bojovník za realizaci výstavby nové školní budovy újezdni měšťanské školy a gymnázia v roce 1946.

Václav Budínský – dlouholetý řídicí učitel v Radošovicích, autor řady povídek, divadelních her pro školní mládež, které psal pod pseudonymem Xaver Dub a budovatel první školní budovy v Radošovicích.

Stanislav Buňata – řídicí učitel v Radošovicích, velký vlastenec a účastník protifašistického odboje, vynikající a citlivý pedagog, autor četných povídek a fejetonů z učitelského prostředí, divadelních her pro školní mládež i dospělé, které s dětmi společně nastudoval a režíroval (např. Pro zdar naší osady, Píseň míru, U památné lípy, Majčička stůně a další).

Prof. Karel Vladimír Burian - vynikající hudební historik světové operní tvorby, klasické české hudby, ale i spisovatel, jehož díla jsou známa doma i v zahraničí, ale také výborný učitel českého jazyka a hudební výchovy, autor četných hudebních doprovodů inscenací, divadelních her, ochotnických souborů, organizátor a průvodce hudebních pátků, autor pořadů čsl. rozhlasu v rámci cyklu Univerzita třetího věku.

Jan Tichý – řídící učitel v Říčanech, který byl kromě své pedagogické činnosti také vynikajícím entomologem známým celé světové obci entomologů jako objevitel některých druhů.

Bylo by možno jmenovat řadu dalších, kteří vytvářením přírodovědných sbírek, podílu na školní výzdobě, zhotovováním unikátních učebních pomůcek, budováním a vybavováním chemických, fyzikálních a biologických laboratoří, učeben výpočetní techniky, budováním kabinetů apod. výrazně přispěli k rozvoji nejenom říčanského školství, ale i k celkovému rozvoji pedagogiky u nás vůbec.

Velkou láskou značné části pedagogů zejména v dřívější době byla hudba, které se věnovali jak v učebním procesu, tak ve veřejném a soukromém životě. V tomto směru bych chtěla vzpomenout zejména řídícího učitele Františka Horu a jeho syna Bohumila, Vladimíra a Jana Vlčkovi, Jana Tichého, Josefa Frieda, Jaroslava Stryala a dalších, kteří si pro své potěšení hrávali v triech či kvartetech, většina účinkovala i v Říčanské filharmonii.

Významné osobnosti říčanského života

Významné osobnosti veřejného života :

Prof. Ing. Ferdinand Jirásek byl dlouholetým občanem Říčan, profesorem na Vysoké škole obchodní v Praze, sociálně-demokratickým senátorem Národního shromáždění ČSR. Velmi se angažoval v družstevním hnutí, stal se prvním předsedou Svazu československých družstev a prezidentem Všeobecné družstevní banky.

JUDr. Rudolf Hotowetz se narodil v roce 1865 v Říčanech, zemřel v roce 1945, národohospodář, sekretář Obchodní komory, autor řady publikací právního charakteru. Po roce 1918 se zasloužil o organizaci Úřadu pro zahraniční obchod, v němž se stal v letech 1921 – 1924 ministrem a později komisařem Všeobecného penzijního fondu. V rámci své publikační činnosti se zaměřoval na právníké otázky politiky zahraničního obchodu.

JUDr. Otakar Klapka, narozen v roce 1891, od roku 1918 byl vedoucí úředník říčanské pobočky Okresního úřadu Praha – Žižkov. V letech 1939 – 1940 byl primátorem hlavního města Prahy. Byl významným představitelem domácího odboje proti fašismu, v roce 1940 zatčen a v roce 1941 nacisty popraven.

Podplukovník Karel Hybner byl dlouholetý říčanský občan, pracovník ministerstva národní obrany ČSFR, v době 2. světové války člen čsl. armádní jednotky letců v Anglii, účastník letecké bitvy o Anglii a bojů na západní frontě.

Ing. Dana Drábová - absolventka říčanského gymnázia, dnes předsedkyně Státního úřadu pro jadernou bezpečnost.

Říčanskí spisovatelé, novináři a literární kritici

Xaver Dub - vlastním jménem Václav Budínský, narozen 1875, zemřel 1937, řídicí učitel v Radošovicích. Napsal řadu básní, povídek a divadelních her zejména pro děti a zaměřené na problémy výchovy. K jeho nejvýznamnějším dílům patří „ Na přestavlkém mlýně“, „ Petrovští na Vojkově“, „ Milióny Dymiána Dalamánka“.

Stanislav Buňata - řídící učitel v Radošovicích od roku 1939. Psal divadelní hry pro mládež, které hrál a režíroval se žáky školy, s nimiž vystupoval i v okolních obcích. K nejznámějším patřily „Pro zdar naší osady“, „Píseň míru“, „U památné lípy“, „Majčička stůně“.

Vladimír Bezděkovský nebo V. J. Horský - vlastním jménem Vladimír Federman, nar. 1883, zemřel 1968, říčanský advokát. Psal poezii a hry pro mládež. Z poezie se staly nejznámější sbírky „Srdce vlasti“ a „Z mapy vymazána“, z her např. „Chata v pustině“, „Dva rody“, „Lidumilná společnost“, „Vládce podlesí“.

Bohuslav Květ - vlastním jménem František Havránek, nar. 1875, zemřel 1933. Říčanský učitel se zaměřil ve svém díle především na epiku, přírodní a intimní lyriku. Nejznámější jsou sbírky „Na vlnách neklidu“, „Když zraje ovoce“, „Ve chvílích nejtěžších“, v nichž jsou zachyceny autorovy krajinné impresy a životní vzpomínky.

Jan Grvít - vlastním jménem Jan Švinger, nar. 1907, zemřel 1939, autor básnických sbírek, románů a povídek. K nejznámějším dílům patří „Žena, která milovala“, „Atomy duše“.

Střešovák - vlastním jménem Jaroslav Mácha, nar. 1892, původně armádní meteorolog, později říčanský kronikář a knihovník. Ve své literární činnosti se zaměřil na hry pro mládež, povídky a humoresky publikované v různých časopisech. K nejznámějším dětským publikacím náleží „Krejčík – hrdina“, „Pojd'me spolu do cirkusu“, „Veselý biograf“.

PhDr. Jaroslav Janů - narozen 1908 v Říčanech, zemřel 1962. Studoval bohemistiku a germanistiku na UK v Praze a v Berlíně. Po studiích se stal středoškolským profesorem. Patřil k předním literárním historikům a kritikům. Věnoval se zejména rozborům děl Závady, Holana, Hrubína a dalších. Značnou pozornost věnoval mladým novodobým slovenským autorům.

Jaroslav Janovský - narozen 1911, říčanský občan, dlouholetý pracovník Československého rozhlasu jako dramaturg a autor rozhlasových her pro mládež. Za války napsal 5 společenských románů – „Alexandra“, „Neklidné dny“, „Stín ve větru“, „Návrat z plesu“ a „Zářivý cíl“ - o tvrdé cestě studenta za svým cílem. Je též autorem sbírky básní „O věčné touze“.

Marie Červenková - narozena 1930, občanka Říčan, absolventka pražské konzervatoře. Je autorkou řady básní a povídek v různých časopisech. Nejvíce ji

proslavila sbírka básní „ Óda na dláždění “a pásmo ve vinárně Viola „ Verše naboso“.

Jana Pohanková - narozena 1944, občanka Říččan, básnířka, publicistka, autorka řady fejetonů, povídek, básní a rozhlasových her. Z jejího díla jsou nejznámější sbírka básní „ Žena, nůše, píseň, kost “a rozhlasové hry „ Chůze střemhlav “, „ Ata – raktos “, „ Okružní jízda “a další.

Gustav Dubský - narozen 1868, radošovický občan, žurnalista , nakladatel a žurnalistický spolupracovník T. G. Masaryka.

Jan F. Šára – narozen 1935, dlouholetý říčanský občan, redaktor populárně – odborného časopisu Křídla vlasti. Je autorem řady článků o problematice leteckého sportu a o činnosti říčanského aeroklubu. Jeho nejznámější publikací je „ Abeceda sportovního létání “.

Ing. Ivo Petřík - narozen 1944, v Říčanech žije od roku 1976, absolvent Vysoké školy ekonomické. Od roku 1976 se profesionálně věnuje fotografování. Své fotografie vystavuje doma i v zahraničí. Patří k nejplodnějším českým fotografickým autorům. Knižně vydal publikace „ Obrazy z Himaláji “(1989), „ Příroda Severní Ameriky “ (1990) a další.

Jaroslav Lugs - narozen 1901, zemřel 1980, dlouholetý občan Říččan, pracovník Vojenského historického ústavu, světově uznávaný odborník na střelné zbraně a dějiny střelectví. Je autorem řady vědeckých a populárně-vědeckých publikací z oblasti bibliografie, knihovnictví, muzejnictví, vojenských dějin a dějin zbrojní techniky. Z jeho publikací uvádím alespoň „ Střelci a čarostřelci “.

F. H. Sabecký - vlastním jménem František Hartman, pokladník Okresní záložny v Říčanech. Psal povídky a fejetony do různých celostátních listů, zemřel v roce 1917.

František Tomáš Kozák - nar. 1886, zemřel 1955, v Říčanech žil od roku 1953, redaktor, spisovatel, dramatik. K jeho nejznámějším hrám patřily „ Sedlák Šolta “, „ Až pokvete hořec “, „ Rozřatý kruh “, „ Vítězství Pavla Víta “, „ Člověk se stínem “, „ O kosteleckém hadu “, „ Pan Hynek z Červené Hory “, „ Já mám koně “ a další. Jeho hry byly uváděny na jevištích různých pražských divadel (Národní, Vinohradské a další).

Josef Peterka - narozen 1944, absolvent říčanského gymnázia, básník a literární kritik. Z jeho děl patří k nejznámějším „ Místo u ohně “, „ Obrana přichozích “, „ Stopový prvek - láska “, „ Ekologie duše “, „ Autobiografie “ a další.

Lenka Vtípilová - absolventka říčanského gymnázia, povídkářka.

Eduard Maška - narozen 1900, občan Strašína (dnes součást Říčan), redaktor a spisovatel vědecko - populárních článků a statí jako např. „ Kainové dneška “, „Harmonické manželství “, „ Nové cesty k úspěchu “, „ Osobní zdatnost “ a další.

Milena Janečková - narozena 1929, zemřela 1996, novinářka, divadelní a výtvarná kritička, občanka nedalekého Vojkova.

Emil Fafek - narozen 1922, zemřel 1997, dlouholetý občan Kuří (dnes součást Říčan), fotograf deníku Mladá fronta dnes. Na mezinárodní světové soutěži World Press Photo v Holandsku získal uznání.

JUDr. Ing. MUDr. Otakar Březina - narozen 1919, působil v Říčanech v letech 1940 – 1954, kdy pracoval v říčanském Hospodářském družstvu. Z jeho publikační činnosti uvádím „ Úrazovost v lesním hospodářství “ (1975) a z beletrie „ Osmerák v Podlesí “ (1975).

Hanuš Špolc - narozen 1887, zemřel 1957, dlouholetý občan Říčan, který svoji tvůrčí činnost zaměřil na život železničářů, z něhož napsal asi 20 povídek, románů a divadelních her. Nejznámější z nich jsou „ Stanička “, „ Strojvůdce Livora “, „ Pán od dráhy “.

Adolf Velhartický - narozen 1882, vlastním jménem Adolf Waldman, dlouholetý říčanský občan a spisovatel.

Vědeční pracovníci a technici :

Prof. PhDr. Jiří Nosek - narozen 1919, profesor angličtiny a anglické literatury na filologické fakultě UK. Je autorem řady prací z oblasti teorie lingvistiky. Všem říčanským obyvatelům je znám jako věčně se usmívající sympatický a skromný pán s hlavou na stranu. Jeho otec Jaroslav Nosek byl dlouholetým ředitelem dívčí měšťanské školy v Říčanech.

Doc. RNDr. Olga Hálová, CSc. - rozená Vosecká, dlouholetá občanka Říčan. Významná čsl. fyzička přednášející na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze. Ve svém studiu se zabývala problematikou kvantové fyziky. Je autorkou řady vědeckých prací publikovaných doma i v zahraničí.

RNDr. Jiří Brdička – významný český ornitolog zabývající se především chovem dravých ptáků a jejich výcvikem pro potřeby sokolníků. Současně se staral

o poraněné ptáky, které léčil, ošetřoval a po vyléčení vypouštěl zpět do volné přírody.

Jaroslav Viktorin – narozen asi 1880, syn řídicího učitele Kamila Viktorina, strojní technik a elektrotechnik v ČKD a u firmy Křížík. Je autorem a konstruktérem razítkovacího stroje na poštovní složenky, který se v určitých adaptacích používá až do dnešních dob.

Akademik Prof. Ing. Eduard Hála, DrSc. – narozen 1919, zemřel 1989, přední československý fyzikální chemik zabývající se výzkumem fázových rovnováh, zejména rovnováhami kapalina – pára. V pozdějším období se věnoval rozpracování teoretických podkladů pro odsiřování kouřových plynů z tepelných elektráren. V roce 1958 odešel do Ústavu fyzikální chemie ČSAV, od roku 1964 až do své smrti pracoval v Ústavu teoretických základů chemické techniky ČSAV. V roce 1967 byl jmenován externím profesorem na ČVUT. V roce 1965 byl jmenován členem-korespondentem ČSAV a v roce 1981 akademikem ČSAV. Z jeho knižních publikací jsou nejvýznamnější učebnice „Fyzikální chemie I a II“ (1960 a 1966 – společně s doc. A. Reiserem), monografie „Kapalina – pára“ (1955), která byla přeložena do pěti světových jazyků, učebnice „Chemická termodynamika“ (1968) a „Úvod do statistické termodynamiky“. Vedle těchto knižních publikací je autorem řady původních prací uveřejněných v domácích i zahraničních odborných časopisech i četných přednášek na konferencích a sympoziích.

Akademika Hálu znali jeho říčanští vrstevníci jako výborného plavce a volejbalistu.

RNDr. Miroslav Bouchner – narozen 1927, v Říčanech působil až do roku 1949, absolvent Přírodovědecké fakulty UK v Praze, pracovník Výzkumného ústavu lesnického na Zbraslavi, významný český ornitolog, autor řady publikací z oblasti života zvířat, např. Atlasy ptáků, savců atd.

Říčanští podnikatelé a průmyslníci

Václav Krbec – nožíř, který přišel do Říčan v roce 1942 po zabrání území Sedlčanska pro potřeby německé armády. Zde založil malou nožířskou dílnu, kterou postupně rozšiřoval, do roku 1945 vytvořil menší závod, který se úspěšně prosazoval na trhu. Po ukončení 2. světové války se Krbec vrátil znovu do Sedlčan,

kde pokračoval ve své činnosti a založil zde v celé ČSR i v zahraničí známé družstvo KDS (Kovodružstvo Sedlčany) s širokým výrobním sortimentem nožířského zboží a řezacích nástrojů pro průmysl i domácnost.

Dr. Ing. Emil Kolben – narozen 1862, zemřel 1943, rodák z nedalekých Stránčic, pocházející z 9 sourozenců. Po absolvování strojnické a elektrotechnické fakulty ČVUT v Praze v roce 1887 odjel do USA. Zde pracoval v závodech General Electric jako asistent Thomase Alva Edisona.

V roce 1892 se vrátil do Evropy a pracoval jako hlavní inženýr u firmy Oerlikon v Curychu. V roce 1896 založil ve Vysočanech vlastní podnik Kolben na výrobu parních a vodních elektráren. V roce 1921 se spojil s Českomoravskou strojírnou a v roce 1927 i s továrnou Breitfield - Daněk na světoznámou firmu ČKD. V době okupace byla Kolbenova rodina nacisty pronásledována a její členové odvezeni do koncentračních táborů, kde všichni zahynuli. Sám Emil Kolben zahynul v Terezíně v roce 1943.

Jaroslav Mestek – majitel jediného obchodního domu v Říčanech. Zaměstnával 21 osob.

František Hofman – v roce 1907 založil Hofmanovu pilu. Tato pila dnes opět existuje.

V Radošovicích se usadili i někteří pražští velkoobchodníci, kteří si zde vybudovali vily, kde trávili volné chvíle nejenom se svými přáteli z okruhu významných osobností, ale i vedli obchodní jednání se svými obchodními partnery. Byli to například:

Kulík - majitel velkoobchodu KÁVA - KULÍK, který měl své filiálky ve většině větších českých měst.

Rudolf Pachtl - majitel velkoobchodu s cukrovinkami RUPA, jehož pobočky byly rovněž známy po celé republice. Také Rudolf Pachtl zde míval jako hosty umělce, spisovatele i politické představitele.

Michovský – majitel velkoobchodu s punčochami v Praze.

Říčanskí divadelní a filmoví představitelé

Oldřich Nový – narozen 1899, zemřel 1983, vynikající herec a režisér Karlínského hudebního divadla - operety. Radošovice si zamiloval již před 2.

světovou válkou, kdy zde trávil všechny volné chvíle u Jurečků spolu se svými hereckými přáteli. Po válce si tu postavil rekreační chatu, kde dožíval bohatý a plodný život. Do Říčan a Radošovic zval své kolegy, kteří zejména v době války pomáhali zdejším ochotníkům při přípravě inscenací náročných operet v přírodním divadle i na jevišti (Hana Vítová, Jára Pospíšil, Jiřina Štěpničková a další).

Jaroslav Vojta – narozen 1888, zemřel 1970, přední herec Národního divadla, další z významných pomocníků říčanského a radošovického ochotnického divadla. Strávil řadu hodin na jejich zkouškách jako režisér, poradce a někdy přímo jako herec (např. ve hrách „ Jan Výrava “ , „ Lucerna “ , „ Paličova dcera “ a dalších), kde nezištně předával říčanským a radošovickým ochotníkům své bohaté zkušenosti.

Jára Pospíšil – narozen 1905, zemřel 1979, člen Hudebního divadla v Karlíně. Významně pomohl říčanskému ochotnickému divadlu, zejména při inscenacích operet.

Vynikající ochotnické podněbí v Říčanech se stalo rozhodující při volbě životní dráhy některých říčanských občanů. Jde např. o Viktora Preise, Miroslava Masopusta, Moniku Hladovou, Kateřinu Hrachovcovou, Marcelu Martínkovou, Anetu Langerovou, Václava Kasalického.

Viktor Preiss – narozen 1947, v současné době člen činohry Národního divadla v Praze, předtím člen Městských divadel pražských a Divadla na Vinohradech.

V Říčanech vystudoval gymnázium. V průběhu svých studií na DAMU velmi aktivně pomáhal recitačnímu a divadelnímu kroužku na gymnáziu. Vedle vystupování na divadelních scénách vystupuje v řadě filmů a televizních inscenací.

Josef Pospíšil –narozen 1901, říčanský hodinář, přezdíváný „ říčanský Vlasta Burian “, kterého dokázal bravurně napodobovat při inscenacích jeho her. Byl členem radošovické „ Dramatiky “, kromě toho maloval obrazy se říčanskou tematikou.

Václav Kasalický – narozen 1924, říčanský rodák, v roce 1944 odešel ke kočovné divadelní společnosti Kaňkovského, která po roce 1945 zakotvila v Městském divadle v Mostě i s Václavem Kasalickým.

Kateřina Hrachovcová – narozena 1974, říčanská rodačka, která zde prožila své mládí. Po absolvování DAMU a svém angažmá v Městském divadle v Plzni,

kde se úspěšně uvedla ve hře „ Kristián II “, vystupuje v různých televizních inscenacích a seriálech. V roce 1999 se vrátila znovu do Říčan, kde žije i její sestra.

Monika Hladová – narozena 1960, říčanská občanka a rodačka. Po roce 1980 v souvislosti se svým studiem na DAMU, odchází do Prahy. Po absolvování DAMU, v roce 1982, se stává členkou Divadla E. F. Buriana a později členkou Divadla Pod Palmovkou. Známá je z inscenací „ Boženina služka “, „ Hořký podzim s vůní manga“, „ Oldřich a Božena “, „ Rudá Divuše “ a z četných televizních vystoupení a filmů.

Miroslav Masopust – narozen 1943, říčanský rodák pocházející ze známé říčanské ochotnické rodiny. Sám začínal s divadlem v Říčanech již v roce 1946. Po absolvování DAMU člen Městských divadel pražských, kde ztvárnil množství velkých i malých rolí. Říčanským ochotníkům pomáhá v jejich práci i v současnosti.

Marcela Martínková – narozena 1933, říčanská občanka až do roku 1952, kdy odchází na studium DAMU. Zde se úspěšně uvedla jako nadějná filmová herečka ve filmu „ Zítřka se bude tančit všude “, kde ztvárnila roli mladé slovácké dívčiny Rozárky. Pak se z politických důvodů odmlčela až do roku 1960, kdy však dostávala jen menší role. Byly to filmy „ Rychlík do Ostravy “, „ Hledá se táta “, „ Králíci ve vysoké trávě“, „ Ikárie XB-1 “. Po roce 1963 se znovu odmlčela na dalších 9 let a teprve v roce 1972 se znovu vrátila na stříbrné plátno ve filmech „ Zlatá svatba “, „ Velké trápení “, „ Případ mrtvých spolužáků “, „ Sázka na třináctku “, „ Jak napálit advokáta “, „ Když rozvod, tak rozvod “. V tomto období vystupuje v menších rolích také v televizi.

Říčany si oblíbila řada dalších významných pražských herců, kteří se zde trvale usídlili a přispívají k obohacení říčanského kulturního života jako např. **Václav Postránecký, Radek Brzobohatý, Petr Spálený, Miluška Voborníková.**

Říčanstí výtvarníci

Milada Trčková – narozena 1914, akademická malířka, absolventka VŠUP v Praze, malířka, grafička, ilustrátorka, jevištní výtvarnice. Učarovala jí krása

říčanské krajiny, když zde pobývala u svých přátel. Z této doby věnovala Říčansku desítky svých akvarelů.

Z říčanských malířů se zaměřili na krásy okolní krajiny zejména:

Zdeněk Uhlíř – narozen 1907, zemřel 1986, říčanský rodák. Na svých obrazech zachycoval především starou lidovou architekturu, starobylá zákoutí a všední město. Jeho obrazy starých Říčan zdobí ještě dnes řadu kanceláří Městského úřadu i Městského muzea.

František Salvátor Novák – narozen 1886, říčanský rodák, akademický malíř, portrétista, krajinář a restaurátor. Několik jeho obrazů s náboženskou tematikou věnovala jeho dcera říčanskému děkanskému úřadu (např. Panna Maria Růžencová, Hlava Krista).

Bohumír Tourek – akademický malíř, profesor výtvarné výchovy a češtiny na říčanském gymnáziu. Znamé jsou jeho obrazy s mořskou krajinou, motivy z okolí Říčan a portréty studentů.

Zdeněk Vávra – narozen 1962, říčanský občan, reklamní grafik, absolvent strojní průmyslovky založil v roce 1985 studio „ATELIER – 13“ propagující heslo firemního designu „ od vizitky až po řešení správní budovy “.

Prof. Emanuel Dítě – narozen 1862, zemřel 1944, profesor figurální tvorby a malby na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Studoval na AVU v Praze a na akademii v Mnichově. Autor obrazu „ Májová královna “ v kapli vychovatelny „ Olivovna “ v Říčanech z roku 1894, který namaloval v Římě. Dalším jeho obrazem v „ Olivovně “ je portrét zakladatele ústavu Aloise Olivy. Portrét jeho ženy Luisy Olivové, zde instalovaný, je od akademického malíře Václava Brožíka.

Karel Liebscher – narozen 1853, zemřel 1906, krajinář a ilustrátor, absolvent Akademie umění ve Vídni, maloval akvarely a oleje rovněž z Říčanska.

Václav Jansa – narozen 1859, zemřel 1913, krajinář a vedutista, absolvent Akademie umění ve Vídni. S Maroldem spolupracoval na panoramatu „ Bitvy u Lipan“ v pražské Stromovce. Také on věnoval část svého díla Říčansku a jeho okolí.

František Hradecký – narozen 1909, zemřel 1952, krajinář, který se zabýval též figurální tvorbou. S oblibou maloval předměstská zákoutí, prostředí kolotočů a cirkusů (např. obraz „ Před maringotkou “). Námětem jeho obrazů z Říčanska byly pohledy do Podskalí.

Josef Wenig – narozen 1885, zemřel 1939, malíř – ilustrátor (např., Malostranské povídky “ Jana Nerudy , „ České pověsti “ Adolfa Weniga apod.). Jako scénograf pracoval pro Vinohradské a Národní divadlo v Praze. I on hledal některé své náměty na Říčansku.

Z dalších mimoříčanských umělců zde hledali inspirace pro svá díla malíři **Lier, Hampejz, Šír, Pešek a Panuška.**

Hana Kölbllová – učitelka základní školy v Říčanech, zobrazovala svým osobitým kubistickým stylem různé říčanské motivy, zejména z Podskalí, grafickou technikou suché jehly.

Ing. Václav Černoهورský – narozen 1903, krajinář samouk. Zpracovával především motivy z říčanského okolí.

Vincenc Hehl – narozen 1901, zemřel 1977, radošovický rodák, krajinář, ilustrátor, malíř zátiší s květinami.

Ing. Pavel Gallo – malíř, v Říčanech působí od roku 1976.

Ota Hofmann – zemřel 1989, malíř a spisovatel, v Říčanech od roku 1976.

Eva Pokorná – narozena 1947, manželka prof. Karla Pokorného, absolventka Střední uměleckoprůmyslové školy v Praze, zabývá se tvorbou grafických značek a celkové firemní propagace.

Alice Pokorná – narozena 1972, dcera prof. Pokorného, absolventka Střední uměleckoprůmyslové školy v Praze, vyučuje výtvarnou výchovu na říčanském gymnáziu. Zabývá se i propagační grafikou.

Jaroslav Malák – narozen 1928, říčanský občan, absolvent střední grafické školy, karikaturista, spolupracovník Dikobrazu a Jiřího Trnky při tvorbě animovaných filmů „Bratři v triku“ a ilustrátor dětských knih.

Akademický sochař Theodor Lugs – narozen 1919, zemřel 2000, říčanský občan, grafik, malíř, sochař a keramik, který se zabýval především výzdobou exteriérů a interiérů.

Akademická sochařka Jitka Trčková – narozena 1945, pracovnice říčanského městského muzea, věnuje se tvorbě medailí zdobených polodrahokamy a scénickým výpravám amatérských loutkových divadel.

Jan Ulík – říčanský občan, umělecký řezbář. Pracoval převážně pro říčanský kostel. Jeho nejvýznamnější dílo jsou sochy sv. Prokopa a sv. Vojtěcha v kostele sv. Bartoloměje v nedalekém Březí (z r. 1777).

František Hofmann – narozen 1874, zemřel 1951, říčanský rodák, absolvent Uměleckoprůmyslové školy v Praze. Zaměřoval se především na práci se dřevem. Jeho unikátním dílem je plastika z dubového dřeva, která zdobí jeho hrob na říčanském hřbitově.

Akademický sochař Jaroslav Střeska – narozen 1923, zemřel 1964, absolvent VŠUP v Praze. Dlouhá léta dojížděl do Říčan ke svým přátelům. K jeho nejvýznamnějším pracím náleží zlacený znak hlavního města Prahy na Staroměstské radnici, totem pro Náprstkovo muzeum v Praze, pamětní deska pro pražský Most barikádníků a portréty zvířat pro zemědělské muzeum. Nejznámější jeho prací je restaurace Langweilova modelu Prahy z roku 1830, kterou provedl v roce 1962.

Představitelé hudebního života

Václav Bělohradský – působil v Říčanech v letech 1838 – 1856 jako správce zdejší obecné školy. Byl iniciátorem výstavby první dvoutřídní kamenné školy v Říčanech. V roce 1881 se stal prvním sbormistrem založeného pěveckého sdružení Jablonský. U svých žáků rozvíjel lásku k hudbě a zpěvu.

Josef Vach – narozen 1830, zemřel 1906, řídící učitel v blízkých Jažlovicích, vášnivý milovník hudby a zpěvu. Vedl pěvecký sbor kostela sv. Václava v Jažlovicích, kde byl také varhaníkem.

Jiří Wolf – narozen 1928, říčanský rodák, vynikající trumpetista, který začínal v tanečním orchestru Josefa Koudelky. Po nástupu vojenské služby se stal členem Armádního uměleckého souboru.

Vladimír Jirků – narozen 1936, zemřel 1969, říčanský rodák, vynikající saxofonista, který hrál nejprve v tanečních orchestrech Josefa Koudelky a Vladimíra Hůlky, později se osamostatnil a vytvořil vlastní taneční orchestr.

Josef Lacina – narozen 1887, zemřel 1947, říčanský hostinský, kapelník a skladatel taneční dechové hudby, zejména pochodů, polek, valčíků, ale i smyčcové hudby. Jeho díla byla vydávána tiskem.

Ladislav Votruba – kapelník Říčanského dechového tanečního orchestru v letech 1960 – 1970.

Zdeněk Mejšnar – kapelník Říčanského dechového tanečního orchestru v letech 1970 – 1980.

Ludvík Boháček – narozen 1880, říčanský občan, hudební skladatel, hudební kritik a dlouholetý ředitel Urbánkova hudebního nakladatelství. Velmi iniciativně pomáhal říčanským ochotníkům při jejich inscenacích, zejména při tvorbě hudebních doprovodů.

Další přední učitelé Základní umělecké školy v Říčanech :

Prof. Zdeněk Vaníček – narozen 1919, zaslužilý člen České filharmonie, vynikající flétnista. Na ZUŠ v Říčanech působil jako učitel od roku 1982. Jako dirigent Říčanského komorního orchestru pořádal v Říčanech obvykle 2 až 3 koncerty ročně.

Max Srbek – narozen 1912, zemřel 1981, říčanský občan, virtuos na lesní roh. Proslavil se doma (člen orchestrů Městského divadla v Plzni a Divadla na Vinohradech) i v zahraničí (člen orchestrů opery ve Lvově a Velké královské opery ve Varšavě a předních hudebních těles a orchestrů v New Yorku).

Dr. Václav Kubica – narozen 1926, zemřel 1992, říčanský občan, absolvent AMU, vynikající klarinetista, člen orchestru činohry Národního divadla v Praze. V hudební vědě čerpal své znalosti u prof. Mirko Očadlíka. Procestoval země Asie a Afriky, kde získal velmi cenné hudební materiály, které znamenaly pro pražský Orientální ústav velký přínos. Rozhlasové relace dr. Kubici z těchto cest měly u posluchačů velmi příznivý ohlas. Spolu se svojí manželkou dr. Boženou Kubicovou působil v Maroku a Iráku. Od roku 1987 působil na ZUŠ v Říčanech jako učitel hry na klavír a hudební výchovy.

Dr. Božena Kubicová – narozena 1927, říčanská občanka, absolventka AMU, vynikající klarinetistka (žačka prof. Vladimíra Říhy), držitelka 1. ceny ze soutěže STM, 1. ceny z mezinárodní soutěže Antonína Rejchy a řady cen zahraničních. Dva roky působila v Maroku jako sólistka symfonického rozhlasového orchestru v Rabatu a dva roky v Iráku jako sólistka Symfonického orchestru v Bagdádu. V Říčanech působila od roku 1981 na ZUŠ jako učitelka hry na klarinet a zobcovou flétnu. Vysoká profesní úroveň dr. Kubicové se promítala i do vysoké úrovně říčanských klarinetistů.

Rudolf Mošna – narozen 1928, zemřel 1998, říčanský rodák, odchovanec Tučkovy hudební školy. Absolvoval pražskou konzervatoř, byl vynikající saxofonista a klarinetista. Hrál v tanečních orchestrech Zdeňka Bartáka a Vlastimila Kloce, posléze zakotvil v orchestru Národního divadla, kde se vypracoval až na prvního klarinetistu.

Vladimír Hůlka – narozen 1932, zemřel 1991, říčanský rodák, odchovanec Tučkovy hudební školy, absolvent pražské konzervatoře. Po absolutoriu hrál nejprve v různých místních a pražských orchestrech. Později si vytvořil vlastní taneční orchestr. Po konkurzu do orchestru Národního divadla zde hrál na klarinet a později vystřídal na místě prvního klarinetisty Rudolfa Mošnu.

Zora Kovaříková – narozena 1931, říčanská rodačka, absolventka pražské konzervatoře, vynikající harfenistka, členka orchestru Národního divadla a České filharmonie. Působila též v Rakousku.

Josef Rezek – narozen 1889, zemřel 1969, říčanský rodák, vynikající violoncelista, který působil před 1. světovou válkou v různých vojenských kapelách. Po válce vstupuje v roce 1918 do nově vznikající Československé armády, kde hrál pod taktovkou Rudolfa Piskáčka. V armádě působil až do roku 1939.

Po druhé světové válce znovu vstoupil do Československé armády jako kapelník dechové hudby ministerstva obrany. Složil a vydal tiskem i na gramofonových deskách řadu populárních skladeb. Byl u zrodu Československého rozhlasu. Jeho díla jsou součástí programu Čsl. rozhlasu a fondu Supraphonu.

Václav Vačkář – narozen 1881, zemřel 1954, původem z nedalekých Dobřejovic, hudební začátky si začal osvojovat v říčanské hudební škole vojenského kapelníka Antonína Freislebena ještě před 1. světovou válkou. Václav Vačkář vyrostl ve velmi populárního písničkáře dechové hudby, kterou šířil se svým orchestrem nejenom po celých Čechách, ale i v cizině.

Alois Opel – Čechoameričan, v Říčanech asi od roku 1912, houslista, člen Bostonské filharmonie. Po návratu do Čech si postavil v Radošovicích vilku a soukromě vyučoval hře na housle.

Mgr. Josef Brázda – virtuos na lesní roh, absolvent Státní konzervatoře a Janáčkovy akademie múzických umění v Brně, člen orchestru Národního divadla v Praze, Královské opery v Kodani, Pražského komorního orchestru bez dirigenta, orchestru Hudebního divadla v Karlíně, vídeňského komorního souboru Hay-den

Sinfonietta Wien a úspěšně spolupracoval s Drážďanským komorním orchestrem. Je laureátem domácích i mezinárodních hudebních soutěží. V roce 1962 získal na mezinárodním festivalu Pražské jaro I. cenu.

Kromě činnosti hudební se věnuje též práci výtvarné, při níž se orientuje především na krajinářství a figurální malbu olejem a akvarelem. Od roku 1984 působí na ZUŠ v Říčanech jako učitel hry na lesní roh a zobcovou flétnu.

Jeho dcera Barbora Brázdová je členkou orchestru Hudebního divadla v Karlíně jako flétnistka.

Ladislav Simon – narozen 1929, říčanský občan, dirigent, skladatel, hudební teoretik a dramaturg. Absolvent pražské konzervatoře a AMU. Působil jako hudební redaktor Československého rozhlasu a Československé televize, dirigent a hudební dramaturg Divadla Na Vinohradech. V letech 1970 – 1991 působil jako dramaturg činohry, opery i baletu Národního divadla v Praze. Je autorem znělky Večerničku České televize, baletu „Jennifer“, který uvedlo s úspěchem i Národní divadlo v Praze. Jeho manželka Jana Simonová je známa jako režisérka pohádek pro děti v čsl. rozhlase i v televizi.

Jan Simon – říčanský občan, klavírní virtuos, který koncertoval v zahraničí, kde získával nejvyšší ocenění. Je docentem na vysoké škole v německém Lübecku. Koncertuje s řadou zahraničních orchestrů. Společně s našimi předními a zahraničními dirigenty je pravidelným účastníkem festivalu Pražské jaro. Je sólistou českého rozhlasu.

Petr Sinkule – říčanský rodák, další vynikající klarinetista, člen České filharmonie. Je bývalým žákem říčanské ZUŠ.

Rudolf Krause – od roku 1959 působil na ZUŠ v Říčanech jako učitel hry na klarinet. Sám byl vynikající klarinetista, vychoval řadu vynikajících absolventů, kteří získali mimořádná ocenění na nejrůznějších soutěžích a výborně se uplatnili při dalším hudebním studiu.

O celkově dobré práci říčanské ZUŠ svědčí to, že v současné době pokračuje úspěšně ve studiu na konzervatořích a jiných uměleckých školách sedm jejích absolventů - Eliška Pospíšilová (klarinet), Martina Pospíšilová (klavír), Jan Ježek a Pavel Martínek (bicí nástroje), Tomáš Chlad (pozoun), Viktor Dekoj (lesní roh) a Marie Kroužková (flétna).

Řičanští sportovci

Jiří Studnička – narozen 1927, zemřel 2002, říčanský rodák. Za SK Řičany hájil jejich branku až do svého odchodu na vojenskou službu do Litoměřic, kde hájil barvy tehdejšího Posádkového domu armády Litoměřice jak fotbalového, tak i hokejového oddílu. Po skončení vojenské služby zakotvil v SCHZ Lovosice.

Sláva Prošek –narozen 1931, říčanský rodák, další vynikající brankář SK Řičany odkud přešel nejprve do ligového SONP Kladno a odtud do ligových VSŽ Košice. Po čase se znovu vrátil do SONP Kladno a do Řičan.

Zdeněk Vlk – narozen 1923, vynikající levé křídlo SK Řičany, přešel do ligové SK Slavie Praha, kde se stal členem národního mužstva. Po ukončení své činnosti v SK Slavie odešel do ligových SK Teplice.

Ivo Viktor – narozen 1942, dlouholetý vynikající brankář Dukly Praha a mnohonásobný reprezentant ČSSR, mistr Evropy z roku 1976, zasloužilý mistr sportu (1973) a vícenásobný držitel titulu fotbalista roku (1972 – 1976).

Dalším velmi úspěšným celkem je **oddíl bojových umění Taekwon – Do**. Jde o relativně velmi mladý oddíl, který dosahuje v celorepublikových soutěžích a na mezinárodním poli pozoruhodných výsledků.

Petra Bláhová – mistryně Evropy v roce 2002, stříbrná medailistka z mistrovství světa 2002.

Vladimír Machota - čtyřnásobný mistr Evropy v letech 2000 – 2003, stříbrný medailista z mistrovství světa v roce 2002.

Tomáš Lehovec – mistr Evropy v roce 2002.

Jakub Novotný – stříbrná medaile z mistrovství Evropy v roce 2002 a bronzová medaile z roku 2004.

Lukáš Maršálek – držitel bronzové medaile z mistrovství Evropy 2002 a stříbrné medaile z roku 2004.

Jakub Kubát – držitel bronzové medaile z mistrovství Evropy z roku 2002.

Jakub Váňa – držitel stříbrné medaile z mistrovství Evropy z roku 2004.

Další nejrozšířenější sport, hokej, byl v Říčanech velmi populární a jeho největším úspěchem byl postup do 1. ligy. Nejvýznamnějšími reprezentanty říčanského hokeje byli:

Václav Bubník – hráč SSC Říčany. V roce 1948 odešel do VŽKG Vítkovice, kde působil nejprve jako hráč a později jako trenér.

František Stárek – hráč SSC Říčany. Odtud odešel na vojenskou službu do armádního celku ATK Praha a stal se i členem širšího reprezentačního výběru ČSR. Byl výborný hokejista, ale i velmi dobrý fotbalista. Hájl barvy Říčan. Jeho slibnou sportovní kariéru předčasně ukončila havárie na motocyklu s dalším výborným fotbalistou Josefem Čermákem.

Josef Vojtěch – narozen 1933, říčanský rodák, hráč ligového mužstva Sparta Praha a člen širšího výběru národního mužstva. Po ukončení aktivní činnosti se věnoval v Říčanech činnosti trenérské jak v oddílu kopané, tak i hokeje.

Tabulková příloha

Zaměření jednotlivých tabulek v tabulkové příloze :

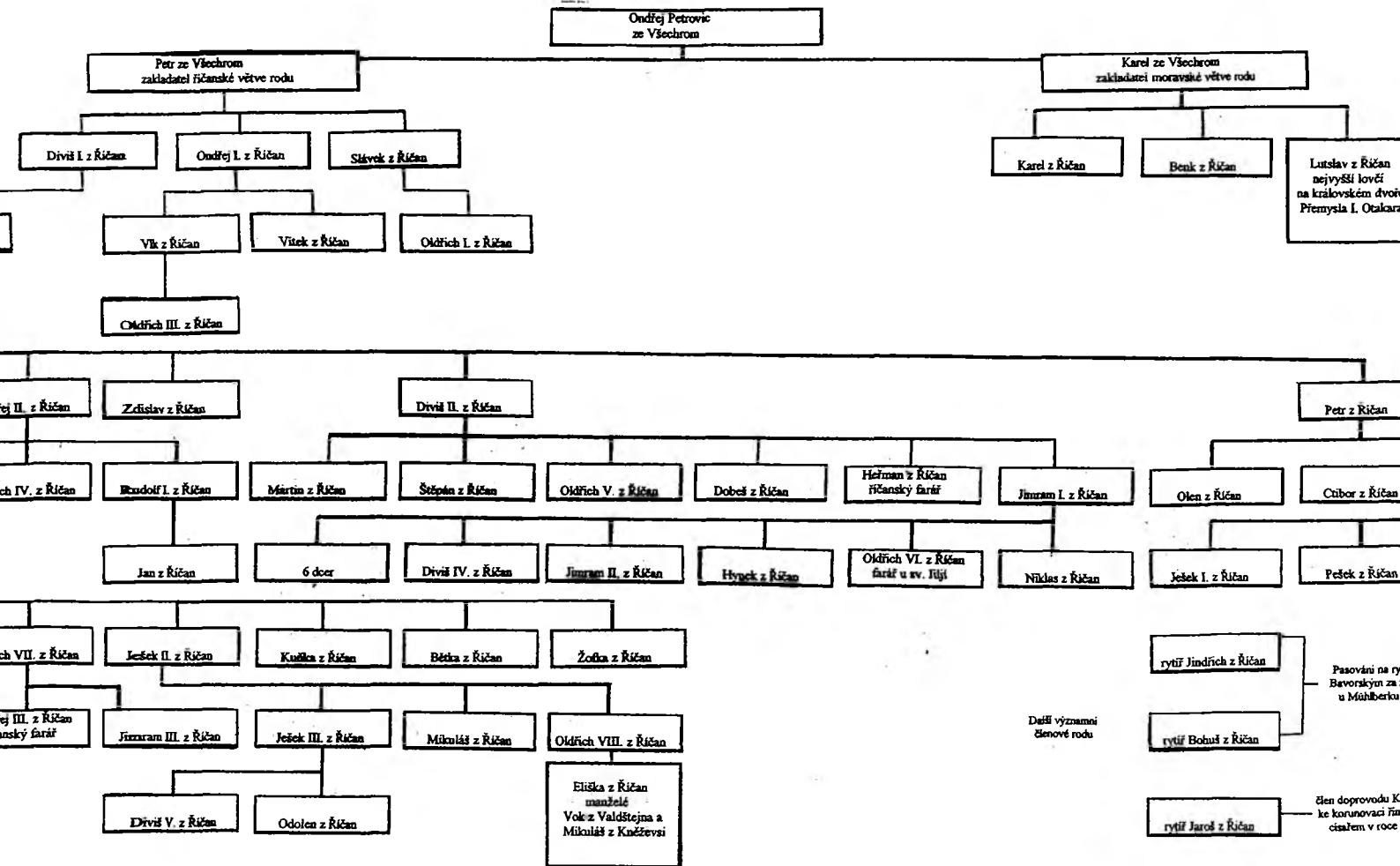
Tabulka č. 1	Posloupnost pánů z Říčan na Říčanech
Tabulka č. 2	Rodové schéma pánů z Říčan z období 1187 – 1420
Tabulka č. 3	Rodové schéma pánů ze Smiřic
Tabulka č. 4	Posloupnost vlády pánů ze Smiřic na Říčanech
Tabulka č. 5	Rodové schéma pánů z Lichtenštejna a Savojských
Tabulka č. 6	Posloupnost vlády Lichtenštejnů na Říčanech
Tabulka č. 7	Přehled událostí v Říčanech do roku 1848
Tabulka č. 8	Přehled událostí v Říčanech od roku 1848 do roku 1914
Tabulka č. 9	Přehled rychtářů, starostů, primasů a předsedů MěNV
Tabulka č. 10	Vývoj říčanského školství do roku 1905
Tabulka č. 11	Vývoj organizačního uspořádání školství od roku 1905
Tabulka č. 12	Vývoj veřejného školství od roku 1905
Tabulka č. 13	Základní školství v Říčanech II. – Radošovicích
Tabulka č. 14	Přehled rozvoje mateřských škol a učňovského školství
Tabulka č. 15	Rozvoj základního uměleckého školství a zvláštní školy
Tabulka č. 16	Soukromé školství v Říčanech
Tabulka č. 17	Rozvoj soukromého školství po roce 1990
Tabulka č. 18	Bibliografie prof. K. V: Buriana
Tabulka č. 19	Schéma rodokmenu potomků B. Němcové

Tabulka č. 1

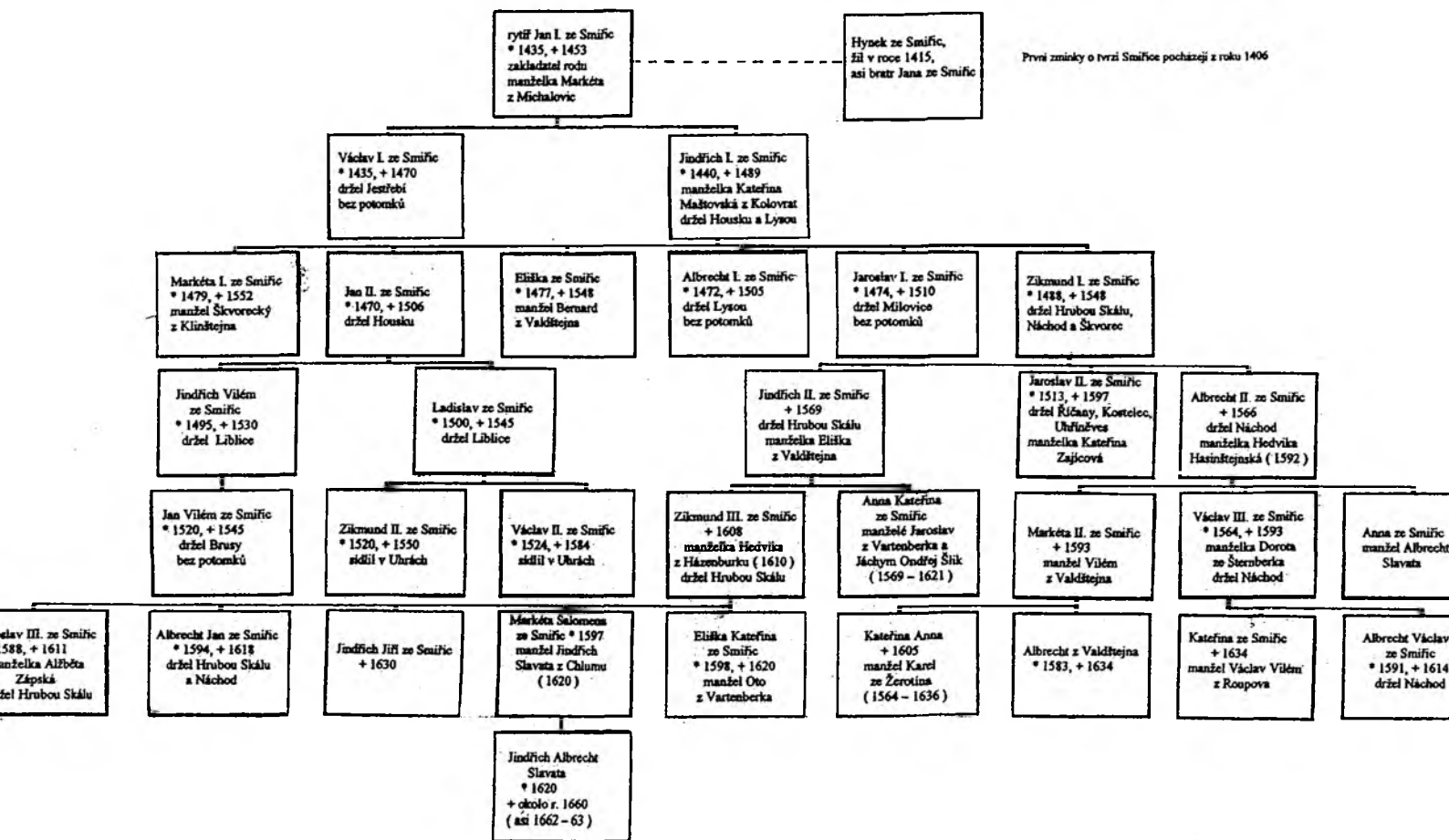
Posloupnost pánů z Říčan na Řičanech

Petr ze Všechrom a Říčan- zakladatel rodu	1187 - 1250
Ondřej I. z Říčan	1250 - 1300
Oldřich III. z Říčan	1300 - 1325
Diviš II. z Říčan	1325 - 1349
Jimram I. z Říčan	1349 - 1380
Diviš IV. z Říčan	1380 -1420

Tabulka č. 2
Rodové schéma pánů z Říčan z období 1187 - 1420

Tabulka č. 3
Rodové schéma pánů ze Smiřic

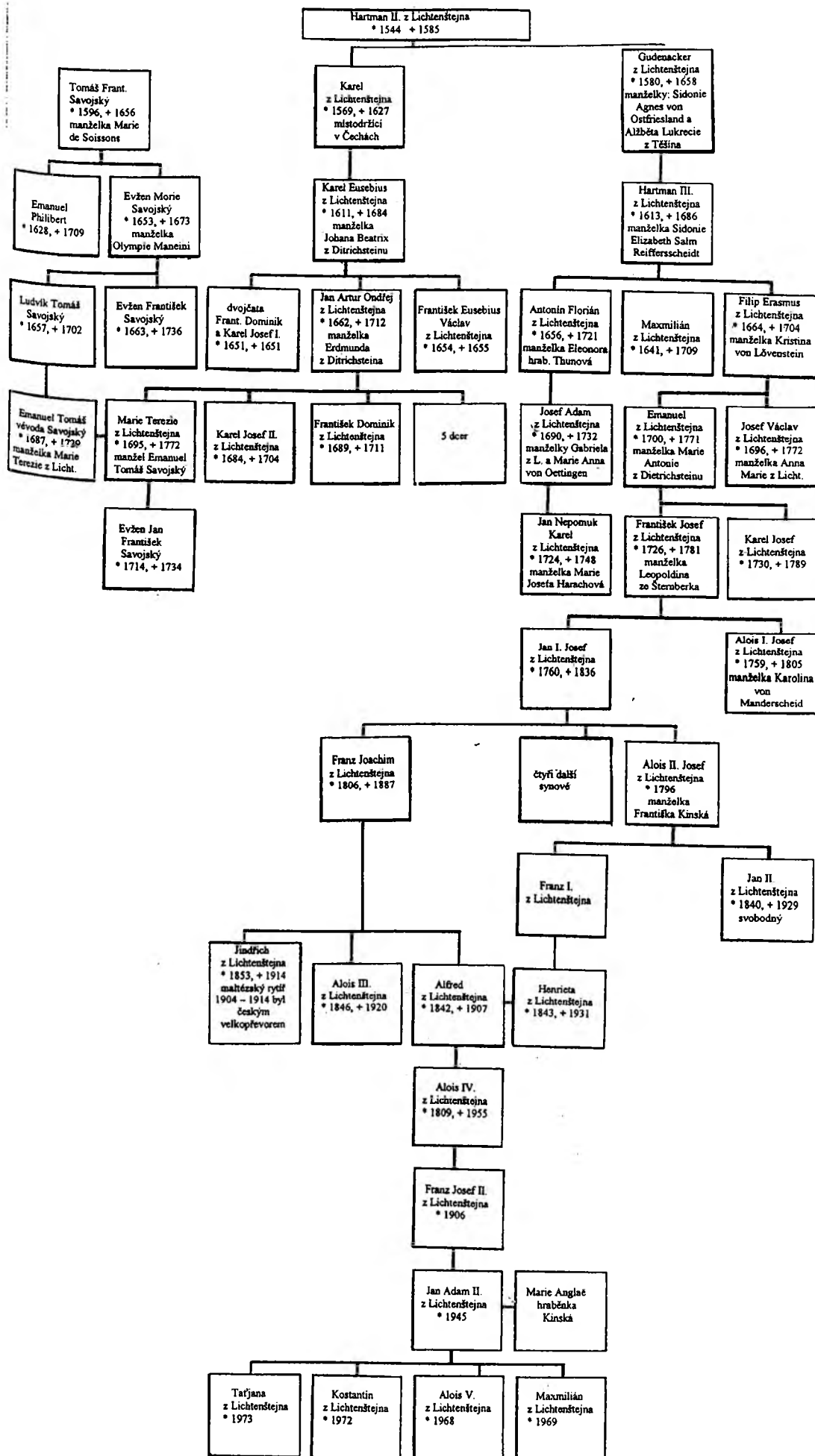

Tabulka č. 4

Posloupnost vlády pánů Smiřických ze Smiřic na Říčanech

Jaroslav II. Smiřický ze Smiřic	1572 - 1597
Zikmund III. Smiřický ze Smiřic	1597 - 1608
Jaroslav III. Smiřický ze Smiřic	1608 - 1611
Albrecht Václav Smiřický ze Smiřic	1611 - 1614
Albrecht Jan Smiřický ze Smiřic	1614 - 1618
Markéta Salomena Slavatová rozená Smiřická	1618 - 1621

Tabulka č. 5
Rodové schéma pánů z Lichtenštejna a Savojských

Tabulka č. 6

Časová posloupnost vlády pánů Lichtenštejnů z Lichtenštejna na středočeském panství
Kostelec nad Č. Lesy - Říčany – Uhřetěves

Karel Lichtenštejn z Lichtenštejna – místodržící v Čechách	1622 - 1627
Karel Eusebius z Lichtenštejna	1627 - 1684
Česká královská komora českého krále Ferdinanda III.	1654 - 1655
Jan Adam Ondřej z Lichtenštejna	1684 - 1712
Antonín Florián z Lichtenštejna - oficiální držitel	1712 - 1717
Marie Terezie Savojská – skutečný držitel	1712 - 1772
František Josef z Lichtenštejna	1772 - 1781
Alois I. Josef z Lichtenštejna	1782 - 1805
Jan I. Josef z Lichtenštejna	1805 - 1836
Alois II. Josef z Lichtenštejna	1836 - 1858*
Jan II. z Lichtenštejna	1858 - 1929
Alois IV. z Lichtenštejna	1929 - 1958**

*do roku 1848 držel Alois II. Josef celé panství, ale po zrušení nevolnictví, kdy města a obce získala svobodu spravoval až do roku 1858 pouze své statky
** po 2. světové válce byl majetek Lichtenštejnů v Čechách zkonfiskován

Tabulka č. 7

Přehled nejdůležitějších událostí v Říčanech do roku 1848

Rok	událost
Kolem roku 1200	- získal Říčany s hradem darem od krále Přemysla I. Otakara Petra ze Všechrom, zakladatel rodu pánů z Říčan
Okolo roku 1250 - 60	- založení nového mocnějšího hradu Ondřejem I. z Říčan
1350 - 1360	- vznik pražské diecéze a říčanského děkanátu
1420	- založení triviální školy v Říčanech
1420 - 1485	- dobytí říčanského hradu Žižkou a pražany
1485 - 1544	- Říčany v držení pražského města
1544 - 1572	- Říčany v držení Trčků z Lípy
1565	- výstavba první říčanské radnice
1572 - 1622	- Říčany v držení Smiřických ze Smiřic
1575	- povýšení Říčan na město císařem Maxmiliánem II.
1622 - 1848	- Říčany v držení pánů z Lichtenštejna
1628 a 1629	- dal Karel Eusebius z Lichtenštejna ulít zvony Petra a Pavla pro říčanský kostel
1653	- opraven kostel, obnovena škola, městská rada a jarmarky, zahájen proces rekatolizace obyvatel
1671	- postavena druhá říčanská radnice
1673	- zbořena první říčanská radnice
1707	- obnovena říčanská farnost (od roku 1624 byla spojena s farností Uhříněves)
1708	- ustavení říčanských cechů
1712 - 1772	- vláda Marie Terezie Savojské
1719	- přestavba říčanského kostela v barokním stylu
1733 - 1734	- stavba třetí říčanské radnice, oprava školy
1748	- potvrzení městských privilegií vydaných císařem Maxmiliánem II. z roku 1575, zřízení městského dvora a rozšíření městských cechů císařovnou Marií Terezií
1755 a 1789	- opětovné opravy říčanské školy
1755	- školská reforma Marie Terezie Savojské
1830	- založen chudobinec pro 10 osob
1830	- zakoupen zvon Václav pro říčanský kostel
1844	- zahájena stavba nové patrové školní budovy

Tabulka č. 8.

Přehled nejvýznamnějších událostí v Říčanech od roku 1848 do vypuknutí první světové války v roce 1914.

Rok	událost
1848	- zrušení roboty a osvobození měst a obcí od poddanské vrchnosti
1849	- volba prvního starosty města
1850	- epidemie cholery (umřel i říčanský farář Wagenknecht) 1850
	- zřízen Okresní soud Říčany
1852	- zahájena stavba budovy Okresního soudu a Berního úřadu Říčany
1855	- zřízen politicko-správní okres Říčany
1856	- první ochotnické představení v Říčanech (název představení literární údaje neuvádějí)
1856	- tyfová epidemie při níž umřelo asi 65 lidí, mezi nimi i řídící učitel Václav Bělohradský
1863	- založena Okresní hospodářská záložna
	- založena Společenská spořitelna okresu říčanského
	- přistaveno nové patro na říčanské faře
1864	- zahájena výstavba nové (čtvrté) říčanské radnice
1866	- válka prusko-rakouská
	- epidemie cholery
	- 17. 7. zajati v Říčanech pruskými vojáky poslanci Zemského sněmu František Palacký a Ladislav Rieger
1868	- založena Čtenářská beseda a městská knihovna
1869	- zřízen obecní dům pro chudé - pastouška
1870	- první pokus o založení jednoty Sokol v Říčanech
	- založen Okresní hospodářský spolek
	- zahájeno železničního spojení Praha – Benešov
1873	- založen Spolek říčanských řemeslníků
1874	- postavena první přízemní říčanská železniční stanice
	- založen dobrovolný hasičský sbor
	- otevřen nově postavený Okresní chorobinec s kapacitou 45 lůžek
	- založena Okresní záložna v Říčanech
1881	- založen Pěvecký sbor Jablonský a Říčanská filharmonie
1882	- založena říčanská odbočka Čsl. červeného kříže
1885	- založeno Obchodní gremium v Říčanech
1887	- založena Učitelská jednota Budeč v Říčanech
1888	- zřízena Okresní nemocenská pokladn
1890 a další	- vznik a rozvoj říčanské rekreační oblasti
1891	- založen moderní zahradnický velkozávod Thomayerka
1892	- založen odbor Severočeské jednoty
1893	- výstavba hotelu Pávilon
1894	- přístavba patra na stávající železniční stanici
1896	- zahájena výstavba Olivovy vychovatelný pro opuštěnou a zanedbanou mládež Prahy

pokračování tab. č. 8

Rok	událost
1896	- druhý pokus o založení jednoty Sokol
1896	- zahájena výstavba silnice ze středu města k Olivovně
1898	- přístavba patra u Okresního chorobince a zvýšení jeho kapacity na 100 lůžek
1898	- stavba jatek a okresní vyvařovny
1901	- zahájena novogotická přestavba kostela sv. Petra a Pavla
1901	- založen okrašlovací spolek pro Říčany a Radošovice
1901	- založen sportovní klub SK Říčany – oddíl kopané
1902	- založena Dělnická vzdělávací beseda „ Havlíček “
1903	- založeno lázeňské družstvo a výstavba koupaliště (bazénu) v Olšánkách
1904	- výstavba hotelu Monopol
1904	- založeno první radošovické koupaliště (bazén)
1906	- zahájena výstavba nové dvoupatrové školní budovy v Říčanech
1906	- otevřena měšťanská chlapecká škola
1906	- založen okresní vzdělávací odbor
1907	- výstavba Pálkova hotelu Amerika
1907	- výstavba lesní čajovny a sáňkové dráhy
1908	- otevřena nová školní budova v Říčanech
1908	- zřízeno říčanské městské muzeum
1912	- instalace veřejného osvětlení na náměstí a v ulici K Nádraží
1912	- zahájena přístavba chlapecké měšťanské školy
1913	- zahájena výstavba Okresního domu jako sídla Okresního úřadu v Říčanech .

Tabulka č. 9.

Přehled rychtářů, primasů, starostů, předsedů MěNV v Říčanech od roku 1510 až do současnosti

První zmínky o samosprávě Říčán pocházejí již z roku 1435, kdy měl rychtář řešit spor mezi občanem Maříkem a jeho nevěstou Dorotou.		
Rok	jméno	funkce
1510	Král	rychtář
1628	Pavel Roštek	rychtář
1629	Trojan Kolovratský	rychtář
Údaje z období po husitských válkách v dostupných materiálech zcela chybí až po dobu pobělohorskou a první zmínky o samosprávě pocházejí až z roku 1651.		
1651	Jan Kavka	rychtář
1653	obnoven konšelský úřad v jehož čele stojí	primas
1654	Matěj Svoboda	primas
1672	Jakub Morarius Kolovratský	hejtman
1668, 85 a 89	Jan Hladík	primas
1691, 94 a 96	Tomáš Čermák st.	primas
1692 a 93	Matěj Chmel	primas
1701 - 1709	Václav Meloun	primas
1718 - 1723	Václav Meloun	primas
1709 - 1718	Jiří Hladík	primas
1728 - 1737	Jiří Hladík	primas
1723 - 1724	Karel Částek	primas
1724 - 1728	Jan Janoušek	primas
1737, 1740, 1742, 1749, 1750	Tomáš Budil - stavitel	primas
1759 - 1760	Jan Šubrt	primas
1760 - 1770	Václav Budil	primas
1770 - 1776	Jan Smolík	primas
1770	Matěj Železný (jako zastupující primas)	primas
1776 - 1790	Jiří Šubrt	primas
1790 - 1802	Jiří Kalina	primas

pokračování tab. č. 9

Rok	jméno	funkce
1802 - 1807 1807	Matěj Jan Čech Jan Vaněk	primas primas
Údaje od roku 1807 až do roku 1848 se nepodařilo získat.		
1848 - 1856	Václav Houžvička	starosta
1856 - 1861	Jan Rieger – mydlář	starosta
1861 - 1865	Václav Meloun	starosta
1865 - 1883	František Kratochvíl	starosta
1883 - 1896	Václav Novotný	starosta
1896 - 1905	Karel Klíma	starosta
1905 - 1911	Václav Medřický- zemědělec	starosta
1911	MUDr. Jan Hrdlička	zast. starosta
1911 – 1919	Josef Kohout-přednosta želez. stanice Říčany	starosta
1919 - 1920	JUDr. Václav Černý	starosta
1920 - 1930	Eduard Čížek	starosta
1930 - 1935	Alois Jarolím	starosta
1935	Josef Štěpánek	starosta
1935 - 1936	Karel Hertl	vlád. komisař
1936 - 1939	Jindřich Hofta	starosta
1940	Ladislav Hynek	vlád. komisař
1940 - 1944	Jan Hanousek	vlád. komisař
1944 - 1945	JUDr. Josef Machálek	vlád. komisař
1945 - 1946	MUDr. Jan Rýdl	předseda MNV
1946 - 1948	Jindřich Hofta	předseda MNV
1948 - 1950	Josef Franěk	předseda MNV
1950 - 1952	Adolf Holý	předseda MNV
1952 - 1956	Viktor Stárek	předseda MNV
1956 - 1961	František Libra	předseda MNV
1961 - 1962	Václav Moudrý	předseda MNV
1962 - 1971	Zdeněk Schneider	předseda MNV
1971 - 1976	Václav Drtina	předseda MNV
1976 - 1986	Marie Kavalírová	předseda MNV
1986 - 1989	Oldřich Slavotínek	předseda MNV
1990 - 1994	Jaromír Jech	starosta
1994 - 2002	František Vrba	starosta
2002 - dosud	Ing. Adriena Mrázová	starosta

pokračování tab. č. 9

Starostové a předsedové MNV Radošovice od roku 1895 až do roku
1953, kdy došlo ke sloučení obce s Říčany

Rok	jméno	funkce
1895 - 1907	Jan Roček	starosta
1907 - 1913	Josef Cibulka	starosta
1913 - 1919	Josef Hozman	starosta
1919 - 1927	František Polák	starosta
1927 - 1931	Karel Rybka	starosta
1931 - 1935	František Polák	starosta
1935 - 1939	Josef Stupecký	starosta
1939 - 1945	Josef Mraček	starosta
1945	Václav Vykus	předseda MNV
1945 - 1949	Karel Lanc	předseda MNV
1949 - 1953	Pavel Sekeráš	předseda MNV

Tabulka č. 10

Vývoj říčanského školství od nejstarších dob do roku 1905

<p>Podle některých historických pramenů byla první škola v Říčanech pravděpodobně již v období vlády krále Václava I. (1230 - 1253) nebo Přemysla II. Otakara (1253 - 1278). První písemné doklady jsou až z roku 1380, kdy působily triviální farní školy.</p>		
<p>Česká triviální farní škola v Říčanech</p>		
Období	představitel školy	poznámka
1380 1653-1673	rektor Martin uč. Jiří Kořínek - správce školy	<p>ve smolných knihách jsou uváděni i další kantoři – Lukáš Bernard Jeřábek (1692), Samuhel Bohemus (1693 – 94), Jan Šípek (1702), Vít Janda (1703 – 04) - šlo pravděpodobně o učitelské pomocníky učitele Bíbra</p>
1673-1691 1691-1708	uč. Bílek - správce školy uč. Adam Bíbr - správce školy	
1708-1719	uč. Matouš Lebeda - správce školy	
1719-1745	uč. Jiří Fider – správce školy	
1745-1774	uč. Frant. Antonín Růžička –správce školy	
1774-1787	uč. Frant. Josef Knobloch správce školy	
<p>Obecná škola v Říčanech do roku 1905</p>		
1787-1807 1807-1838 1838-1856	farář František Braun správce školy říd. uč. Josef Procházka říd. uč. Václav Bělohradský	<p>počátek stavby nové školy v roce 1842, v době výstavby školy se učilo v domku říd. učitele Bělohradského Na hradě-nová škola vysvěcena v roce 1844 jako dvoutřídni. Od roku 1855 až do roku 1871 se škola vrátila znovu pod církevní dozor.</p>

pokračování tab. č. 10

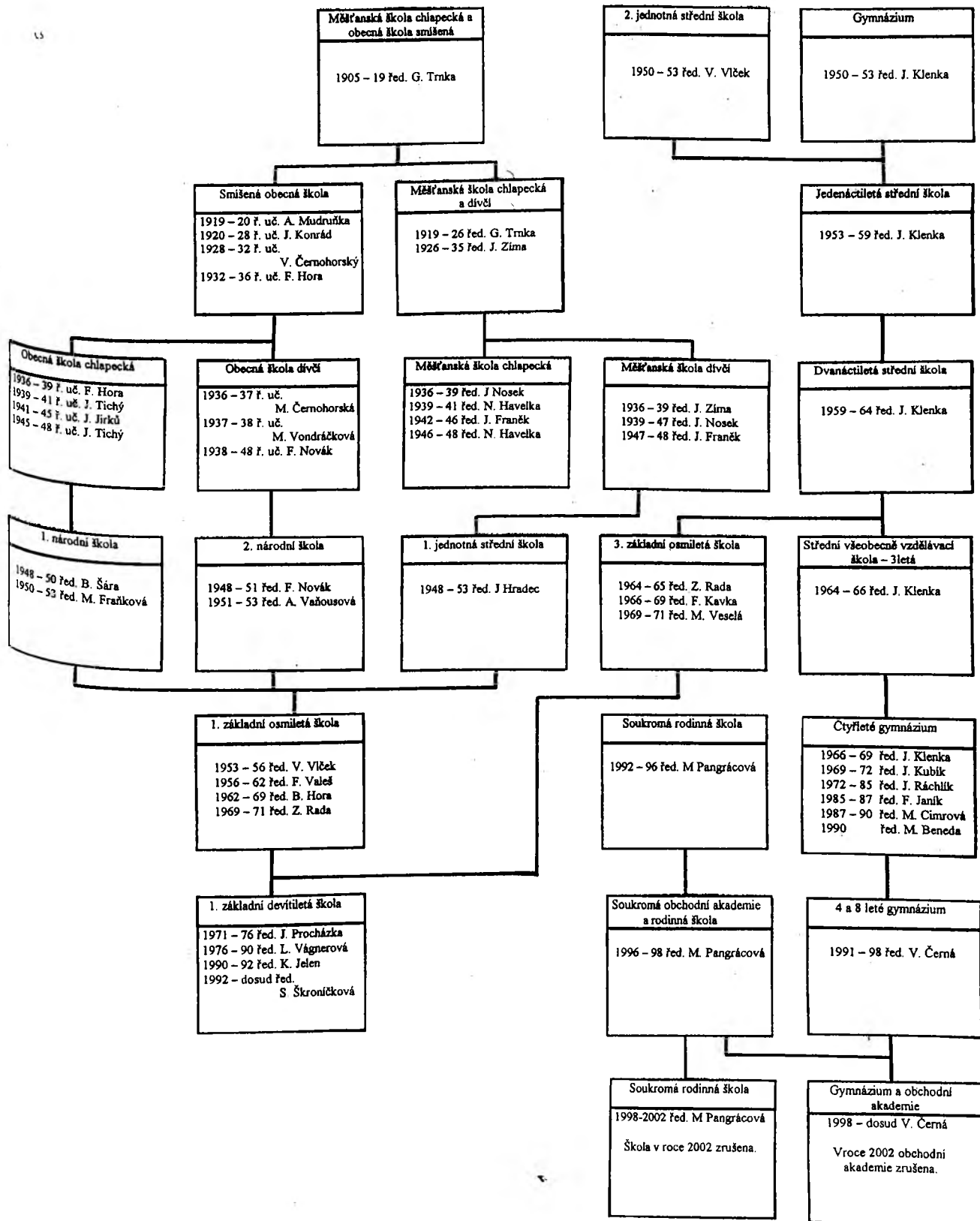
1856-1877	říd. uč. Antonín Bukvic	Definitivní oddělení školy od církve se uskutečnilo od roku 1872 zákony z let 1867
1877-1904	říd. uč. Kamil Viktorin	<ul style="list-style-type: none"> - od roku 1871 byla škola trojtřídní a od roku 1875 čtyřtřídní - od roku 1878 byla škola pětitřídní - v roce 1890 se k obecné škole přidružila Pokračovací škola průmyslová a v roce 1892 Hospodářská škola pokračovací, která zanikla v roce 1897 pro nedostatek žáků, znovu otevřena byla v roce 1905
1904-1905	říd. uč. Alois Mudruška	

Tabulka č. 11

Vývoj organizačního uspořádání říčanského základního školství od roku 1905

Rok	organizační uspořádání
1905	- založena Měšťanská chlapecká škola a spojena s obecnou školou bez řídícího učitele
1910	- při Měšťanské chlapecké škole v Říčanech založena první mateřská škola, která však pro nedostatečný zájem po dvou letech zanikla
1919	- oddělení měšťanské školy chlapecké od obecné školy a založení Měšťanské školy chlapecké a dívčí a Obecné školy smíšené
1935	- rozdělení měšťanské školy na chlapeckou a dívčí
1936	- rozdělení Obecné školy smíšené na Obecnou školu chlapeckou a dívčí
1950	<ul style="list-style-type: none"> - ukončena výstavba nové školní budovy na Komenského náměstí, v níž zahájilo svoji činnost říčanské čtyřleté gymnázium a kde bylo současně umístěno i několik tříd 1. národní školy v Říčanech - vytvoření národní školy spojující měšťanskou a obecnou školu - vznik 1. národní školy chlapecké a 2. národní školy dívčí - zanikl typ čtyřletých gymnázií, v roce 1953 je nahrazen jedenáctiletou střední školou zahrnující jak dosavadní gymnázium, tak i národní školu
1953	- v Říčanech došlo ke spojení 1. a 2. národní školy a vytvoření 1. osmiletky v Říčanech, 2. osmiletky v Radošovicích a 3. osmiletky v budově gymnázia
1959	- přeměna jedenáctiletky na dvanáctiletku
1964	- přeměna dvanáctiletky na trojtřídní Střední všeobecně vzdělávací školu, z nižšího stupně vytvořen samostatný subjekt 3. základní osmiletá škola
1971	- došlo ke spojení 1. a 3. osmiletky a žáci 3. osmiletky opustili budovu gymnázia

Tabulka č. 12
 Vývoj veřejného školství v Říčanech od roku 1905

Tabulka č. 13

Základní školství v Říčanech II. - Radošovicích

Obecná škola smíšená v Radošovicích
1906-1907 - říd. uč. Karel Bíma
1907-1935 - říd. uč. Václav Budínský
1935-1936 - říd. uč. Jan Pešek
1936-1939 - říd. uč. Josef Palla
1939-1948 - říd. uč. Stanislav Buňata

Pobočka říčanské měšťanské školy v Radošovicích
Dočasným řízením pověřen odborný učitel Josef Jirků 1946-1948

Národní škola smíšená v Radošovicích
1948-1953 říd. uč. Stanislav Buňata

Jednotná střední škola v Radošovicích
1948-1950 - řed. Václav Zdeněk
1950-1951 - řed. Jaroslav Stryal
1951-1953 - řed. Rudolf Horný

2. osmiletá střední škola v Radošovicích
1953-1954 - řed. Karel Černý
1954-1958 - řed. Jan Karták
1958-1971 - řed. Jan Procházka

2. základní devítiletá škola v Radošovicích
1971-1981 - řed. Marcela Veselá
1981-1987 - řed. Marie Svitáková
1987-1992 - řed. Marie Michlová
1992-2002 - řed. Pavel Špaček
2002-dosud - řed. Marie Lejčková

Tabulka č. 14

Přehled rozvoje mateřských škol a učňovského školství v Říčanech

Mateřské školy	Učňovské školy	
	průmyslové	zemědělské
<p>První mateřská škola v Říčanech byla založena již za ředitele G.Trnky v r.1910, ale v roce 1912 byla zrušena pro nedostatečný zájem</p> <p>Další 1. mateřská škola v Říčanech vznikla až po 2. světové válce v roce 1947 v konfiskované Plischkově vile, stravování od r.1950 v roce 1957 škola přeložena do nově vybudované školy v Olivově ulici, která je v roce 1991 zrušena a dána k dispozici 1. ZŠ v Říčanech</p> <p>2. mateřská škola v Radošovicích vzniká v roce 1946 v konfiskované vile Edita v roce 1953 je přeložena do adaptované vily Estancia v Benešově ulici v roce 1976 přístavba 2 tříd v roce 1979 další rozšíření o 2 třídy v současné době jsou na školu uplatňovány restituční nároky</p> <p>3. mateřská škola-Sluníčko v Štefánikově ulici, vybudovaná v roce 1978</p> <p>4. mateřská škola v ulici Na Kavčí skále (u Olivovny) vybudovaná v roce 1980</p>	<p>1890-založena Hospodářská škola průmyslová při obecné škole-správce školy 1890-1905 Kamil Viktorin. Později byla škola přejmenována na pokračovací školu živnostenskou 1905-1919 správce školy Gustav Trnka V roce 1920 přejmenována na Učňovskou pokračovací školu 1920-1930 správce školy Karel Knížek 1930-1939 správce školy František Novák 1939-1950 ředitel Bedřich Němec V roce 1950 škola zaniká</p>	<p>1892- založena Hospodářská škola pokračovací pro zemědělskou mládež při obecné škole, správce školy 1892-1897 Kamil Viktorin. Pro nedostatek zájemců škola v roce 1897 zanikla a byla obnovena až v roce 1905. 1905-1919 správce školy Gustav Trnka. V roce 1920 škola přejmenována na Lidovou školu hospodářskou. 1920-1930 správce školy Karel Knížek 1930-1944 správce školy František Novák 1944 vzniká Lidová škola zemědělská a zimní rolnická škola 1944-1946 řed. ing. Svoboda 1946-1949 řed. P. J. Hanuš . Od roku 1949 jako Základní odborná škola rolnická 1949-1950 řed. P. J: Hanuš v roce 1950 škola zaniká a vzniká Rolnická škola pro rostlinnou výrobu působící v Monopolu. 1950-1952 řed. Matoušková, v roce 1952 škola zaniká na 1980 otevřeno nové zemědělské odborné učiliště na Kolovratské ulici 1980-1983 řed. V. Hába</p>

pokračování tab. č. 14

Mateřské školy	Učňovské školy	
	průmyslové	zemědělské
5. mateřská škola- v Tábořské ulici, vybudována v r. 1982. Po určitou dobu využívána též pro potřeby 2. ZŠ v Radošovicích, od roku 1994 uvolněna pro soukromé Masarykovo gymnázium		1983-1997 řed. ing. Starec v roce 1997 učiliště zániká

Tabulka č. 15

Rozvoj základního uměleckého školství a zvláštní školy v Říčanech

Základní umělecké školství	zvláštní škola
<p>1912-1916 Freislebenova hudební škola, po roce 1916 zanikla</p> <p>Hudební škola Ladislava Tučka, založena v r. 1908 Ladislavem Tučkem st.(+1961)</p> <p>1908-1931 – řed. Ladislav Tuček st.</p> <p>1931-1951 – řed. Ladislav Tuček ml. škola jako soukromá v roce 1951 uzavřena</p> <p>1951-1952 Hudební učiliště pod vedením prof. Spala</p> <p>Státní hudební škola založena v r. 1953</p> <p>1953 - 1955 řed. Jaroslav Kobylka</p> <p>1955 - 1957 řed. Jaroslav Franc</p> <p>1957 - 1986 řed. Libuše Bohuňovská</p> <p>1986 - 1989 řed. Bohumil Průcha</p> <p>1989 - 1990 řed. Ladislav Brábek</p> <p>1990 - dosud řed. Bohumil Průcha</p> <p>Od roku 1953 byla škola postupně přejmenována na Lidovou školu umění („Liduška“) a Základní uměleckou školu, která získala v r. 1998 samostatnou právní subjektivitu.</p> <p>Škola má 3 oddělení - hudební, výtvarné a taneční.</p> <p>Škola má své pobočky ve Stránčicích a Velkých Popovicích</p>	<p>založena v roce 1953</p> <p>1953-1963 řed. Bohumil Šára</p> <p>1963-1983 řed. Hana Kyzlíková</p> <p>1983-1992 řed. Vratislav Hybner</p> <p>1992-dosud řed. Ladislava Mondscheinová</p> <p>1960 - první úprava budovy</p> <p>1985 - 1988 generální oprava a rozšíření školy (v té době se vyučovalo ve Společenském domě ve Štefánikově ulici)</p>
<p>Osvětová beseda Říčany pořádá řadu kurzů hry na hudební nástroje, tance, výtvarné výchovy a jazyků.</p>	

Tabulka č. 16

Soukromé školství v Říčanech

<p style="text-align: center;">Masarykovo klasické gymnázium</p> <p>Gymnázium bylo založeno v roce 1991, byly pro něj uvolněny učební prostory 2. ZŠ v Radošovicích, a to v budovách č.p. 108 a 110. Vedení školy však nevěnovalo údržbě budov potřebnou pozornost a budova č.p. 108 (vila Edita) byla požárem vážně poškozena. Městský úřad přidělil gymnáziu v roce 1994 nové učební prostory v 5. mateřské škole v Tábořské ulici, ředitelkou gymnázia se stala PhDr. Milena Urbanová řed.školy – PhDr Milena Urbanová</p>	<p style="text-align: center;">Rodinná škola</p> <p>Škola byla založena v roce 1992, byly pro ni uvolněny učební prostory nejprve v Osvětové besedě a od roku 1994 v budově č.p. 110 v Radošovicích. Škola měla 4 zaměření – rodinné, ekonomické, zdravotní a sociologické. V roce 1996 se škola rozšiřuje o 4 leté studium obchodní akademie, škola mění svůj název na Obchodní akademi a rodinná škola a získává v roce 1998 další učební prostory v rušeném odborném učilišti na Kolovratské ulici a obchodní akademie je přičleněna ke Státnímu gymnáziu Říčany, ale již v roce 2002 je zrušena stejně jako rodinná škola. Ředitelkou školy – PhDr. Miloslava Pangrácová</p>
<p style="text-align: center;">Jazyková škola</p> <p>Otevřena v roce 1990, výuka jen v odpoledních hodinách ve Zvláštní škole v Říčanech. Vedoucí školy – Vratislav Hybner.</p>	<p style="text-align: center;">Dětská léčebna respiračních chorob hl. města Prahy</p> <p>Založena v roce 1896 jako vychovatelna pro zanedbanou mládež, později přeměněna na ozdravovnu, od roku 1980 na dětskou léčebnu respiračních chorob. Protože šlo vždy o dlouhodobější pobyt dětí, bylo nezbytné, aby zde bylo i potřebné školské zařízení .Proto je přímo v léčebně zajišťována výuka pacientů na úrovni devítileté základní školy. Ozdravovna je majetkem magistrátu hl. města Prahy.</p>

Tabulka č. 17

Rozvoj říčanského soukromého školství po roce 1990

Rok	událost
1990	otevření soukromé jazykové školy ve Zvláštní škole, majitel Vratislav Hybner
1991	založeno soukromé Masarykovo klasické gymnázium, majitelka PhDr. Milena Urbanová
1992	založena rodinná škola majitelka PhDr. Miloslava Pangrácová
1996	rozšíření rodinné školy o obchodní akademii
1998	oddělení obchodní akademie od rodinné školy a její spojení se státním gymnáziem Říčany
2002	zrušení rodinné školy i obchodní akademie při gymnáziu Říčany

Tabulka č. 18

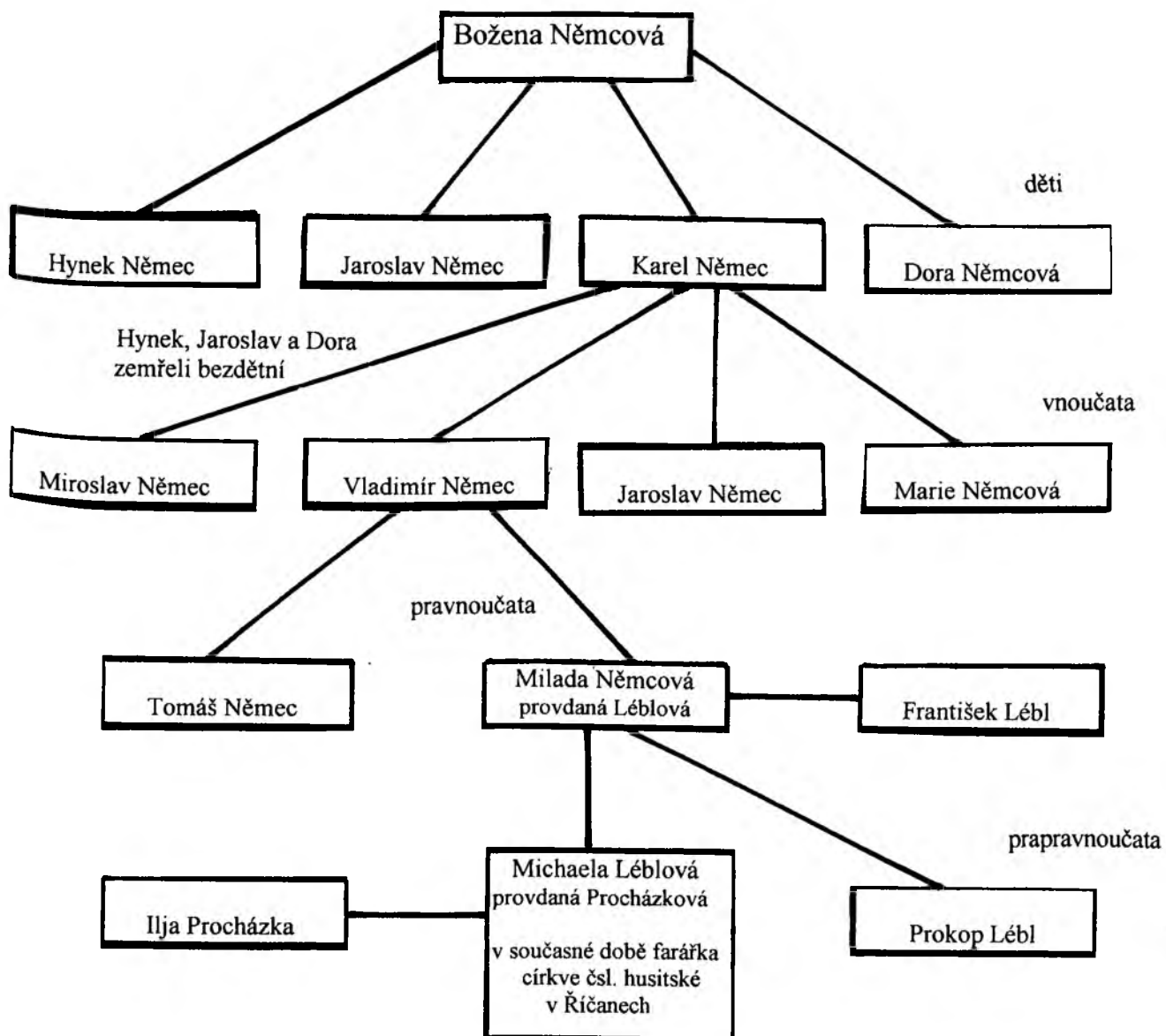
Bibliografie prof. K. V. Buriana

A/ Historie hudby, monografie z oblasti hudebního divadla			
Rok	Titul	Vydavatel	Místo
1948	O hudbě starověké, středověké a novověké (Přehled vývoje hudby)	T. H. Mareš	Plzeň
1948	Stručné dějiny anglické hudby	T. H. Mareš	Plzeň
1954	Čajkovského Evžen Oněgin	Orbis	Praha
1955	Verdiho Rigoletto	SNKLHU	Praha
1959	Verdiho Trubadúr	SNKLHU	Praha
1957	Rossiniho Lazeník sevillský	SNKLHU	Praha
1961	The Story of World Opera	Newill	London
1963	The Story of World Ballet	Alan Wingate	London
1968	Puccini a jeho doba	Panton	Praha
1971	Hvězdy baletu	Panton	Praha
1973	Světová operní divadla	Supraphon	Praha
B/ Životopisy			
1948	Kdo je G. Verdi	Orbis	Praha
1959	Kdo je Rimskij Korsakov	Orbis	Praha
1950	Kdo je M. P. Musorgskij	Orbis	Praha
1963	Gioachino Rossini	Státní hudební vydavatelství	Praha
1970	C. M. von Weber	Supraphon	Praha
	V edici LYRA vydavatelství Supraphon Praha vyšly:		
1967	Arturo Toscanini		
1969	Mario del Monaco		
1970	Victoria de los Angeles		
1971	Charles Munch		
1972	Olga Skálová		
1973	Renata Tebaldi		
1976	Leopold Stokowski		
1979	Walter Felsenstein		
1986	Claudio Arrau		

C/ Beletrie			
Rok	Titul	Vydavatel	Místo
1965	K novým břehům	SNDK	Praha
1969	Chlapec ze Salcburku	Supraphon	Praha
1972	Veliká láska	Supraphon	Praha
1980	Bedřich Smetana	Obzor	Bratislava
1979	Hudba domova	Supraphon	Praha
1981/82	Hořké štěstí	Naše rodina	Praha
1989	Kapelník ze Stavovského	Albatros	Praha
1985/86	Vavřín pro slavíka	Naše rodina	Praha
D/ SLEVE NOTE ke gramofonovým deskám			
1968	Zakladatelská díla veristické opery	Supraphon	Praha
1977	Weberův Čarostřelec	Supraphon	Praha
1980	Umění zarzuely	Supraphon	Praha
1981	Verdiho Trubadúr	Supraphon	Praha
1981	Verdiho Rekviem	Supraphon	Praha
1981	Verdiho Falstaff	Supraphon	Praha
1981	Leopold Stokowski	Supraphon	Praha
E/ Diafony			
1970	Bedřich Smetana	Komenium	Praha
1973	České hudební baroko	Komenium	Praha
1972	Český hudební klasicismus	Komenium	Praha
1973	Hudba českého obrození	Komenium	Praha
1973	Světová opera	Komenium	Praha
1974	Česká vokální hudba	Komenium	Praha
1974	Hudba a pohyb	Komenium	Praha
1980	Hudební romantismus	Komenium	Praha
1982	Antonín Dvořák	Svoboda	Praha
F/ Detektivky			
1980	Stín strachu	Svoboda	Praha
1981	Zmizení inženýra Jiráska	Svoboda	Praha
1981	Dívka s hadem	Svoboda	Praha
1982	Dlouhá noc	Naše rodina	Praha
1983/84	Překvapení na horách	Naše rodina	Praha
	Tajemné dopisy	Naše rodina	Praha

Tabulka č. 19

Schéma rodokmenu potomků Boženy Němcové

Příloha

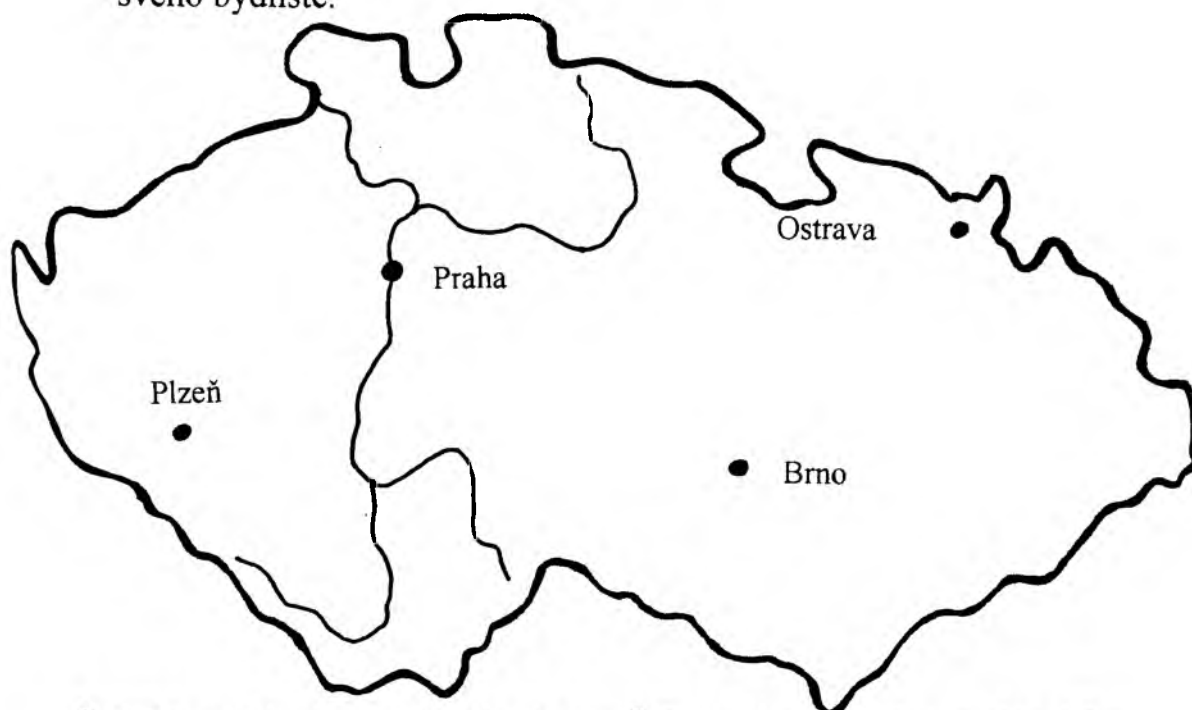
Pracovní listy

Zaměření jednotlivých pracovních listů :

Pracovní list č. 1	zeměpisné znalosti
Pracovní list č. 2	obce v okolí města Říčany
Pracovní list č. 3	stavební slohy a významné stavby ve městě Říčany
Pracovní list č. 4	2. světová válka
Pracovní list č. 5	historie města ve 12. – 15. století
Pracovní list č. 6	husitství
Pracovní list č. 7	říčanské tuhé právo
Pracovní list č. 8	říčanské školy a školství
Pracovní list č. 9	historie a vývoj Olivovny
Pracovní list č. 10	sport a historie sportu
Pracovní list č. 11	významné říčanské osobnosti
Pracovní list č. 12	říčanská osobnost
Pracovní list č. 13	naše škola
Pracovní list č. 14	městské znaky a rodové erby

Pracovní list č. 1

1. Prohlédni si slepou mapu a pokus se do ní co nejpřesněji vyznačit místo svého bydliště.

2. Jaké vodní toky protékají městem Říčany, do jaké řeky se vlévají?

Vodní toky ve městě: _____

Vlévají se do: _____

3. Na slepé mapě se pokus správnou pastelkou vybarvit okolí svého bydliště. Pastelku jaké barvy použiješ?

4. Jaká je největší obec v blízkosti Říčan?

5. Urči, na kterou světovou stranu jsou od naší obce tato města :

Praha	_____
Pardubice	_____
České Budějovice	_____
Brno	_____
Plzeň	_____
Hradec Králové	_____

6. Nakresli mapovou značku, kterou bude na mapě vyznačen říčanský hrad.

Pracovní list č. 2

1. Hledej ve větách názvy okolních obcí :

VČERA JSEM MĚL TEPLITU, DNES JE MI DOBŘE, ZÍTRA UŽ PŮJDU VEN.

ZNÁ CELÝ SVĚT I CELÝ VESMÍR.

PEJSEK ŠTĚKÁ, PUSŤTE HO VEN.

ZHASL U ŠTICEROVA POKOJE.

BABI, CELÝ DEN SE TĚŠÍM, AŽ TĚ UVIDÍM.

PŘEHLEDNÁ JE MAPA, CO V POKOJI LEŽÍ.

KŘEN I CELER JSOU KOŘENOVÁ ZELENINA.

BOŘIVOJ KOVAL STATNÉ KONĚ.

NA HRADĚ STRAŠÍ NÁDHERNÁ BÍLÁ PANÍ.

KDE BUDOU BEKOVI NA DOVOLENÉ?

Vesnice, které jsi našel ve větách, vypiš:

2. Napiš jména dalších okolních obcí :

Pracovní list č. 2

1. Hledej ve větách názvy okolních obcí :

VČERA JSEM MĚL TEPLITU, DNES JE MI DOBŘE, ZÍTRA UŽ PŮJDU VEN.

ZNÁ CELÝ SVĚT I CELÝ VESMÍR.

PEJSEK ŠTĚKÁ, PUSŤTE HO VEN.

ZHASL U ŠTICEROVA POKOJE.

BABI, CELÝ DEN SE TĚŠÍM, AŽ TĚ UVIDÍM.

PŘEHLEDNÁ JE MAPA, CO V POKOJI LEŽÍ.

KŘEN I CELER JSOU KOŘENOVÁ ZELENINA.

BOŘIVOJ KOVAL STATNÉ KONĚ.

NA HRADĚ STRAŠÍ NÁDHERNÁ BÍLÁ PANÍ.

KDE BUDOU BEKOVI NA DOVOLENÉ?

Vesnice, které jsi našel ve větách, vypiš:

Brančí, Lhůtka, Teboř, Husička, Babice, Pásov

Krásná, Vojkov, Krasín, Doubrav

2. Napiš jména dalších okolních obcí :

Muhařov, Týřlova, Loučovice, Husička, Pásov

Krasice, Velká Bělá, Větrná, Krasice, Krasice

Kladruby, Krasice

Pracovní list č. 3

1. Přiřaď názvy stavebních slohů a správné století k jednotlivým obrázkům.

- a) sloh románský
- b) sloh gotický
- c) sloh renesanční
- d) sloh barokní
- e) sloh moderní

2. Urči, v jakém stavebním slohu byly postaveny významné památky ve městě.

- a) kostel sv. Petra a Pavla
- b) Říčanský hrad
- c) Olivovna

3. Vylušti tajenku a zjistíš, jak se jmenuje nejstarší dům v Říčanech.

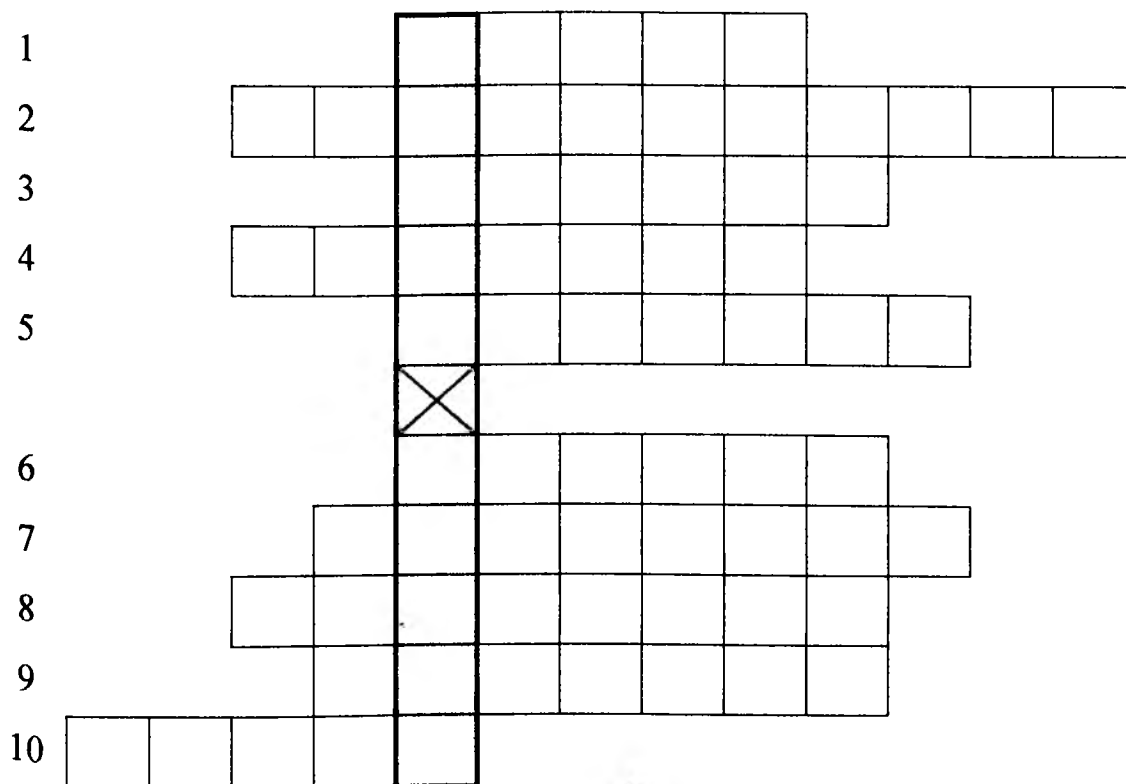
- 1. Název ulice, kde se nachází naše škola
- 2. Budova, kde jsou vystavovány exponáty týkající se historie
- 3. Jméno jednoho z říčanských pánů
- 4. Část kostela, kde jsou varhany
- 5. Část Říčan

1									
2									
3						ch			
4									
5									

Pracovní list č. 4

1. Významným představitelem odboje ve 2. světové válce v Říčanech byl _____ . (Tajenka)

1. Civilní obyvatelstvo trpělo v době války nedostatkem
2. Jak se nazývaly České země v době 2. světové války?
3. Pohraniční území českých zemí se nazývalo
4. Na R. Heydricha byl proveden
5. Německo, které rozpoutalo 2. sv. válku, napadalo i ostatní státy – Anglii, Sovětský svaz,
6. Měsíc, ve kterém skončila 2. světová válka.
7. 5. května 1945 bylo Pražské
8. Jak se nazývaly překážky, které občané stavěli v ulicích proti německým tankům?
9. Příjmení zastupujícího říšského protektora, na kterého byl proveden r. 1942 atentát.
10. Příjmení prvního poválečného prezidenta.

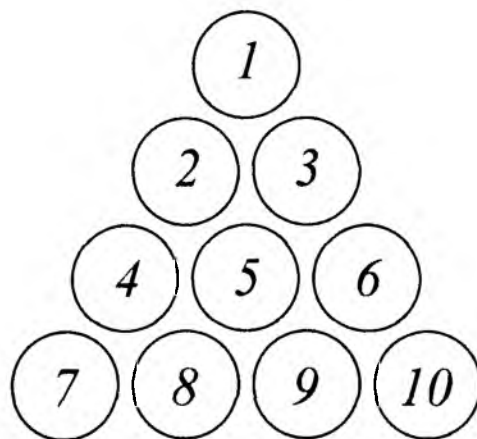
2. Vyhledej v dostupné literatuře v jaké odbojové skupině byl poručík J. Koreš

Pracovní list č. 5

AZ kvíz :

Máš před sebou hrací pole. Pod každým číslem se skrývá jedna z otázek. Postupně odpovídej na otázky. V herním poli vybarvuj pouze políčka s číslem otázek, na které jsi odpověděl ANO. Pokud jsi odpovídal správně, spojením vybarvených políček by mělo vzniknout propojení mezi všemi třemi stranami trojúhelníka.

1. Pochází říčanský hrad ze 13. století?
2. Byl Albrecht Smiřický jedním z původců vzpoury stavů?
3. Byl říčanský hrad rozbořen Janem Žižkou?
4. Byl říčanský kostel postaven v moderním slohu?
5. Byl zakladatelem rodu pánů z Říčan Petr ze Všechrom?
6. Vládli na Říčanech Habsburkové?
7. Byl Pavel Kavka z Říčan vyhozen z oken dvorské kanceláře na Pražském hradu?
8. Nechala Marie Terezie Savojská přestavět kostel v barokním stylu?
9. Bojoval Jan Žižka o říčanský hrad v roce 1434?
10. Byla Říčánům v roce 1420 přidělena privilegia města?

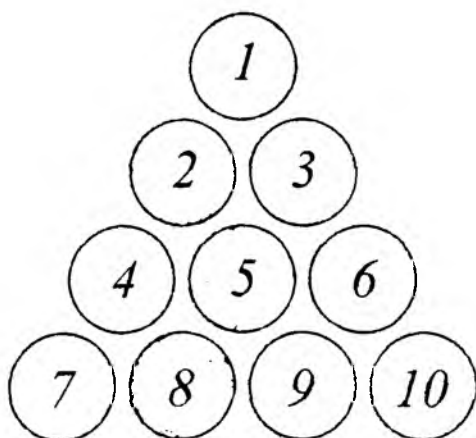

Pracovní list č. 5

AZ kvíz :

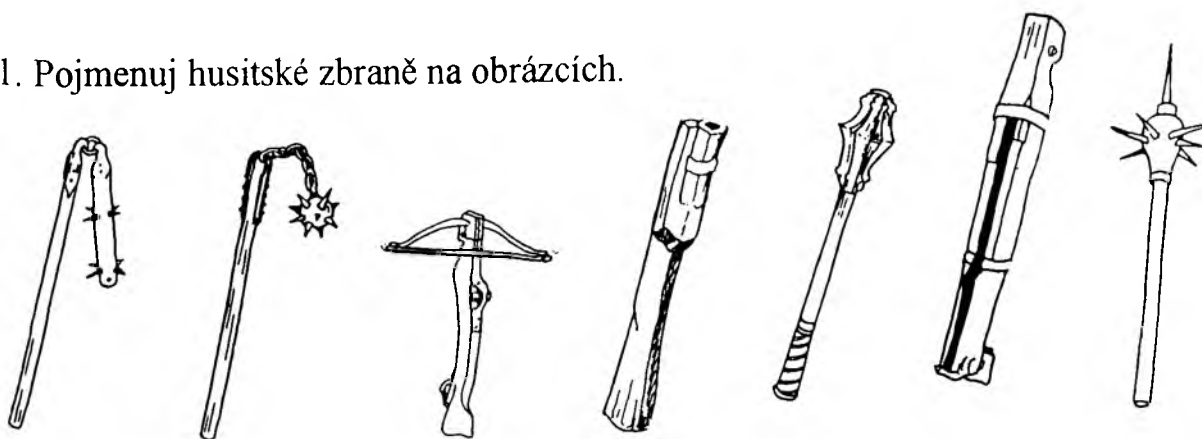
Máš před sebou hrací pole. Pod každým číslem se skrývá jedna z otázek. Postupně odpovídej na otázky. V herním poli vybarvuj pouze políčka s číslem otázek, na které jsi odpověděl ANO. Pokud jsi odpovídal správně, spojením vybarvených políček by mělo vzniknout propojení mezi všemi třemi stranami trojúhelníka.

1. Pochází říčanský hrad ze 13. století?
2. Byl Albrecht Smiřický jedním z původců vzpoury stavů?
3. Byl říčanský hrad rozbořen Janem Žižkou?
4. Byl říčanský kostel postaven v moderním slohu?
5. Byl zakladatelem rodu pánů z Říčan Petr ze Všechrom?
6. Vládli na Říčanech Habsburkové?
7. Byl Pavel Kavka z Říčan vyhozen z oken dvorské kanceláře na Pražském hradu?
8. Nechala Marie Terezie Savojská přestavět kostel v barokním stylu?
9. Bojoval Jan Žižka o říčanský hrad v roce 1434?
10. Byla Říčanům v roce 1420 přidělena privilegia města?

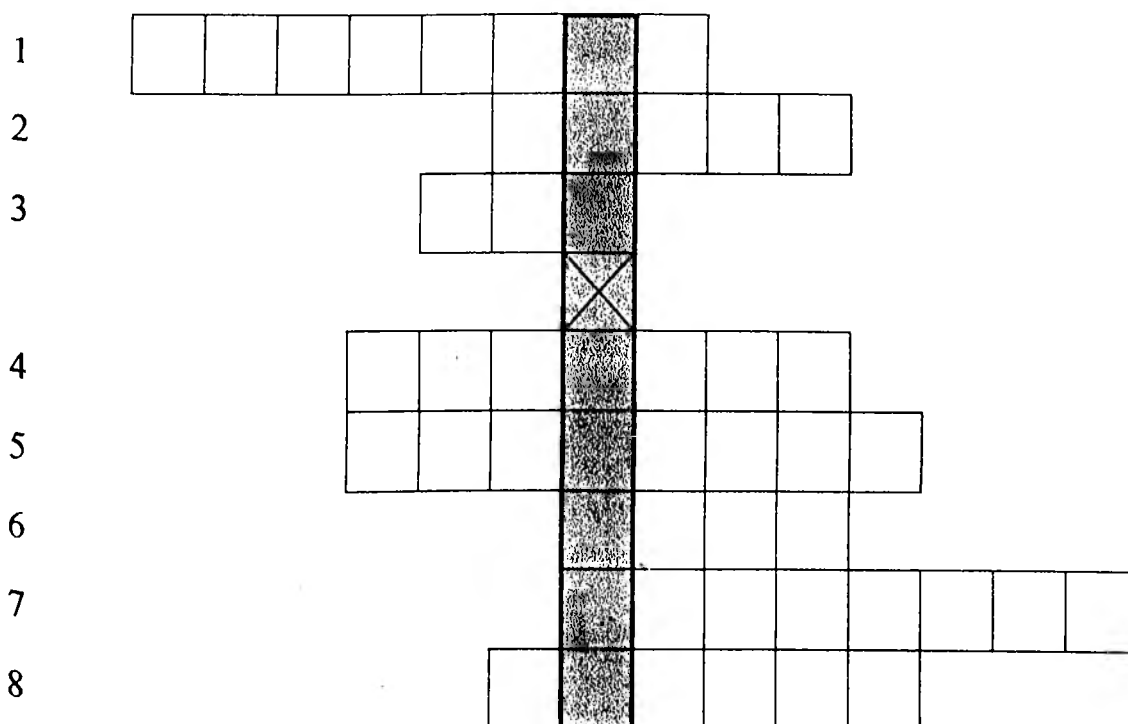
Pracovní list č. 6

1. Pojmenuj husitské zbraně na obrázcích.

2. V roce 1420 dobývali říčanský hrad Jan Roháč, Mikuláš z Husi
a _____ . (Tajenka)

1. Kalich je symbolem přijímání
2. Symbol husitů.
3. Do jaké řeky byl vysypán popel Jana Husa?
4. Křížem označená vojska se nazývala
5. V jakém stavebním slohu je postaven říčanský hrad?
6. Příjem vojáka.
7. Jan Hus byl upálen v
8. Církev prohlásila Husa za

Pracovní list č. 6

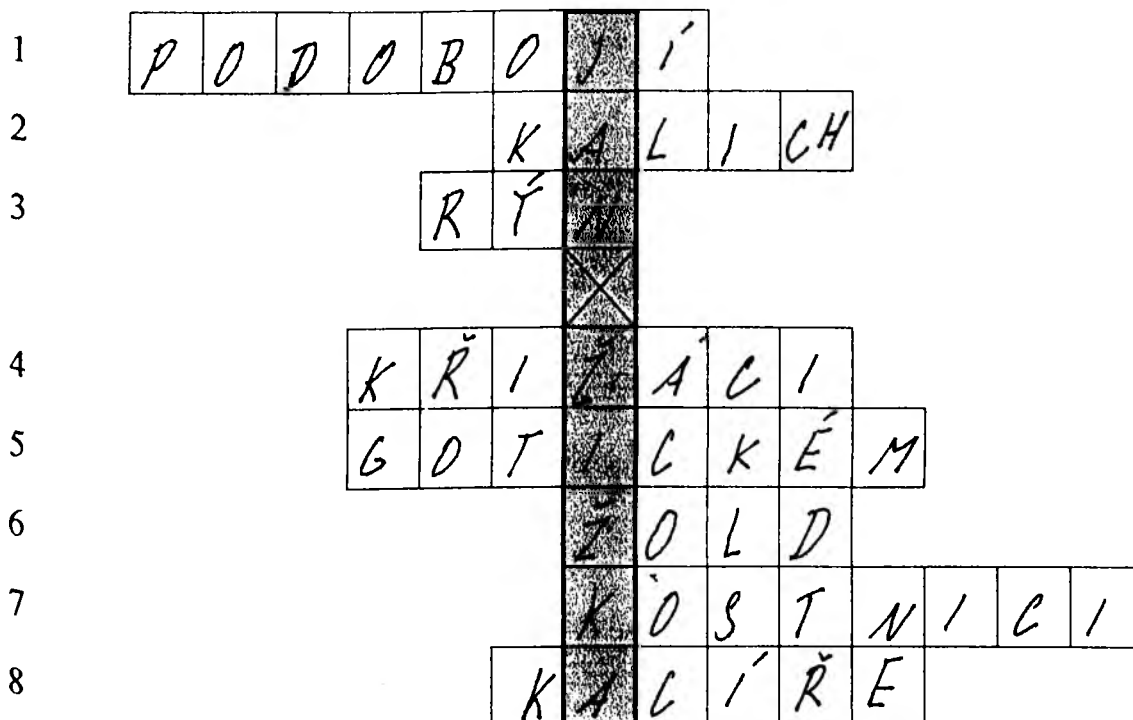
1. Pojmenuj husitské zbraně na obrázcích.

2. V roce 1420 dobývali říčanský hrad Jan Roháč, Mikuláš z Husi

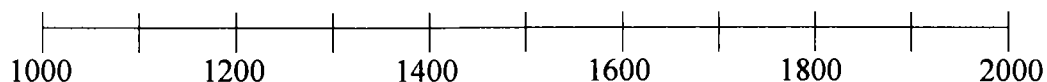
a Jan Žižka. (Tajenka)

1. Kalich je symbolem přijímání
2. Symbol husitů.
3. Do jaké řeky byl vysypán popel Jana Husa?
4. Křížem označená vojska se nazývala
5. V jakém stavebním slohu je postaven říčanský hrad?
6. Příjem vojáka.
7. Jan Hus byl upálen v
8. Církev prohlásila Husa za

Pracovní list č. 7 (1. část)

1. Zařaď na časovou přímku období středověku.

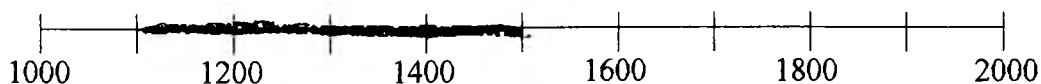

2. Vyhledej v dostupné literatuře (Výkladový slovník češtiny, Dějiny národa českého a pár světových událostí), co to byl pranýř.

3. Pokuste se pranýř nakreslit a napsat, k čemu sloužil. Měly svůj pranýř v Říčanech?

Pracovní list č. 7 (1. část)

1. Zařaď na časovou přímku období středověku.

2. Vyhledej v dostupné literatuře (Výkladový slovník češtiny, Dějiny národa českého a pár světových událostí) co to byl pranýř.

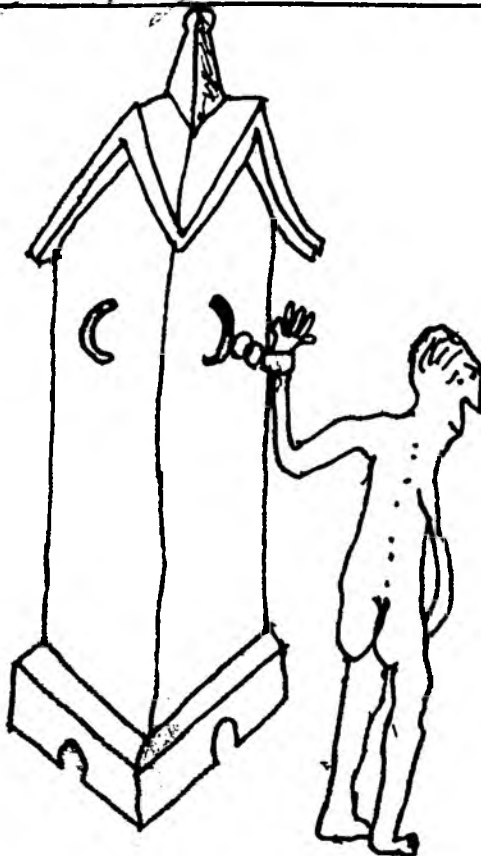
Věšička, na kterou přivazovali odsouzence a táhli ho.

3. Pokuste se pranýř nakreslit a napsat k čemu sloužil. Měly svůj pranýř v Říčanech?

Sloužil k přivazování odsouzenců,

kteří táhli a resmšřovali.

V Říčanech pranýř měli.

Pracovní list č. 7 (2. část)

4. Kolik si soudní posel vysloužil v roce 1667 – zjisti v literatuře
(G. Trnka, str. 189)

5. Zjistili jste , že dostal několik strychů a věrtelů. Pokuste se zjistit, co slova znamenají. Při hledání vám pomůže kniha Tajemství přesnosti.

6. Porovnej složení soudu v 17. století a dnes.

7. Porovnej, jak obdrželi obžalobu lidé dříve a dnes.

8. Pročti si zápis ze soudního jednání, jak bylo vedeno v roce 1705
(G. Trnka, Město Říčany v minulosti i přítomnosti). Připrav si
dramatizaci tohoto soudního jednání.

Pracovní list č. 7 (2. část)

4. Kolik si soudní posel vysloužil v roce 1667 – zjisti v literatuře (G. Trnka, str. 189)

Soudní posel si vysloužil: 8 kaláčů, 3 strychy
pšenice mouky, 6 strychů větní mouky,
3 větní brachy, 3 větní jicných brachy.

5. Zjistili jste , že dostal několik strychů a větelů. Pokuste se zjistit, co slova znamenají. Při hledání vám pomůže kniha Tajemství přesnosti.

vechro se mltá mltá, přibližně hodnota 1339 l.
100 m³ mival kolec mlčí stopy.

6. Porovnej složení soudu v 17. století a dnes.

V 17. století bylo pětadvacet, 6 konšlů k ruce
mělo písaře a soudního posla, který býval kůl

7. Porovnej, jak obdrželi obžalobu lidé dříve a dnes.

obžaloba má být před soudem
má před soudem dostavit

8. Pročti si zápis ze soudního jednání, jak bylo vedeno v roce 1705 (G. Trnka, Město Říčany v minulosti i přítomnosti). Připrav si dramaturgii tohoto soudního jednání.

Pracovní list č. 7 (3. část)

9. Zakresli na mapě Říčan, kde se nacházela šibenice.

10. Zakresli v mapě cestu od hradu k šibenici.

Pokus se zjistit vzdálenost od hradu k šibenici.

Jaké nástroje a míry užívali v minulosti a jaké dnes?

Svoje poznatky o měření v minulosti a dnes si rozšíř v knize Tajemství přesnosti, autoři P. Augusta, J Klůna.

11. Přečti si pověst o původu břížek u šibenice a převyprávěj ji.

Pracovní list č. 7 (3. část)

9. Zakresli na mapě Říčan, kde se nacházela šibenice.

10. Zakresli v mapě cestu od hradu k šibenici.

Pokus se zjistit vzdálenost od hradu k šibenici.

Jaké nástroje a míry užívali v minulosti a jaké dnes?

Svoje poznatky o měření v minulosti a dnes si rozšíř v knize Tajemství přesnosti, autoři P. Augusta, J Klůna.

Cesta od hradu k šibenici byla dlouhá asi 400 m.

V minulosti používali na měření jakubovu kůl,

čtvrtina k Tychona Bratru a Regiomontanusův průručný

astroλάβ. Dnes použijeme pravítko, trojúhelník,

kladací metr, měřicí pásmo, provazní měřítko a sd

11. Přečti si pověst o původu břízek u šibenice a převyprávěj ji.

Když tam zarazil jakýsi chalupník do země

vševohu břízy, aby se poznalo už když vyrostou

byl nevinen.

Pracovní list č. 8

1. Kdo zavedl povinnou školní docházku ?

a) Marie Terezie **O** b) Josef II. **N**

2. Kde byla první škola v Říčanech ?

a) na náměstí **L** b) pod hradem **U**

3. Kdy byla otevřena první škola v Radošovicích ?

a) 1806 **M** b) 1906 **I**

4. Jak se jmenuje soukromé gymnázium v Říčanech ?

a) Masarykovo **V** b) Komenského **A**

5. Které gymnázium bylo v Říčanech založeno dříve ?

a) soukromé **K** b) státní **O**

6. Z čeho byla postavena první škola v Říčanech ?

a) z kamene **Y** b) ze dřeva **V**

7. Kdo spravoval v 18. století školy ?

a) církvev **N** b) stát **Z**

8. Kolik je v současné době v Říčanech mateřských škol ?

a) tři **A** b) čtyři **L**

V Radošovicích je ještě jedna základní škola. Najdeme ji v dětské léčebně _____.(Tajenka)

Pracovní list č. 9

1. Zakresli na mapě cestu od školy k Olivovně. Na mapě vyznač významné budovy, které jsou po cestě.

2. Kdy a kým byla Olivovna založena ?

3. Jakému účelu sloužila Olivovna původně, v době 2. světové války a dnes ?

4. V jakém stavebním slohu byla Olivovna postavena ? Vypiš typické znaky pro tento stavební styl.

5. Přiřaď k osobnosti způsob, kterým se podílela na rozvoji Olivovny.

Alois Oliva
Leopold Pek
Václav Brožík
J. Fialka

architekt
zakladatel
první ředitel
malíř

Pracovní list č. 9

1. Zakresli na mapě cestu od školy k Olivovně. Na mapě vyznač významné budovy, které jsou po cestě.

2. Kdy a kým byla Olivovna založena ?

Olivovna byla založena v roce 1936 manželkou

Olivovou:

3. Jakému účelu sloužila Olivovna původně, v době 2. světové války a dnes ?

Původně byla určena pro využití:

děti. V době 2. světové války byla léčbou

tuberkulózy. Dnes se tu léčí dýchacími nemocmi.

4. V jakém stavebním slohu byla Olivovna postavena ? Vypiš typické znaky pro tento stavební styl.

Styl: postavena v secesním slohu.

Znaky: zdobení okna a dveří, rostlinná žimřička.

5. Přiřaď k osobnosti způsob, kterým se podílela na rozvoji Olivovny.

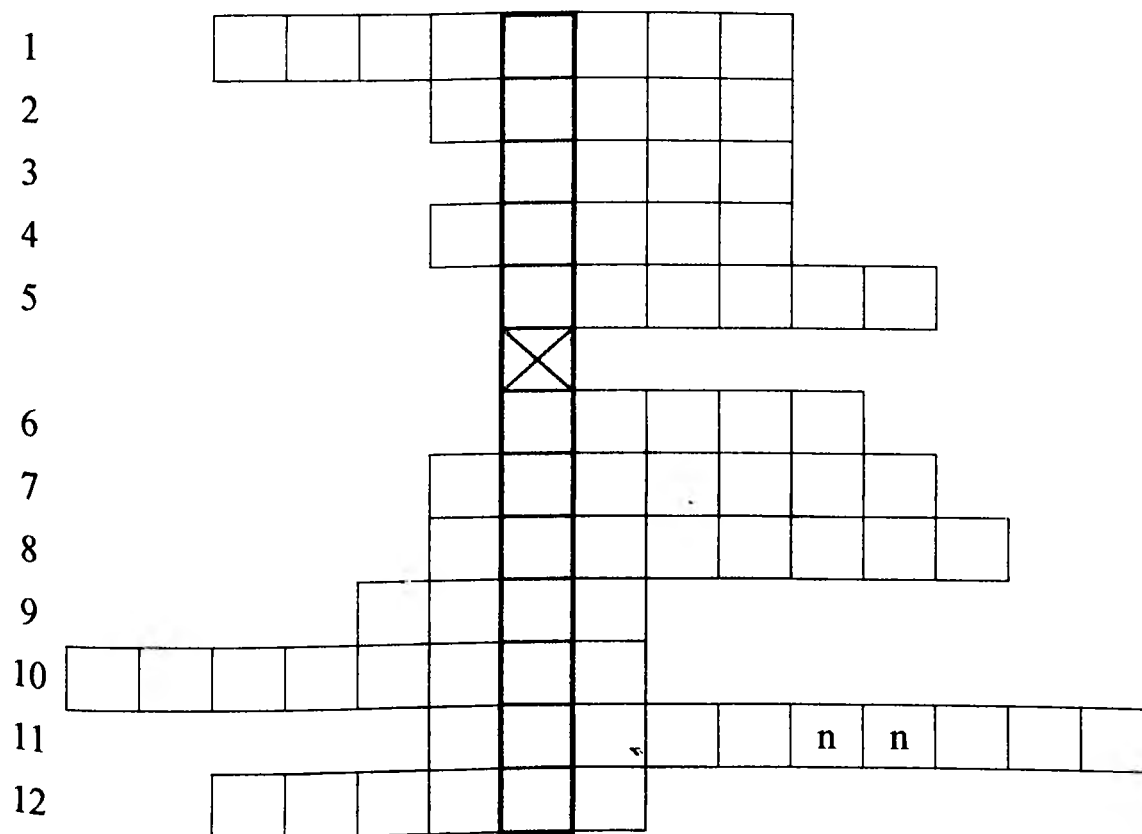
Alois Oliva	architekt
Leopold Pek	zakladatel
Václav Brožík	první ředitel
J. Fialka	malíř

Pracovní list č. 10 (1. část)

1. Vylušti křížovku a zjistíš, jak se jmenoval říčanský občan, který získal dvě zlaté olympijské medaile.

Dvě zlaté olympijské medaile získal _____.

1. Synonymum ke slovu volejbal.
2. Název největší tělovýchovné organizace u nás.
3. Sokolské hromadné vystoupení.
4. Bílý sport.
5. Synonymum ke slovu kopaná.
6. Zimní sport.
7. Název potoku, který teče okolo tenisových kurtů v Radošovicích.
8. Motocyklové závody, které se dříve v Říčanech konaly.
9. První starosta Sokola v Říčanech.
10. Osoba, která rozhoduje a řídí sportovní utkání.
11. Česká vítězka zlaté medaile na olympijských hrách v Turíně 2006.
12. Povrch tenisového kurtu.

Pracovní list č. 10 (2. část)

2. Vyhledej v dostupné literatuře (Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, časopisy Patriot – listopad, prosinec 2003) v jaké olympijské disciplíně získal říčanský občan dvě zlaté medaile.

-
3. Pokus se tento sport vyjádřit obrázkem.

4. Vypiš místa, kde by sportovec provozující tento sport mohl v našem městě sportovat. Místo zakresli i na mapě.

-
-
5. Který sport provozuješ nejraději ty ? Na kterých místech můžeš tento sport provozovat ?

-
-
6. Který sport proslavil Říčany u sportovní veřejnosti nejvíce ? Víš co hráči potřebují, aby mohli tento sport provozovat ?
-
-

Pracovní list č. 10 (2. část)

2. Vyhledej v dostupné literatuře (Honcová J., Kapitoly z dějin Říčan, časopisy Patriot – listopad, prosinec 2003) v jaké olympijské disciplíně získal říčanský občan dvě zlaté medaile.

Dvě zlaté medaile získal v kanoistice.

3. Pokus se tento sport vyjádřit obrázkem.

4. Vypiš místa, kde by sportovec provozující tento sport mohl v našem městě sportovat. Místo zakresli i na mapě.

Provozovat by mohl na rybníčkách -

mlýnské, maršálské a Janáčků.

5. Který sport provozuješ nejraději ty ? Na kterých místech můžeš tento sport provozovat ?

Nejraději: hraju tenis. Mám ho brát na

kvadrant, v tělocvičně, v hale, v čáře.

6. Který sport proslavil Říčany u sportovní veřejnosti nejvíce ? Víš co hráči potřebují, aby mohli tento sport provozovat ?

Říčany nejvíce proslavily anglický fotbal

potřebují bránu, kopacíku, míč, dresy a boty.

Pracovní list č. 11

1. Kdo to byl?

Nabídka : historik, spisovatel, sportovec, chemik, režisér, zpěvák, malíř, sochař, novinář, lékař.

Marie Kubátová	_____	Antonín Moskalyk	_____
Karel Pokorný	_____	Aneta Langerová	_____
Gustav Trnka	_____	Miroslav Hudeček	_____
Jaroslav Vojtěch	_____	Viktor Ettl	_____
Josef Holeček	_____	František Thomayer	_____

2. Přiřaď k osobě správný nástroj, který potřebuje k vykonávání svého povolání.

Petr Michovský	keramická hlína
Olga Hudečková	psací potřeby
Marie Kubátová	malířské potřeby
Aleš Hahn	ragbyový míč
Tomáš Hřivnáč	mikrofon
Aneta Langerová	skalpel

3. Přiřaď k významným osobnostem říčanského života správné století.

Jan Albrecht Smiřický	15. století
Gustav Trnka	20. století
Ondřej z Říčan	17. století
Karel Vladimír Burian	13. století
Diviš z Říčan	počátek 20. století

4. K jednotlivým historickým událostem napiš správnou osobnost.

Nabídka : Jetřich Ostrovec, Jaroslav Smiřický, Marie Terezie Savojská, Oldřich z Říčan, Ondřej z Říčan, Jan Albrecht Smiřický, Emil Dynybyl

Stavba říčanského hradu	_____
Přestavba kostela do barokní podoby	_____
Vzpouřa stavů v roce 1618	_____
Vybudování první radnice v Říčanech	_____
Stavba ovocného lihovaru	_____

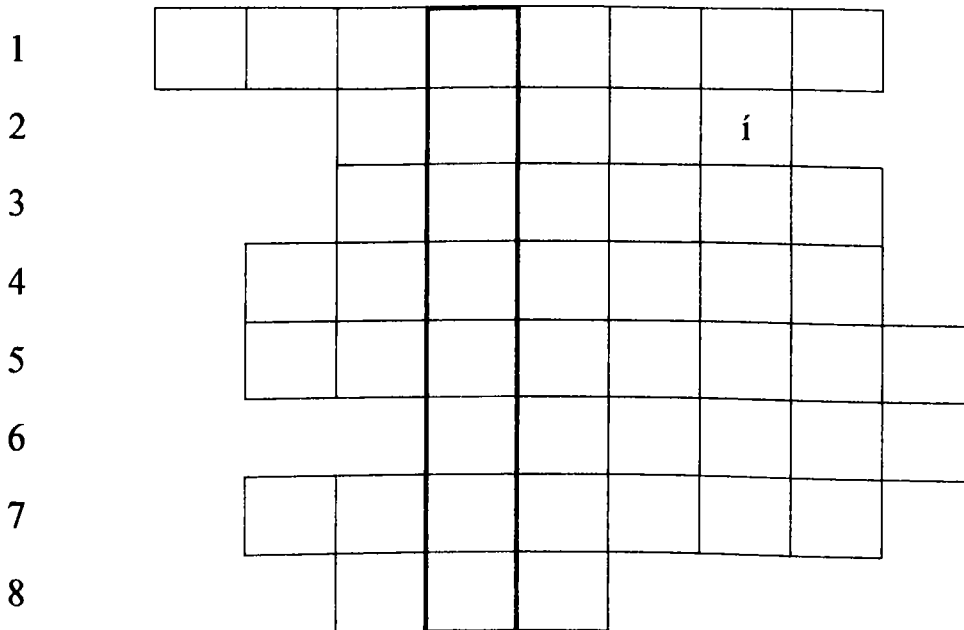
Pracovní list č. 12

1. Napiš, jak se jmenuje 2. kapitola knihy Povídaní o pejskovi a kočičce.

2. Vylušti křížovku a slovo z tajenky doplň do věty.

Knihy Povídaní o pejskovi a kočičce vznikla při pobytu Josefa Čapka
v _____.

1. Pejsek si nejprve myslel, že dešťovka je
2. Pejsek si roztrhal kačata v
3. Jak jinak říkáme dešťovce ?
4. Kdo šel s pejskem na procházku ?
5. Kdo pejskovi správil kalhoty ?
6. Jaký den v týdnu šli pejsek a kočička na procházku ?
7. Kdo pejskovi vyzobnul z kačat dešťovku ?
8. Co měl pejsek jedno nahoru a jedno dolů ?

Pracovní list č. 13

1. Výpočtem zjisti, v jakém roce byla škola, kterou navštěvuješ založena a kolik měla tříd.

a) Vypočítej, kdy byla škola založena :

$$\begin{array}{r} 3\ 279 \\ -1\ 373 \\ \hline \end{array}$$

Škola byla založena v roce _____.

b) Vypočítej, kolik tříd měla škola v roce jejího založení :

$$\begin{array}{cccccccccccc} \text{☀} & +8 & \bigcirc & +9 & \bigcirc & \times 3 & \bigcirc & +4 & \bigcirc & -40 & \bigcirc & :9 & \bigcirc & -1 & \text{☀} \end{array}$$

V roce svého založení měla škola _____ třídy.

c) Vypočítej, kolik tříd má škola v současné době :

$$\begin{array}{r} 4\ 867 \\ -4\ 838 \\ \hline \end{array}$$

V současné době má škola _____ tříd.

2. Napiš, který obrázek naší školy je z minulosti, který ze současnosti.

3. Přiřaď k obrázkům správné pojmenování osob ve škole.

Nabídka : školník, učitel, uklízečka, hospodářka, kuchař, žák

Pracovní list č. 13

1. Výpočtem zjisti, v jakém roce byla škola, kterou navštěvuješ založena a kolik měla tříd.

a) Vypočítej, kdy byla škola založena :

$$\begin{array}{r} 3\ 279 \\ -1\ 373 \\ \hline 1906 \end{array}$$

Škola byla založena v roce 1906.

b) Vypočítej, kolik tříd měla škola v roce jejího založení :

$$7 + 8 \cdot 15 + 9 \cdot 24 \times 3 \cdot 72 + 4 \cdot 76 - 40 \cdot 36 : 9 \cdot 4 - 1 = 3$$

V roce svého založení měla škola 3 třídy.

c) Vypočítej, kolik tříd má škola v současné době :

$$\begin{array}{r} 4\ 867 \\ -4\ 838 \\ \hline 29 \end{array}$$

V současné době má škola 29 tříd.

2. Napiš, který obrázek naší školy je z minulosti, který ze současnosti.

současnost

minulost

3. Přiřaď k obrázkům správné pojmenování osob ve škole.

Nabídka : školník, učitel, uklízečka, hospodářka, kuchař, žák

učitel

školník

žák

Pracovní list č. 14

1. Který z vyobrazených znaků je znak města Říčany ?

2. K jednotlivým erbům přiřaď správný rod.

3. Nakresli si svůj vlastní erb.

Příloha

Dětské práce

Seznam prací dětí uvedených v příloze Dětské práce :

1. List z regionálního atlasu zvířat - veverka
2. List z regionálního atlasu zvířat – srna
3. List z regionálního atlasu zvířat – potkan
4. Matematický list – koření
5. List k procvičování českého jazyka – souhlásky, samohlásky – koření
6. Procvičování přepisu – koření - vanilka
7. Procvičování přepisu – koření – skořice
8. Říčanská řemesla
9. List – sociodramatická hra „ Jsi panovník Ondřej z Říčan “
10. Tvorba vlastního erbu
11. Komiksové zpracování pověsti o vzniku názvu města Říčany
12. Komiksové zpracování pověsti o vzniku názvu města Říčany
13. Komiksové zpracování pověsti o vzniku názvu města Říčany
14. Výtvarné ztvárnění původní možné podoby říčanského hradu
15. Výtvarné ztvárnění původní možné podoby říčanského hradu
16. Průvodce po Říčanech
17. Průvodce po Říčanech - mapa
18. Průvodce po Říčanech
19. Průvodce po Říčanech - mapa
20. Rodokmen pánů z Říčan – strom
21. Rodokmen pánů z Říčan – strom
22. Zpracování sociodramatické hry „ Jsem starosta města Říčany “
23. Kniha pohádek – přepracování pohádky Boženy Němcové
24. Puzzle říčanského erbu

дети, парцелна забрадасту
васло види ме мотку дечпору.
не сто ма баиу рекави, кад ух
пуру плаена спина стоворне
родет кметинишуму. Докане
шакан не биве на нешто, не своту
настро м. Одран се пултом надни-
ма, почамта, к бери поудебу а
случи мей моту, предну. Лоуриг
нума и мочасет, пуштокку коумид-
луп, пуштокдаре. Верка у денну нув-
накко, а лоуносе сп! Лоусе, на луду,
бул, а му, ух, о румо, удебу, се мени
насто, к неубаму. Младина, двабрад
дочака.

Prostředí říčních lesů a luk se skládá
z trav a senníků, které se zde zabývají.

Živočišný svět není zvláště pestrý.

Je méně než jinde, má zvláště málo druhů v
oblasti a na rozdíl od jiných oblastí senníků.

Hlava senníku je krátká až střední, s velkým
a žlutou špičkou nosu. Žilky senníku je velmi
okřídlené.

Živočišný svět není zvláště pestrý. Živočišný svět
je méně než jinde. Živočišný svět je méně než jinde.

se při ní objeví dlouhým pískáním. Mladé má
obvykle dvě, vada se však, se pískáním rokem na jaro.

U prvních dvou tří senníků se hnutí v hlavě
a senníku je zpravidla šikmá a chodí je
kraj.

Je dva týdny malou mladou, to je však
příběhy mláděm až do pozdního podzimu. Živočišný svět
je méně než jinde, má zvláště málo druhů v
oblasti a na rozdíl od jiných oblastí senníků.

Živočišný svět není zvláště pestrý. Živočišný svět
je méně než jinde. Živočišný svět je méně než jinde.

na jaro stále dorůstá. Živočišný svět není zvláště pestrý.

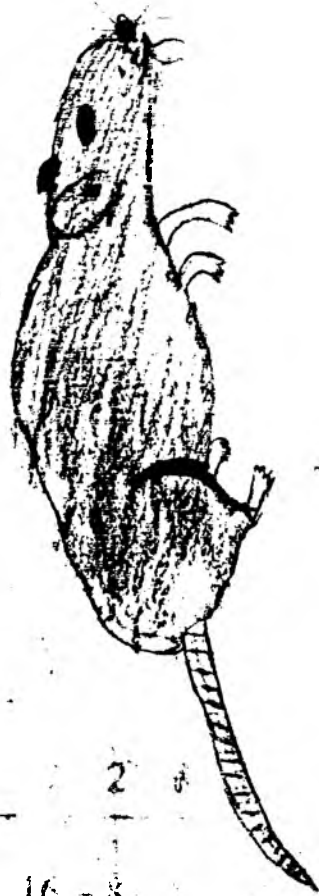
Na území Říčan můžeme
 často vidět potkana. Potkan se
 živí odpadky, proto ho velmi
 často vidíme v blízkosti lidských
 obydlí a popelnic.
 Potkan je hlodavec.
 Samice rodí až 7 krát v roce 6 až 9
 ať už 12 mláděat.

Filip
 Švo
 Josef
 Malý

$$9 + 9 = 18$$

$$8 + 4 = 12$$

$$6 + 5 = 11$$

Počet pytlů, které dělník umlel		Doba, jak dlouho mu mletí trvalo	
Petr Novák	$7 + 8 = 15$	$12 - 7 + 3 = 8$	6.
Pavel Kovář	$9 + 5 = 14$	$18 - 9 - 2 = 7$	5.
Martin Jonáš	$12 - 6 = 6$	$11 - 5 - 4 = 2$	2.
Tomáš Hrubý	$13 - 8 = 5$	$7 + 6 + 6 = 19$	9.
David Sovák	$9 + 9 = 18$	$9 + 2 + 3 = 14$	7.
Filip Svoboda	$8 + 4 = 12$	$16 - 8 - 5 = 3$	3.
Josef Malý	$6 + 5 = 11$	$14 - 7 - 4 = 3$	3.
Zdeněk Veselý	$15 - 9 = 6$	$6 + 5 + 3 = 14$	7.
Lukáš Vilím	$12 - 9 = 3$	$9 - 2 - 6 = 1$	1.
Marek Šťastný	$11 - 8 = 3$	$3 + 9 + 6 = 18$	8.
Ondra Tůma	$13 - 5 = 8$	$10 + 10 - 6 = 14$	7.
Jan Dudek	$18 - 6 = 12$	$13 - 8 + 2 = 7$	5.
Luboš Hofman	$11 - 7 = 4$	$15 - 4 - 7 = 4$	4.
Miloš Nehasil	$12 - 5 = 7$	$12 - 5 - 3 = 4$	4.

KMÍN x x o x	KARI x o x o
PEPŘ x o x x	ROZMARÝN x o x x o x o x
ANÝZ o x o x	FENYKL x o x o x o
BADYÁN x o x o x	VEGETA x o x o x o
MAJORÁNKA x o x o x o x o	GRILOVACÍ KOŘENÍ x x o x o x o x o x o x o
BOBKOVÝ LIST x o x o x o x o x x	SUŠENÝ ČESNEK x o x o x o x o x x o x
ZÁZVOR x o x o x	SUŠENÁ CIBULE x o x o x o x o x o x o
SKOŘICE x x o x o x o	YANILKA x o x o x o
HŘEBÍČEK x x o x o x o x	KOŘENÍ NA RYBY x o x o x o x o x o x o
NOVÉ KOŘENÍ x o x o x o x o x o	GULÁŠOVÉ KOŘENÍ x o x o x o x o x o x o x o
CHILLI x o x x o	BAZALKA x o x o x o x o
PAPRIKA x o x o x o x o	MUŠKÁTOVÝ OŘÍŠEK x o x o x o x o x o x o x o x o
OREGÁNO o x o x o x o	JALOVEC x o x o x o x o
TYMIÁN x o x o x	GYROS x o x o x

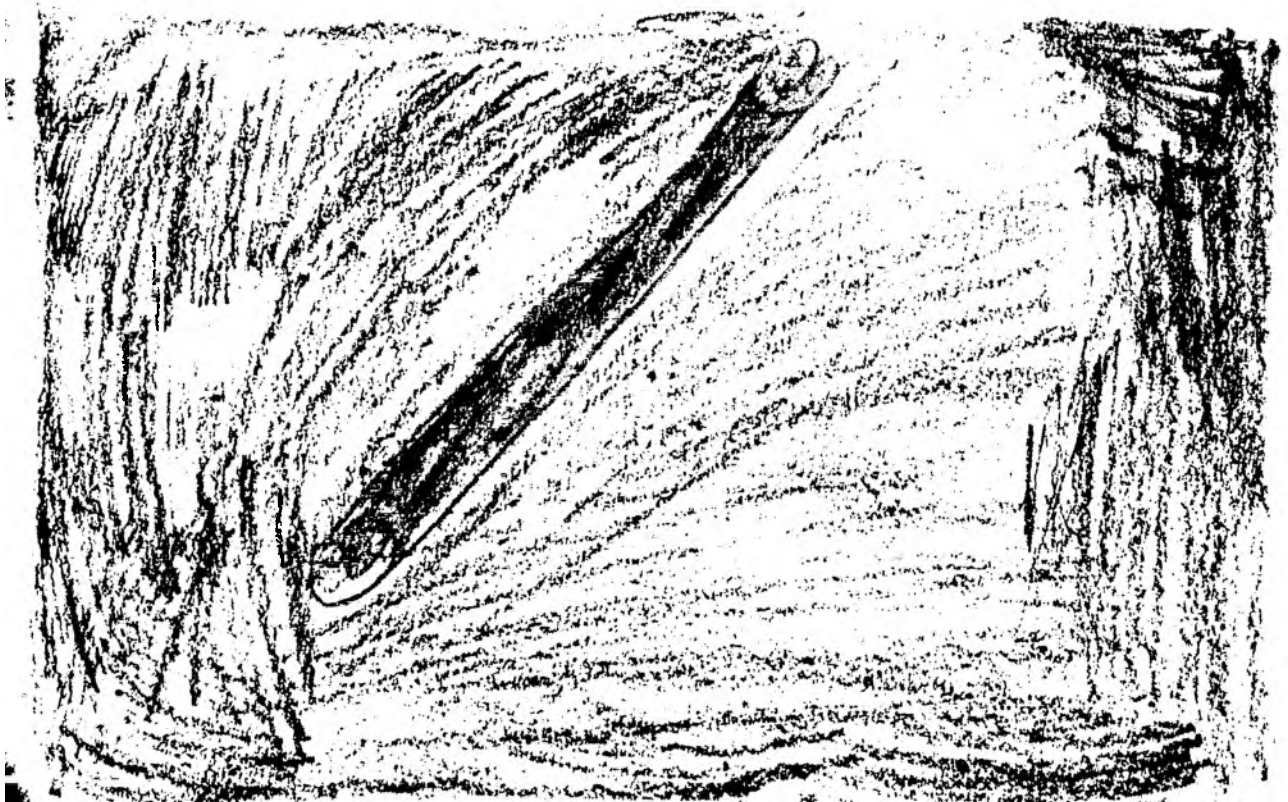
VANILKA

Sušený plod popínarčí
orchideje, která roste hlavně
na Madagaskaru a Réunionu
(dříve ostrov Bourbon - proto
bourbonská vanilka). Měli
bychom ho uchovávat v
dobře uzavřené nádobě,
neboť se jeho aroma lehce
vytrácí. Používá se do pečiva,
zmrzliny, krému a podobně.
Lusk je černý, proto často na-
cházíme ve vanilkové zmrzlině
malé černé tečky.

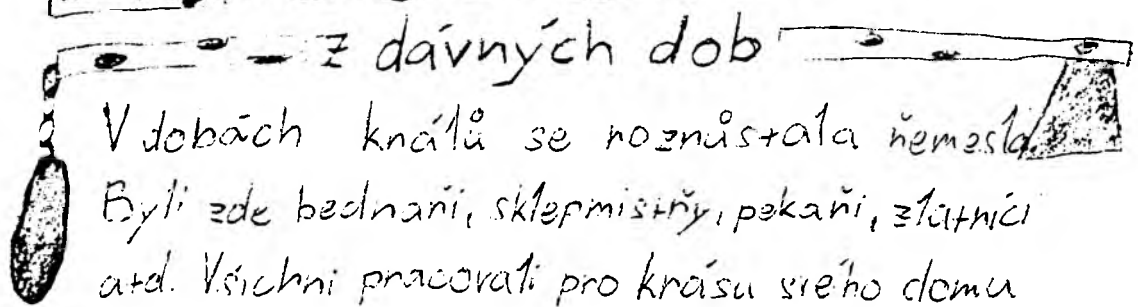
Šhořice

Kůra dřeviny v čeledi varvínov-
vitých. Nejkrásnější je v Ceylonu.
Má intenzivně voní a má hořko-
sladkou chuť. Používá se k přípra-
vě cukrovinek a pečiva.

Ríčanská řemesla

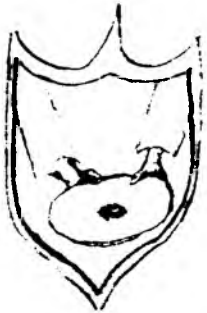
z dávných dob

V dobách knátů se rozvíjela řemesla.

Byli zde bednáři, sklepmistři, pekaři, zlatníci atd. Všichni pracovali pro krásu svého domu i okolí.

Zlatníci

Zlatníci vyžovali zlato z našich potoků. Tím bohatlo naše město i lidstvo Říčan. I když vše co

vydělali museli sdevědat jako daň knátů.

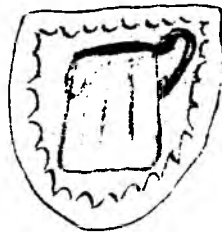
Dřevonubci

Dřevonubectví bylo jedno z nejpotřebnějších řemesel ve středoděvě, i když vyžadovalo nejvíce námahy.

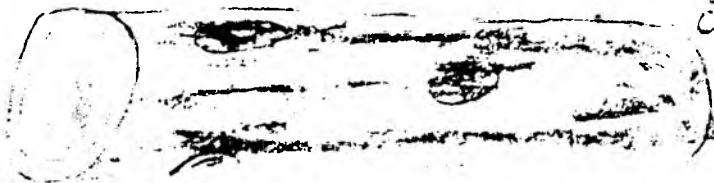
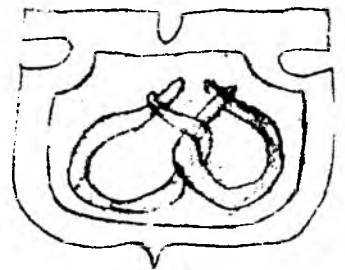
Piváři

Pivo bylo vynalezeno z chmele, sladiva a krásku. Po jídle vytešně chutnálo.

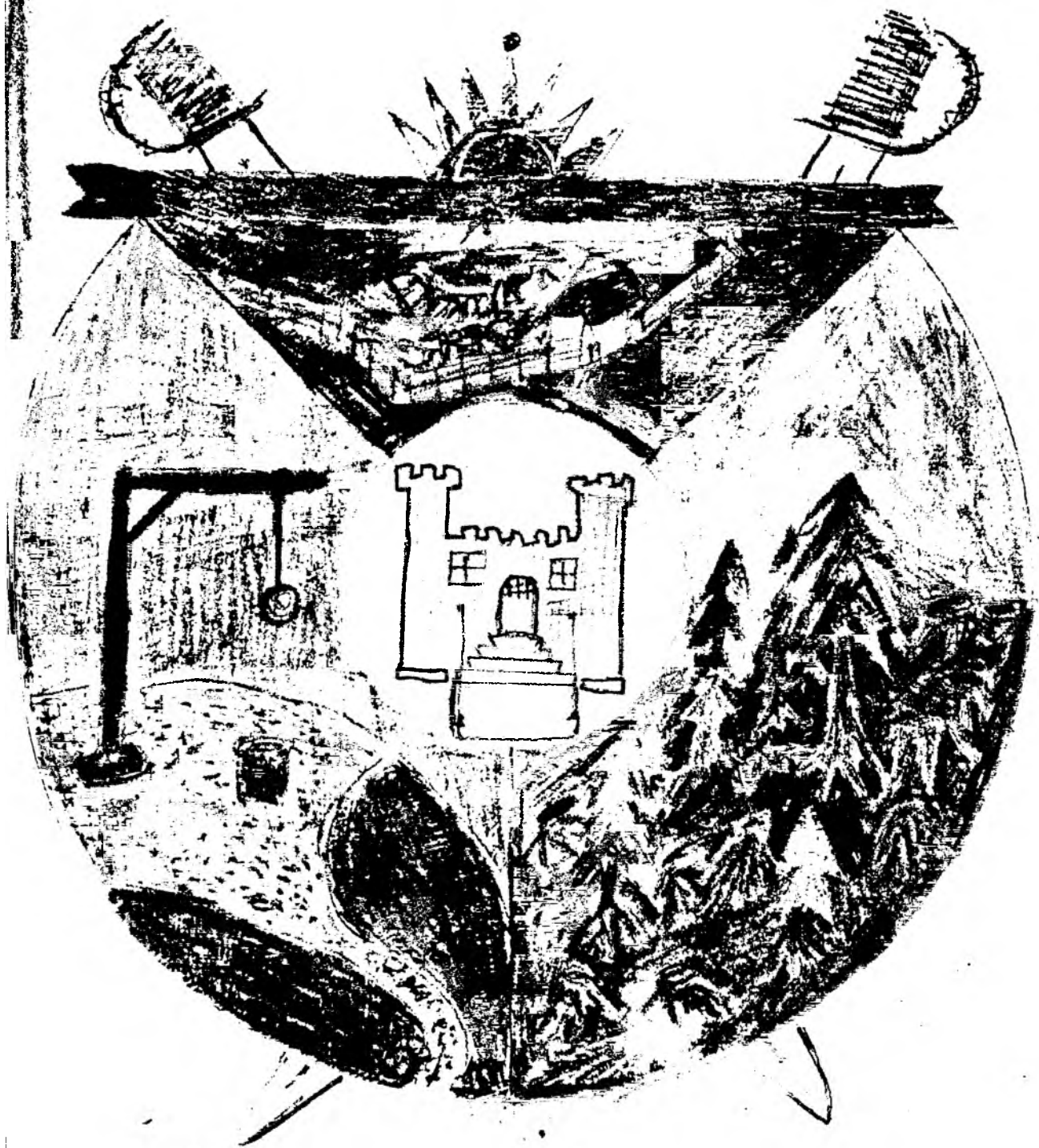

Pekaři

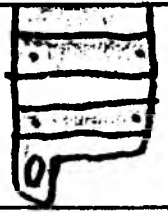
Pekařství bylo každodenní a automatickou prací. Knátovští pekaři pekli, již brzy od rána knátů čerstvé pečivo.

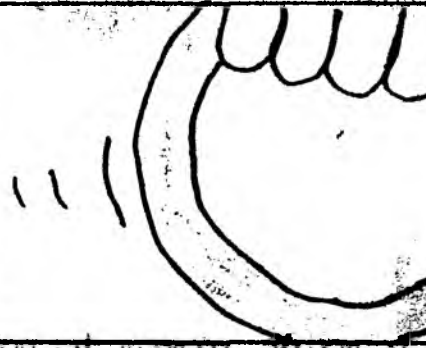
Jsem panovník Ondřej z Říčan. Většinu času trávim
na královském dvoře, proto jsem se rozhodl, že svým
svému nástupci, který by se stal o místo v době
mé nepřítomnosti. Řemesla na mém panství se
nerozvíjejí tak rychle, jak bych si představoval,
proto bych zavedl povinné učení na různá řemesla.
Zavedl bych také platbu mýtníků a vybírání daní. Na
mém panství je hodně hospodářských zvířat, proto
bych nechal na prostranství pod kradem postavit
výběhy pro tato zvířata. Vybudoval bych povrchovou
kanalizaci, aby se nešířily nemoci. Postavil bych
kamennou zedě od domu, kde by se vybíralo mýtné
až k jihovýchodnímu břehu mlýnského rybníka a cestu
podél zedě, po které by přicházeli poutníci. Ke
kostelu bych přistavil klášter. Zepřítoky by zde
působily očknaní a nemocní rybníci. Uvedle kostelu
bych otevřel obchod s léčivými bylinami. Protože
na mém panství je hodně rybníků, zavedl bych, že
každý rybník musí odevzdat polovinu úlovku. Ryby by
tak poddaní prodávali na trhu. Ze získaných peněz
bych postavil školu.

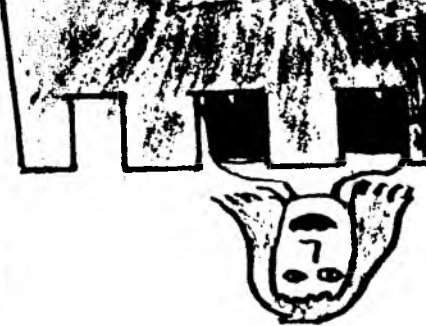
1. du dostal 'mopit'.

2. du dostal 'mopit'.

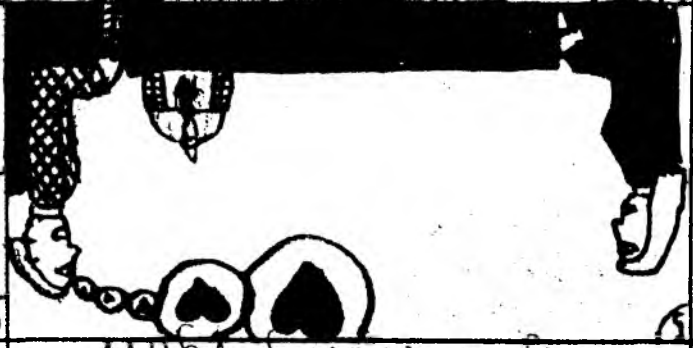
3. na skale hrad.

4. Vždy když se blížil k hradu.

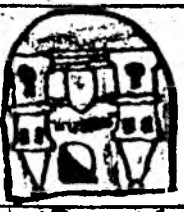
5. Se k tomu dostal a.

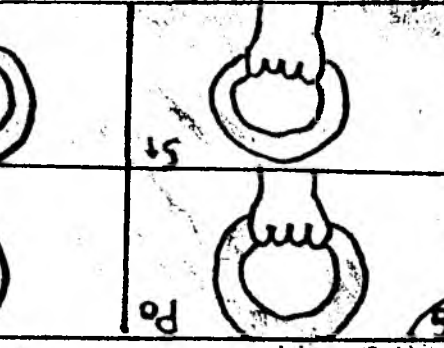
6. V nedalekém městě žil.

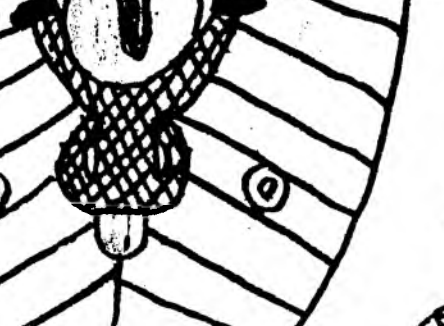
7. Když se

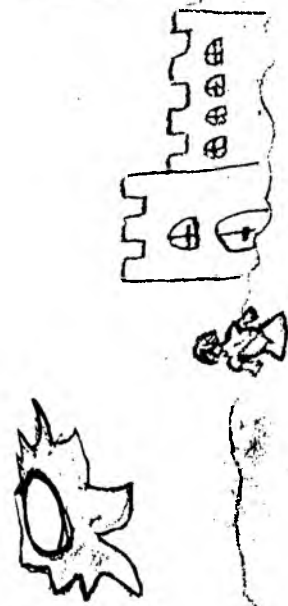
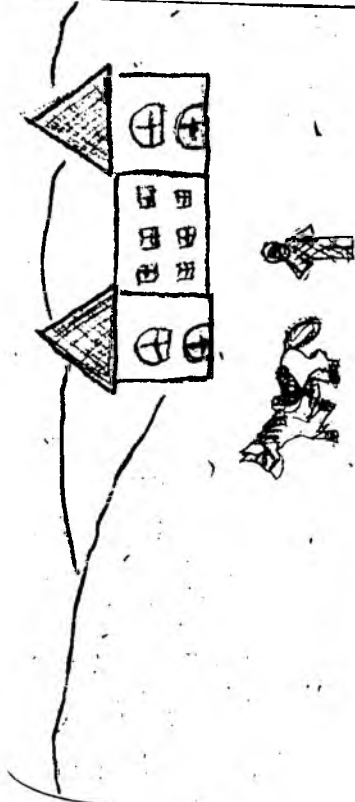

8. Hrad se měl

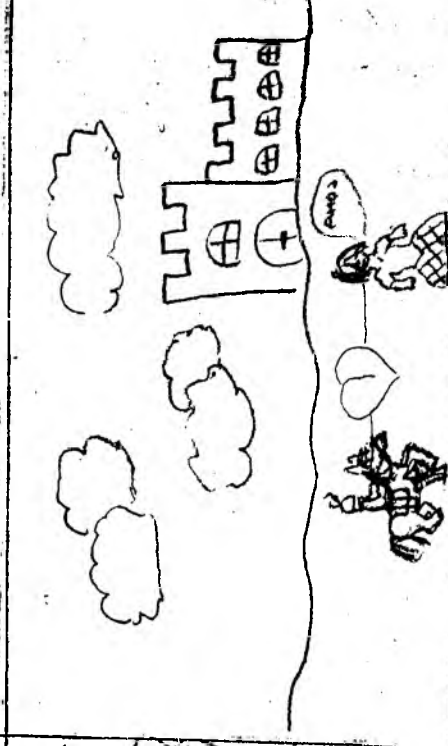
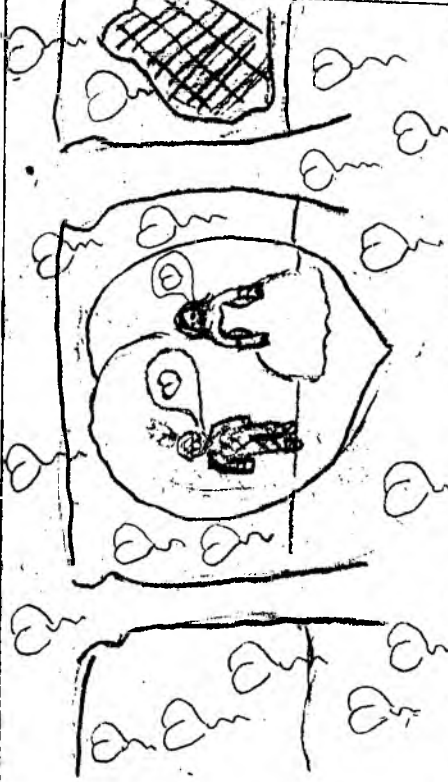
9. Jednou přijel k

TO SE DNES KRÁSNE

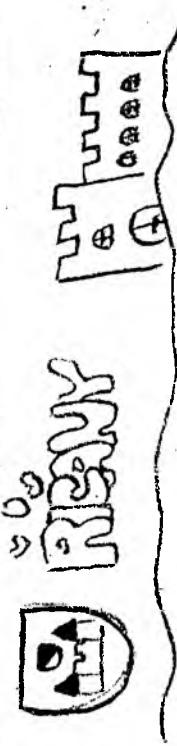
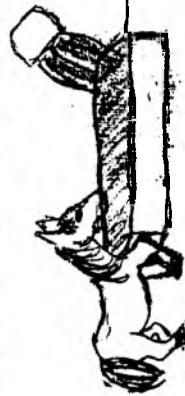
AK SE DNES POJEDU PŘOJET, SE KRÁSNÝ DEN

KONĚ BYLI VYVAŘENÍ A TAK RÁDĚ POUŽIL DALŠÍ O VODU A O ODPRAHEK

DOSTAL DBOJÍ A NOC SE LÍBILA HRADNÍ PÁNÍ

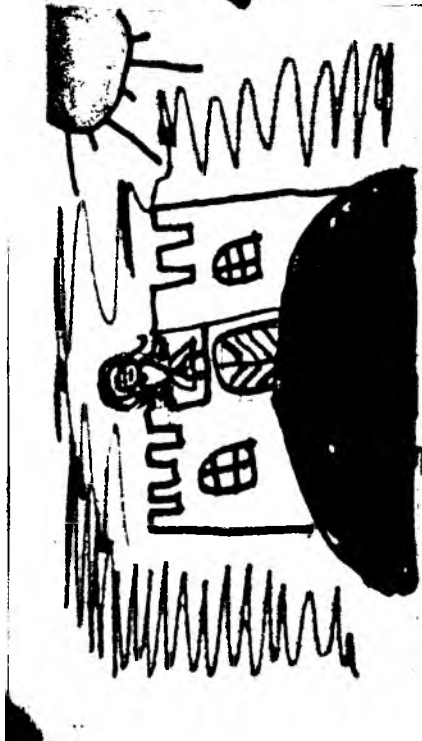
RYTÍŘ HRAD NAVŠTĚVOVAL PRAVIDELNĚ

VĚDY, KDYŽ, PŘIŠEL NA HRAD, KŮŇ POKAŽDE DOSTAL NÁPIT

VĚDY, KDYŽ KŮŇ POZNAL, ŽE JEDE ZAS NA HRAD, TAK ZARŮČIL.

OP, TĚ DOBY SE TOUTO MÍSTU ZAČALO ŘÍKA ŘIČANY.

Nová hračka žilka krásná panu

Nová hračka žilka krásná panu, pílel a odpočívání.

Koník dostal věšáký masník.

Žilka byl rojčič Pajčič rád žardel naa konu.

Žilka se mu dostalo a zadržel se muu panu

Koník věšáký ŽARČEL radostě

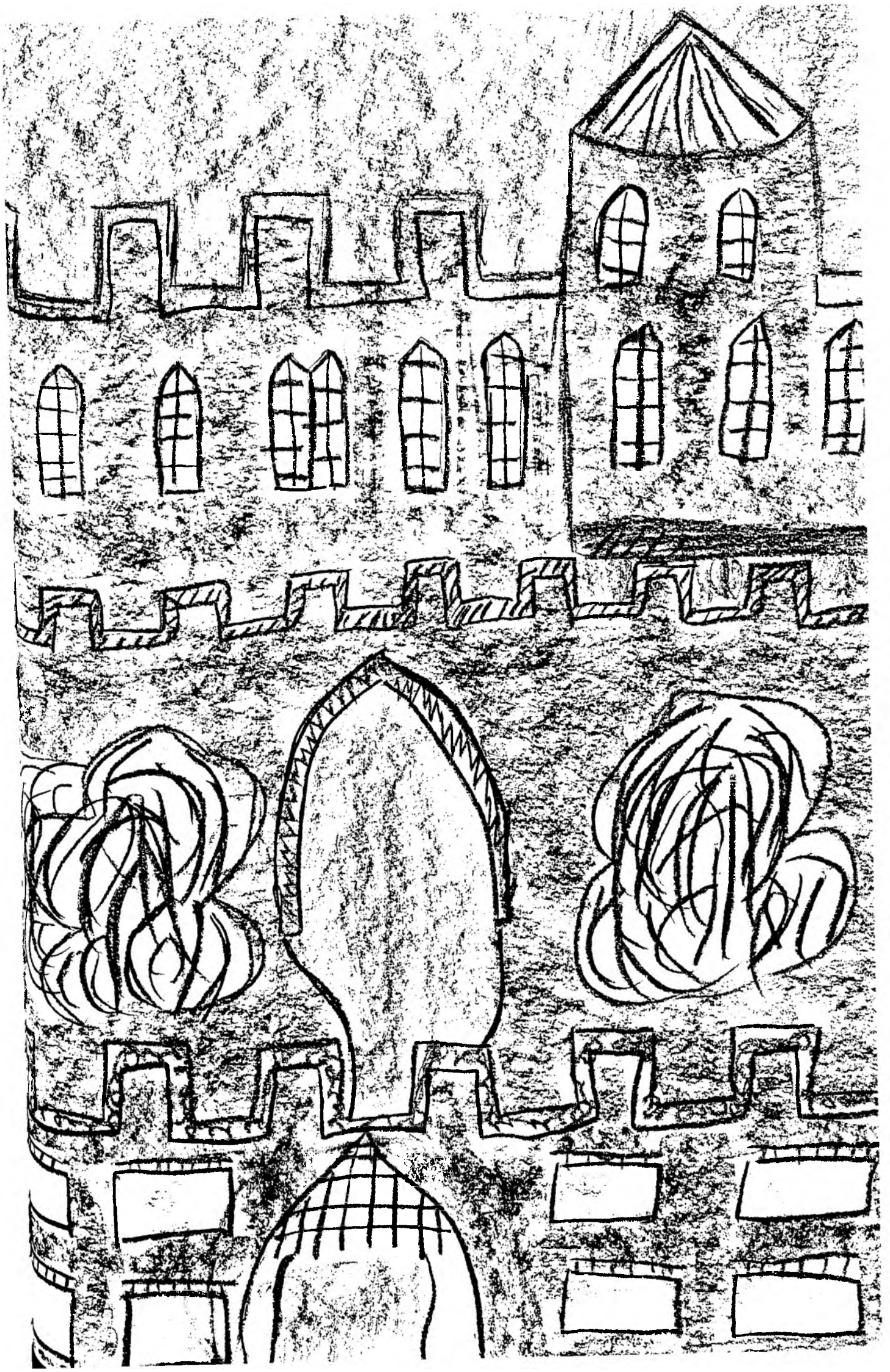
Ježibaba dnu pýplé k hrochovi žilka žilka la panu

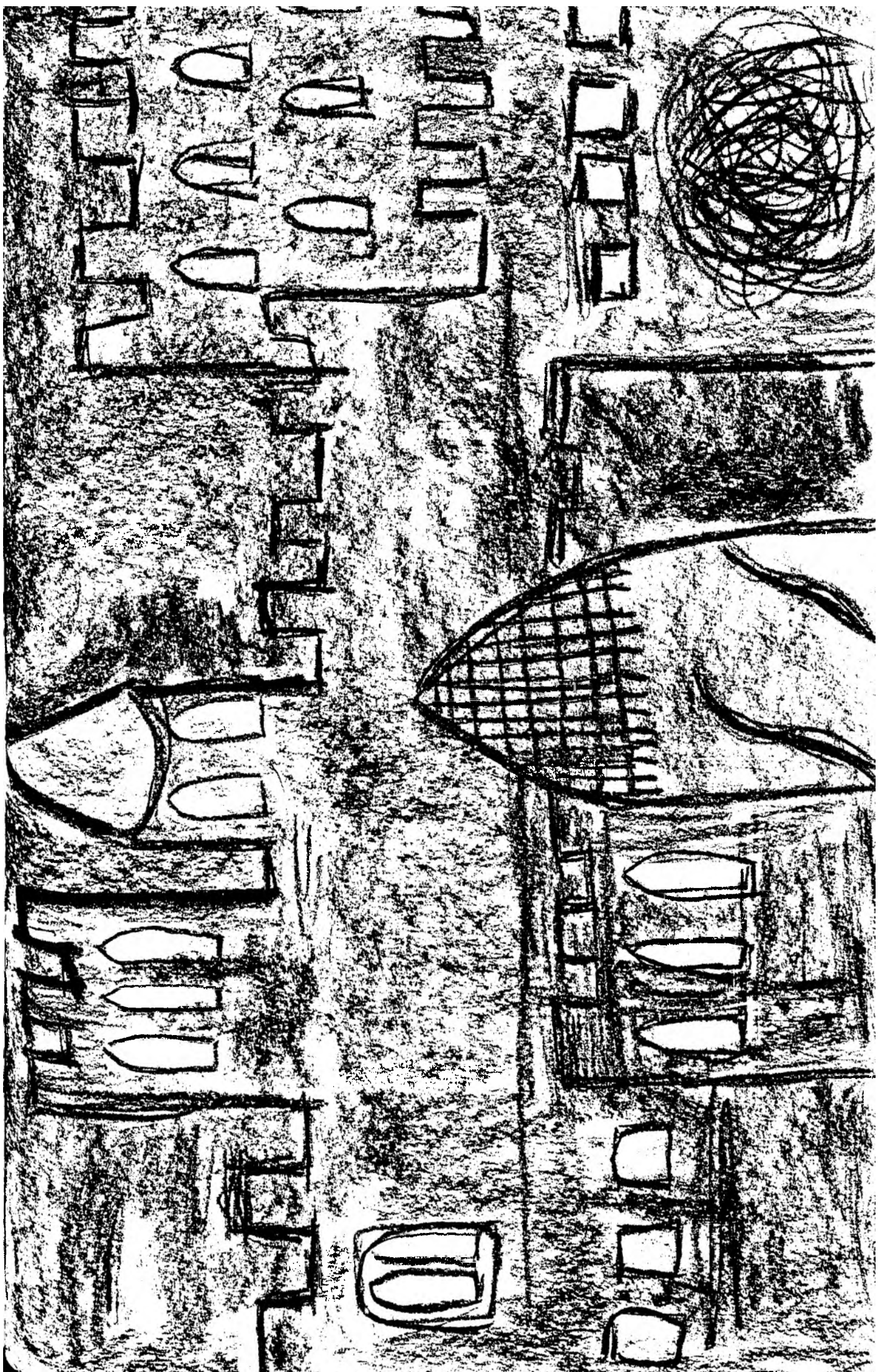

Zaměstnaná se do panu žilka žilka manželství

Od žilky daly se mášku žilka žilka

Převodce po Říčanech

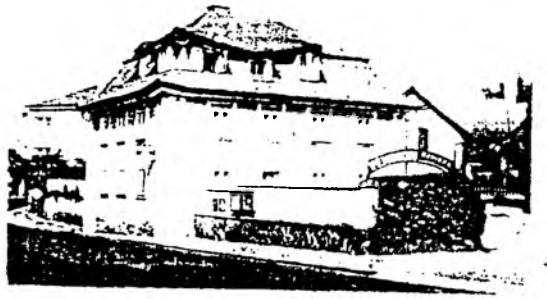
Dnes půjdeme z naší školy do kostela.

Vyjdeme z školy do ulice Bězručové (Český básník)
dáme si dopravku pro první nastavení (1) nastavení je
výrobna knedlíků. Pokračujeme doleva po pěší ulici až
k (2) nastavení což je nádraží. U stádku tam byla
vesnice Měračily. Jdeme rovně po cestě Na fiáku, můžeme
párni mlýn a rybník (3). Jdeme kolem parku Antonína
Šichly kde je jeho socha (4) (politik). Pokračujeme dále
směrem ke kostelu, po levé straně je Mlýnský ^{aprát} býval
starobinec dnes je to KB (5). Pošli jsme až k Masarykovu
náměstí (1. prezident). A teď už jsme u kostela sv.
Petra a Pavla (7). V kostele máme, řu je oltář, spovídnice,
dřevěná lavice asi 100 let stará, křehká, varhany,
karaelna, křesadlo, gotická kaple na stropě jsou frisky,
kaple asi 700 let stará.

Tak to byla naše cesta do kostela.

Mýto

Najstarší budova v Píčanek

Kostel sv. Petra a
Paula

Z gotiky se dochovala část jianého radice
s hrotitým oknem, přičemž bývalé veř
s kružovou hlenbou a zbytky fresch
z období kolem roku 1400.

Okno s hostela

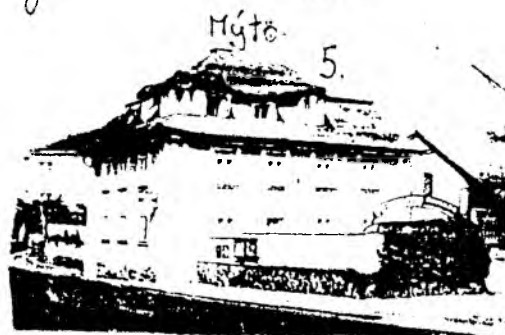

Červená naše cesta

Původce po Říčanech

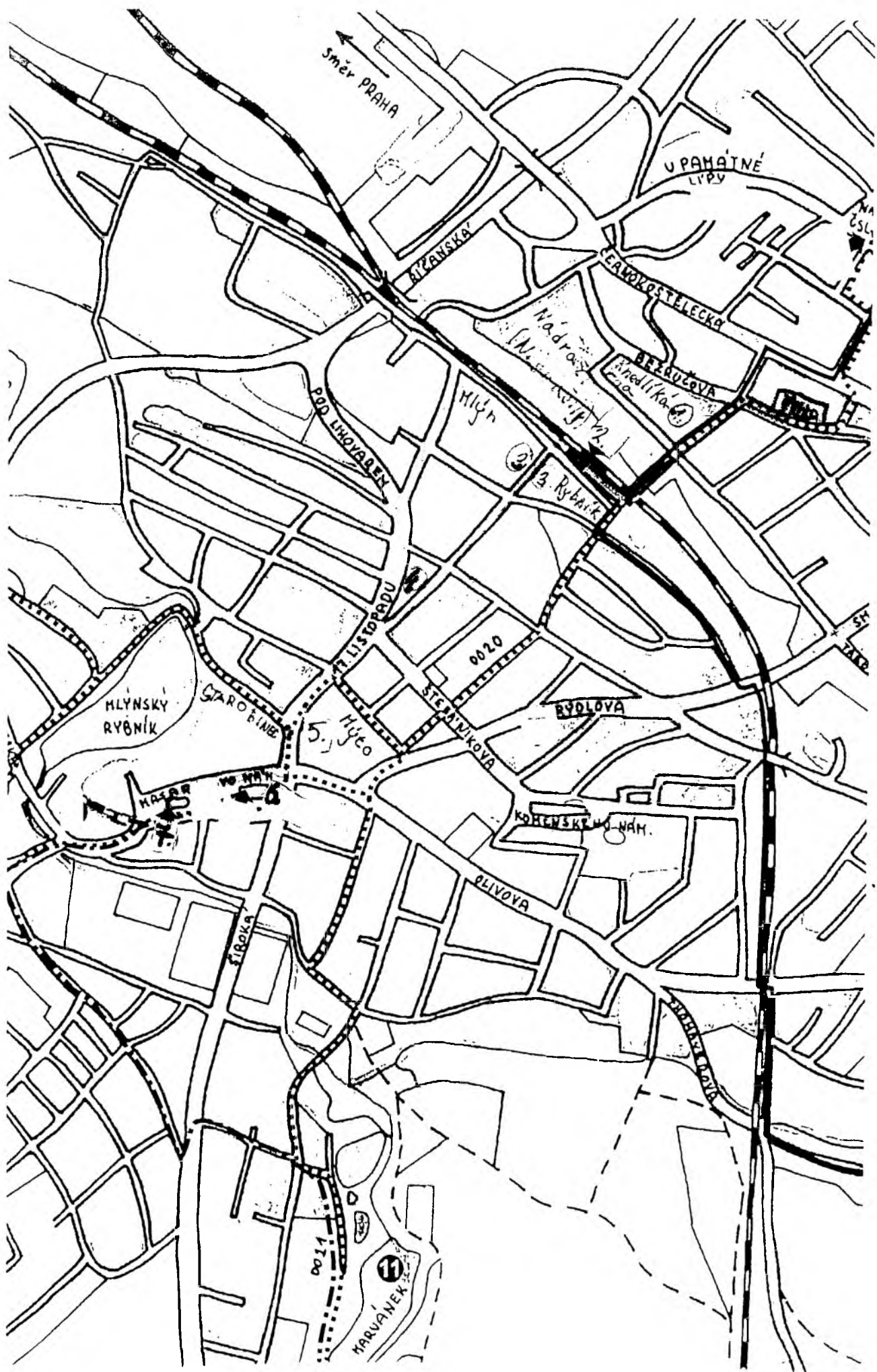
Dne: půjdeme s naší školy do kostela
Výjdeme ze školy (ulice Bezručova český básník) a dáme
se do leva. Dojdeme k 1. zastavení: výrobná křesťanská
pokračujeme pěší uličkou a přejdeme ulici Tábořskou
pojďeme po kulhavých schodech a myši dírou podjdeme
bratř. Potom se dáme doprava k nádraží. Uvidíme
výrobnu na kořeni (Kasia) 2. zastavení: Nádraží 100 let,
dříve tam byla vesnička Nerovčily (vesnička byla ve
středověku). Uličkou od nádraží sejďeme dolů a půjdeme
kolena pensionu U horla. Potom přejdeme ul. Blatýchých vě-
snů. Přejďeme ul. a jdeme pěší zónou Na Fiále. 3. zastave-
ní: po pravé ^{ruce} býval parní mlýn a po levé ruce býval
rybník. Přejďeme ulici Mánesovou. ~~4. zastavení~~: jdeme cestou
Svobody a po pravé ruce máme park kde je pomník + socha
Antonína Svobody a poněm se park zmenšuje. 5. zastavení: jdeme
ulicí 17. listopadu kde procházíme kolem nejstaršího
domu (Mýto) a po pravé ruce máme bývalý starobinec sedí
K.B.

Dojdeme na Masarykovo náměstí 6. zastavení: (Masaryk 1. prezident)
 (Lokální)
 a dojdeme ke kostelu. 7. zastavení: Kostel sv. Petra a Pavla
 sv. Petra posvátné, je má v ruce klíč a sv. Pavla^{posvátné je} má v ruce
 meč. Když vejdem do kostela, uvidíme oltář. Vedle něj je hřbitel-
 nice kde se hřdí děti (nebo dospělí). Lavice jsou 100 let staré.

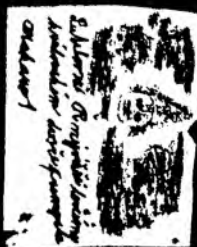
- Vejdem do kostela a vlevo je křesťanská. Podom přijdem
 do křesťanské, slouží pro přípravu na mše. Když je všechno prokleš-
 (gotická)
 li tak jdeme do nejstarší části kostela. Maryánská boční kaple je ze
 14. století a je stará^{jako} říčenská katedrála. V kapti jsou mramorové náh-
 robky. Na stěpě kaple jsou slyšky kreseb. Když vycházíme z kostela
 tak máme po pravé ruce máme spověčnici a boje konec našeho
 průvozu po Říčanech. Tešíme se na vás přísti, průvozu v Říčanech.

Elisava z R.
manželka
z Václavem
a Mikuláš z
Knežství

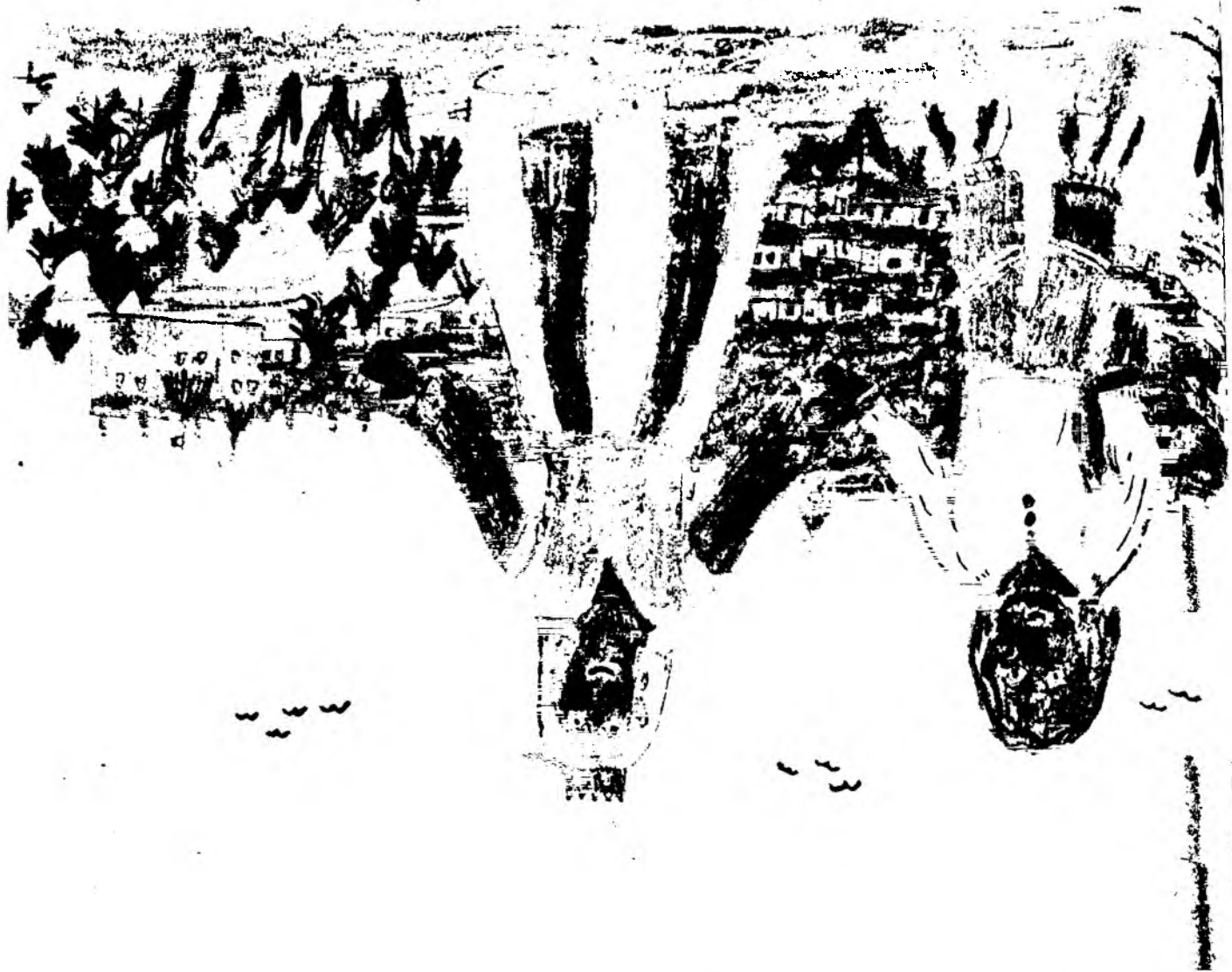

Jsem starosta města Růžan.
Na schůzi jsem seznámil
občany s novými plány, jak
zlepšit město Růžany. Tak například.
Zlepšit městskou dopravu, tímž
zavedeme další linky. Vyčistit
podchod pod nádražím. Znovu
přebarvit posprejované řdi.
Rozmístit více odpadkových košů.
Vybudovat chodníky tam, kde
chybí. V zimě vyhrnovat silnice.
Vybudovat více dětských hřišť.
Rozmístit semaforey tak, abychom
se vyhnuli autonehodám
Ale i občani našeho města musí
pro to něco udělat. Musí poučit
děti o sprejování řdi. Nesmí vodit
psy na dětská hřiště, musí nosit
sebou sáčky pro psy. Přestupky
budou pokutovány a peníze
věnovány školám.

Moudrý zlatník

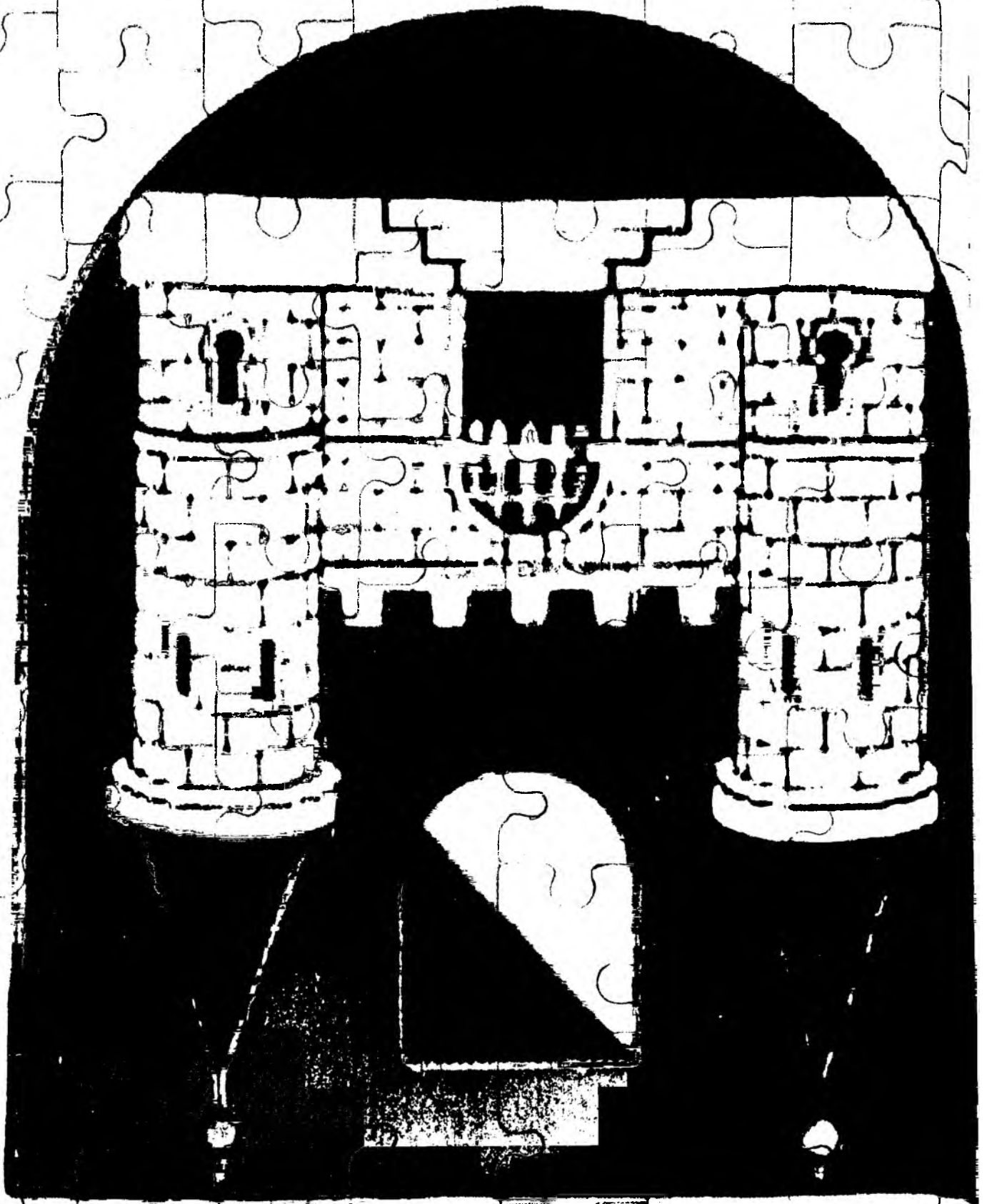
Kdesi kdysi žil Radoš se svými rodiči. Když bylo Radošovi osmnáct, umřeli mu rodiče. Chudák Radoš se musel vyučit nějakému řemeslu, aby se uživil. Volil si rancěk, moudrost, rozum a šikovnost měl. Pomyslel si, že by se mu dobře vedlo ve velkém městě, a tak se vydal do světa. Došel až ke velkému městu. Procházel se ulicemi, když jeho pozornost upoutal zlatnický krámk. Věšel dovnitř. Podíval a reptal o mistra, zda by se mohl stát jeho učedníkem. Mistr si Radoše prohlížel a hádal se: „Kolik pak ti je let?“ „Osmnáct, pane,“ odpověděl Radoš. „To jsi na tovaryše moc starý. Tovaryš u mě končí ve dvaceti letech,“ řekl mistr. „Nebojte se, mistře, já se do dvou let zlatníkem naučím,“ řekl Radoš. „No, nevíš, nevíš, nevíš, poradím se se svou ženou,“ odpověděl mistr a odešel. Věšel do místnosti, kde v křesle seděla jeho manželka. Třásl se jí: „Ženo, mámi ledry hoch, je mu osmnáct let, chce být zlatníkem a říká, že se do dvou let vyučí. Mámi ho přijmout?“ Žena řekla: „Takový hoch by melkal, přijmi ho a zvidíš.“ Mistr ledry Radoše přijal a s ním začali s učením. Jednoho dne šel mistr Radošem na procházku. Rovně šli kolem královského paláce, když se Radoš zastavil a ptal se mistra na lebkou, která byla vystavená na bráně. Mistr začal Radošovi vyprávět o princezně Liběně;

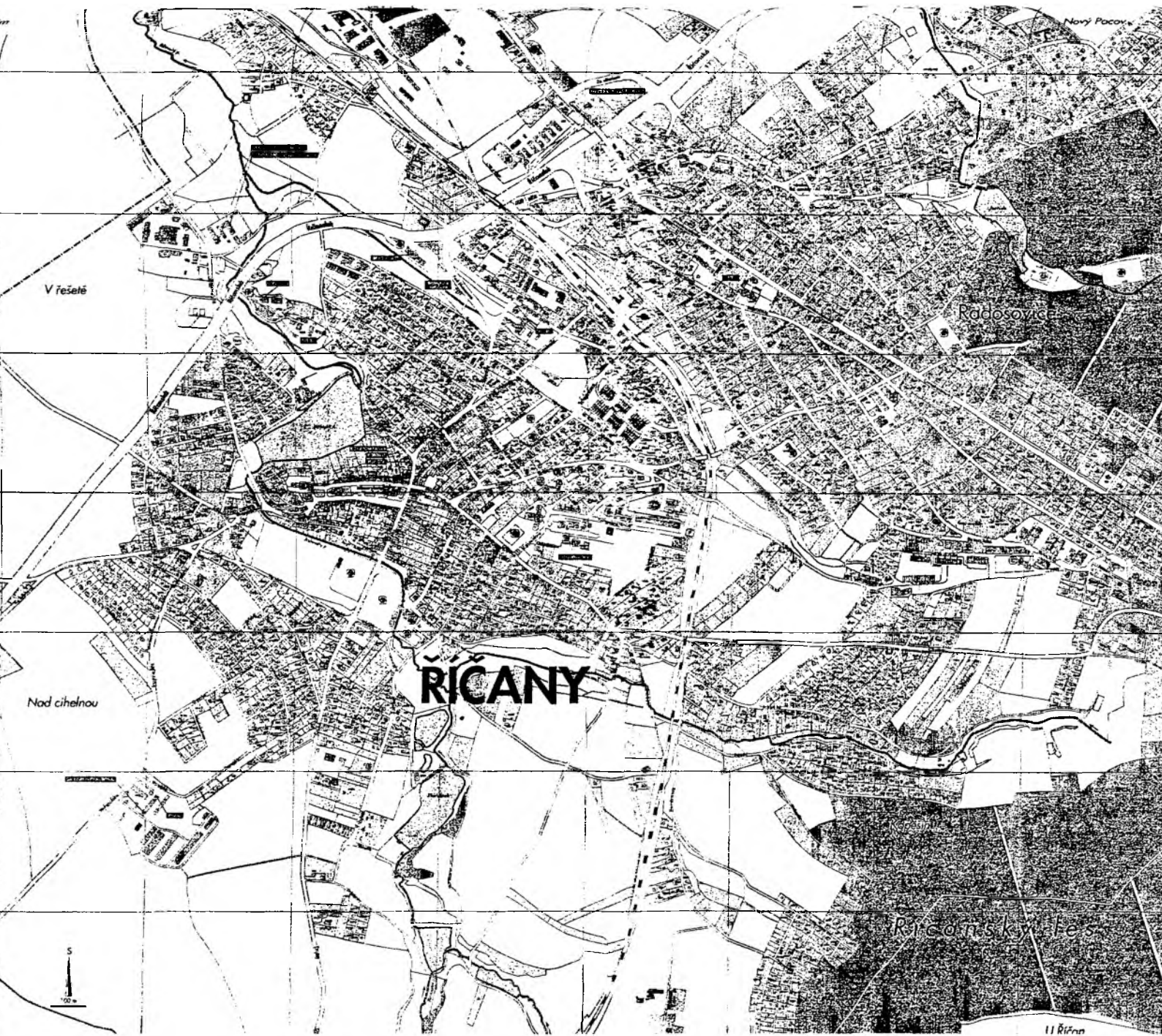
deři našeho nejmilostivějšího krále, že je němá. Král vyhlásil, že ten, kdo dokáže přimět princeznu promluvit, dostane ji za ženu. Ten kdo to nedokáže, bude o hlavu kratší. Mistr dovypověděl o zakletí princezny. Jednoho dne přijel do alabastrové posel s královským příkazem. Král chtěl vyrobit prsten, máhrodebník z perel a klenotnici. Mistr rozhodl, že tuto práci bude dělat Radoš. Radoš se pustil do práce. Když udělal poslední šperk, šel dílo ukázat mistrovi. Ten mu přikázal donést šperky na hrad. Král nad vykonaným dílem uvažoval a nabízel mu odměnu. Radoš si však přál pouze jediné, a to, dostat šanci na vysvobození princezny. Král se Radoši uplat, jestli ví, co ho čeká, když úkol splní. Radoš odpověděl, že ví. Jen co Radoš odešel, přikázal král svému sluhovi, aby šel poslouchat na dvůr. Radoš vešel do princeznyho pokoje. Princezna zrovna seděla u okna a šila. Radoš se jí zeptal: „Krbtář vyžral pannu, křijci ji oblékl a řičník jí dal ruc. Komu tedy má líbí?“ Princezna odpověděla: „Samozřejmě, že řičníkovi.“ Těj sluha však Radošovi štiřtí nepřál a když se král ptal, jestli princezna promluvila, řekl, že ne. Druhý den Radoš opět vešel do princeznyho pokoje a ptal se: „Krbtář vyžral pannu, křijci ji oblékl a řičník jí dal ruc. Komu tedy má líbí?“ Princezna odpověděla: „Krbtář řičníkovi, vždyť jsem ti to řekla už včera.“

Wieder zu sagen, nicht mehr kratz, es muss man sich nicht
Geld verdienen, sondern es hat man schon verdient, es kommt
unmöglich, es nicht zu sein, es muss man sich nicht
Fremden, es hat es nicht zu sein, es muss man sich nicht
Machtwort, es nicht zu sein, es muss man sich nicht
Adressen, es nicht zu sein, es muss man sich nicht.

Ricany

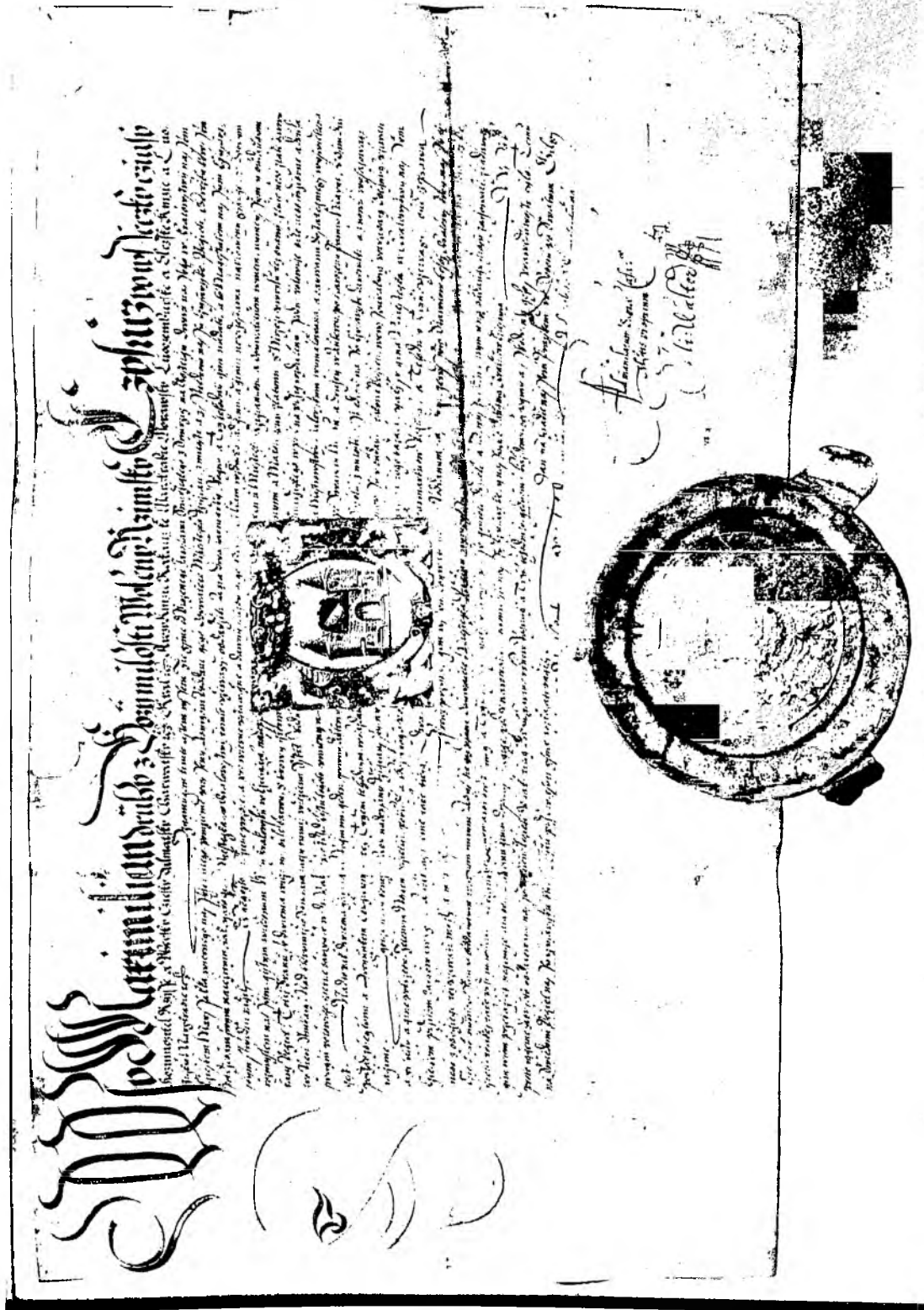

Obrazová příloha

Seznam obrázků v obrazové příloze :

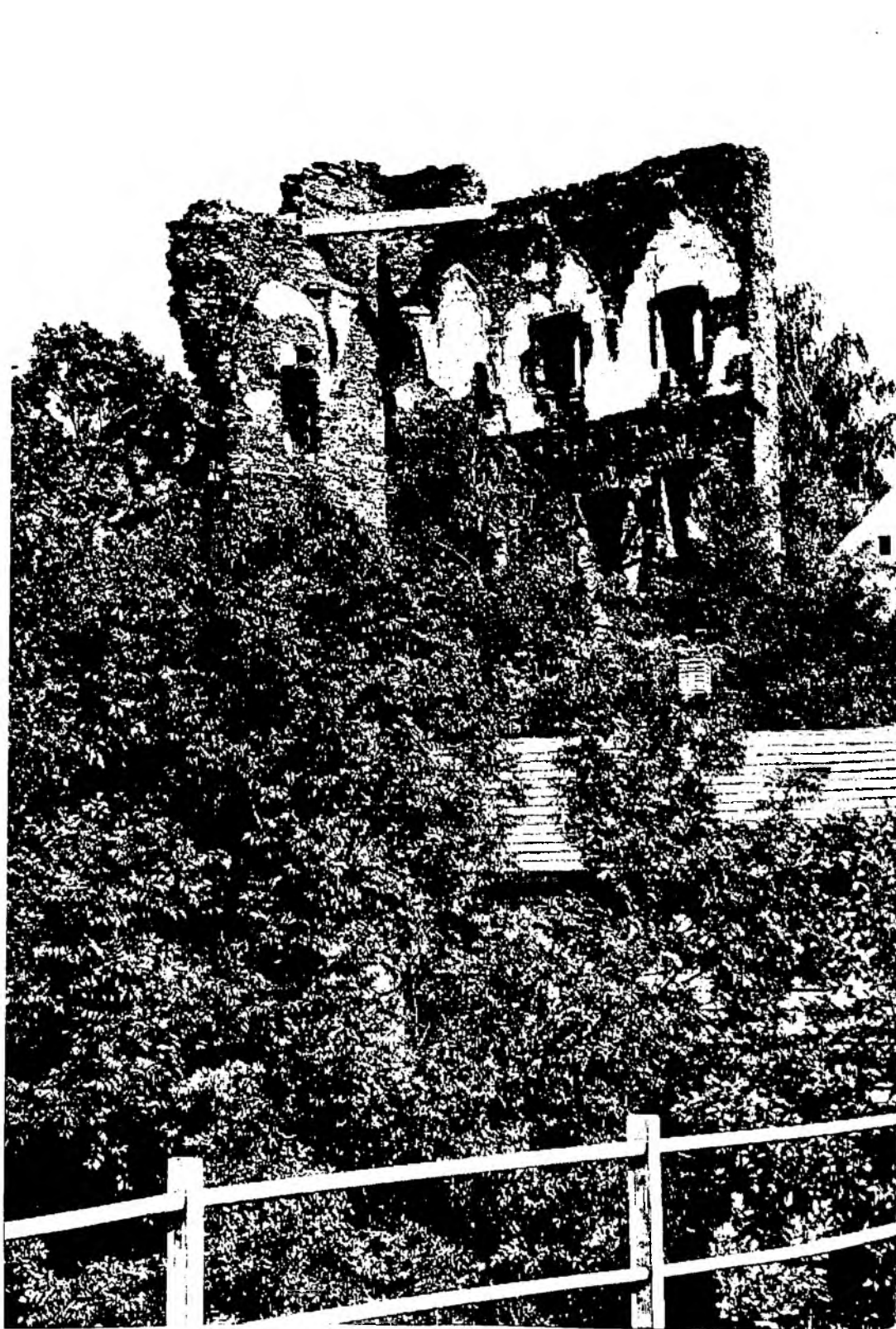
Obrázek č. 1	Privilegium císaře Maxmiliána II. z roku 1575
Obrázek č. 2	Mapka říčanského děkanátu z 13. století
Obrázek č. 3	Zřícenina říčanského hradu
Obrázek č. 4	Zřícenina říčanského hradu
Obrázek č. 5	Obecná škola v Říčanech z roku 1844
Obrázek č. 6	Měšťanská škola v Říčanech
Obrázek č. 7	Pobočná budova I. ZŠ v Říčanech
Obrázek č. 8	Budova říčanského gymnázia z roku 1950
Obrázek č. 9	Původní budova radošovické školy z roku 1908
Obrázek č. 10	Současná budova radošovické školy
Obrázek č. 11	Městská říčanská radnice z roku 1736
Obrázek č. 12	Městská říčanská radnice z roku 1864
Obrázek č. 13	Okresní dům (dnes sídlo MěÚ Říčany)
Obrázek č. 14	Dětská léčebna respiračních chorob Olivovna
Obrázek č. 15	Ústavní kaple v dětské léčebně
Obrázek č. 16	Kostel sv. Petra a Pavla
Obrázek č. 17	Kostel sv. Petra a Pavla
Obrázek č. 18	Druhá říčanská katovna z roku 1767
Obrázek č. 19	Čechův dům z roku 1706
Obrázek č. 20	Teršípův dům – po rekonstrukci v roce 1900
Obrázek č. 21	Letecký snímek města Říčan
Obrázek č. 22	Pohled na říčanský kostel od Mlýnského rybníka

Obr. č. 1 Privilegium císaře Maxmiliána II. z roku 1575

Obr. č. 2 Mapa říčanského děkanátu z 13. století

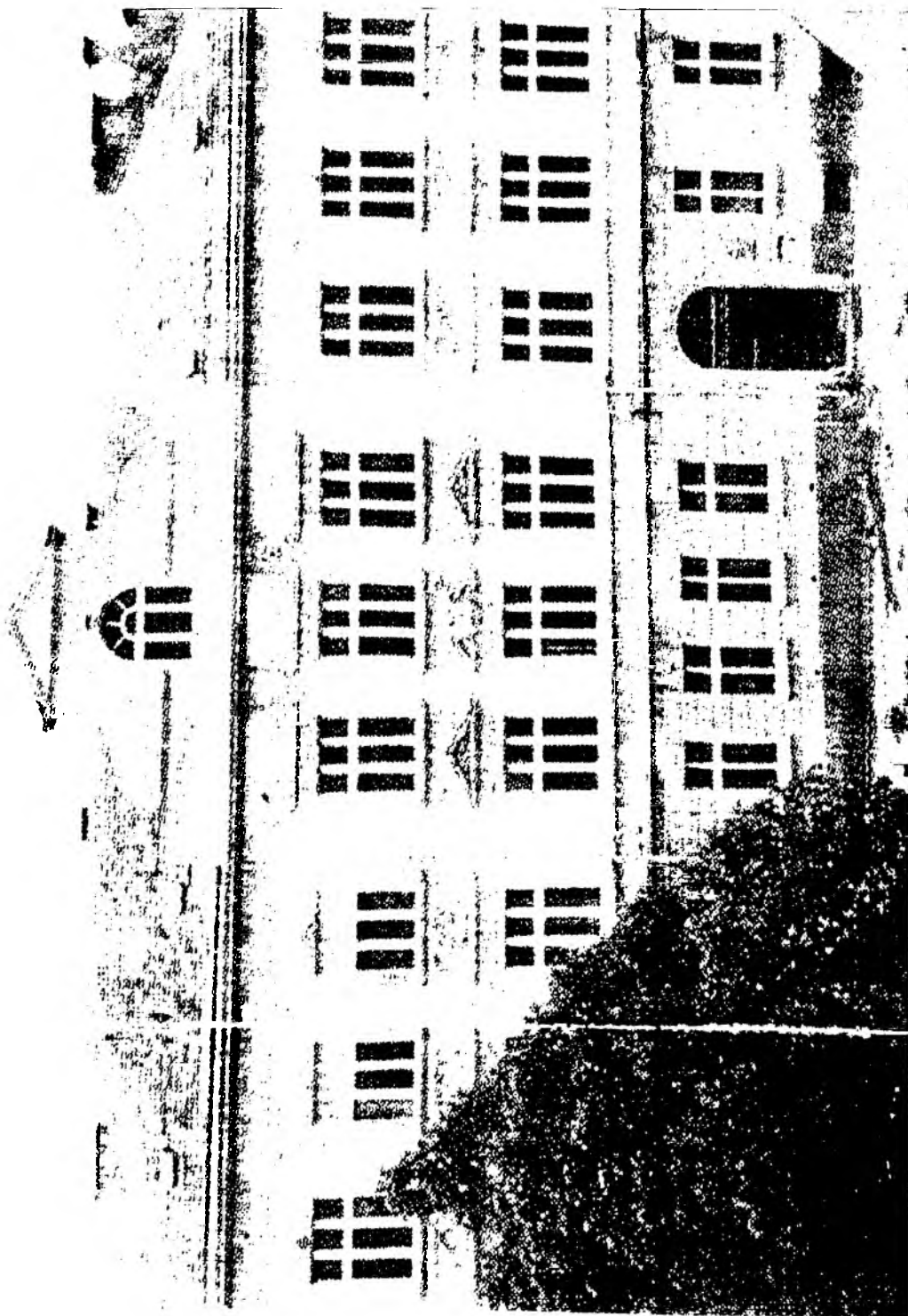
Obr. č. 3 Zřícenina říčanského hradu – pohled z Kolovratské silnice

Obr. č. 4 Zřícenina říčanského hradu – pohled z hradního nádvoří

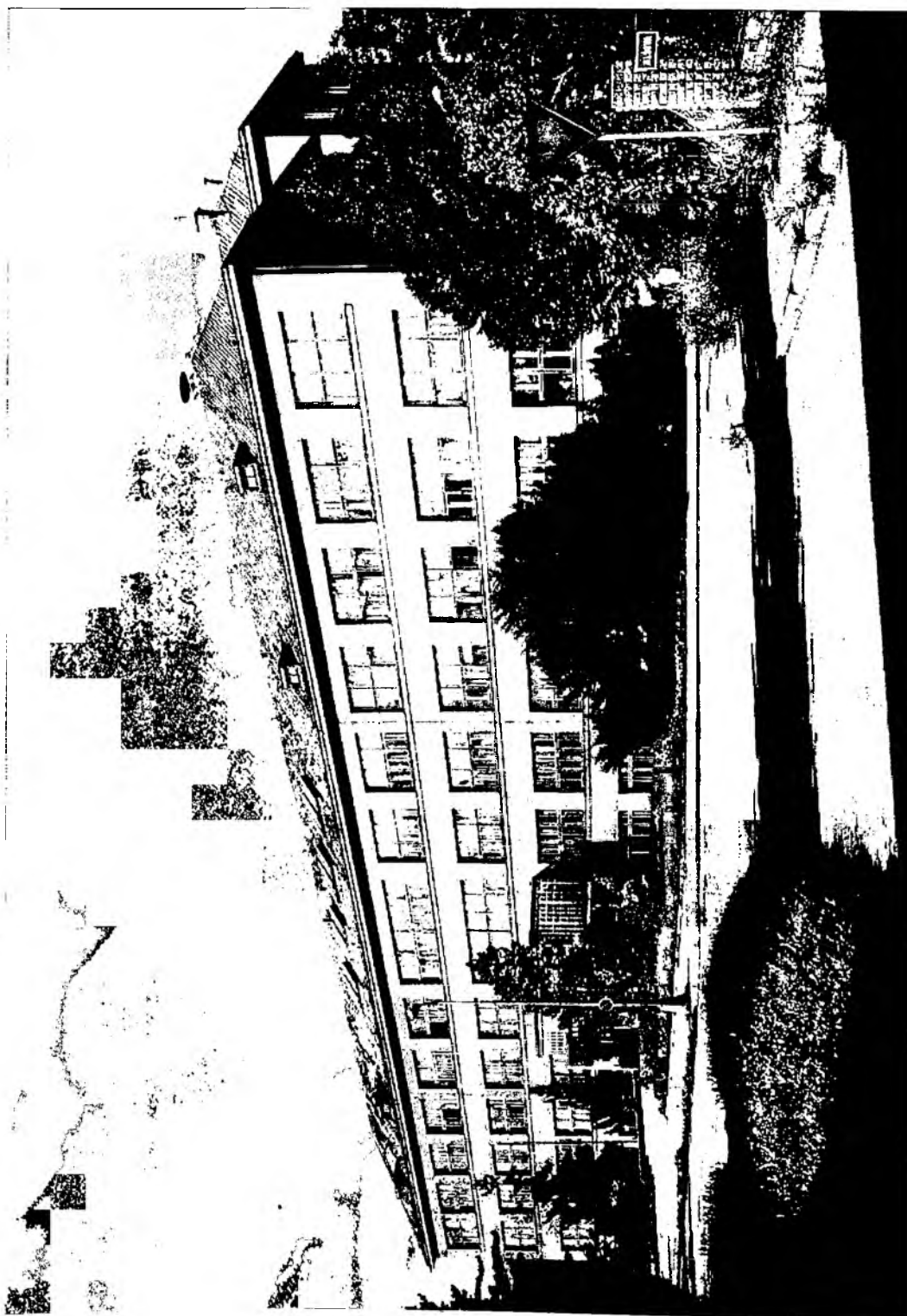
Obr. č. 5 Obecna škola v Říčanech z roku 1844 (v pozadí nová budova měšťanské školy z roku 1908)

Obr. č. 6 Měšťanská škola v Říčanech z roku 1908 (dnes I. ZŠ)

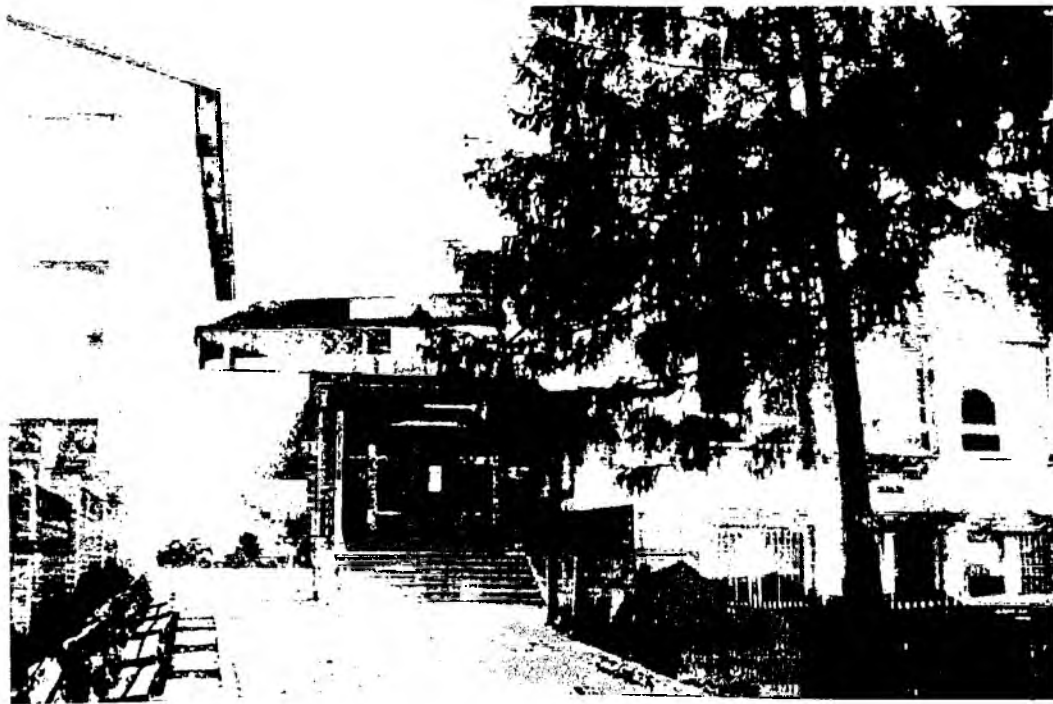
Obr.č. 7 Pobočná budova I. ZŠ v Říčanech (bývalá budova Okresního soudu a Berního úřadu v Říčanech) z roku 1852

Obr. č. 8 Budova říčanského gymnázia z roku 1950 – pohled z východní strany

Obr. č. 9 Původní budova radošovické obecní trojtřídní školy z roku 1908 – dnes II. ZŠ

Obr. č. 10 Současná budova radošovické školy (po pěti přístavbách)

Obr. č. 11 Městská říčanská radnice z roku 1736

Obr. č. 12 Městská říčanská radnice z roku 1864 – v popředí pobočná budova I. ZŠ (dříve budova Okresního soudu v Říčanech)

Obr. č. 13 Okresní dům – bývalé sídlo Okresního úřadu v Říčanech a
dnes sídlo Městského úřadu v Říčanech – z roku 1913

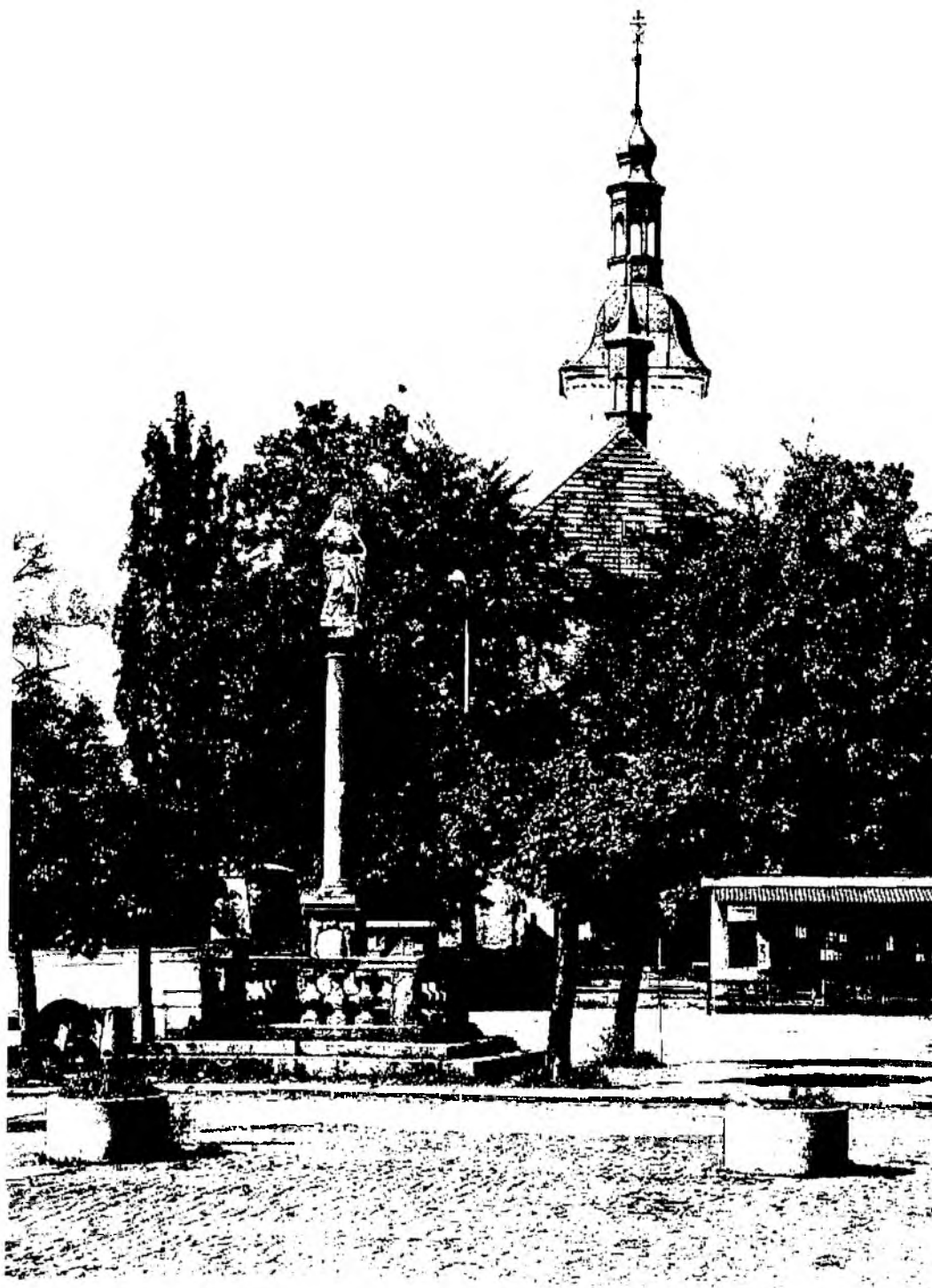
Obr. č. 14 Dětská léčebna respiračních chorob Olivovna z roku 1896
(letecký pohled na celkový areál léčebny)

Obr. č. 15 Ústavní kaple v dětské léčebně respiračních chorob Olivovně
z roku 1896

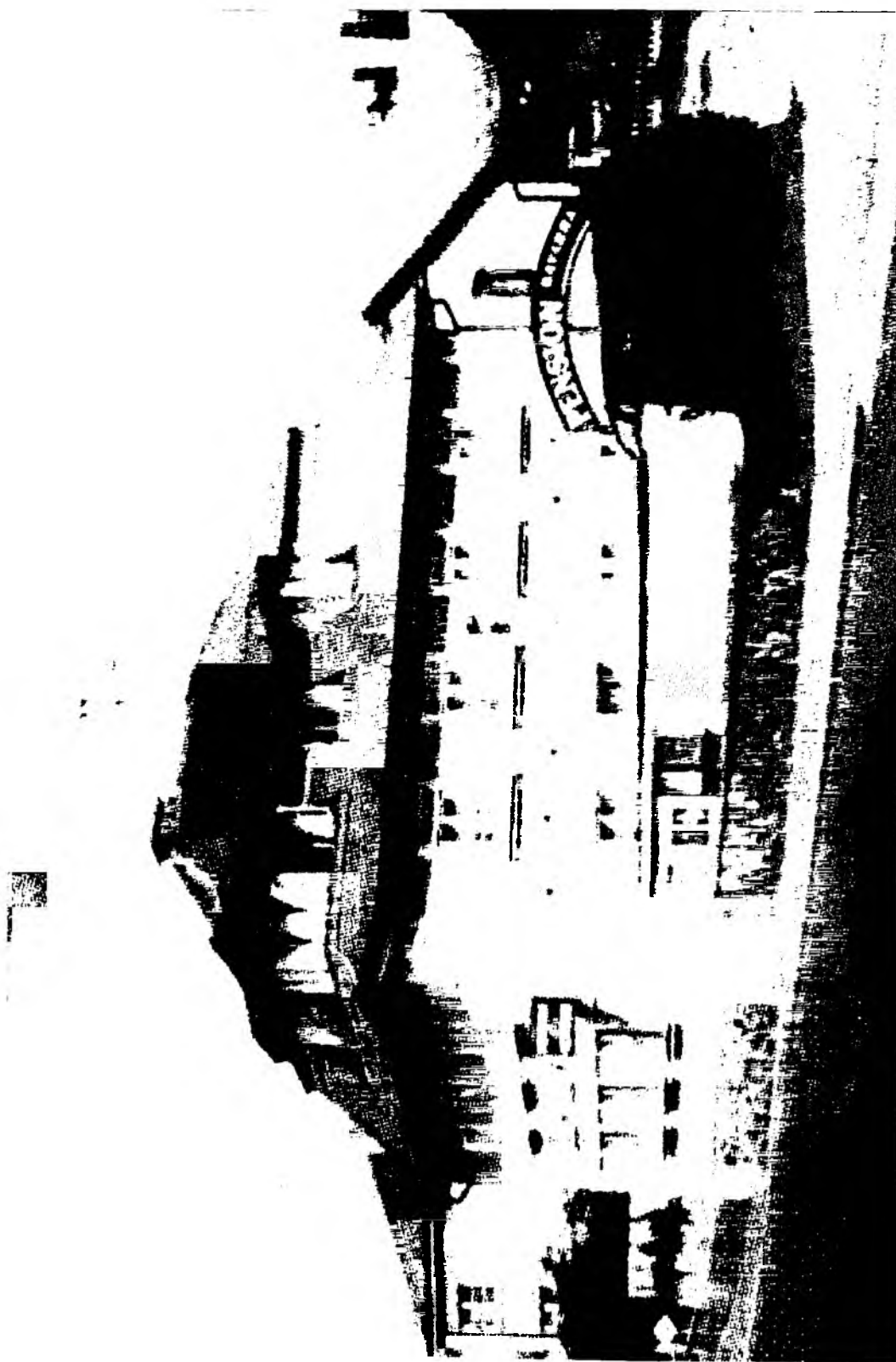
Obr. č. 16 Římsko – katolický kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech
západní pohled – po přestavbě v roce 1900

Obr. č. 17 Římsko – katolický kostel sv. Petra a Pavla v Říčanech
s mariánským sloupem – východní pohled

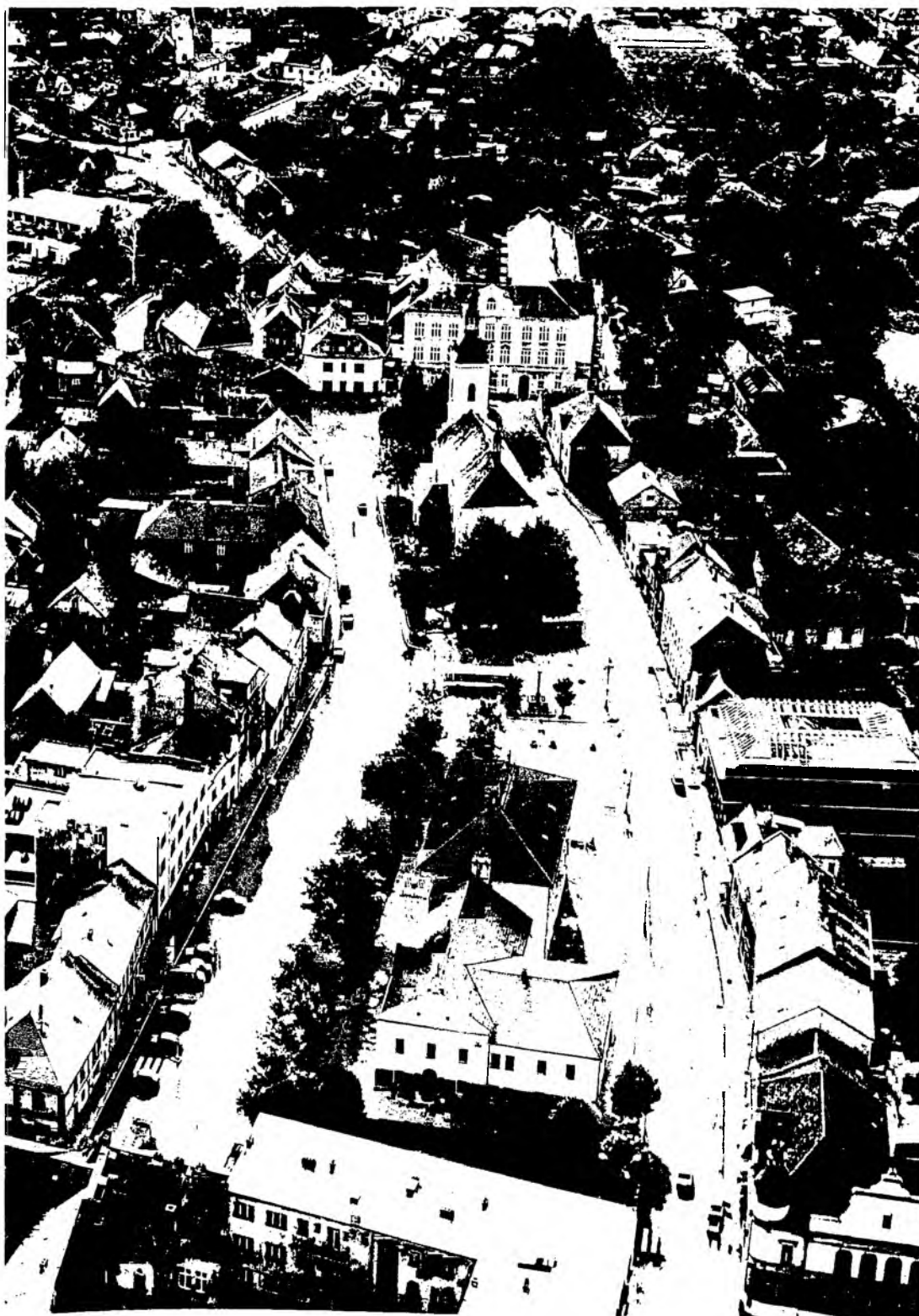
Obr. č. 18 Druhá říčanská katovna z roku 1767

Obr. č. 19 Čechův dům z roku 1706 – bývalé mýto

Obr. č. 20 Teršipův dům – po rekonstrukci v roce 1900

Obr. č. 21 Letecký snímek centra města Říčany

Obr. č. 22 Pohled na říčanský kostel a školu od Mlýnského rybníka